

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

Starptautisko un Eiropas tiesību zinātņu katedra

PROMOCIJAS DARBS

**Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi Starptautiskajā investīciju strīdu
izšķiršanas centrā (ICSID)**

Juridiskās zinātnes
doktora studiju programmas
doktorante
Marta Ābula
ma10056

Promocijas darba vadītājs:
Profesors, Dr.hab.iur. Juris Bojārs

Rīga, 2014

Satura rādītājs

Ievads	5
1. Pētījuma aktualitātes pamatojums	5
2. Pētījuma problēmas raksturojums un novitāte	9
3. Pētījuma mērķis un uzdevumi	11
4. Darba izstrādē izmantotās pētīšanas metodes un to pielietojuma pamatojums	12
5. Darba struktūras pamatojums	13
6. Literatūras un tiesību avotu apskats	16
7. Terminoloģija	18
1. nodaļa Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis un būtība	
ICSID šķīrējtiesas procesā	20
1.1. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskais regulējums ICSID šķīrējtiesā un tā attīstība	20
1.2. ICSID šķīrējtiesas rekomendēto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskā daba	36
1.3. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi ICSID	48
1.3.1. Pierādījumu nodrošināšana	50
1.3.2. Konfidencialitātes saglabāšana	54
1.3.3. Aicinājums neveidot agresīvas preses kampaņas vai nelabvēlīgu publicitāti un strīda nesaasināšana	56
1.3.4. Paralēlu tiesas procesu pārtraukšana vispārējās jurisdikcijas tiesā	61
1.3.5. Tiesvedības izdevumu nodrošinājums kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veids	71
1.3.6. Prasības summas nodrošinājums	77
Secinājumi	79
2. nodaļa: Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesuālie un materiālie priekšnoteikumi	82
2.1. Tiesisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesuālie priekšnoteikumi	82
2.1.1. ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu	82

2.1.1.1. ICSID šķīrējtiesas tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms lēmuma par tās jurisdikciju pieņemšanas	88
2.1.1.2. <i>Ad hoc</i> komitejas tiesības lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ICSID sprieduma atcelšanas procesā	98
2.1.2. Iniciatīva tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesa uzsākšanai	105
2.1.3. Pušu tiesības tikt uzklausītām, lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pieņemšanā	108
2.2. Tiesisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas materiālie priekšnoteikumi	110
2.2.1. Steidzamība	111
2.2.2. Nepieciešamība	115
2.2.3. Nelabojama kaitējuma novēršana	116
2.2.4. Samērīgums	122
Secinājumi	126
3. nodaļa: Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpilde un sekas	128
3.1. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpildes tiesiskais regulējums	128
3.2. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu neizpildes gadījumu analīze	132
3.2.1. Iemesli, kas saistīti ar starptautisko tiesību pārkāpšanu	136
3.2.2. Iemesli, kas saistīti ar valsts suverenitātes nepamatotu ierobežošanu	139
3.3. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem neizpildīšanas sekas	145
Secinājumi	152
Kopsavilkums	154
Anotācija latviešu valodā	162
Anotācija angļu valodā	164
Anotācija vācu valodā	166

Izmantotās literatūras, normatīvo aktu un juridiskās prakses saraksts	168
Grāmatas	168
Atsevišķi raksti grāmatu ietvaros un internetā	170
Periodika	174
Starptautiskie tiesību akti	178
Latvijas normatīvie akti	179
Ārvalstu nacionālie normatīvie akti	179
Citi starptautiskie dokumenti	179
Starptautisku šķīrējtiesu noteikumi	181
ICSID lēmumi	181
Citi starptautisko šķīrējtiesu lēmumi	187
Starptautiskie spriedumi	187
Vispārējās jurisdikcijas tiesu lēmumi	188
Citi dokumenti	188
Saīsinājumu saraksts	191

Ievads

1. Pētījuma aktualitātes pamatojums

Profesors Džons H. Džeksons (*Jhon H. Jackson*), raksturojot starptautisko ekonomisko tiesību attīstību, ir rakstījis, ka „tas ir kā aprakstīt skatu pa logu no braucoša vilciena – notikumi iet uz priekšu ātrāk, nekā tos iespējams aprakstīt”.¹ Šādu metaforu var attiecināt uz starptautisko investīciju tiesību attīstību, un konkrētāk, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tvērumu Starptautiskā investīciju strīdu izšķiršanas centra (turpmāk tekstā „ICSID”) šķīrējtiesas procesā.

Lai gan 2013. gada 1. novembrī Kanāda kļuva par 1965. gada 18. marta Vašingtonas Konvencijas par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem (turpmāk - ICSID konvencija) dalībvalsti, 2012. gada janvārī Venecuēlas Republika kļuva par trešo valsti pēc Bolīvijas un Ekvadoras, kas denonsēja ICSID Konvenciju.² Tas ir signāls par valstu uzticības zaudēšanu sistēmai, kuras mērķis ir risināt starptautiskos investīciju strīdus starp valstīm un investoriem. Uz reformām investīciju strīdu izšķiršanā aicina arī ANO Tirdzniecības un attīstības konference (turpmāk tekstā „UNCTAD”), norādot uz problēmu aktualizāciju investīciju šķīrējtiesas procesā līdz ar investīciju strīdu skaita palielināšanos.³ Tāpēc šis ir īstais brīdis izvērtēt ICSID sistēmas atbilstību mūsdienu globālajiem apstākļiem un investīciju tiesību attīstības tendencēm. Tas ir svarīgi ne vien starptautiskā, bet arī Latvijas kontekstā, jo 2012. gada 15. oktobrī ICSID tika reģistrēta lieta pret Latviju.⁴ Tas nozīmē, ka arī Latvijai vajadzēs saskarties ar jautājumiem, kas saistīti ar investīciju strīdu izšķiršanu ICSID šķīrējtiesā. Turklāt gandrīz visi Latvijas noslēgtie divpusējie investīciju līgumi paredz strīdu izšķiršanu tieši ICSID šķīrējtiesā. ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija izskatīt strīdu var izrietēt arī no investīciju līguma, kas noslēgts starp ārvalstu investoru un Latviju.

Investīciju tiesības nebūt nav šaura tiesību nozare. To nozīme mūsdienu globalizācijas un ekonomikas apstākļos arvien pieaug gan pasaulē, gan Latvijā. Pēdējo desmit gadu laikā pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā ārvalstu tiešo investīciju skaits Latvijas ekonomikā ir strauji progresējis. Sākot ar 20. gadsimta otro pusi pieaugošā ārvalstu tiešo investīciju nozīme globālajā

---

¹ Tietje C., Nowrot K., Wackernagel C. Once and Forever? The Legal Effects of a Denunciation of ICSID. *Beiträge zum Transnationalen Wirtschaftsrecht*, 2008, March, Nr.74, p. 5.

² Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States, 575 UNTS 159, 1965.

³ UNCTAD. World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. 2013, Pieejams: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. Janvārī]

⁴ ICSID Case No. ARB/12/33: UAB E energija (Lithuania) v. Republic of Latvia.

ekonomikā ir veicinājusi investīciju strīdu risināšanas mehānismu attīstību.⁵ Tieši taisnīgs investīciju strīdu risināšanas process ir pamats atbilstošai investīciju tiesību attīstībai, kuras ietvaros ir jārod līdzsvars starp investoru tiesību aizsardzību un investīciju pieņemošo valstu (*host state*) suverēnajām tiesībām. Investīcijas strīdu risināšanas metodes ir piedzīvojušas fundamentālas izmaiņas, radot jaunu priekšstatu par strīdu izšķiršanu starp ārvalstu investoru un investīciju pieņemošo valsti. Ja sākotnēji ārvalstu investori savu interešu aizsardzībai galvenokārt varēja izmantot diplomātisko aizsardzību, tad šodien investors var vērsties ar prasību pret investīciju pieņemošo valsti starptautiskā šķīrējtiesā nepastarpināti. Investoram vairs nav nepieciešama tā izcelsmes valsts (*home state*) palīdzība, ceļot prasību pret investīciju pieņemošo valsti.⁶

Uzņēmēji šķīrējtiesu uzskata par piemērotāko veidu pārrobežu strīdu risināšanai.⁷ Šķīrējtiesas piemērotību investīciju strīdu risināšanā pierāda pieaugošais lietu skaits, sasniedzot 518 reģistrētas⁸ lietas starp investoru un investīciju pieņemošo valsti, kas izriet no valstu savstarpējiem līgumiem par investīciju savstarpēju veicināšanu un aizsardzību.⁹ Būtiski palielinās arī divpusējo investīciju līgumu (BITs) skaits, kas paredz šķīrējtiesu kā investīciju strīdu risināšanas mehānismu. Šobrīd divpusējo investīciju līgumu skaits pārsniedz 2800.¹⁰ Tai skaitā Latvija ir noslēgusi 43 divpusējus investīciju līgumus.¹¹

ICSID šobrīd ir viena no galvenajām institūcijām, kas nodrošina investīcijas strīdu risināšanas administrēšanu. Lielākā daļa investīciju strīdu pasaulē tiek izskatīta tieši ICSID.¹² ICSID ir starpvaldību institūcija, kas izveidota saskaņā ar ICSID konvenciju. Tā ir izveidota, lai efektīvi risināti strīdus starp investīciju uzņemošo valsti un ārvalstu privāto investoru. Tomēr ICSID pati par sevi nav pielīdzināma starptautiskai tiesai vai šķīrējtiesai. ICSID piedāvā institucionālu struktūru, kas atvieglo pušu samierināšanas procesu vai strīdu izšķiršanu. Faktiski,

---

⁵ Dolzer R., Schreuer C. *Principles of International Investment Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 1.

⁶ Blackaby N., Partasides C., Redfern A., Hunter J.M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. Oxford: Oxford University Press, 2009, p.465.

⁷ PwC. *Corporate Choices in International Arbitration. Industry perspectives. International Arbitration survey, 2013*, p. 6. Pieejams: <http://www.pwc.com/gx/en/arbitration-dispute-resolution/assets/pwc-international-arbitration-study.pdf> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

⁸ Ņemot vērā, ka ICSID ir vienīgā institūcija, kas organizē publisku lietu reģistru, iespējams, ka kopējais lietu skaits ir lielāks.

⁹ UNCTAD. *Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement. IIA Issues Note No. 1, March 2013*, p.1. Pieejams: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2013d3_en.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹⁰ *World Investment Report 2013. Global Value Chains: Investment and Trade for Development*. UNCTAD, 2013, p.110-111. Pieejams: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹¹ ICSID mājas lapa: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹² UNCTAD. *Recent Developments in Investor–State Dispute Settlement. IIA Issues Note No. 1, March 2013*, p.3. Pieejams: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2013d3_en.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

katram strīdam tiek veidota atsevišķa *ad hoc* šķīrējtiesa ICSID administratīvās struktūras ietvaros. Strīda izskatīšanas process notiek saskaņā ar ICSID konvenciju, un, ja puses nav vienojušās citādi, saskaņā ar ICSID šķīrējtiesas reglamentu (*ICSID Arbitration rules*).¹³ ICSID process ir pilnīgi neatkarīgs no nacionālā regulējuma, un vispārējās jurisdikcijas tiesas tajā iejaukties nevar.

Nemot vērā, ka ICSID ir visizmantotākā institūcija investīciju strīdu izšķiršanai, kā arī to, ka tās lēmumi tiek reģistrēti un publicēti, autore savā darbā galvenokārt analizēs tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu atbilstoši ICSID konvencijai un ICSID šķīrējtiesas reglamentam.

Investīciju tiesību īpašā daba un mērķis padara tās atšķirīgas no citām starptautisko tiesību nozarēm, piemēram, starptautiskajām tirdzniecības tiesībām. Veidojot analogijas starp investīciju strīdu risināšanu šķīrējtiesā un komercstrīdu risināšanu šķīrējtiesā, jāpārlicinās, vai šo strīdu atšķirīgā daba nav šķērslis, lai izdarītu pamatodus pieņemumus vai procesuālus ieteikumus.¹⁴

Svarīgi uzsvērt atšķirību starp investīciju šķīrējtiesu un komercšķīrējtiesu. Strīdus, kas radušies starp ārvalstu investoru un investīciju uzņemošu valsti, nevar pielīdzināt starptautiskiem komercstrīdiem to unikālā rakstura dēļ. Investīciju darījums pēc savas būtības atšķiras no tirdzniecības darījuma. Pirmkārt, veicot ieguldījumu kādā valstī, veidojas ilgtermiņa attiecības starp investoru un investīciju pieņemošo valsti. Šo attiecību ilgums var būt pat līdz trīsdesmit gadiem, tādējādi radot ilgtermiņa riskus, ar ko var saskarties investors. Iepretim tam, starptautisks komercdarījums, kā, piemēram, starptautiskā tirdzniecība, parasti ir vienreizējs darījums, kas pakļauts īstermiņa riskiem. Piemēram, ja tiek privatizēti valsts publiskie pakalpojumi, kā ūdens vai telekomunikācijas, investors un investīciju pieņemošā valsts kļūst saistīti pastāvīgi. Strīda gadījumā investīciju pieņemošā valsts būs atkarīga no investora sniegtajiem publiskajiem pakalpojumiem, bet investora peļņa joprojām būs atkarīga no investīciju pieņemošās valsts. Šādām attiecībām pakļautie strīdi būs daudz sarežģītāki nekā strīdi, kas izriet no starptautiska tirdzniecības līguma. Investora ilgtermiņa riski ietver gan komerciālus aspektus, gan juridiskos aspektus. Investīciju strīdos parasti ir iesaistītas daudz lielākas naudas summas, sasniedzot vairākus miljonus, pat miljardus dolāru.¹⁵ Par vērienīgāko lietu ICSID vēsturē uzskatāma lieta *Occidental Petroleum v. Ecuador*,¹⁶ kurā 2012.gada nogalē ICSID šķīrējtiesa izdeva spriedumu, saskaņā ar kuru Ekvadorai bija jāatlīdzina investoram vairāk nekā divi miljardi dolāru. Rezultātā

---

¹³ Rules of Procedure for the Institution of Conciliation and Arbitration Proceedings (Institution Rules) Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partD-rule.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹⁴ Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 5.

¹⁵ Salacuse J.W. The Law of Investment Treaties. Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 355.

¹⁶ ICSID case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation v. The Republic of Ecuador. Award, (October 5, 2012).

ieguldījumu pieņemšanai valstij var nākties izpildīt šķīrējtiesas spriedumu, kas ievērojami pārsniedz tās finansiālos resursus un apgrūtina tās budžetu.

Otrkārt, starptautisko investīcijas strīdu svarīgākais avots nav pušu līgums, bet tie ir pakļauti gan investīciju pieņemošās valsts regulējumam, gan publiskajām starptautiskajām tiesībām starptautisko investīcijas līgumu (*International Investment agreement*) formā, kurus noslēgušas divas vai vairākas valstis.

Treškārt, starptautiskiem investīciju strīdiem ir politisks raksturs, jo tie bieži vien skar valsts publisko kārtību, piemēram, kad valsts ir pieņēmusi jaunu nodokļu regulējumu, lai veicinātu valsts labklājības līmeņa celšanos, bet investors to uzskata par savu tiesību pārkāpumu saskaņā ar starptautisku investīciju līgumu. Šo strīdu politiskā daba ietekmē veidu, kādā konkrētā valdība vai investors to gribētu risināt.¹⁷

Ja investīciju strīdi un komercstrīdi atšķiras pēc būtības, atšķiras arī to procesuālā izskatīšana. Pie starptautisku investīciju strīdu izskatīšanas procesuāliem aspektiem pieder tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts. Investīciju šķīrējtiesas procesā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izmantošanai ir atšķirīgs raksturs no starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesā piemērotiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir garantija reālai un savlaicīgai sprieduma izpildei, gan nacionālajos un starptautiskajos šķīrējtiesu procesos. Šis institūts ir atrodams visās attīstītajās tiesību sistēmās. Tā nozīme, it īpaši starptautiskajos šķīrējtiesas procesos, nevar tikt ignorēta starptautisko investīciju tiesību un strīdu izšķiršanas mehānismu attīstības dēļ gan Eiropā, gan pasaulē.

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir būtiska loma starptautiskajos šķīrējtiesas procesos gadījumos, kad nepieciešams saglabāt pierādījumus vai līdzekļus lietas izskatīšanas laikā vai pirms tās, kā arī lai nodrošinātu izpildāmu spriedumu.¹⁸ ICSID praksē svarīgs tiesību aizsardzības pagaidu nodrošinājuma līdzeklis ir pienākums pārtraukt paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Piemēram, ICSID šķīrējtiesas lietā *MINE v. Republic of Guinea*¹⁹ prasītājs ierosināja tiesvedību paralēli vēl divās vispārējās jurisdikcijas tiesās pret Gvinejas Republiku – Antverpenē un Ženēvā. Gvinejas Republika, pamatojoties uz ICSID konvencijas 26. pantu, lūdza šķīrējtiesu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, liekot MINE pārtraukt tiesvedības procesu vispārējās jurisdikcijas tiesās un izskatīt lietu ICSID šķīrējtiesā. ICSID šķīrējtiesa šo lūgumu apmierināja. Tas pierāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu ietekmi uz

¹⁷ Salacuse J.W. *The Law of Investment Treaties*. Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 356.

¹⁸ Werbicki R.J. *Arbitral Interim Measures: Fact or Fiction?* *Disput resolution Journal*, 2002 – 2003, Nr.57, p. 64.

¹⁹ ICSID Case No. ARB/84/4: *Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea*. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, 1997, Nr. 61.

šķīrējtiesas procesu kopumā.

Kopumā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izmantošanas mērķis ir veicināt tādu investīciju strīdā iesaistīto pušu uzvedību, lai tā nodrošinātu efektīvu strīdu izskatīšanas procesu. Ņemot vērā, ka liela daļa lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu tiek pieņemta pirms ir pieņemts lēmums par ICSID jurisdikciju izskatīt strīdu, šķīrējtiesas sastāvam jābūt īpaši uzmanīgam un jāievēro līdzsvars starp steidzamību pieņemt šādu lēmumu un nepieciešamību izvērtēt lietas pirmsšķietamību.²⁰

Pētījuma starptautiskā aktualitāte izriet no neskaidrībām, kas saistītas ar investoru tiesībām prasīt tiesību aizsardzību pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. Lai gan pastāv vispārēji priekšnoteikumi šāda lēmuma pieņemšanai, kā nepieciešamība (*necessity*) un steidzamība (*urgency*), tomēr to sastāva interpretācija dažādos ICSID šķīrējtiesas sastāvos mēdz atšķirties. Ne bez pamata gan zinātnieku, gan praktiķu vidū norisinās diskusijas par apelācijas instances nepieciešamību ICSID šķīrējtiesai.²¹ Ņemot vērā investīciju tiesību specifiku un ICSID šķīrējtiesu pieņemto lēmumu tālejošās sekas, ir nepieciešams veidot saturu priekšnoteikumiem, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šādi tiktu veicināta šķīrējtiesas, kā alternatīvas investīciju strīdu izšķiršanas metodes uzticamība un progresīva attīstība.

Darba aktualitāti arī Latvijā nosaka pētījumu trūkums par investīciju strīdu risināšanu ICSID šķīrējtiesā un par sekām, kādas valstij var būt, ja tiek pārkāptas ārvalstu investoru tiesības. Investīciju tiesības nevar ignorēt valstiskā mērogā, īpaši likumdošanas procesā. Latvijā ir jāveido izpratne par investīciju tiesībām gan komersantu vidū, gan valsts instancēs, lai veicinātu pārskatāmu un sakārtotu tiesisko vidi.

2. Pētāmās problēmas raksturojums un novitāte

Tiesiskais regulējums paredz, ka ICSID šķīrējtiesa var rekomendēt, nevis piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, izskatot starptautisku investīciju strīdu. ICSID konvencijas izstrādes vēsture norāda, ka šādiem lēmumiem ir vienīgi rekomendējošs raksturs. Savukārt no ICSID šķīrējtiesu prakses izriet secinājums par šādu lēmumu saistošo spēku. Piemēram, lietā *RSM v. Grenada*,²² šķīrējtiesas sastāvs, lēmumā citējot ICSID konvencijas 47.pantu, vārdu

²⁰ Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 262.

²¹ Sk.piem. Tams J., C. Is There A Need for an ICSID Appellate Structure? Pieejams: [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]; Qureshi A.H. An Appellate System in International Investment Arbitration? Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p.1154.

²² ICSID Case No ARB/10/6: Rachel S Grynberg, Stephen M Grynberg, Miriam Z Grynberg and RSM Production Corp v. Government of Grenada. Tribunal's Decision on Respondent's Application for Security for costs (October 14, 2010), para. 5.2.

„rekomendēt” (*recommend*) aizstāj ar vārdu „pieprasīt” (*request*). Līdz pat šim brīdim nepastāv vienots viedoklis par lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem saistošo spēku. Šī konflikta risināšana kļūst par vienu no pētāmās problēmas aspektiem.

Lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu investīciju strīdos var skart valsti un tās tiesības, tāpēc šāda lēmumu pieņemšana prasa īpašu uzmanību. Īpaši, ja strīds ir radies gadījumos, kad valsts ir realizējusi savas suverēnās tiesības, piemēram, izdodot jaunu regulējumu nodokļu politikas jomā. Aktuāls ir jautājums, vai ir pieļaujams pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, aizliedzot valstij piemērot jauno regulējumu, tātad realizēt savas suverēnās tiesības. Jautājuma aktualitāti pamato diskusijas publiskajā telpā par ICSID šķīrējtiesas lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu tādās lietās kā *Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador*,²³ *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador*²⁴ u.c.

Pētāmās problēmas pamatā ir līdzsvara noteikšana starp nepieciešamību rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus investīciju strīdu izskatīšanas procesā, lai garantētu reāli izpildāmu galēju lēmumu un starp efektīvu un reālu iesaistīto pušu tiesību aizsardzību jeb taisnīgu strīda izskatīšanas procesu.

Nemot vērā investīciju tiesību īpašo dabu un tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu investīciju strīdos sarežģīto piemērošanu, tēmas izpēte ir svarīga, lai izprastu konkrēto institūtu un veidotu tā saturu. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek rekomendēti tad, kad lietas iznākums vēl ir neskaidrs. Tiek realizēta iejaukšanās pušu attiecībās pirms strīds ir atrisināts, t.i., pirms ir apmierināta vai noraidīta prasība. Šo iemeslu dēļ tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas process ir īpašs. Ir nepieciešama tā analīze, lai nodrošinātu taisnīgu lietas izskatīšanas procesu un novērstu iespējamos riskus, kas saistīti ar ICSID šķīrējtiesas galējā sprieduma izpildi vai pat atcelšanu.

Līdzšinējā ICSID šķīrējtiesu prakse rāda, ka puses lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ļoti dažādās situācijās. Jāņem vērā, ka, lai arī ICSID šķīrējtiesu lēmumiem nav precedenta spēka, tomēr praksē šķīrējtiesas uz tiem atsaucas. Lai veicinātu investīciju tiesību attīstību un investīciju strīdu izskatīšanas procesu paredzamību un uzticamību, ir nepieciešams izziņāt līdzšinējo ICSID šķīrējtiesu praksi un izdarīt secinājumus par apstākļiem, kas ir pamatā lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu.

Pētījuma praktiskā nozīmība skatāma ICSID šķīrējtiesu tiesību aizsardzības pagaidu

---

²³ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007).

²⁴ ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007).

līdzekļu rekomendēšanas nepārtrauktas attīstības kontekstā. Pieaugot izskatīto lietuskaitam ICSID, šī institūta pētniecība kļūst par nebeidzamu procesu. Tomēr līdzšinējā ICSID šķīrējtiesu prakse ir iezīmējusi noteiktas tendences un ļauj prognozēt turpmākus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas gadījumus. Savukārt pētījuma teorētisko nozīmību nosaka nepietiekoši analizētie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi investīciju šķīrējtiesas procesā un šī institūta satura analīze. Pilnīga izpratne par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu ir pamats, lai institūts sasniegtu savu mērķi un tiktu garantēts taisnīgs strīda izskatīšanas process.

Ņemot vērā nepietiekošo pētījumu apjomu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tieši investīciju strīdos, tiek pamatota arī pētījuma novitāte. Pētījuma novitāte izpaužas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu investīciju strīdos teorijas veidošanā un to satura pētniecībā. Pētījuma tēma ir apjomīga un komplicēta, tāpēc darba rezultāts sniegs nozīmīgu ieguldījumu padziļinātai izpratnei par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas institūtu ICSID šķīrējtiesas procesā, kas būs noderīgs gan tiesību teorētiķiem, gan praktiķiem. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts ICSID šķīrējtiesas procesā pētījuma problēmas aspektā pasaulē ir maz pētīts, bet Latvijā šādu pētījumu nav vispār. Pētījuma teorētiskā novitāte tiks pamatota ar autores izdarītajiem secinājumiem un priekšlikumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem un rekomendēšanas priekšnoteikumu īpatnībām. Autore analizēs ne tikai tādus pamatpriekšnoteikumus, kā “nepieciešamība” un “steidzamība,” bet piedāvās arī detalizētāku priekšnoteikumu analīzi, piedāvājot plašāku to interpretāciju pētījuma problēmas aspektā.

Savukārt darba empīriskā novitāte izpaudīsies visu atklāto ICSID šķīrējtiesu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izvērtēšanā un secinājumu izdarīšanā. Tas var būt par pamatu turpmāko attīstības tendenču prognozēšanā, jo ICSID šķīrējtiesas, pieņemot lēmumus, regulāri atsauca un ņem vērā iepriekšējos ICSID šķīrējtiesu lēmumus, kaut gan tie tām nav juridiski saistoši. Tiem nav tā saucamā *stare decisis* rakstura. Kopumā darba rezultātā Latvijas zinātnei un tiesiskajai videi tiks sniegtas teorētiskas un praktiskas atziņas.

3. Pētījuma mērķis un uzdevumi

Darbā autore izvērtēs tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko regulējumu, to būtību un attīstību, kā arī to problemātiku. Pētījuma **mērķis** ir, balstoties uz teorētisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta analīzi un praktisku ICSID šķīrējtiesu pieņemto lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpēti, izstrādāt pamatotus secinājumus un vērtējumus, lai pilnveidotu izpratni par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem investīciju šķīrējtiesas procesā un prognozētu korelāciju attīstību starp nepieciešamību rekomendēt tiesību

aizsardzības pagaidu līdzekļus un efektīvu un reālu iesaistīto pušu tiesību aizsardzību.

Pētījumu veidos mijiedarbība starp teorētisku pētījuma virzienu un praktisku pētījuma virzienu. Līdz ar to pētījuma mērķa sasniegšanai ir nepieciešams veikt gan teorētiskus, gan praktiskus **uzdevumus**:

1. Identificēt tiesību avotus un to piemērošanas īpatnības ICSID šķīrējtiesas procesā.
2. Atklāt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu teorētisko pamatu tieši investīciju šķīrējtiesu procesā.
3. Analizējot teorētiskos materiālus, izpētīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus.
4. Izmantojot izdarītos secinājumus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu teorijas izpētē, atklāt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saturu un veikt to visaptverošu analīzi.
5. Veikt ICSID šķīrējtiesu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu juridisko analīzi. Ar šīs analīzes palīdzību galvenokārt tiks formulēta un veidota tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu teorija. ICSID šķīrējtiesu prakse iezīmē konkrētā institūta attīstības tendences, kuru pārzināšana nenoliedzami ir priekšrocība jebkuram, kas iesaistīts investīciju strīda izšķiršanā ICSID šķīrējtiesas procesā.
6. Izvērtēt tiesisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas priekšnoteikumus ICSID šķīrējtiesā. Tai skaitā konstatēt atšķirības starp lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rekomendēšanu pirms ICSID jurisdikcijas noteikšanas un strīda izskatīšanas laikā, papildus apskatot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izmantošanas iespējas ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā.
7. Konstatēt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu sekas.
8. Analizēt investīciju pieņemošās valsts tiesības atteikt ICSID šķīrējtiesas lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildi.

4. Darba izstrādē izmantotās pētīšanas metodes un to pielietojuma pamatojums

Lai sasniegtu pētnieciskā darba mērķi un izpildītu uzdevumus, tiks izmantotas vairākas zinātniskās pētniecības metodes. Pamatā tiks izmantota salīdzinošā, analītiskā, vēsturiskā, tiesu prakses analīzes metode, induktīvā un deduktīvā metode.

Analītiskā metode ir viena no galvenajām šī pētījuma metodēm. Tā tiks izmantota, pētot atsevišķus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu elementus investīciju strīdos starptautiskos tiesību avotos un ICSID šķīrējtiesu praksē. Šī analīze būs par pamatu pētījuma gaitā izdarītajiem secinājumiem un priekšlikumiem.

Salīdzinošā metode darbā tiks izmantota vairākos aspektos. Ar salīdzinošo zinātnisko pētniecības metodi tiks apskatīti priekšnoteikumi lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības

pagaidu līdzekļu rekomendēšanu ICSID praksē. Šīs metodes ietvaros no teorētiskā viedokļa tiks skaidrotas konstatētās atšķirības un līdzības dažādu lietu faktisko un tiesisko apstākļu gadījumos. Salīdzinošā metode arī tiks izmantota, izvērtējot dažādu autoru viedokļus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūtu ICSID šķīrējtiesas procesā.

Vēsturiskā metode tiek pielietota, lai izvērtētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta vēsturisko attīstību un tās ietekmi uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu šodien ICSID šķīrējtiesu praksē. Vēsturiskais aspekts tiek vērtēts arī ICSID konvencijas kontekstā. Apskatot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu vēsturisko attīstību un evolūciju ICSID šķīrējtiesu praksē, ir iespējams prognozēt institūta attīstības tendences.

Induktīvā pētnieciskā metode tiks izmantota, taisot vispārējus slēdzienus, atvasinot tos no atsevišķu elementu analīzes un veidojot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta teoriju ICSID šķīrējtiesas procesā. Savukārt **deduktīvā metode** tiks izmantota, lai no teorētiskām atziņām izdarītu analītiskus slēdzienus par atsevišķiem elementiem.

Nozīmīga ir **ICSID šķīrējtiesu prakses izpēte un analīze**, kuras ietvaros tiks analizēta ICSID šķīrējtiesu prakse lēmumu pieņemšanā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. Šī metode galvenokārt pamato darba novitāti, jo iepriekš līdzīgi pētījumi Latvijā un tik plašā mērogā pasaulē nav veikti. Jāņem vērā, ka šķīrējtiesu tiesības galvenokārt attīstās praksē un tikai pēc tam tiek aprakstītas tiesību doktrīnā. Ievadā svarīgi pamatot ICSID šķīrējtiesu prakses analīzes nozīmi pētījuma veikšanā. Lai gan ICSID šķīrējtiesu lēmumiem nav precedenta spēka, tomēr tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts ir veidojies tieši ICSID praksē. Secinājumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku, veidiem un rekomendēšanas priekšnoteikumiem var izdarīt vienīgi, vērtējot ICSID šķīrējtiesu lēmumus, jo tiesiskais regulējums šos jautājumus neaptver. Kā norāda pētījumi,²⁵ ICSID šķīrējtiesu prakses saistošais spēks vairs nav noliedzams, jo praksē šķīrējtiesu sastāvi arvien biežāk atsaucas uz iepriekšējiem lēmumiem, tādēļ katram lēmumam un spriedumam var piedēvēt precedenta vērtību.

5. Darba struktūras pamatojums

Atbilstoši uzdevumiem autore veido darba struktūru. Darbs bez ievada un secinājumiem ir iedalīts trīs nodaļās, kas savukārt sastāv no vairākām apakšnodaļām.

Darbs sastāv no:

1. Ievada;

---

²⁵ Commission. P.J. Precedents in Investment Treaty Arbitration. A Citation Analyses of a Developing Jurisprudence. Journal of International Arbitration, 2007, Nr.24(2), p.129-158.

2. 3 nodaļām, no kurām 1.nodaļa ir iedalīta 2 apakšnodaļās, 2.nodaļa ir iedalīta 2 apakšnodaļās; 3.nodaļa ir iedalīta 3 apakšnodaļās;
3. Kopsavilkuma;
4. Anotācijām latviešu, angļu un vācu valodā;
5. Avotu bibliogrāfiskā saraksta;
6. Saīsinājumu saraksta.

Darba kopējais apjoms ir 192 lappuses, no kurām 2 lappuses ir saīsinājumu saraksts.

Ievadā autore pamato pētījuma tēmas aktualitāti, atklāj pētāmās problēmas nozīmību un novitāti teorijā un praksē, formulē darba mērķi un uzdevumus, raksturo darbā izmantotās zinātniskās pētniecības metodes, pamato darba struktūru, raksturo pētījumā izmantotās literatūras un tiesību avotus, kā arī skaidro darbā izmantoto terminoloģiju.

Darba pirmajā daļā autore analizē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķi un būtību ICSID šķīrējtiesas procesā. Šajā nodaļā apskatīts tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskais regulējums ICSID šķīrējtiesas procesā, tai skaitā ICSID konvencija un ICSID šķīrējtiesas reglaments. Komerciālā šķīrējtiesas procesā šķīrējtiesneša tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu ir paredzētas šķīrējtiesas līgumā vai arī tās izriet no šķīrējtiesas procesam piemērojamā regulējuma. Savukārt investīciju šķīrējtiesas procesā starp investoru un investīciju pieņemošo valsti šādas šķīrējtiesnešu tiesības izriet no starptautiskiem līgumiem. Papildus skaidrots ICSID šķīrējtiesas lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju saistošais raksturs, neraugoties uz šķietami elastīgo terminoloģiju ICSID Konvencijā. ICSID Konvencija paredz ICSID šķīrējtiesnešu tiesības rekomendēt (*recommend*) tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Savukārt no tiesiskā regulējuma vispārējās analīzes ICSID šķīrējtiesu prakses kontekstā autore atklāj rekomendācijas pielīdzināšanu saistošam lēmumam, kas rada juridiskas sekas pusei, kurai tas adresēts.

ICSID konvencijas 47. pants paredz: „Izņemot, ja puses vienojas citādi, Šķīrējtiesa var, ja uzskata, ka to prasa apstākļi, rekomendēt jebkādas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas būtu jāveic, lai saglabātu katras puses attiecīgās tiesības.”²⁶ ICSID šķīrējtiesas tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu investīciju strīdā šķīrējtiesas procesā var izrietēt arī no pušu izvēlēta piemērojamā regulējuma.. Visplašāk tiek izmantots ICSID šķīrējtiesas reglaments, kura 39.pants regulē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus un Apvienoto Nāciju Organizācijas Tirdzniecības tiesību komisijas (turpmāk – UNCITRAL) Šķīrējtiesas reglaments (*UNCITRAL Arbitration rules*), kur savukārt 26.pants regulē tiesību aizsardzības

---

²⁶ ICSID konvencijas 47.panta teksts oriģināl valodā : Except as the parties otherwise agree, the Tribunal may, if it considers that the circumstances so require, recommend any provisional measures which should be taken to preserve the respective rights of either party.

pagaidu līdzekļus (*interim measures*) šķīrējtiesas procesā. Autore analizē pēdējās izmaiņas šķīrējtiesu reglamentos attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūtu, lai izvērtētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu attīstību. Šāda izpēte ir institūta satura analīzes pamatā. Apakšnodaļā tiks skaidrota arī ICSID šķīrējtiesu prakses nozīme un raksturs. Lai gan ICSID šķīrējtiesas lēmumiem nav precedenta spēka, tomēr tie tiek ņemti vērā, izskatot līdzīgus gadījumus.

Liela nozīme šajā nodaļā tiks veltīta tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu noteikšanai un analīzei. Konkrētāk tiks izpētīti tādi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi kā finansiālas garantijas, pierādījumu nodrošināšana, konfidencialitātes saglabāšana, aicinājums neveidot preses kampaņas vai nelabvēlīgu publicitāti un paralēla procesa vispārējās jurisdikcijas pārtraukšana tiesā. Šāds tiesību aizsardzību pagaidu līdzekļu veidu uzskaitījums galvenokārt izriet no ICSID šķīrējtiesu prakses, tādēļ šajā apakšnodaļā liela nozīme būs ICSID šķīrējtiesu prakses izpētei un analīzei.

Darba otrajā nodaļā tiks izpētīts tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanas procesuālo un materiālo priekšnoteikumu saturs un tvērums. Šajā nodaļā tiks atklāta pētījuma galvenā problemātika un novitāte, galvenokārt izvērtējot ICSID šķīrējtiesu praksēs izstrādātos priekšnoteikumus, kas pamato tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju. Procesuālo priekšnoteikumu aspektā tiks izpētītas ICSID šķīrējtiesas jurisdikcijas īpatnības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Padziļināti tiks apskatītas ICSID šķīrējtiesas tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pirms lēmuma pieņemšanas par ICSID jurisdikciju izskatīt investīciju strīdu starp pusēm vispār. Apakšnodaļas ietvaros uzmanība tiks pievērsta tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanas aktualitātēm ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā. Papildus autore izvērtēs pušu tiesības tikt uzklautām starptautiskā investīciju strīda izšķiršanas procesā. Lai lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem būtu tiesisks, pirms tā pieņemšanas ir jāizpildās noteiktiem materiāliem priekšnoteikumiem. Šādi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas materiālie priekšnoteikumi ir nepieciešamība, steidzamība, nenovēršama jeb nelabojama kaitējuma (*irreparable harm*) pastāvēšana un samērīgums (*proportionality*). Lai gan tiesību doktrīnā dažkārt netiek izdalīts “samērīgums” kā atsevišķs priekšnoteikums, lai ICSID šķīrējtiesa rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, autore norādīs uz nepieciešamību to nodalīt, jo šis priekšnoteikums ir īpaši svarīgs pētījuma problēmas un novitātes aspektā, analizējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu ietekmi uz valsts suverēnajām tiesībām.

Darba trešajā daļā autore atklās lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pusēm radītās sekas. Cita starpā tiks aplūkots šādu lēmumu izpildes tiesiskais regulējums. Īpaša uzmanība tiks pievērsta šo lēmumu neizpildīšanas sekām. Lēmumu par tiesību aizsardzības

pagaidu līdzekļiem izpilde tiks skatīta valstu suverēno tiesību kontekstā. Galvenokārt šajā daļā tiek pētīts jautājums, cik lielā mērā ICSID šķīrējtiesa, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, var traucēt valstij realizēt tās suverēnās tiesības. ICSID šķīrējtiesu praksē²⁷ ir atrodamas atziņas, ka šķīrējtiesa izskata tikai tādus strīdus, kas saistīti ar pušu noslēgto līgumu, un tās mērķis nav iejaukties valstu suverēnajās tiesībās, pat ja lēmums paredz aizliegumu valstij piemērot tās nodokļu regulējumu. Izskatot investīciju strīdus, attieksme pret valsti nav savādāka kā pret jebkuru citu personu šķīrējtiesas procesā. Autore pētījumā pievērsīs uzmanību lēmumu, kas aizskar valsts suverēnās tiesības, izpildes problemātikai un sekām.

Katras daļas beigās autore sniedz vispārējus secinājumus, izceļot nodaļas galveno problemātiku un aktualitāti.

6. Literatūras un tiesību avotu apskats

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta teorija ICSID šķīrējtiesas procesā Latvijā vispār nav pētīta, bet pasaulē maz pētīta. Juridiskajā literatūrā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts ICSID šķīrējtiesas procesā galvenokārt ir tikai pieminēts investīciju strīdu risināšanas kontekstā, bet tas nav padziļināti analizēts. Šis apstāklis ievērojami apgrūtinājis autores darbu zinātniskās literatūras apzināšanā, un šī iemesla dēļ autore lielākoties koncentrējās uz empīriskiem avotiem - ICSID šķīrējtiesu lēmumu analīzi. Darbā galvenokārt autore analizēja ICSID konvenciju tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanas kontekstā un ICSID šķīrējtiesu praksi, pieņemot vai noraidot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu.

ICSID konvencija ir ICSID darbības pamatā, tāpēc tās analīze ir būtiska tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu teorijas veidošanā. Atbilstoši ICSID mājas lapā²⁸ publiskotajai informācijai šobrīd 149 valstis ir ratificējušas ICSID konvenciju, deviņas to ir parakstījušas, bet vēl nav ratificējušas. Latvijā ICSID konvencija stājās spēkā 1997. gadā. Ar ICSID konvencijas 1.pantu tika izveidots ICSID. ICSID konvencija nosaka ICSID pilnvaras, organizāciju un galvenās funkcijas. Galvenokārt autore analizēs ICSID konvencijas 47. pantu, kas regulē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Panta interpretācija attīstījies ICSID šķīrējtiesu praksē.

ICSID šķīrējtiesas procesu regulē ne tikai ICSID konvencija, bet arī Samierināšanas un

---

²⁷ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007).

²⁸ Informācija ICSID oficiālajā mājas lapā. Pieejama: https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=ShowHome&pageName=MemberStates_Home [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

šķīrējtiesas institūta procesa noteikumi (*Rules of procedure for the Institution of Conciliation and Arbitration Proceedings*), Šķīrējtiesas reglaments un Administratīvais un finanšu noteikumi (*the Administrative and Financial Regulations*). Uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu visvairāk ir attiecināms ICSID šķīrējtiesas reglaments. Tā 39. pants regulē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, ko autore analizēs sīkāk, izpētot tā piemērošanu ICSID šķīrējtiesu praksē.

Lai sasniegtu izvirzīto pētījuma mērķi, darbā lielākais uzsvars likts uz ICSID šķīrējtiesu prakses analīzi. Tieši praksē tiek veidotas un rastas galvenās atziņas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saturu un rekomendēšanas īpatnībām. Līdz šim ICSID šķīrējtiesas jautājumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu ir izskatījušas vairāk nekā trīsdesmit lietās.²⁹ ICSID lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu vai atteikumu tos rekomendēt ir milzīga nozīme tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu pētniecībā. Autore darbā izmantos visus publiski pieejamos lēmumus par tiesības aizsardzības pagaidu līdzekļiem, veicot to analīzi. Līdz šim nav veikta tik plaša izpēte par ICSID lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, apkopojot aktuālākās atziņas. Atsevišķu lēmumu analīze veikta vienīgi dažu ārvalstu monogrāfiju nodaļu ietvaros. Ņemot vērā ANO starptautiskās tiesu prakses ietekmi uz ICSID šķīrējtiesu lēmumiem, autore darbā analizēs arī tos ANO starptautiskās tiesas lēmumus, kas vistiešāk ietekmējuši ICSID šķīrējtiesu praksi attiecībā uz lēmumu pieņemšanu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Tā kā Latvijas juridiskajā literatūrā un tiesību zinātnieku vidū tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts ICSID šķīrējtiesas procesos nav padziļināti pētīts, un ņemot vērā tēmas starptautisko raksturu, pārsvarā tiks izmantota ārvalstu juridiskā literatūra, kas apgrūtinās autorei iespējas polemizēt ar citiem Latvijas autoriem. Darbā tiks izmantoti profesora J.Bojāra pētījumi par investīciju tiesībām un strīdu risināšanas mehānismiem.

Autore zinātnisko literatūru apzinājusi vairākās Eiropas bibliotēkās: Zalcburgas Universitātes bibliotēkā (Austrijā), Queen Mary Universitātes bibliotēkā (Anglijā), Hāgas Akadēmijas starptautisko tiesību bibliotēkā (Nīderlandē), jo Autore tika apbalvota ar Hāgas Akadēmijas stipendiju vasaras kursiem starptautiskajās tiesībās, un Panteona–Sorbonnas universitātes bibliotēkā Parīzē Francijā, kur autorei bija iespēja konsultēties ar profesoru K. Šreueru (*Ch.Schreuer*) par darbā apskatītajiem jautājumiem Starptautiskās Šķīrējtiesas Akadēmijas (*Arbitration Academy*) ietvaros, pateicoties MIDS stipendijai. Latvijas Universitātes sociālo zinātņu bibliotēkā par pētāmo tematu pieejams ļoti ierobežots literatūras

---

²⁹ Informācija par ICSID izskatītajām lietām ICSID oficiālajā mājas lapā. Pieejama: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=GenCaseDtlsRH&actionVal=ListConcluded> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

klāsts, tādējādi apgrūtinot pētījuma procesu. Promocijas darbā autore izmanto arī interneta avotus, iekļaujot arī pašas jaunākās un aktualākās atziņas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem investīciju strīdos.

Darbā tiks analizēti pasaulē atzītu investīciju tiesību zinātnieku un praktiķu, piemēram, Kristofa Šreuera (*Christoph Schreuer*), Rūdolfa Dolcera (*Rudolf Dolzer*), Federiko Ortino (*Federico Ortino*), Emanuēla Gaijāra (*Emanuel Gaillard*), Garija Borna (*G. Born*) u.c. monogrāfijās un rakstos izteiktās atziņas. Īpaša vērība tiks pievērsta profesora K.Šreuera (*Ch. Schreuer*) atziņām, kurš ir viens no autoriem, kas ir sastādījis komentārus ICSID konvencijai, kā arī veicis citus padziļinātus pētījumus starptautiskajās investīciju tiesībās. Viņa atziņas bieži tiek ņemtas vērā ICSID šķīrējtiesu praksē.

Kopā darbā izmantoti 293 avoti, no kuriem 82 ir ICSID šķīrējtiesas lēmumi un spriedumi.

7. Terminoloģija

Autore darbā konsekventi izmanto terminu investīcija kā tulkojumu angļu valodas terminam „*investment*”. Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija³⁰ angļu valodas terminu „*investment*” tulko gan kā „investīcija”, gan „ieguldījums”. Tomēr, lai veicinātu vienveidīgu juridisko terminoloģiju autore darbā izmantos vienīgi terminu „investīcija”.

Ņemot vērā tēmas starptautisko raksturu un ievērojot konsekveni, autore kā Starptautiskā investīciju strīdu izšķiršanas centra saīsinājumu izmanto no angļu valodas aizgūto ICSID (*International Centre for Settlement of Investment Disputes*), tādējādi kļiedējot šaubas un mazinot neskaidrības, kas varētu rasties, analizējot pētījuma tēmu. Šādu saīsinājumu latviešu valodā attiecībā uz Starptautisko investīciju strīdu izšķiršanas centru izmanto arī profesors J.Bojārs,³¹ kas veicis plašākos pētījumus par starptautiskajām investīciju tiesībām Latvijā latviešu valodā.

Autore neatbalsta ICSID konvencijas 47. pantā tekstā latviešu valodā lietoto terminu „pagaidu pasākumi” (tiešais tulkojums no angļu vārdiem „*provisional measures*”), jo atzīst jēdzienu par neatbilstošu institūta būtībai. Tā vietā autore piedāvā konsekventi lietot precīzāku terminu „tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi”. Šādu nostāju pamato institūta satura visaptveroša analīze un to pagaidu un aizsargājošais raksturs, kas tiek apskatīti darba pirmajā nodaļā. Turklāt šādu terminu komerciāla šķīrējtiesas procesa kontekstā ir izmantojusi Dr. iur I. Druvieta savā promocijas darbā „Tiesvedības izdevumu nodrošinājums kā viens no tiesību aizsardzības pagaidu

³⁰ Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. Akadēmiskā terminu datubāze AkadTer. Pieejama: <http://termini.lza.lv/term.php?term=investment&list=&lang=&h=> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³¹ Bojārs J. Starptautiskās privāttiesības I. Rīga: Zvaigznes ABC, 2010, 252.lpp.

līdzekļiem starptautiskajā komerciālajā šķīrējtiesā”.³² Vienota terminoloģija attiecīgajā jautājumā palīdzētu veidot pārskatāmāku teorijas attīstību par starptautisko šķīrējtiesu procesuālajiem aspektiem.

---

³² Druvieta I. Promocijas darbs Tiesvedības izdevumu nodrošinājums, kā viens no tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem starptautiskajā komerciālajā šķīrējtiesā. Rīga, 2011, 43.-44.lpp.

1.nodaļa: Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis un būtība ICSID šķīrējtiesas procesā

1.1. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskais regulējums ICSID šķīrējtiesā un tā attīstība

ICSID šķīrējtiesas pilnvaras lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, izskatot starptautisku investīciju strīdu, ir paredzētas ICSID konvencijas 47.pantā. Tomēr šīs normas pilnīgai izpratnei ir nepieciešamas priekšzināšanas par ICSID struktūru un mērķiem.

Proti, ICSID konvencija pēc Pasaules Bankas iniciatīvas tika atklāta parakstīšanai un ratifikācijai 1965.gadā, bet noslēgta 1966.gada 14.oktobrī. Saskaņā ar ICSID konvencijas 1.pantu tika izveidots Starptautisko investīcijas strīdu izšķiršanas centrs (ICSID).³³ Tāpēc tiesību doktrīnā tā bieži tiek dēvēta par „ICSID konvenciju” (*ICSID Convention*). ICSID konvencija bija ne vien pamats starptautiskās organizācijas izveidē, bet arī pamats pirmās starptautiskās institucionālās šķīrējtiesas izveidē, kas īpaši veltīta starptautisko investīciju strīdu izšķiršanai. ICSID konvencija nosaka ICSID pilnvaras, organizāciju un galvenās funkcijas. ICSID galvenais mērķis ir nodrošināt starptautisku investīciju strīdu izšķiršanas un samierināšanas (*conciliation*) apstākļus.

ICSID organizatoriskajā struktūrā ietilpst Administratīvā padome (*Administrative Council*) un Sekretariāts. Administratīvā padome ir pārvaldes institūcija, kas sastāv no pārstāvjiem no katras ICSID Konvencijas dalībvalsts. Lēmumi tiek pieņemti balsojot, un katram dalībvalsts pārstāvim ir viena balss. Administratīvo padomi vada Pasaules Bankas prezidents, bet viņam nav balss tiesību. Administratīvās padomes galvenās funkcijas ietver: ICSID ģenerālsekretāra un tā vietnieka ievēlēšanu, kā arī noteikumu pieņemšanu attiecībā uz šķīrējtiesas un samierināšanas procesu ICSID, ICSID budžeta pieņemšanu un ICSID darbības gada pārskata apstiprināšanu.³⁴

Saskaņā ar ICSID konvencijas 6.pantu Administratīvā padome ir pieņēmusi noteikumus, kas papildina ICSID konvencijas regulējumu. Visus kopā tos dēvē par ICSID Regulējumiem un noteikumiem (*ICSID Regulations and Rules*).³⁵ Ja ICSID konvencija saskaņā ar ICSID

³³ Sk. Bojārs J. Starptautiskās privāttiesības I. Rīga: Zvaigznes ABC, 2010, 252.lpp.; Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.ix.

³⁴ ICSIDoficiālā mājas lapa internetā: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/Index.jsp> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³⁵ Parra A.R. *The Development of the Regulations and Rules of the International Centre for Settlement Investment Disputes*. *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, 2007, No.22(1), p.55-58.

konvencijas 66.pantu var tikt grozīta tikai ar vienbalsīgu visu dalībvalstu piekrišanu, tad ICSID Regulējumus un noteikumus var papildināt, ja par to nobalso divas trešdaļas Administratīvās padomes. Šis apstāklis ir būtisks, izvērtējot nepieciešamību pēc grozījumiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskajā regulējumā promocijas darba kontekstā.

ICSID Regulējumi un noteikumi sastāv no:

1. ICSID Administratīvā un finanšu nolikuma (*Administrative and Financial Regulations*),³⁶ kas papildus regulē Administratīvās padomes sanāksmes ICSID strīdu izšķiršanas un samierināšanas administrāciju jeb pārvaldi;
2. ICSID Institucionālie Noteikumi (*Institution Rules*),³⁷ kas nosaka investīciju strīdu izšķiršanas un samierināšanas procesu saskaņā ar ICSID Konvenciju;
3. ICSID Šķīrējtiesas procesa noteikumi (*Rules of Procedure of Arbitration proceedings*)³⁸ jeb ICSID šķīrējtiesas reglaments, kas regulē ICSID šķīrējtiesas procesu, ieskaitot: šķīrējtiesas sastāva sastādīšanu; pušu paskaidrojumu iesniegšanu, sprieduma sagatavošanu u.c;
4. ICSID Samierināšanas noteikumi (*ICSID Conciliation Rules*),³⁹ kas nosaka samierināšanas procesa nozīmi.

Papildus ICSID regulējumiem un noteikumiem, Administratīvā padome ir pieņēmusi arī Papildu Pprocesu noteikumus (*Additional Facility Rules*).⁴⁰ Saskaņā ar tiem ICSID Sekretariātam ir tiesības administrēt jeb vadīt noteiktas procedūras sarp investīciju uzņemošo valsti un citas valsts, kas neitilpst ICSID konvencijas jurisdikcijā, pilsoni. Šīs procedūras iekļauj: apstākļu noskaidrošanas procesu, kā arī investīciju strīda samierināšanas un šķīrējtiesas procesu gadījumā, ja investīciju pieņemošā valsts vai valsts, kuru pārstāv investors, nav ICSID konvencijas dalībvalsts.

Papildus procesu noteikumus veido:

1. Papildu procesu noteikumi (*Additional Facility Rules*),⁴¹ kas galvenokārt regulē papildu procesu izmantošanu;

---

³⁶ Administrative and Financial Regulation. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partC.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

³⁷ Rules of Procedure for the Institution of Conciliation and Arbitration Proceedings (Institution Rules). Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partD-rule.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

³⁸ Rules of Procedure of Arbitration proceedings (Arbitration Rules). Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partF.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

³⁹ Rules of Procedure for Conciliation Proceedings (Conciliation Rules). Pieejams: https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/CRR_English-final.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁰ Parra A.R. The Development of the Regulations and Rules of the International Centre for Settlement Investment Disputes. ICSID Review – Foreign Investment Law Journal, 2007, No.22(1), p.56.

⁴¹ Additional Facility Rules. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility-archive/1.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

2. Papildu procesa administratīvie un finanšu noteikumi (*Additional Facility Administrative and Financial Rules*),⁴² kas ir saīsinātā ICSID Administratīvo un finanšu noteikumu versija;
3. Papildu procesa samierināšanas noteikumi (*Additional Facility Conciliation Rules*),⁴³ kas arī pēc būtības ir līdzīgi ICSID Samierināšanas noteikumiem.
4. Papildu procesa šķīrējtiesas noteikumi (*Additional Facility Arbitration Rules*);⁴⁴
5. Papildu procesa apstākļu noskaidrošanas noteikumi (*Additional Facility Fact-Finding Rules*).⁴⁵

Apskatot ICSID tiesisko regulējumu, rodams secinājums, ka, izvērtējot jebkuras nepieciešamās pārmaiņas tajā, jāizsver stabilitātes saglabāšana, no vienas puses, un modernizācijas nepieciešamība, no otras puses. Ņemot vērā ICSID konvencijas grozīšanas sarežģīto procesu, tā nav grozīta kopš tās pieņemšanas brīža. Tomēr, lai garantētu tās atbilstību investīciju tiesību attīstībai, vairākkārt ir grozīts ICSID šķīrējtiesas reglaments. Autore uzskata, ka turpmāk, izvērtējot pētāmās tēmas problemātiku, nesaprātīgi būtu piedāvāt grozījumus ICSID konvencijā. Tā vietā autore pieļauj iespēju piedāvāt atsevišķus grozījumus ICSID šķīrējtiesas reglamentā, kas būtu daudz praktiskāks un realitātei atbilstošāks risinājums.

ICSID Sekretariātu vada Ģenerālsekretārs, kas ir ICSID juridiskais pārstāvis un ICSID lietu reģistrators. Sekretariāta galvenās funkcijas ir šādas: tehniski nodrošināt ICSID šķīrējtiesas vai samierināšanas procesu, asistēt samierināšanas komisijas sastāva veidošanā, šķīrējtiesas sastāva veidošanā un *ad hoc* komitejas sastāva veidošanā, kā arī administrēt lietu materiālus un finanses. Sekretariāts arī palīdz Administratīvai padomei un nodrošina ICSID kā starptautiskas organizācijas efektīvu darbību.⁴⁶ Izpratne par ICSID Ģenerālsekretariāta funkcijām ir svarīga gadījumos, kad tiek pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pirms ICSID šķīrējtiesa ir lēmusi par savu jurisdikciju. Sīkāk ICSID Ģenerālsekretariāta loma tiks aplūkota promocijas darba otrajā nodaļā.

Galvenais ICSID konvencijas mērķis, kas noteikts konvencijas preambulā, ir veicināt un attīstīt starptautiskās investīcijas, piedāvājot neitrālu strīdu risināšanas mehānismu gan

⁴²Administrative and Financial Rules (Additional Facility). Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility-archive/7.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴³Consilation Additional Facility Rules. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility/partC.htm> [aplūkots 2013. gada 10. maijā].

⁴⁴Arbitration (Additional Facility) Rules. Pieejami: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility/partD.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁵Fact-Finding (Additional facility) Rules. Pieejami: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility/partB.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁶ICSID oficiālā mājas lapa internetā. Pieejama: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/Servlet?requestType=CasesRH&actionVal=RightFrame&FromPage=Organization%20and%20Structure&pageName=Organization> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

investoriem, gan investīcijas pieņemošām valstīm. Šādu mērķi apliecina ICSID konvencijas preambula. Tajā uzsvērts ICSID konvencijas ekonomiskais mērķis un darbības mērķis, radot efektīvu režīmu neitrālai investīciju strīdu izskatīšanai.⁴⁷ Kā norādījis Ibrahims Šihata (*Ibrahim Shihata*), kurš bija ICSID ģenerālsekretārs (*Secretary-General*) no 1983. gada līdz 2000. gadam, ICSID izveidošana bija mēģinājums radīt investīciju strīdu izšķiršanas mehānismu, kurā sabalansētas investoru un investīciju pieņemošo valstu intereses un vajadzības. Tas arī bija mēģinājums, lai nodrošinātu nepolitizētu (*depoliticize*) investīciju strīdu izšķiršanu.⁴⁸ Tā kā ICSID ir institucionāla sistēma, puses, kas vienojas par šādu šķīrējtiesas procesu, ir pakļautas noteiktam regulējumam.

ICSID konvencija nesatur materiālās tiesību normas, bet regulē starptautisku investīciju strīdu izskatīšanas procesu.⁴⁹ ICSID konvencija regulē ICSID šķīrējtiesu jurisdikciju izskatīt starptautiskos investīciju strīdus, administratīvos procesa aspektus un ICSID šķīrējtiesu spriedumu saistošo spēku. Šķīrējtiesas procesu ICSID papildus regulē ICSID šķīrējtiesas reglaments.⁵⁰

Šobrīd ICSID konvenciju ir parakstījušas 158 valstis⁵¹ un arvien vairāk starptautiskajos investīciju līgumos tiek paredzēta ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija izskatīt savstarpējos strīdus, kas varētu rasties saistībā ar investīcijām.⁵² Piemēram, Latvijas Republikas valdības un Indijas Republikas valdības līguma par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību 9. pants paredz ICSID jurisdikciju gadījumā, ja rodas strīds saistībā ar investīcijām.⁵³

Atbilstoši ICSID konvencijas 66. pantam ICSID konvencija var tikt grozīta tikai ar visu dalībvalstu piekrišanu. Tas nozīmē, ka visām dalībvalstīm ir jāratificē un jāpieņem veiktie grozījumi. Ņemot vērā, ka praktiski šāds process būtu laikietilpīgs un to, ka vienošanās būtu

---

⁴⁷ ICSID Konvencijas Preambula: "Līgumslēdzējas Valstis, Ņemot vērā starptautiskās sadarbības nepieciešamību, lai veicinātu ekonomisko attīstību, un, līdz ar to, privāto starptautisko ieguldījumu nozīmi; Paturot prātā iespēju, ka laiku pa laikam var rasties strīdi sakarā ar šādu ieguldījumu starp Līgumslēdzējām Valstīm un citu Līgumslēdzēju Valstu pilsoņiem; Atzīstot, kamēr šādi strīdi parasti ir pakļauti nacionālajiem likumdošanas procesiem, atsevišķos gadījumos var būt piemērotas starptautiskas strīdu izšķiršanas metodes; Pievēršamas īpašu nozīmi starptautisko samierināšanas vai arbitražas iespēju nodrošināšanai, kuras var izmantot Līgumslēdzējas Valstis un citu Līgumslēdzēju Valstu pilsoņi, lai iesniegtu šādus strīdus, ja tie to vēlas; [...]"

⁴⁸ Shihata I. Toward a Greater Depoliticization of Investment Disputes: The Roles of ICSID and MIGA. *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, Volume 1, Nr.1, 1986, p.2.

⁴⁹ Schreuer Ch. *International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID)*. Book: *The Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, Volume 11. Oxford: Oxford University Press, 2013, p.399.

⁵⁰ ICSID Rules of Procedure for Arbitration Proceedings (ICSID Arbitration Rules). Pieejams: [www.http://icsid.worldbank.org/ICSID/ICSID/RulesMain.jsp](http://icsid.worldbank.org/ICSID/ICSID/RulesMain.jsp) [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

⁵¹ ICSID oficiālā mājas lapa: Pieejams: <https://icsid.worldbank.org> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

⁵² Dimsey M. *The Resolution of International Investment Disputes: Challenges and Practical Solutions*. The Netherlands: Eleven International Publishing, 2008, p.17.

⁵³ Latvijas Republikas Valdības un Indijas Republikas valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, 2010.gada 27.oktobris, nr. 170 (4362).

jāpanāk starp 149⁵⁴ ICSID konvencijas dalībvalstīm, ICSID konvencijā līdz šim grozījumi nav veikti. Tas arī nav nepieciešams pētāmās tēmas kontekstā, jo lietderīgu rezultātu var panākt, grozot ICSID šķīrējtiesas reglamentu, kas ir daudz vienkāršāks process.

ICSID konvencijas 47. pants piešķir šķīrējtiesai pilnvaras rekomendēt jebkādu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu, lai aizsargātu puses tiesības.⁵⁵ Šis pants satur vienīgi vispārējus formulējumus. Pie specifiskiem lietas apstākļiem tas ir licis ICSID šķīrējtiesai paļauties uz ANO Starptautiskās tiesas praksi, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. Šāda pieeja skaidrojama ar apstākli, ka ICSID Konvencijas 47.pants bija veidots, par pamatu ņemot ANO Starptautiskās tiesas statūtu⁵⁶ 41.pantu⁵⁷.⁵⁸ Tas lielā mērā ir ietekmējis tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa institūta izpratni ICSID šķīrējtiesas procesā un radījis plašas diskusijas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku.⁵⁹ Padziļināta ANO Starptautiskās tiesas ietekme uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūtu ICSID šķīrējtiesas procesā tiks aplūkota promocijas darba 1.2. apakšnodaļā.

ICSID konvencijas 47. pants tālāk procesuālā aspektā tiek attīstīts ICSID šķīrējtiesas reglamentā, kas tika papildināts 2006. gadā, cita starpā papildinot regulējumu arī tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu jomā. Grozījumi galvenokārt tika veikti ICSID reģistrēto lietu skaita palielinājuma dēļ.⁶⁰ Uz to norāda fakts, ka kopš 2001. gada ICSID reģistrēto lietu skaits katru gadu ir strauji palielinājies.⁶¹ Šādi attīstības tempi prasīja izmaiņas, lai šķīrējtiesas procesu padarītu efektīvāku un pārskatāmāku. ICSID šķīrējtiesas reglamentu var grozīt ar divām trešdaļām Administratīvās padomes balsu. ICSID šķīrējtiesas reglaments, pamatojoties uz Sekretariāta ieteikumiem, ir ticis grozīts vairakkārt.

---

⁵⁴ 158 valstis ir tikai parakstījušas ICSID Konvenciju, bet nav to ratificējušas.

⁵⁵ ICSID konvencijas 47.panta teksts oriģinālvalodā: Except as the parties otherwise agree, the , Tribunal may, if it considers that the circumstances so require, recommend any provisional measures which should be taken to preserve the respective rights of either party.

⁵⁶ Statute of the International Court of Justice. Pieejami: <http://www.icj-cij.org/documents/?p1=4&p2=2&p3=0> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

⁵⁷ ANO Starptautiskās tiesas statūtu 41.panta 1.daļasteksts oriģinālvalodā: The Court shall have the power to indicate, if it considers that circumstances so require, any provisional measures which ought to be taken to preserve the respective rights of either party.

⁵⁸ Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book:Binder Ch. (ed.) International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, p.159.; Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.765.

⁵⁹ Bismuth R. Anatomy of the law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. Journal of International Arbitration, 2009, Volume 26, Issue 6, p/794-795.

⁶⁰ Parra A.R. The Development of the Regulations and Rules of the International Centre for Settlement Investment Disputes. ICSID Review – Foreign Investment Law Journal, 2007, No.22(1), p.65.

⁶¹ ICSID. Background information on the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID). January 20, 2013, p.5. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDDocRH&actionVal=ShowDocument&icsidOverview=true&language=English> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Pēdējās ICSID Ģenerālsekretariāta piedāvātās izmaiņas ICSID šķīrējtiesas reglamentā stājās spēkā 2006. gada 10. aprīli. Tieši izmaiņas attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tika radītas, lai uzlabotu un padarītu efektīvāku investīciju strīda izskatīšanas procesu.⁶² Iepriekšējais regulējums paredzēja, ka puses nevar lūgt piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus vispārējās jurisdikcijas tiesās, ja par to nav atsevišķi vienojušās un ja tām jāgaida, kamēr tiks izveidots šķīrējtiesas sastāvs, kas izskatīs strīdu. Izmaiņas ICSID šķīrējtiesas reglamentā nodrošināja, ka lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus tiks izskatīts, tiklīdz tiks izveidots šķīrējtiesas sastāvs, jo to var izteikt, tiklīdz lieta ir reģistrēta ICSID.

Autore norāda, ka šīs izmaiņas joprojām nemazina iespējamās sarežģītības, kas varētu rasties veidojot šķīrējtiesas sastāvu. Šo risku varētu novērst, ja tiktu izveidots patstāvīgs mehānisms, kas administrētu un piemērotu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, laika posmā līdz tiktu izveidots šķīrējtiesas sastāvs, kas izskata strīdu pēc būtības. Tomēr šādā gadījumā būtu nepieciešams papildināt ICSID konvenciju, kam savukārt būtu nepieciešams visu ICSID konvencijas dalībvalstu piekrišana saskaņā ar ICSID konvencijas 66.pantu.⁶³ Iespējams jautājumu varētu risināt, piedāvājot izmaiņas ICSID šķīrējtiesas reglamentā.

Šādu pieeju ir izmantojušas dažas institucionālās šķīrējtiesas. Piemēram, Parīzes Starptautiskās tirdzniecības kameras (ICC) šķīrējtiesas (turpmāk tekstā - ICC šķīrējtiesa) procesā tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir ārkārtas šķīrējtiesnesim. Turklāt 2012. gada 1. janvārī stājās spēkā jauna ICC šķīrējtiesas reglamenta redakcija. Šobrīd regulējums paredz - ja puses izvēlas nodot strīda izskatīšanu ICC šķīrējtiesai, tad tās var izmantot arī ārkārtas šķīrējtiesnesi (*opt-out clause*) bez speciālas iepriekšējas vienošanās.

Kopumā ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 39.pants⁶⁴ paredz ICSID šķīrējtiesas sastāva

---

⁶² Parra A.R. The 2006 Amendments of ICSID Arbitration Rules. Schieds VZ, 2006, p.247.

⁶³ ICSID Konvencijas 66.pants: (1) Ja tā lemj Administratīvā padome ar tās locekļu divu trešdaļu balsu vairākumu, ierosinātais labojums tiek izsūtīts visām Līgumslēdzējām Valstīm ratificēšanai, pieņemšanai vai apstiprināšanai. Katrs labojums stājas spēkā 30 dienas pēc tam, kad šīs Konvencijas depozitārijs ir izplatījis paziņojumu Līgumslēdzējām Valstīm par to, ka visas Līgumslēdzējas Valstis ir ratificējušas, pieņēmušas vai apstiprinājušas šo labojumu. (2) Neviens labojums neietekmē jebkuras Līgumslēdzējas Valsts vai to likumīgo apakšorganizāciju vai aģentūru, vai arī jebkura šādas Valsts pilsoņa tiesības un saistības saskaņā ar šo Konvenciju, atbilstoši Centra jurisdikcijai, kas devusi piekrišanu šim labojumam pirms tā stāšanās spēkā.

⁶⁴ ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 39.panta pilns teksts oriģinālvalodā: (1) At any time after the institution of the proceeding, a party may request that provisional measures for the preservation of its rights be recommended by the Tribunal. The request shall specify the rights to be preserved, the measures the recommendation of which is requested, and the circumstances that require such measures. (2) The Tribunal shall give priority to the consideration of a request made pursuant to paragraph (1). (3) The Tribunal may also recommend provisional measures on its own initiative or recommend measures other than those specified in a request. It may at any time modify or revoke its recommendations. (4) The Tribunal shall only recommend provisional measures, or modify or revoke its recommendations, after giving each party an opportunity of presenting its observations. (5) If a party makes a request pursuant to paragraph (1) before the constitution of the Tribunal, the Secretary-General shall, on the application of either party, fix time limits for the parties to present observations on the request, so that the request and observations may be considered by the Tribunal promptly upon its constitution. (6) Nothing in this Rule shall prevent the parties, provided that they have so stipulated in the agreement recording their consent, from requesting any judicial or other authority to order provisional measures, prior to or after the institution of the

tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kam ir pagaidu raksturs. Tas nozīmē, ka šādā lēmumā nevar tikt izspriesta lieta pēc būtības.

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta pirmā daļa paredz, ka puse var jebkurā laikā pēc procesa uzsākšanas, lai aizsargātu savas tiesības, pieprasīt, lai šķīrējtiesa rekomendē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šī panta daļa lielā mērā ir saistīta ar ICSID konvencijas 47.pantu, kas ir piemērojams tiklīdz lieta ir ierosināta. Pieprasījumā jānorāda aizsargājamās tiesības, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu, par kuriem rekomendācija tiek lūgta un apstākļi, kas prasa šādu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu. Šis regulējums pieļauj, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var tikt lūgti pat pirms šķīrējtiesas sastāva izveidošanas, kas izskatīs attiecīgo strīdu. Šādos gadījumos ICSID Ģenerālsekretariāts (*Secretary-General*) var noteikt laika ierobežojumu pusēm, lai iesniegtu savus paskaidrojumus, kas tiks izskatīti tiklīdz tiks izveidots šķīrējtiesas sastāvs. Tas nozīmē, ka, praktiski, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var rekomendēt tikai pēc tam, kad ir izveidots šķīrējtiesas sastāvs. Šī panta daļa satur atsauci uz ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem aizsargājamām tiesībām, nenorādot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus, kas varētu palīdzēt aizsargāt šīs tiesības. UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. panta 2. daļa⁶⁵ paredz gan atsevišķus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus, gan ar tiem aizsargājamās tiesības. Tas var tikt uzskatīts par noderīgu līdzekli, lai izprastu iespējamus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus arī ICSID šķīrējtiesas procesā.⁶⁶

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta otrā daļa uzsver lēmuma rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus nozīmību un steidzamību, paredzot šādu lūgumu izskatīšanu par prioritāru. Tas nozīmē, ka ģenerālsekretārs var noteikt laika ierobežojumu pusēm apsvērumu izteikšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pirms šķīrējtiesas sastāva izveidošanas.⁶⁷

Panta trešajā daļā papildus norādīts, ka šķīrējtiesa var rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, pamatojoties uz savu iniciatīvu, vai rekomendēt citu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu, kāds norādīts puses lūgumā. Šādā veidā šķīrējtiesai tiek garantētas plašas iespējas elastīgi pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. Parasti gan tās ir puses, kas lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Autore izpētītajos lēmumos nav konstatējusi gadījumu, kad iniciatīvu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli būtu izrādījusi ICSID šķīrējtiesa. Šķīrējtiesa var jebkurā laikā grozīt vai atsaukt savu rekomendāciju. Tas var notikt gadījumos, ja ir mainījušies apstākļi, kas bija par pamatu, lai sākotnēji tiktu rekomendēts tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis.

---

proceeding, for the preservation of their respective rights and interests.

⁶⁵ UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26.panta 2.daļa

⁶⁶ Webster H. T. Handbook on Investment Arbitration. United Kingdom: Sweet & Maxwell, 2012, p. 531.

⁶⁷ Ibid. p. 537.

Panta ceturajā daļā paredz tiesības pusēm izteikt savus apsvērumus, kad tiek rekomendēti, grozīti vai atcelti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi. Tas nozīmē, ka ICSID šķīrējtiesas procesā nav pieļaujuma lēmuma pieņemšana par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem *ex parte* kārtībā jeb bez pušu apsvērumu izvērtēšanas. Vienlaicīgi pants nenorāda uz apstākļiem, kas pusēm būtu jānorāda, lūdzot rekomendēt vai atcelt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.. Te saskatāma atšķirība no UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. panta 3. daļas, kur noteikti šādi priekšnoteikumi.

Attiecības starp ICSID šķīrējtiesu un vispārējās jurisdikcijas tiesām attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek regulētas šī panta piektajā daļā, paredzot, ka puses var lūgt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus citās tiesību aizsardzības iestādēs, ja par to puses ir iepriekš vienojušās. ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pants ar šo daļu tika papildināts 2006. gadā, lai novērstu strīda risināšanas procesa kavēšanos. Panta regulējums saistīts ar ICSID šķīrējtiesas ekskluzivitātes principu, kas noteikts ICSID konvencijas 26. pantā.

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 6. daļa attiecas uz tiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, ko ir izdevusi vispārējās jurisdikcijas tiesa. Pirms ICSID šķīrējtiesas sastāva izveidošanas, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek galvenokārt lūgti vispārējās jurisdikcijas tiesās. Praksē attiecības starp šķīrējtiesas rekomendētiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem un vispārējās jurisdikciju tiesas noteiktiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem var veidoties samērā neprognozējami. Arī tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veids ir atkarīgs no valsts, kurā atrodas vispārējā jurisdikcijas tiesas, procesuālās kārtības.⁶⁸ Jāņem vērā, ka dažos gadījumos vēršanās vispārējās jurisdikcijas tiesā ar lūgumu pēc tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pirms ICSID šķīrējtiesas sastāva izveidošanas var būt puses vienīgā iespēja, lai aizsargātu savas tiesības un nepadarītu strīda risināšanu bezjēdzīgu.

Dažos gadījumos arī pēc ICSID šķīrējtiesas sastāva izveidošanas pusei, kuras tiesības nepieciešams aizsargāt, var būt izdevīgāk vērsties ar lūgumu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pie vispārējās jurisdikcijas tiesas. Tas varētu būt gadījumos, kad vispārējās jurisdikcijas tiesas lēmumu varētu izpildīt efektīvāk, piemēram, gadījumos, kad būtu nepieciešams bloķēt bankas kontu. Par šāda lūguma izteikšanu vispārējās jurisdikcijas tiesai noteikti būtu jāinformē ICSID šķīrējtiesas sastāvs, lai nodrošinātu pārskatāmu procesu.

Pastāvs risks, ka puse negodprātīgi izmanto iespēju vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar lūgumu pieņemt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, lai novilcinātu lietas izskatīšanu šķīrējtiesas procesā, jo var pastāvēt šāda lēmuma pārsūdzēšanas iespējas.

ICSID konvencija un ICSID šķīrējtiesas reglaments ievērojami atšķiras no citiem tiesiskajiem regulējumiem, kas nosaka starptautisku šķīrējtiesas procesu, īpaši tiesību aizsardzības

---

⁶⁸ Webster H. T. Handbook on Investment Arbitration. United Kingdom: Sweet & Maxwell, 2012, p. 541.

pagaidu līdzekļu regulējumu šajā procesā.

Ja puses tā vienojušās, investīciju strīds, kas nodots ICSID, var tikt izšķirts arī saskaņā ar UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu.⁶⁹ Lai gan UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu pārsvarā izmanto kā *ad hoc* šķīrējtiesu procesuālo dokumentu, tomēr tas tiek piemērots arī ICSID administrētajās lietās. Statistika rāda, ka tas ir otrs biežāk izmantotais procesuālais dokuments investīciju strīdos starp valsti un investoru institucionālajās šķīrējtiesās.⁷⁰

UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu apstiprināja ANO Ģenerālā asambleja saskaņā ar Rezolūciju Nr. 31/98 1976. gadā.⁷¹ Tas nosaka šķīrējtiesas procesa kārtību, piedāvā parauga šķīrējtiesas klauzulu, nosaka šķīrējtiesnešu iecelšanu, sprieduma formu un taisīšanas kārtību. 2006.gadā UNCITRAL nolēma pārskatīt šķīrējtiesas reglamentu, lai tas būtu atbilstošs pārmaiņām starptautiskajās šķīrējtiesu tiesībās.⁷² Pārskatīšanas mērķis bija veicināt šķīrējtiesu procesu efektivitāti, kurus regulē UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments, nemainot šķīrējtiesas reglamenta izstrādes garu.⁷³ Tas lielā mērā ir arī izdevies, padarot šķīrējtiesas procesu pārskatāmāku un noteiktāku.

Pārstrādātais UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments ir spēkā kopš 2010. gada 15. augusta. Inovatīvās izmaiņas ir veicinājušas šķīrējtiesas procesa efektivitāti. Piemēram, izmaiņas tika veiktas šķīrējtiesneša aizstāšanas procesam un ar šķīrējtiesu saistīto izmaksu mehānismam. Papildus tika iekļauts detalizētāks regulējums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tādējādi nodrošinot lielāku skaidrību un noteiktību šādu lēmumu pieņemšanā.

UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. pants nosaka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu pamatnoteikumus. Tas, atšķirībā no ICSID konvencijas, neparedz šķīrējtiesai tiesības piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus pēc savas vēlēšanās. Piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus var vienīgi, pamatojoties uz pušu lūguma.⁷⁴ Savukārt grozīt vai atcelt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem šķīrējtiesa var arī pēc savas iniciatīvas.⁷⁵ Jaunā

---

⁶⁹ ICSID. Background information on the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID). January 20, 2013, p.3. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDDocRH&actionVal=ShowDocument&icsidOverview=true&language=English> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁷⁰ Caron D.D., Caplana L.M. The UNCITRAL Arbitration Rules: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2013, p.7-8.

⁷¹ UN GA Resolution 31/98 of 15 December 1976.

⁷² Tucker L.A. Interim Measures under Revised UNCITRAL Arbitration Rules: Comparison to Model Law Reflects both Greater Flexibility and Remaining Uncertainty. International Commercial Arbitration, 2011, Brief 1, No. 2, p.16.

⁷³ UNCITRAL Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its fifty-sixth session. U.N. Doc. A/CN.9/614, Oct. 5, 2006.

⁷⁴ Caron D.D., Caplana L.M. The UNCITRAL Arbitration Rules: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2013, p.534.

⁷⁵ UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26.panta 5.daļa.

UNCITRAL redakcija arī skaidrāk nosaka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus, kurus var piemērot šķīrējtiesa, bet neietver noteikumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu lēmuma atzīšanu un izpildi, kā arī vispārējās jurisdikcijas tiesu atbalstu. Lai gan šķīrējtiesai ir jānodrošina laiks, lai puse, pret kuru izteikts lūgums piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, varētu izteikt savus apsvērumus, tomēr tas nenozīmē, ka pusei ir tiesības izteikt savus apsvērumus par šo jautājumu mutiski atsevišķā noklausīšanās.⁷⁶

UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. panta 3. daļa uzliek pienākumu pusei, kura lūdz piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, pierādīt, ka:

(1) gadījumā, ja netiks piemēroti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, tiks nodarīts kaitējums, kuru būtu grūti izlabot,

(2) pastāv pamatota iespēja, kas puses, kas lūdz piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, prasība pēc būtības tiks apmierināta.

Pēc veiktajām izmaiņām ir paplašināta arī UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. panta otrā daļa, ietverot šķīrējtiesas tiesības piespriest apturējumus (*injunctions*) un noteikt pierādījumu saglabāšanu.⁷⁷

Savukārt reglamenta 26. panta 8. daļa paredz puses atbildību par radītajiem zaudējumiem, ja vēlāk izrādās, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi nebija jāpiemēro šādos apstākļos. Šis regulējums aizsargā investīciju pieņemošo valsti, pret kuru var pieprasīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus par darbībām, ko tā veic savā teritorijā. Autore uzskata, ka šādam regulējumam ir preventīva nozīme, jo tas var mazināt acīmredzami nepamatotu jeb frivolu pieteikumu iesniegšanu šķīrējtiesai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu, kuru mērķis drīzāk ir radīt kaitējumu otrai pusei vai novilcināt lietas izskatīšanu, nevis garantēt strīdā iesaistīto pušu tiesības. Kopumā tiek uzskatīts, ka izmaiņas UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem veicina lielāku konsekvenci šķīrējtiesu lietās, kuru process pakļauts UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentam.⁷⁸

Nozīmīgākā atšķirība starp UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu un ICSID konvenciju ir lietotajā terminoloģijā. ICSID konvencija paredz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju, savukārt UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments paredz šķīrējtiesas tiesības piespriest tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Tas padara skaidrāku šāda lēmuma izpildes procesu. Papildus, UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments ir brīvāks attiecībā uz pušu tiesībām lūgt

⁷⁶ Waibel M. *The Backlash Against Investment Arbitration: Perceptions and Reality*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p.91.

⁷⁷ Finizio S., Wheeler S., Preidt H. *Revised UNCITRAL Arbitration rules*. Pieejams: <http://www.wilmerhale.com> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁷⁸ Hanessian G., Hayden D.J., de Paiva Muniz J.P. *The New ICC and UNCITRAL rules: focus on cost-effectiveness and multiparty disputes*. *Global Arbitration Review*, May 20, 2012. Pieejams: www.globalarbitrationreview.com [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, piemēram, vispārējās jurisdikcijas tiesā. ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 6. daļa arī to neaizliedz, ja vien puses par to ir iepriekš vienojušās. Tas nozīmē, ka, ja strīds tiek izskatīts atbilstoši ICSID šķīrējtiesas reglamentam, jābūt pušu vienošanās, kas ļauj vērsties ar lūgumu lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem citur, ne tikai ICSID šķīrējtiesā. ICSID šķīrējtiesas reglaments arī tieši nenorāda uz šķīrējtiesas tiesībām lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ietvert pienākumu pusei, kura lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, nodrošināt iespējamus zaudējumus, ko varētu radīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana. Savukārt UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. panta 6. daļa skaidri nosaka šādas tiesības šķīrējtiesai. Tomēr jāņem vērā, ka ICSID šķīrējtiesas reglaments šādas tiesības arī neaizliedz. Piemēram, lietā *Atlantic Triton v. Guinea*⁷⁹ kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis tika lūgts iespējamo zaudējumu kompensācijas nodrošinājums.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, lielākai atšķirību pārskatāmībai starp UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu un ICSID konvenciju, kā arī ICSID šķīrējtiesas reglamentu autore piedāvā tabulu, kurā ir salīdzināti galvenie kritēriji regulējumos, kas attiecas uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Tabula nr.1.

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu regulējuma atšķirības ICSID konvencijā/ICSID šķīrējtiesas reglamentā un UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentā

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu procesuālie aspekti	UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. pants	ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pants un ICSID konvencijas 47. Pants
Iniciatīva	Šķīrējtiesa var lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem <u>tikai, pamatojoties uz pušu lūgumu.</u>	Šķīrējtiesa var lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, gan <u>pamatojoties uz pušu lūgumu,</u> gan <u>pēc savas iniciatīvas.</u>
Brīdis, kad var lūgt lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem	Jebkurā laikā pirms sprieduma taisīšanas.	Jebkurā laikā pēc tam, kad lieta reģistrēta ICSID, arī pirms šķīrējtiesas sastāva izveidošanas.

⁷⁹ ICSID Case No. ARB/84/1: *Atlantic Triton Company Limited v. People's Revolutionary Republic of Guinea*. Award (April 21, 1986), ICSID Report 13, 1995, para.5.

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu procesuālie aspekti	UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. pants	ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pants un ICSID konvencijas 47. pants
Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem juridiskā daba	Šķīrējtiesas var <u>piespriest</u> tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šādu lēmumu var pieņemt sprieduma formā un tāpēc tas ir pusēm juridiski saistošs.	Šķīrējtiesa var <u>rekomendēt</u> tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Tomēr praksē bieži tiek norādīts uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu obligāto raksturu.
Regulējumā noteiktais tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis	<i>Status quo</i> saglabāšana vai atjaunošana, kas ietver pierādījumu un līdzekļu saglabāšanu un kaitējuma novēršanu	Pušu tiesību salabāšana (<i>Preservation of rights</i>)
Tiesvedības izdevumu nodrošinājums	Tiesvedības izdevumu nodrošinājums var tikt iekļauts lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.	Nav regulēts. ICSID praksē ir gadījumi, kad ir rekomendēts.
Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi	Regulējums nosaka konkrētus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus.	Regulējumā nav noteikti.
Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem atcelšana	Lēmums var tikt grozīts, izbeigts vai tā darbība var tikt aizturēta pēc pušu iesnieguma vai šķīrējtiesas iniciatīvas.	Šķīrējtiesa var lēmumu grozīt vai atsaukt pēc tam, kad puses sniegušas savus paskaidrojumus.
Atbildība	Puse, kas izteikusi lūgumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, var būt atbildīga par zaudējumiem un izmaksām, kas radušies tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu dēļ.	Nav noteikts regulējumā.

Kā redzams, starptautisko investīciju strīdu izšķiršanas kontekstā attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pastāv atšķirības starp iepriekš minētajiem regulējumiem. Valstīm, pievienojoties ICSID konvencijai vai izstrādājot savstarpējos investīciju aizsardzības līgumus, ar to būtu jārēķinās, lai nodrošinātu atbilstošāko risinājumu. Ņemot vērā, ka UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments nosaka gan tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus, gan priekšnoteikumus šādu lēmumu pieņemšanai, tas padara šķīrējtiesas procesu paredzamāku un atbilstošāku tiesiskās noteiktības principam. Pusēm, paredzot strīda nodošanu ICSID šķīrējtiesai saskaņā ar ICSID šķīrējtiesas reglamentu, jāņem vērā, ka ICSID šķīrējtiesai ir ļoti plašas un neierobežotas pilvaras rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus salīdzinājumā ar UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu. Savukārt tas var ierobežot valsts suverēnās tiesības. Tomēr jāņem vērā arī ICSID Konvencijā un ICSID Šķīrējtiesas reglamentā izmantotā atšķirīgā terminoloģija un ICSID šķīrējtiesai piešķirtās tiesības rekomendēt, nevis piespriest jeb noteikt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Neraugoties uz tiesiskajā regulējumā izmantoto terminoloģiju, ICSID praksē ir izstrādāts viedoklis, kas pielīdzina lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem galējiem un pusēm saistošiem spriedumiem.

Salīdzinot ICSID konvencijas un ICSID šķīrējtiesas reglamenta regulējumu ar UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentu, var tikt izceltas ICSID šķīrējtiesas priekšrocības, kuras jāskata visa šķīrējtiesas procesa kontekstā. Piemēram, ICSID šķīrējtiesas regulējuma priekšrocība, pirmkārt, ir tā izveides mērķis, kas bija tieši saistīts ar starptautiskajām investīciju tiesībām. Savukārt UNCITRAL šķīrējtiesas reglamentam var piedēvēt komerciālāku raksturu, jo tā izveide nebija pakārtota starptautisko investīciju tiesību īpatnībām. UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments tika izveidots, lai risinātu komerciāla rakstura strīdus starp privātpersonām un līdz šim nav piemērots investīciju šķīrējtiesas raksturam, kas satur īpašības gan no šķīrējtiesas procesa starp privātpersonām, gan starp valstīm.⁸⁰ Otrkārt, ICSID šķīrējtiesas priekšrocība ir pašpietiekama institucionālā sistēma, kas, atšķirībā no komerciāla šķīrējtiesas procesa, nav atkarīga no *lex arbitri* jeb šķīrējtiesas vietas likuma. Treškārt, ICSID šķīrējtiesas process paredz lielāku tā caurskatāmību, jo nav pakļauts pilnīgam konfidencialitātes principam. Tas nozīmē, ka pārsvarā lēmumi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek publiskoti. Papildus jāņem vērā „Pasaules Bankas faktors.”⁸¹ Tas norāda uz to, ka ICSID ir Pasaules Bankas grupā un nepakļaušanās tās lēmumiem var radīt arī politiskas sekas. Šķīrējtiesas process saskaņā ar UNCITRAL reglamentu var nebūt tik pārskatāmi organizēts, jo nepastāv viena institūcija, kas administrē procesu.

---

⁸⁰ Sornarajah M. *The Settlement of Foreign Investment Disputes*. The Hague: Kluwer Law International, 2000, p.159. Sk. arī: Diel-Gligor K. *Competing Regimes in International Investment Arbitration: Choice Between The ICSID And Alternative Arbitral Systems*. *The American Review of International Arbitration*, 2011, Vol. 22. p. 709.

⁸¹ Diel-Gligor K. *Competing Regimes in International Investment Arbitration: Choice Between The ICSID And Alternative Arbitral Systems*. *The American Review of International Arbitration*, 2011, Vol. 22. p. 686.

Neskatoties uz minētajām ICSID šķīrējtiesas procesa priekšrocībām, pusēm jāņem vērā arī trūkumi attiecībā uz lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Trūkumi un ieteikumi ICSID šķīrējtiesas regulējumā tiks apskatīti turpmākās nodaļās.

Milzīga nozīme tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskā regulējuma interpretācijā ir ICSID šķīrējtiesu praksei. Paredzams strīda izskatīšanas process ir ārkārtīgi svarīgs aspekts gan vispārējās jurisdikcijas tiesas procesā, gan šķīrējtiesas procesā, neatkarīgi no tā vai tiek izskatīti komercstrīdi vai investīciju strīdi. Ilgtermiņā prognozējamu rezultātu nozīme taisnīga strīda izskatīšanas procesa aspektā tikai palielināsies.⁸² Strīda izšķiršanas rezultātu prognozējamība un strīda izšķiršanas procesa paredzamība veicina uzticību sistēmai kopumā, radot priekšstatu par efektīvu, stabilu un taisnīgu strīda izskatīšanas mehānismu. Līdzeklis šāda taisnīguma panākšanai ir saskaņota un vienveidīga tiesību aktu piemērošana.⁸³

Analizējot ICSID šķīrējtiesu praksi, var secināt, ka šķīrējtiesas, izšķirot strīdu, izvērtē gan citu starptautisko šķīrējtiesu, gan citu ICSID šķīrējtiesu tiesību normu interpretāciju vai tiesiskā regulējuma analīzi. Tomēr tāda judikatūras nozīme kā anglosakšu tiesību grupā, kurā tas ir primārais tiesību avots, nav attiecināma uz starptautisko strīdu izskatīšanu. Starptautiskām šķīrējtiesām nav saistoši iepriekšējo šķīrējtiesu lēmumi, ņemot vērā, ka katrs šķīrējtiesas sastāvs tiek izveidots *ad hoc*. Šo ņemot vērā, ICSID šķīrējtiesu pielīdzināšana vispārējās jurisdikcijas tiesu principiem nebūtu adekvāta.⁸⁴ Precedentu sistēma, ja to tā var dēvēt, jau pēc savas dabas nevar tikt izmantota šķīrējtiesas procesā, ņemot vērā sākotnējo šķīrējtiesu mērķi - pušu vēlmi izskatīt strīdu privāti alternatīvā strīda izskatīšanas mehānismā, nevis vispārējās jurisdikcijas tiesā. Sākotnēji šķīrējtiesas kā alternatīva strīda izskatīšanas mehānisma viena no galvenajām priekšrocībām bija tās konfidencialitāte, tāpēc prakses saistošais spēks pat nebija iespējams.⁸⁵ Tomēr šodien precedentu tiek nopietni apšaubīts spēka trūkums šķīrējtiesas procesā, norādot uz nepieciešamību vienveidīgi piemērot un interpretēt starptautiskas konvencijas.⁸⁶ Lai neradītu savstarpēji konfliktējošu tiesību normu piemērošanu un veicinātu vienveidīgu un saskaņotu investīciju strīdu izskatīšanu, ir nepieciešams globālā mērogā pārskatīt principu, saskaņā ar kuru šķīrējtiesām nav saistoši citu šķīrējtiesu lēmumi līdzīgās lietās. Īpaši svarīgi tas ir investīciju

---

⁸² Mark W., Weidemaier C. Towards a theory of precedent in arbitration. William and Mary law Review, 2010, Vol. 51, p. 1907.

⁸³ Matthews J.M, Stewart K. Time to Evaluate the Standards for Issuance of Interim Measures of Protection in International Investment Arbitration. Arbitration International, Kluwer Law International, 2009, Volume 25, Issue 4, p.549-552.

⁸⁴ Schreuer C., Weiniger M. A. Doctrine of Precedent? Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p.1188.

⁸⁵ Dimsey M. The Resolution of International Investment Disputes: Challenges and Practical Solutions. The Netherlands: Eleven International Publishing, 2008, p.41.

⁸⁶ Tams J.C. An appealing Option? The Debate about an ICSID Appellate Structure. Book: Tietje C., Kraft G. Sethe R. Essays in Transnational Economic Law, 2006, p.19.

strīdos, uz kuriem tik lielā mērā nav attiecināms konfidencialitātes princips, bet gan procesa atklātums.

ICSID konvencijas 53. panta 1. daļa paredz, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumi ir saistoši **pusēm** [...].⁸⁷ Paplašināti tulkojot šo tiesību normu, var secināt, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumiem ir saistošs spēks. Tomēr profesors Kristofs Šreuers (*Christoph H. Schreuer*) un Metjū Weinigers (*Matthew Weiniger*) norāda, ka šo tiesību normu var tulkot tādējādi, ka ICSID šķīrējtiesu lēmumi ir saistoši tikai konkrēta strīda pusēm un nav saistoši citiem šķīrējtiesu sastāviem.⁸⁸ Tomēr, ņemot vērā, ka tiesību norma atrodas ICSID konvencijas sadaļā: “Lēmumu atzīšana un izpilde”, gramatiskā tiesību normas interpretācijas metode nevar tikt uzskatīta par atbilstošāko. ICSID konvencijā autore nesaskata tiešas norādes uz judikatūras lomu, izskatot starptautiskus investīciju strīdus. Tas ir, nav norādes gan uz to, ka ICSID šķīrējtiesas argumentācija lēmumos ir jāņem vērā, gan uz to, ka tas būtu aizliegts.

Diskusijas par ICSID lēmumu saistošo spēku nenorisinās vien akadēmiķu un teorētiķu vidū. Vairākos ICSID šķīrējtiesas procesos šķīrējtiesu sastāvi ir pieskārušies dotajam jautājumam. ICSID praksē šķīrējtiesas vairākkārt ir norādījušas, ka tām nav saistoši iepriekšējo šķīrējtiesu sastāvu lēmumi. Tomēr vienlaicīgi tās nenoraida to ievērošanu vispār, interpretējot kādu ICSID Konvencijas tiesību normu.

Piemēram, lietā *LETCO v. Liberia*⁸⁹ ICSID šķīrējtiesa, atsaucoties uz iepriekšēju lēmumu, ko pieņēmis cits šķīrējtiesas sastāvs, norādīja, ka, neskatoties uz to, ka šķīrējtiesai nav saistoši iepriekšēji ICSID šķīrējtiesas precedenti, tomēr ir pamācoši (*instructive*) apsvērt to veikto interpretāciju [...].⁹⁰ Līdzīgi *Bayindir v. Pakistan*⁹¹ lietā šķīrējtiesa norādīja, ka tai nav saistoši iepriekšējo šķīrējtiesas sastāvu lēmumi, bet tomēr tie tiks rūpīgi ņemti vērā nepieciešamības gadījumā. Šāda ICSID šķīrējtiesu prakse liek secināt, ka, neskatoties uz to, ka šķīrējtiesas norāda, ka tām nav saistoši iepriekšējo šķīrējtiesu lēmumi, tie tomēr tiek ņemti vērā, izskatot līdzīgu strīdu vai interpretējot kādu tiesību normu.⁹² Tomēr dažās lietās ICSID šķīrējtiesa nav ievērojusi

---

⁸⁷ ICSID Konvencijas 53.panta 1.daļa: “(1) Lēmums ir saistošs pusēm un nav pakļauts jebkādi pārsūdzēšanai vai jebkādiem citiem labojumiem, kā izņemot tos, ko paredz šī Konvencija. Katra puse ievēro un pilda lēmuma noteikumus, izņemot gadījumu, kad pildīšana ir atlikta atbilstoši attiecīgajiem šīs Konvencijas nosacījumiem.” Autores izcēlums.

⁸⁸ Schreuer C., Weiniger M. A Doctrine of Precedent? Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p.1189.

⁸⁹ ICSID Case No. ARB/83/2: Liberian Eastern Timber Corporation (LETCO) v. Republic of Liberia. Award (31 March, 1986), 2 ICSID Reports 346.

⁹⁰ Ibid., p.352.

⁹¹ ICSID Case No.ARB/03/29. Bayindir Insaat Turizm Ticaret Ve Sanayi AS v. Islamic Republic of Pakistan. Decision on Jurisdiction (November 14, 2005), para.76.

⁹² Commission J.P. Precedent in Investment Treaty Arbitration. A Citation Analyses of a Developing Jurisprudence. Journal of International Arbitration. 2007, Volume 24, Issue 2, p.131; Bjorklung A.K. Investment Treaty Arbitral Decisions as Jurisprudence Constante. UC Davis Legal Studies Research Paper Series, 2008, Research Paper No. 158, p. 265-267. Pieejams:<http://ssrn.com/abstract=1319834> [aplūkots: 2014. gada 28.

iepriekšējo lietu praksi un nonāca pie atšķirīgiem secinājumiem, veicot lietas faktisko apstākļu analīzi un piemērojot tiesību normas. Spilgts piemērs ir lieta *SGS v. Phillipines*,⁹³ kurā šķīrējtiesa nepiekrīta cita šķīrējtiesas sastāva secinājumiem lietā *SGS v. Pakistan*.⁹⁴ Šķīrējtiesa norādīja, ka, neskatoties uz to, ka ICSID šķīrējtiesām, pārstāvot vienu ICSID sistēmu, būtu kopumā jārikojas konsekventi vienai pret otru, tomēr galu galā tai jābūt katra šķīrējtiesas sastāva atsevišķai kompetencei patstāvīgi izskatīt strīdu atbilstoši piemērojamajam regulējumam. Šķīrējtiesa uzsvēra, ka starptautiskajās tiesībās nepastāv precedentu tiesības, ja par precedentu tiek uzskatīts atsevišķa lēmuma saistošais spēks. Papildus šķīrējtiesa norādīja, ka ICSID sistēmā nepastāv šķīrējtiesu hierarhija.⁹⁵

Kopumā vērtējot prakses nozīmi ICSID šķīrējtiesā, var secināt, ka šķīrējtiesas ņem vērā iepriekšējo šķīrējtiesu lēmumus, tomēr patur tiesības atkāpties no šīs prakses, ja uzskata to par nepieciešamu konkrētos apstākļos. Tas ļauj secināt, ka iepriekšējo ICSID šķīrējtiesu prakse tiek vairāk uztverta kā salīdzināšanas līdzeklis vai rekomendācija noteiktas tiesību normas interpretācijai. Palielinoties izskatāmo lietu skaitam ICSID, jautājums par prakses nozīmi, izskatot starptautiskus investīciju strīdus, kļūs arvien aktuālāks, lai nepalielinātos savstarpēji konfliktējošu lēmumu skaits, kas var ietekmēt uzticamību sistēmai kopumā.

Pētījuma gaitā autore ir apzinājusi visus pieejamos ICSID šķīrējtiesu lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem un var secināt, ka, laikam ejot, šķīrējtiesu sastāvu atsauce uz iepriekšējo šķīrējtiesu sastāvu lēmumiem vienīgi palielinās. Daži autori šādu šķīrējtiesu sastāvu rīcību dēvē par „pārlietu centību”.⁹⁶ Arī strīda izskatīšanā iesaistītās pusēs savos lūgumos lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem atsauca uz iepriekšējo ICSID šķīrējtiesu praksi. Tomēr šāda pieeja nav konsekventa un neveicina investīciju tiesību attīstību.

Lai novērstu situāciju, kad pie līdzīgiem apstākļiem tiek pieņemti atšķirīgi lēmumi, tiesību doktrīnā tiek diskutēts par nepieciešamību ICSID šķīrējtiesas procesā ieviest prejudiciālā nolēmuma procedūru.⁹⁷ Ņemot vērā, ka šķīrējtiesas sastāvs katrā lietā ir atšķirīgs, tiek apdraudēta

---

janvārī]; Reinisch A. The Role of Precedent in ICSID Arbitration. *Austrian Arbitration Yearbook*, 2008, p.508-510.

⁹³ ICSID Case No. ARB/02/6: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Republic of the Philippines*. Decision on Jurisdiction (January 29, 2004), p.53.

⁹⁴ ICSID Case No. ARB/01/13: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan*. Decision on Jurisdiction (August 6, 2003).

⁹⁵ ICSID Case No. ARB/02/6: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Republic of the Philippines*. Decision on Jurisdiction (January 29, 2004), para. 97.

⁹⁶ Guillaume G. The Use of Precedent by International Judges and Arbitrators. *Journal of International Dispute Settlement*, 2011, Vol. 2, No. 1, p.16.

⁹⁷ Sk. piem.: Calamita N. J., Earnest D., Burgstaller M. The Future of ICSID and the Place of Investment Treaties in International Law. *BIICL Current Issues in Investment Treaty Law*, 2013, Vol. IV, pp. 203-209; Kaufmann-Kohler G. Annulment of ICSID Awards in Contract and Treaty Arbitrations: Are there Differences? Book: Gaillard E., Banifatemi Y. (eds.). *Annulment of ICSID Awards*. New York: Juris Publishing, 2004, p. 289; Kaufmann-Kohler G. In search of Transparency and Consistency: ICSID Reform Proposal. *Transnational Disput*

ICSID šķīrējtiesas prakses saskaņotība un konsekvence, radot iespēju pieņemt savstarpēji konfliktējošus lēmumus, arī tai skaitā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Efektīvākais veids, lai sasniegtu tiesisko noteiktību, nebūt nav lēmumu pārskatīšana. Piemēram, apelācijas procesā tiek pārskatīts jau pieņemts lēmums. Prejudiciālā nolēmuma process ļautu novērst iespējamo kaitējumu, kas varētu rasties vēl lēmuma pieņemšanas laikā. Autore uzskata, ka tas veicinātu tiesisko noteiktību un uzticību šķīrējtiesas procesam. Šāds process ļautu apturēt strīda izskatīšanu un lēmuma pieņemšanu un lūgt prejudiciālo nolēmumu institūcijai, kas šādam mērķim būtu radīta. Šādas procedūras ieviešanai būtu nepieciešama patstāvīgas institūcijas izveide, kura būtu pilnvarota pieņemt prejudiciālus nolēmumus.

Šāds institūts ļautu novērst situācijas, kas šķīrējtiesu sastāvi, atsaucoties uz iepriekšējiem lēmumiem, tos interpretē kļūdaini, piemērojot izskatāmās lietas apstākļiem vai automātiski izmantojot iepriekšējo šķīrējtiesu sastāvu tiesību normu analīzi bez dziļākas jautājuma izpēti. Šāda prakse neveicina šķīrējtiesas procesa uzticamību un pārskatāmību.

Nemot vērā, ka praktiski starptautiskās investīciju tiesības lielā mērā attīstās caur praksi, ICSID šķīrējtiesu lēmumi nevar tikt uzskatīti par sekundāru avotu arī attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūtu. Tas nozīmē, ka svarīgākie tiesību avoti attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir ICSID konvencija, ICSID šķīrējtiesas reglaments un ICSID šķīrējtiesu prakse, kuras analīzei autore veltījusi lielu darba daļu.

1.2. ICSID šķīrējtiesas rekomendēto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskā daba

ICSID konvencijas 47. pants un ICSID šķīrējtiesas reglaments nosaka lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem juridisko dabu atšķirīgi no citiem šķīrējtiesu regulējošiem noteikumiem. Proti, vienīgi attiecībā uz ICSID šķīrējtiesu tiek izmantots termins „rekomendēt” tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Piemēram, Starptautiskās tirdzniecības kameras Starptautiskās šķīrējtiesas reglamenta (turpmāk – ICC reglaments)⁹⁸ 28. panta 1. daļa paredz, ja vien puses nevienojas citādi, šķīrējtiesa var pēc puses lūguma piespriest jebkuru tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, ko uzskata par nepieciešamu. Šķīrējtiesas tiesības piespriest tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus paredz arī Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūta

---

Management, 2005, Vol. 2, No. 5, p. 8; Screuer Ch. Preliminary Ruling in Investment Arbitration. Book: Sauvart K. (ed.). Appeals Mechanism in International Investment Disputes. Oxford: Oxford University Press, 2008, pp. 207 – 212.

⁹⁸ International Chamber of Commerce International Court of Arbitration Rules. Pieejams: http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/Court/Arbitration/other/rules_arb_english.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

šķīrējtiesas reglamenta ⁹⁹ (turpmāk - SCC reglaments) 32. panta pirmā daļa un Londonas Starptautiskās šķīrējtiesas reglamenta ¹⁰⁰ (turpmāk – LCIA reglaments) 25. panta pirmā daļa. Arī saskaņā ar UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta 26. panta pirmo daļu šķīrējtiesa var pēc puses lūguma pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šajos šķīrējtiesu reglamentos lietotā terminoloģija liecina, ka šķīrējtiesu lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir saistošs raksturs, kas nozīmē, ka tie ir pusēm juridiski saistoši.

ICSID konvencijas 47. pants tās latviešu tulkojumā paredz, ka ICSID šķīrējtiesa var tikai rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Lai noskaidrotu jēdziena „rekomendēt” saturu un izvairītos no neprecīza tulkojuma, autore salīdzināja ICSID konvencijas terminoloģiju angļu, franču un spāņu valodā, jo šajās valodās ICSID ir publicējis un apstiprinājis ICSID konvenciju, tāpēc tās uzskatāmas par ICSID konvencijas pamatvalodām. Salīdzinot ICSID konvencijas tekstus oriģinālvalodās, autore secina, ka visās valodās tiek izmantota vienāda terminoloģija. Proti, angļu valodā tiek lietots termins „*recommend*”, franču valodā „*recommander*” un spāņu valodā „*recomendar*”, kuri visi latviešu valodā tulkojami vienādi kā „rekomendēt” jeb „ieteikt”.

ICSID konvencijā izmantotā terminoloģija, aplūkojot to kontekstā ar citu šķīrējtiesu regulējošiem noteikumiem un izmantojot gramatisko interpretācijas metodi, liek domāt, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir tikai ieteikuma raksturs un tie nav pusēm juridiski saistoši. Šāds lēmums neuzliek pusēm obligātu pienākumu tos pildīt. ICSID konvencijas izveides vēsture liek noprast, ka pēc plašām debatēm tas bija apzināts lēmums nepiešķirt šķīrējtiesai pilnvaras piemērot obligātus un pusēm juridiski saistošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, jo termins „noteikt” (*prescribe*) tika aizstāts ar terminu „rekomendēt” (*recommend*). Pastāvēja bažas, ka šādi obligāti saistoši lēmumi varētu apdraudēt investīciju pieņemošo valstu publisko kārtību. ¹⁰¹

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu juridiskās dabas izvērtēšanu no vēsturiskā aspekta, prezumējot, ka nesaistošs raksturs tiem noteikts apzināti, varētu apstiprināt arī ICSID Papildu procesa noteikumos (Additional Facility Rules) lietotā terminoloģija. Ņemot vērā, ka ICSID Papildu procesa noteikumu 46. panta pirmā daļa ¹⁰² paredz tiesības piespriest jeb noteikt (*to*

---

⁹⁹ Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. Pieejams:

http://cn.cietac.org/Hezuo/4_5.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹⁰⁰ London Commercial International Arbitration Rules. Pieejams: http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Arbitration_Rules.aspx [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹⁰¹ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 764.

¹⁰² Papildus Procesa noteikumu 46.panta pirmā daļa oriģināl valodā (angļu): „Unless the arbitration agreement otherwise provides, either party may at any time during the proceeding request that provisional measures for the preservation of its rights be ordered by the Tribunal. The Tribunal shall give priority to the consideration of such a request.”

order) tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, var secināt, ka izmantotā terminoloģija, lietojot vārdu „rekomendēt” (*recommend*) ICSID konvencijas 47. pantā, ir apzināta.¹⁰³ Izvērtējot abu tiesību avotu raksturu, autore secina, ka grūti rast pamatojumu, kāpēc šajos tiesību aktos ir atšķirīgas terminoloģijas attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu regulējumu. ICSID Papildu procesā viena no pusēm ir suverēna valsts, kuras suverēnās tiesības var tikt aizsakartas ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tik pat lielā mērā kā suverēnas valsts tiesības ICSID šķīrējtiesas procesā.

Izvērtējot ICSID šķīrējtiesas procesa tiesisko regulējumu, autore secina, ka ICSID konvencijā un ICSID šķīrējtiesas reglamentā lietotais termins „rekomendēt” ir attiecināms uz šķīrējtiesas procesuālajām tiesībām. No lietotā termina izriet arī lēmumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus juridiskā daba, paredzot, ka šie lēmumi nav pusēm juridiski saistoši. Savukārt tas nozīmētu, ka šo lēmumu izpilde pusēm nav obligāta. Neskatoties uz to, ka gan ICSID konvencijā, gan ICSID šķīrējtiesas reglamentā tiek lietots termins “rekomendēt,” praksē netiek mazināta šādu tiesību aizsardzības līdzekļu tiesiskā nozīme. Piemēram, ICSID praksē ir izstrādāts princips, kas paredz, ka, ja puses neņem vērā šķīrējtiesas rekomendētos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, šķīrējtiesa šādu rīcību var ņemt vērā, taisot galīgo spriedumu.¹⁰⁴ Paredzot sekas šāda lēmuma neizpildes gadījumā, tiek nostiprināts princips, ka, neskatoties uz tiesiskajā regulējumā lietoto terminoloģiju un ICSID konvencijas vēsturisko attīstību, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tomēr var piedēvēt noteiktu juridisku spēku attiecībā pret pusi, kurai tie jānodrošina. Pretējā gadījumā, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi nav juridiski saistoši un tiek uzskatīti tikai par rekomendācijām pusēm, to neievērošanas gadījumā pusēm nevarētu iestāties kādas noteiktas sekas.

ICSID praksē šķīrējtiesas, galvenokārt pieturoties pie tiesiskajā regulējumā noteiktās terminoloģijas, ir devušas plašāku interpretāciju un skaidrojušas tiesību aizsardzību pagaidu līdzekļu juridisko dabu un iespējamās sekas to neizpildes gadījumā. Vienīgi lietā *Atlantic Triton v. Guinea*¹⁰⁵ šķīrējtiesa, norādot uz ICSID šķīrējtiesas ekskluzivitāti, izšķirot starptautiskus investīciju strīdus starp valsti un investoru, tai skaitā pieņemot lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, izmantoja terminu „piespriet” (*to order*). Šķīrējtiesa noteica, ka tradicionāli un praktiski ir vispārēji atzītas tās tiesības piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Citās lietās šķīrējtiesas ir pieturējušās pie tiesiskajā regulējumā izmantotās terminoloģijas, papildus

---

¹⁰³ Mavrogordato Z., Sidere G. The Nature and Enforceability of ICSID Provisional Measures. The International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management, 2009, Vol. 75, Nr. 1, p. 40.

¹⁰⁴ ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968, p. 815.

¹⁰⁵ ICSID Case No. ARB/84/1: Atlantic Triton Company Limited v. People's Revolutionary Republic of Guinea. Award (April 21, 1986), ICSID Report 13, 1995, para. 35.

nodrošinot termina interpretāciju.

Lai nodrošinātu pušu pakļaušanos lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, šķīrējtiesa lietā *Vacuum Salt v. Ghana*¹⁰⁶ panāca par to pušu vienošanos. Tas nozīmē, ka starp pusēm pastāvēja līgums, ar kuru tās uzņēmas izpildīt šķīrējtiesas rekomendētos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Pušu mutiska piekrišana tika panākta mutvārdu procesa laikā un tā tika tālāk iestrādāta arī pirmajā lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kā arī atspoguļota trešajā lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kad radās strīds par pakļaušanos tiem.¹⁰⁷ Līdzīgi arī lietā *Biwater Gauff v. Tanzania*¹⁰⁸ šķīrējtiesa neatstāja nepamanītu to, ka saskaņā ar pušu iesniegtajiem rakstiskajiem dokumentiem atbildētājs brīvprātīgi piekrīt nodrošināt pierādījumus. Tāpēc šķīrējtiesas rekomendētie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi kalpoja kā šādas brīvprātīgas vienošanās atzīšana.

Tomēr, ja šāda pušu vienošanās nav panākta, ir svarīgs lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu saistošais spēks.

Dažos lēmumos par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu šķīrējtiesas nemaz nav skaidrojušas rekomendēto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu pusēm saistošo, vai, gluži pretēji, nesaistošo tiesisko dabu. Piemēram, lietās *SGS v. Pakistan*,¹⁰⁹ *Plama v. Bulgaria*,¹¹⁰ *Biwater v. Tanzania*,¹¹¹ *Saipem v. Bangladesh*¹¹² šķīrējtiesas tikai rekomendēja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus saskaņā ar ICSID konvencijas 47.pantu, bet neanalizēja, vai pusēm šāds lēmums ir saistošs. Nepamatoti būtu sagaidīt, ka šķīrējtiesas sastāvs lēmumā uzsver, ka rekomendētie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi nav pusēm juridiski saistoši, tas būtu pretēji visa institūta būtībai starptautisko investīciju strīdu izšķiršanā.

Tomēr ICSID praksē šķīrējtiesas dažās lietās ir skaidrojušas ICSID šķīrējtiesu rekomendēto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko dabu, padarot tos pusēm saistošus. Turpmāk daudzi citi šķīrējtiesu sastāvi ir arī atsaukušies uz šīm lietām, uzsverot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo juridisko dabu. Tas ļauj secināt, ka ICSID prakses

---

¹⁰⁶ ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Provisional Measures (December 3, 1992).

¹⁰⁷ ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 3 (June 14, 1993), 4 ICSID Report, 1997, p. 323.

¹⁰⁸ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006), para. 87.

¹⁰⁹ ICSID Case No. ARB/01/13: SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan. Procedural Order No. 2 on Provisional Measures (October 16, 2002).

¹¹⁰ ICSID Case No. ARB/03/24: Plama Consortium Limited v. Republic of Bulgaria. Order of the Tribunal on the Claimant's Request for Urgent Provisional Measures (September 06, 2005).

¹¹¹ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006).

¹¹² ICSID Case No. ARB/05/7: Saipem S.p.A. v. People's Republic of Bangladesh. Decision on Jurisdiction and Recommendation on Provisional Measures (March 21, 2007).

rezultātā ir izstrādāta doktrīna,¹¹³ kas ļauj pieņemt, ka ICSID šķīrējtiesas rekomendētie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi pēc būtības ir pusēm juridiski saistoši. Tas liek secināt, ka dažos gadījumos, lai netiktu apdraudēts strīda izskatīšanas process, tiek sagaidīta pakļaušanās ICSID šķīrējtiesas rekomendētiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Piemēram, *Maffezini v. Spain*¹¹⁴ lietā šķīrējtiesa skaidroja, ka atšķirība starp terminu “rekomendēt” (*to recommend*) un terminu “piespriest” (*to order*), kas vairakkārt lietots ICSID šķīrējtiesas reglamentā, lai norādītu uz šķīrējtiesas pilnvarām uzlikt pusēm par pienākumu veikt kādu noteiktu darbību, drīzāk ir šķietama nekā reāla. Šķīrējtiesa starp šiem terminiem lika vienlīdzības zīmi, norādot, ka šķīrējtiesas pilnvaras lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav mazāk saistošas kā par galīgā sprieduma pieņemšanu.

Pie šāda secinājuma šķīrējtiesa nonāca, izmantojot ICSID šķīrējtiesas reglamenta versiju spāņu valodā, norādot, ka tā ietver terminu “dictación,” kas latviešu valodā nozīmē „noteikt.” Lai gan šķīrējtiesa precīzi nenorāda pantu, kur ir šī terminoloģija, ir saprotams, ka atsauce bija uz ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta pirmo daļu. Lai izprastu šajā pantā lietoto terminoloģiju, ir svarīgi salīdzināt tā versijas visās trīs pamatvalodās, t.i., angļu, spāņu un franču valodā, īpaši tāpēc, ka šķīrējtiesa šajā lietā norādīja uz atšķirībām. Ja patiesi pastāvētu terminoloģijas atšķirības, tas varētu radīt šaubas par tās patieso nozīmi.

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 1. daļa angļu valodā:

*„At any time after the institution of the proceeding, a party may request that provisional measures for the preservation of its rights be recommended by the Tribunal. The request shall specify the rights to be preserved, the measures the **recommendation** of which is requested, and the circumstances that **require** such measures.”*

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 1. daļa spāņu valodā:

*„En cualquier etapa una vez incoado el procedimiento, cualquiera de las partes puede solicitar que el Tribunal recomiende la adopción de medidas provisionales para la salvaguardia de sus derechos. La solicitud deberá especificar los derechos que se salvaguardarán, las medidas cuya **recomendación** se pide, y las circunstancias que hacen necesario el **dictado** de tales medidas.”*

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 1. daļa franču valodā:

„Une partie peut à tout moment, après l'introduction de l'instance, requérir que des

---

¹¹³ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.764.

¹¹⁴ ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No.2 (October 28, 1999), para.9.

*mesures provisoires pour la conservation de ses droits soient recommandées par le Tribunal. La requête spécifie les droits devant être préservés, les mesures dont la **recommandation** est sollicitée et les circonstances qui **rendent** ces mesures nécessaires.”*

Šī panta daļa visās valodās vienādi paredz juridiskā pamatojuma kritērijus, lai tiktu rekomendēti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi. Cita starpā, tas paredz, ka lūgumā jānorāda tiesības, kas jāaizsargā, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, kuru rekomendācija tiek prasīta (angļu val. *the measures the **recommandation** of which is requested*; spāņu val. *las medidas cuya **recomendación** se pide*; franču val. *les mesures dont la **recommandation** est sollicitée*), un apstākļi, kuros nepieciešami šie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi. Gan angļu valodas versijā, gan spāņu valodas versijā, uz ko it kā atsaucas šķīrējtiesa, tiek izmantots latviešu valodā iztulkots termins „rekomendācija”, attiecinot šo terminu uz šķīrējtiesas tiesībām. Tas nozīmē, ka šķīrējtiesa var rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, bet puses var pieprasīt to rekomendāciju. Šādā aspektā nav saprotama šķīrējtiesas atsaucē uz ICSID šķīrējtiesas reglamenta versiju spāņu valodā, jo lietā terminoloģija attiecībā uz šķīrējtiesas tiesībām rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus neatšķiras ne no versijas angļu valodā, ne franču valodā. Termins “dictación” ICSID šķīrējtiesas reglamenta spāņu valodas versijā tiek lietots, lai norādītu uz apstākļiem, kuros nepieciešams rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus – „y las circunstancias que hacen necesario el **dictado** de tales medidas” (latv.val – apstākļi, kas prasa šādus līdzekļus). Tas nozīmē, kas šis termins ir attiecināms nevis uz šķīrējtiesas procesuālajām tiesībām, bet gan uz lietas materiālajiem apstākļiem, proti, tiem apstākļiem, kas ir priekšnoteikums, lai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi vispār tiktu rekomendēti. Termins ir attiecināms uz apstākļiem, kuros rekomendē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, nevis uz to juridisko dabu. Šķīrējtiesa lietā pēc norādes uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko dabu turpmākā lēmuma tekstā izmanto vienīgi terminu „piespriet”. Tomēr lietā puses lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus tika noraidīts.

Autore šaubās, vai šādu juridisko pamatojumu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošajam spēkam var uzskatīt par pietiekamu. Tomēr atsaucē uz ICSID šķīrējtiesas reglamenta spāņu valodas versiju ir arī lietas *City Oriente Ltd. v. Ecuador*¹¹⁵ lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.¹¹⁶ Šķīrējtiesa norāda, ka ICSID šķīrējtiesas reglaments spāņu valodas versijā paredz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piespriešanu, kas norāda, ka ICSID šķīrējtiesas reglamentā terminoloģija tiek lietota pārmaiņus, tādējādi mazinot terminu gramatisko nozīmi.

¹¹⁵ ICSID Case No. ARB/06/21: *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador)*. Decision on Provisional Measures (November 19, 2007).

¹¹⁶ *Ibid.* para.52.

Papildus šķīrējtiesa norāda, ka vienīgi tad, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir pusēm obligāti saistoši, tāpat kā galīgais spriedums, tie var sasniegt savu mērķi un aizsargāt pušu tiesības strīda izšķiršanas laikā. Tāpēc arī šī šķīrējtiesa pielīdzina terminu „rekomendēt” terminam „piespriest”, neraugoties uz terminu būtības atšķirībām.

Līdzīga pieeja kā sākotnēji analizētajā lietā *Maffezini v. Spain*¹¹⁷ tika izmantota arī lietā *Victor Pey Casado v. Chile*,¹¹⁸ lai norādītu, ka vairs nav strīdīgs jautājums par ICSID šķīrējtiesu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju saistošo tiesisko dabu. Lietā šķīrējtiesa izmantoja atšķirīgu argumentāciju un norādīja arī uz paralēlēm ar ANO Starptautiskās tiesas regulējumu un praksi, raksturojot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu juridisko dabu. Šķīrējtiesa atsaucās uz ANO Starptautiskās tiesas argumentāciju lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem lietā *LaGrand*¹¹⁹ starp Vāciju un Amerikas Savienotajām Valstīm. Šis lēmums tiesību doktrīnā tiek dēvēts pat par precedentu tiesību sākuma punktu, jo nosaka starptautisku tiesu un šķīrējtiesu tiesības pieņemt pusēm saistošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.¹²⁰ Šajā lietā tiesa norādīja, ka lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem saskaņā ar ANO Starptautiskās tiesas statūtu 41.pantu ir juridiski saistošs spēks. ICSID šķīrējtiesa, pamatojoties uz analogiju starp ICSID šķīrējtiesas procesu un ANO Starptautiskās tiesas procesu, secināja, ka jautājums ir atrisināts.

Tomēr jāuzsver, ka šķīrējtiesa, norādot uz analogiju starp strīda izšķiršanas procesu ICSID un ANO Starptautiskajā tiesā, nav ņēmusi vērā to, ka pastāv terminoloģijas atšķirības starp ICSID konvenciju un ANO Starptautiskās tiesas statūtiem. Šīs atšķirības lēmumā nav skaidrotas. Ja ICSID konvencija paredz terminu „rekomendēt”, tad ANO Starptautiskās tiesas statūtos tiek lietot termins „norādīt” (*indicate*), izskatot jautājumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Kopumā ANO Starptautiskās tiesas statūtu 41. pants paredz, ka tiesai ir tiesības norādīt, ja tā uzskata, ka to pieprasa apstākļi, jebkādos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai aizsargātu jebkuras puses tiesības.

Neskatoties uz šķīrējtiesas argumentācijas trūkumu par šīm atšķirībām tiesiskajā regulējumā, autore uzskata, ka terminam „rekomendēt”¹²¹ ir ieteikuma raksturs, bet termins

---

¹¹⁷ ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No.2 (October 28, 1999).

¹¹⁸ CSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004, para.17-23.

¹¹⁹ ANO Starptautiskās tiesas lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem lietā: Germany/ United States of America, I.C.J. Reports, 1999.

¹²⁰ Kolb R. Note on the New international case-Law Concerning the Biding Character of Provisional Measures. Nordic Journal of International Law, 2005, Nr.117, p.129.

¹²¹ Baldunčiks J. Svešvārdu vārdnīca. Rīga: Juma, 1999, 671.lpp.

„norādīt” iezīmē stingrāku raksturu, „nosakot” un „pievēršot noteiktai rīcībai”.¹²² Tas nozīmē, ka jautājumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo dabu nebūt nevar uzskatīt par „atrisinātu”¹²³ ICSID praksē.

Ņemot vērā ICSID konvencijas starptautisko publisko tiesību raksturu,¹²⁴ tāda analīze ir atbilstoša arī 1969. gada Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām¹²⁵ 31. panta pirmajai daļai, kas paredz, ka līgums tulkojams godprātīgi saskaņā ar parasto nozīmi, kāda piešķirama līguma noteikumiem kopumā [...]. Šādā aspektā šķīrējtiesa, interpretējot ICSID konvencijā lietot terminu un salīdzinot to ar ANO Starptautiskās tiesas praksi, ir rīkojusies pretrunā Vīnes konvencijai par starptautisko līgumu tiesībām, jo nevar pielīdzināt terminu „rekomendēt” un terminu „norādīt”.

Bismuts (*Bismuth*) izvirzīja tēzi,¹²⁶ ka iespējams mēģinājums rast analogiju starp ANO Starptautiskās tiesas statūtu tekstu un ICSID konvencijas un ICSID šķīrējtiesas reglamentu tekstu, interpretējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku, ir skaidrojams ar to, ka gan ICSID lietā *Victor Pey Casado v. Chile*¹²⁷ kā šķīrējtiesnesis, gan ANO Starptautiskās tiesas *LaGrand* lietā¹²⁸ kā tiesnesis bija Momaheds Bedžauī (*Momahed Bedjaoui*).

Izvērtējot šķīrējtiesas argumentāciju lietā *Victor Pey Casado v. Chile*,¹²⁹ autore secina, ka joprojām pastāv pamatotas šaubas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu raksturu ICSID šķīrējtiesu praksē. Tomēr, piemēram, lietā *Tokios Tokeles v. Ukraine*¹³⁰ šķīrējtiesa bez padziļinātas jautājuma analīzes atsaucās uz šo iepriekšējo ICSID šķīrējtiesu praksi. Tā iepriekšējo šķīrējtiesu praksi raksturoja kā vispāratzītu (*well-established*) principu, lai norādītu, ka ICSID šķīrējtiesas rekomendācijas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir pusēm juridiski

---

¹²²Spektors A. Skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LU MII, 2013. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=nor%C4%81d%C4%ABt> [aplūkots 2013.gada 10.maijā].

¹²³ CSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004, para.17

¹²⁴ Garcia-Bolwar O.E. Protected Investments and Protected Investors: The Outer Limits of ICSIDs Reach. Trade, Law and development, 2010, Vol.2, No1.

¹²⁵ Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (1969). Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 3.aprīlī, Nr.52(2817).

¹²⁶ Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. Journal of International Arbitration, 2009, Volume 26, Issue 6, p.795.

¹²⁷ CSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004.

¹²⁸ ANO Starptautiskās tiesas lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem lietā: Germany/ United States of America, I.C.J. Reports, 1999.

¹²⁹ CSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004.

¹³⁰ ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokeles v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 4.

saistošas. Citu starpā, uz šo lietu atsaucās šķīrējtiesa lietā *Occidental v. Ecuador*¹³¹ norādot, ka šķīrējtiesai ir tiesības piespriest tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, neskatoties uz ICSID konvencijas 47. pantā izmantoto terminoloģiju.

Lietā *Biwater Gauff v. Tanzania*¹³² šķīrējtiesa gan rekomendēja, gan piesprieda (*ordered*) tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šķīrējtiesa nav skaidrojusi atšķirīgi lietoto terminoloģiju lēmumā, tomēr tiek uzskatīts, ka tādējādi Šķīrējtiesa mēģināja nošķirt dažādu pakāpju radītās tiesiskās sekas un norādīt, ka piespriestie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir tiesiski saistošāki nekā rekomendētie.¹³³ Tomēr šāda interpretācija radītu neskaidru tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta būtību investīciju strīdos. Turklāt lēmumā šķīrējtiesa uzsvēra, ka lēmums, ar kuru piemērots tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis - pienākums sagatavot noteiktus dokumentus, tiek pieņemts saskaņā ar ICSID konvencijas 43. pantu. Šis pants paredz šķīrējtiesas tiesības aicināt puses sagatavot lietā nepieciešamos dokumentu. Savukārt ICSID konvencija 47. pants regulē tādus tiesību aizsardzības līdzekļus kā, piemēram, dokumentu saglabāšanu jeb nodrošināšanu.¹³⁴

Vēlākā lietā *Roussalis v. Romania*¹³⁵ ICSID šķīrējtiesas sastāvs skaidroja, ka termoniloģijas neskaidrības ICSID konvencijā pēc savas dabas ir tikai šķietamas. Pēc būtības juridiska daba „rekomendētiem” un „piespriestiem” tiesību aizsardzības līdzekļiem praksē neatšķiras. Šķīrējtiesas sastāvs argumentāciju skaidro ar apstākli, ka, pat ja lēmumā ir noteikta tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendācija, šķīrējtiesa šāda lēmuma pieņemšanu uzskatīja par nepieciešamu un steidzamu, lai aizsargātu puses tiesības un, dažos gadījumos, lai garantētu reālu sprieduma izpildi. Vienīgi juridiski saistoši tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var sasniegt šādu mērķi.¹³⁶ No šīs analīzes ir skaidra šķīrējtiesas sastāva vēlme padarīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pusēm juridiski saistošus.

Ņemot vērā pastāvošās atšķirības ICSID praksē attiecībā uz lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo raksturu un to, ka lēmumi lietās *Maffezini v. Spain*¹³⁷ un

---

¹³¹ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 58.

¹³² ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006), para. 87-88; 97-98.

¹³³ Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book: Binder Ch. (ed.) International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 161.

¹³⁴ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006), para. 99-106.

¹³⁵ ICSID Case No. ARB/06/1: Spyridon Roussalis v. Romania. Decision on Provisional Measures (July 22, 2008).

¹³⁶ Ibid. para. 52.

¹³⁷ ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No.2 (October 28, 1999).

*Victor Pey Casado v. Chile*¹³⁸ ir snieguši tikpat daudz atbilžu, cik radījuši papildu jautājumus, autore pieņem, ka juridiskais pamatojums lēmumos par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem vēl ir attīstības sākuma stadijā. Jautājums aizvien ir aktuāls šādu lēmumu izpildes procesā vai gadījumos, kad kāda no pusēm atsakās pakļauties lēmumam. Tā kā lietu skaits ICSID sprieduma atcelšanas procesā tikai palielinās, tad pagaidu lēmumu juridiskajam pamatojumam ir aizvien lielāka nozīme.

Izvērtējot ICSID šķīrējtiesu praksi, kas ir pretrunā ICSID konvencijas 47. panta un 39. panta tiesību normu gramatiskai un teleoloģiskai interpretācijai, jāatzīst, ka līdzšinējās prakses mērķis ir veicināt efektīvāku lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildi un saglabāt šķīrējtiesas procesa integritāti. Professore Maftēia (*Maftēi*) savā publikācijā par starptautisko līgumu interpretāciju norāda uz nepieciešamību izmantot arī loģisko interpretācijas metodi starptautisku līgumu normu tulkošanā.¹³⁹

Saistoša juridiska spēka piedevēšana tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendācijām šādā aspektā ir atbilstoša principam *actus interpretatus est potius ut valeat quam ut pereat*, kas nozīmē, ka tiesību akts ir jātulko tā, lai tas iegūtu spēku. Tas nozīmētu, ka, neskatoties uz lietoto terminoloģiju, ICSID šķīrējtiesas rekomendētie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir pusēm juridiski saistoši, lai tie nezaudētu savu jēgu šķīrējtiesas procesa kopumā. Saistoša juridiska spēka piedevēšana nodrošinātu lielāku pušu pakļaušanos šādiem lēmumiem.

Pēc būtības, saskaņā ar pušu autonomijas principu ICSID konvencijas 47. pants neaizliedz šķīrējtiesai rekomendēt saistošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kā arī tos piespriet. Uz to norāda panta ievada daļā ietvertā frāze: „Izņemot, ja puses vienojas citādi [...]” Tas nozīmē, ka puses var brīvi vienoties, kamēr šī vienošanās nav pretrunā ICSID konvencijai,¹⁴⁰ kā arī to, ka šķīrējtiesai ir tiesības piespriet tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, un to, ka šķīrējtiesas rekomendētie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir pusēm juridiski saistoši. Ja pastāv pušu vienošanās, šaubas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku nav pamatotas.

Pušu autonomijas principa kontekstā, ko ietver ICSID konvencijas 47. pants, Brauns (*Brown*) secināja, ka ir nepareizi prezumēt šķīrējtiesām raksturīgas un neatņemamas tiesības (*inherent power*) piespriet pusēm saistošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kā tas pēc būtības noticis iepriekš analizētajās lietās *Maffezini v. Spain* un *Victor Pey Casado v. Chile*.¹⁴¹

---

¹³⁸ CSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004.

¹³⁹ Maftēi J., Coman L.V. Interpretation of Treaties. Acta Universitatis Danubius, 2012, Vol. 8, no. 2, p. 23.

¹⁴⁰ Chatterjee C. The Reality of The Party Autonomy Rule In International Arbitration. Journal of International Arbitration, 2003, Nr. 20 (6), p. 553 - 555.

¹⁴¹ Brown Ch. The Inherent Powers of International Courts and Tribunals. British Year Book of International Law, 2005, Nr. 76, p. 236.

Šādu prezumpciju izslēdz pantā ietvertā klauzula: „Izņemot, ja puses nevienojas citādi [...]”¹⁴² Tas nozīmē, ja vienošanās starp pusēm nav, šķīrējtiesa var vienīgi rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, un šādu lēmumu jāuzskata par tādu, kam ir ieteikuma raksturs.

Pretēju viedokli pārstāv Bismuts (*Bismuth*), kurš pamato ICSID šķīrējtiesas tiesības piespriest saistošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, atsaucoties uz šķīrējtiesām un starptautiskām tiesām piemītošām raksturīgām un neatņemamām tiesībām pieņemt šādus pusēm saistošus lēmumus.¹⁴³ Šādas neatņemamas tiesības pašas par sevi izriet no starptautisko tiesu un šķīrējtiesu funkcijām pēc būtības.¹⁴⁴ Tas nozīmē, ka ICSID šķīrējtiesai kā starptautiskai šķīrējtiesai jau pēc savas dabas piemīt tikai tai raksturīgas un neatņemamas tiesības. Šāds secinājums rodams arī no ICSID konvencijas 44. panta analīzes. Šis pants nosaka, ka, ja rodas kāds procesuāls jautājums, ko neregulē ne ICSID konvencija, ne ICSID šķīrējtiesas reglaments vai jebkurš cits regulējums, par kuru puses vienojušās, jautājumu izlemj šķīrējtiesa.¹⁴⁵ Izmantojot šīs tiesības, šķīrējtiesa nevar pārkāpt ICSID konvencijas, ICSID šķīrējtiesas reglamenta un regulējuma, par kuru vienojušās puses, robežas. Tai jāizmanto atzītas līgumu un citu dokumentu interpretācijas metodes.¹⁴⁶ Paparinskis piekrīt, ka ICSID šķīrējtiesu lēmumi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir pusēm juridiski saistoši, pamatojoties uz šīm šķīrējtiesām raksturīgajām un neatņemamām tiesībām, kas tām pastāv jau pēc būtības.¹⁴⁷

ICSID praksē šķīrējtiesas bieži tieši neatsaucās uz to dabiskajām tiesībām piespriest pusēm saistošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas izriet no to dabas jeb būtības vai no ICSID konvencijas 44. panta. 2009. gadā *Perenco v. Ecuador*¹⁴⁸ lietā šķīrējtiesa lēmumā norādīja, ka ICSID konvencijas dalībvalstīm saskaņā ar starptautiskām saistībām pēc būtības ir jāpakļaujas ICSID šķīrējtiesu noteiktiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Lēmumā šķīrējtiesa izmanto jēdzienu „pēc būtības” (*inherently*), tādejādi norādot uz pašu par sevi

---

¹⁴² ICSID Konvencijas 47. pants.

¹⁴³ Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. *Journal of International Arbitration*, 2009, Volume 26, Issue 6, p. 800.

¹⁴⁴ Sk.piem. Weiss F. Inherent Powers of national and International Courts: the Practice of the US-Iran Claims Tribunal. Book: Binder Ch. (ed.) *International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer*. Oxford: Oxford University Press, 2009, 185-200; Mitchell A., Heaton D. The Inherent Jurisdiction of WTO Tribunals: The Select Application of Public International Law Required by the Judicial Function. *Michigan Journal of International Law*, 2010, Nr.31, p.559; Gaeta P. Inherent Powers of International Courts and Tribunals. Book: Cassese A., Vohrah L.Ch. (ed.) *Man's Inhumanity to Man: essays on International Law in honour of Antonio Cassese*. The Hague: Kluwer Law International, 2003, p. 353.

¹⁴⁵ ICSID Konvencijas 44. pants.

¹⁴⁶ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 689.

¹⁴⁷ Paparinski M. Inherent Powers of ICSID Tribunals: Broad and Rightly So. *Investment Treaty Arbitration and International Law*, July 1, 2011, Vol. 5, p. 15-16.

¹⁴⁸ ICSID Case No. ARB/08/6: *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009), para. 67-69.

pastāvošu valstu, kas ir ICSID konvencijas dalībvalstis, pienākumu. Savukārt tas nozīmē, ka arī šķīrējtiesai ir šīs tiesības pēc būtības izdot saistošus lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, jo savādāk valstīm šāds pienākums nebūtu. Šķīrējtiesa lēmumā skaidro, ka šāds pienākums pusēm pēc būtības ir, lai aizsargātu šķīrējtiesas strīdu izskatīšanas tiesības.

ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesa laikā lietā *Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v. El Salvador*¹⁴⁹ *ad hoc* Komiteja tieši norādīja, ka tai ir tiesības pēc būtības piespriest tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli – tiesāšanās izdevumu nodrošinājumu procesa taisnīguma garantēšanai. Tomēr *ad hoc* Komiteja arī atzina, ka šādas tiesības var izmantot tikai izņēmuma gadījumos. Papildus jāņem vērā, ka ICSID konvencijā nav tieši regulēts jautājums par *ad hoc* Komitejas tiesībām rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Kopumā, lai gan ICSID praksē vēl nav saskatāma vienveidība, argumentējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku, tomēr sāk iezīmēties zināmas tendences. Pirmkārt, ICSID konvencijas regulējums neaizliedz pusēm vienoties, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem būs pusēm saistoši. Otrkārt, vēlākā ICSID prakse liecina, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošās dabas argumentācija tiks attīstīta, balstoties uz ICSID šķīrējtiesas raksturīgām un neatņemamām tiesībām pēc būtības, kas izriet no ICSID konvencijas 44.panta. Uz šo argumentu balstītais ICSID šķīrējtiesas juridiskais pamatojums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku viennozīmīgi radītu lielāku pārliecību, nekā ICSID šķīrējtiesas reglamenta analīze spāņu valodas un angļu valodas versijā, jo pēc būtības atšķirības nepastāv. Līdzīgi arī analogiju meklēšana starp ANO Starptautiskās tiesas praksi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu jomā un ICSID šķīrējtiesu praksi ir pakļauta pamatotām šaubām, jo ANO Starptautiskās tiesas statūtos, salīdzinot ar ICSID konvenciju, ir lietota atšķirīga terminoloģija .

Parasti lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju ir spēkā tikai līdz galīgā sprieduma pieņemšanai lietā. Ņemot vērā, ka lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem mērķis nav atrisināt nevienu jautājumu pēc būtības, līdzekļiem ir pagaidu raksturs. Šo lēmumu pagaidu raksturs izriet no to galvenā mērķa – garantēt izpildāmu galīgo spriedumu.

Puses procesa laikā var lūgt šos lēmumus grozīt vai atcelt , par ko liecina ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 3. daļa, paredzot, ka šķīrējtiesas sastāvs var jebkurā brīdī grozīt vai atcelt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.¹⁵⁰ Arī *Tokios Tokeles v. Ukraine*¹⁵¹ lietā šķīrējtiesas sastāvs norāda uz savām tiesībām grozīt un atcelt savu lēmumu par

¹⁴⁹ ICSID Case No ARB/09/17 (Annulment Proceeding): Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v. El Salvador. Decision on El Salvador's application for security of costs (September 20, 2012), para. 39-40.

¹⁵⁰ ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 3. daļa.

¹⁵¹ ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokeles v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 5.

tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tā akcentējot lēmuma pagaidu raksturu.

Kā norāda šķīrējtiesas sastāvs *SGS v. Pakistan*¹⁵² lietā, lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem var pārskatīt pēc puses lūguma, dodot iespēju arī otrai pusei izteikt savus apsvērumus par apstākļu izmaiņām. Turklāt šķīrējtiesas sastāvam ir pienākums atcelt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, ja vairs nepastāv apstākļi, kuru dēļ tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi bija nepieciešami.¹⁵³

Nemot vērā lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pagaidu raksturu, tie automātiski zaudē savu spēku līdz ar galīgā sprieduma pieņemšanai lietā vai līdz brīdim, kad strīda izskatīšanas process tiek izbeigts saskaņā ar ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 43., 44., 45. pantu.

ICSID šķīrējtiesas lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju var piedēvēt arī aizsargājošu raksturu, jo tos pieņem, „lai saglabātu katras puses attiecīgās tiesības”.¹⁵⁴ Lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pagaidu un aizsargājošais raksturs ļauj noteikt to rekomendēšanas robežas un piemērotāko tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu, kas tiks analizēti nākamajā apakšnodaļā.

1.3. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi ICSID

Ne ICSID konvencija, ne ICSID šķīrējtiesas reglaments nenosaka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus. ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 1. punkts paredz, ka puse, lai aizsargātu savas tiesības, var prasīt, lai tiktu ieteikti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi. Tiek norādīts, ka šādā lūgumā ir jānorāda aizsargājamās tiesības, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi un apstākļi, kas pamato šādu līdzekļu piemērošanu. Savukārt UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta¹⁵⁵ 26. pants nedaudz precīzāk norāda piemērojamos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus. Līdzīgi arī Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības līguma (turpmāk tekstā – „NAFTA”) 1134. pants¹⁵⁶ paredz, ka šķīrējtiesa, kas izskata investīciju strīdu saskaņā ar NAFTA 11. nodaļu, var pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu, lai

---

¹⁵² ICSID Case No. ARB/01/13: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan*. Procedural Order No. 2 on Provisional Measures (October 16, 2002), 8 ICSID reports, p. 396.

¹⁵³ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.774.

¹⁵⁴ ICSID Konvencijas 47.pants. Sk. arī: ICSID Case No. ARB/06/21: *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador)*. Decision on revocation of provisional measures (May 13, 2008), para. 59.

¹⁵⁵ United Nations Commission on International Trade Law Arbitration Rules, UN Doc. A/31/17 (1976) (as revised in 2010).

¹⁵⁶ North American Free Trade Agreement (NAFTA), January 1, 1994. Pieejama: <http://www.nafta-sec-alena.org> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

aizsargātu puses tiesības, tai skaitā lēmumu par pierādījumu saglabāšanu, kas atrodas pie strīdā iesaistītajām pusēm.

ICSID konvencijas izveides vēsture parāda, ka jautājums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem tika apskatīts un par to tika izteikti vairāki viedokļi.¹⁵⁷ Tika piedāvāts iekļaut regulējumā arī nepieciešamību pēc atbildētāja iespējamo zaudējumu nodrošinājuma jeb atbildētāja tiesvedības izdevumu nodrošinājuma.¹⁵⁸ Izvērtējot atsevišķus viedokļus, tomēr tika nolemts atstāt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus attiecīgās šķīrējtiesas ziņā, jo nav iespējams paredzēt visas situācijas, kurās varētu rasties nepieciešamība pēc tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem.¹⁵⁹ Tika izlemts par labu joprojām spēkā esošajam ICSID konvencijas 47. panta formulējumam, atstājot vietu interpretācijai katrā situācijā atsevišķi un sekojot ANO Starptautiskās tiesas statūtu 41. panta¹⁶⁰ piemēram.¹⁶¹

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi, ko iesaka ICSID šķīrējtiesas, ir atkarīgi no noteiktas situācijas un tiesībām, kuras ar šiem līdzekļiem ir jāaizsargā. Puses tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ir lūgušas ļoti dažādās situācijās.¹⁶² Dažās lietās šķīrējtiesa ir piemērojusi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai nodrošinātu pieeju lietā svarīgiem pierādījumiem.¹⁶³ Citās lietās tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir saistīti ar naidīgu propagandu vai nelabvēlīgām publikācijām.¹⁶⁴ Līdz ar to nevar pastāvēt viens pilnīgs saraksts ar pieejamiem tiesību aizsardzības līdzekļu veidiem. Tiesību doktrīnā vairāki atzīti zinātnieki ir norādījuši, ka šķīrējtiesas procesā noteiktais pieejamo tiesību aizsardzību pagaidu līdzekļu veidu saraksts nav ne

---

¹⁵⁷ ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968, p. 337.

¹⁵⁸ Ibid. p. 664, p. 813.

¹⁵⁹ Ibid. p. 515.

¹⁶⁰ ANO Starptautiskās tiesas Statūtu 41.pants: „Drošības Padome tiek pilnvarota izlemt, kādi pasākumi, kuri nav saistīti ar bruņota spēka lietošanu, jāpieņem tās lēmumu īstenošanai, un tā var pieprasīt no Organizācijas Dalībvalstīm šo pasākumu pielietošanu. Šie pasākumi var ietvert pilnīgu vai daļēju ekonomisko sakaru, dzelzceļa, jūras, gaisa, pasta, telegrāfa, radio vai citu sazināšanās līdzekļu pārtraukšanu, kā arī diplomātisko attiecību pārtraukšanu”.

¹⁶¹ ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968, p. 815.

¹⁶² Sk. piem: Friedland P.D. Provisional Measures and ICSID arbitration. Arbitration International, 1986, Volume 2, p.335.; Delaume G.R. ICSID Tribunals and Provisional measures – A Review of the Cases. 1 ICSID Review, 1986, p. 392.

¹⁶³ ICSID Case No ARB/77/1: AGIP S.p.A. v. People's Republic of the Congo. Award (November 30, 1979), 1 ICSID Report 309, para. 7-9; ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures (June 14, 1993), 4 ICSID Report 323, 1997, para.13-22; ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Award (July 24, 2008), Pieejama: www.icsid.worldsbank.org [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]; para. 16, 20, 46, 56, 77-81.

¹⁶⁴ ICSID Case No. ARB/81/1: Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia. Decision on Request for Provisional Measures (December 9, 1983), 1 ICSID Report 410, 1993; ICSID Case No. ARB/00/7: World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya. Award (October 4, 2006), para.16.

nepieciešams, ne iespējams.¹⁶⁵ Ņemot vērā līdzšinējās atšķirīgās situācijas, kas bijušas ICSID šķīrējtiesas redzeslokā, tas pat varētu ierobežot kādas puses tiesības, tādējādi radot apdraudējumu taisnīgam strīda izskatīšanas procesam.

Ierobežots tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu saraksts nebūtu arī iespējams, jo ICSID praksē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus izmanto arī kā vadlīnijas, lai sakārtotu attiecības starp strīdā iesaistītajām pusēm. Tā, piemēram, lietā *Azurix v. Argentina*¹⁶⁶ ICSID šķīrējtiesa, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, norādīja, ka šķīrējtiesa ne tikai pieņem lēmumus par konkrētiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, bet arī par sasniedzamo mērķi.. Šādā veidā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek papildus piešķirts abstrakts raksturs, papildinot šo līdzekļu saturu. Piemēram, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis varētu būt pušu savstarpēja strīda nesaasināšana. Šajā situācijā tiesību aizsardzības līdzekļu veids pats par sevi nav tik būtisks, cik izvirzītais mērķis.

Šajā nodaļā autore, analizējot visus ICSID šķīrējtiesu lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, raksturo visbiežāk izmantotos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus ICSID praksē, lai parādītu to dažādību un papildinātu to teorētisko saturu. Ņemot vērā, ka ICSID šķīrējtiesu izmantotie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi ir atkarīgi no konkrētas lietas apstākļiem, autore pievērsīs uzmanību arī analizēto ICSID lietu faktiskajiem apstākļiem, lai visaptveroši izvērtētu iespējamus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus.

1.3.1. Pierādījumu nodrošināšana

ICSID konvencijas 43. pants¹⁶⁷ paredz, ka Šķīrējtiesa var aicināt puses sagatavot dokumentus vai citus pierādījumu līdzekļus. Starptautiskās tiesas un Šķīrējtiesas tiesības prasīt nodrošināt pierādījumus ir vispārārstītas starptautiskajos tiesību avotos.¹⁶⁸ Šādas tiesības ir taisnīga un neatkarīga strīda izskatīšanas procesa garantija. Tomēr vairākās lietās puses ir lūgušas šķīrējtiesas saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli rekomendēt noteiktu pierādījumu nodrošināšanu. ICSID prakse ir bijusi dažāda, tomēr vairākās

---

¹⁶⁵ Sk. Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 779; Redfern A. *Interim measures*. Book: Newman L.W., Hill R.D. *The leading arbitrators' guide to international arbitration*. Huntington: Juris Pub, 2004, p. 219.

¹⁶⁶ ICSID Case No. ARB/01/12: *Azurix Corp. v. Argentina Republic*. Decision on provisional measures (August 6, 2003). Summarized in: ICSID Case No. ARB/01/12: *Azurix Corp. v. Argentina Republic*. Decision on provisional measures (December 8, 2003) para. 40.

¹⁶⁷ ICSID Konvencijas 43.pants: „Izņemot, ja puses vienojas par citu, Šķīrējtiesa var, ja uzskata par nepieciešamu jebkurā procesa posmā, (a) aicināt puses sagatavot dokumentus vai citas liecības, un (b) apmeklēt ar strīdu saistīto vietu un veikt tādas aptaujas, kādas tai var likties piemērotas”.

¹⁶⁸ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 641.

lietās ICSID šķīrējtiesa ir pieņēmusi lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu, kas paredz pierādījumu nodrošināšanu.

Lietā *AGIP v. Congo*¹⁶⁹ strīda pamatā bija fakts, ka Kongo Republika nacionalizēja prasītāja meitas uzņēmumu šajā valstī, urklāt valsts bija šī meitas uzņēmuma akcionārs. Kompānijas darbība bija saistīta ar naftas produktu izplatīšanu. Prasītājs šādu rīcību uzskatīja par savstarpējā līguma pārkāpumu un vērsās ar prasību ICSID. Ņemot vērā, ka nacionalizācijas gaitā Kongo valdība bija pārņēmusi vadību uzņēmumu birojos un konfiscējusi visus dokumentus, prasītājs lūdza piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Prasītājs lūdza, lai šķīrējtiesa atbildētājam rekomendē :

1. savākt visas grāmatas, kartes, reģistrus un grāmatvedības dokumentus, kas atrodas prasītāja reģistrētajos birojos;
2. darīt zināmu prasītājam un Šķīrējtiesai sarakstu ar visiem šiem dokumentiem;
3. saglabāt šos dokumentus, lai tos varētu izmantot šķīrējtiesas procesā.

Šajā lietā šķīrējtiesa atzina lūgumu, jo nesaskatīja nekādas pretrunas ar ICSID konvencijas 47. panta noteikumiem. Tika izvērtēti gan esošie apstākļi, gan tieši šādu līdzekļu nepieciešamība konkrētajā situācijā. Šķīrējtiesas lēmumā gan nav rodams paskaidrojums, kāpēc šāds lēmums tika pieņemts saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu, nevis 43. pantu. Šo lēmumu Kongo valdība neizpildīja, ko ņēma vērā, gatavojot spriedumu un lemjot par zaudējumu apmēru prasītājam.

*Vacuum Salt v. Ghana*¹⁷⁰ lietā starp *Vacuum Salt* un Ganas valdību bija noslēgts līgums, kurā bija iekļauta ICSID šķīrējtiesas atruna. Līgums paredzēja, ka *Vacuum Salt* ir tiesības attīstīt sāls ražošanu un sāls ieguves iekārtas noteiktajā teritorijā Ganā trīsdesmit gadu garumā. Pēc četriem gadiem *Vacuum Salt* vērsās ICSID ar prasību, norādot, ka līgums ir pārkāpts un ir notikusi piespiedu atsavināšana no valsts puses. Prasītājs lūdza ICSID šķīrējtiesu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, kas paredzētu prasītāja dokumentu saglabāšanu. Pieņemot lēmumu, ICSID šķīrējtiesa ņēma vērā, ka atbildētājs brīvprātīgi nodrošina prasītājam pieeju nepieciešamajiem dokumentiem. Līdz ar to tika uzskatīts, ka nav nepieciešams lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.¹⁷¹ Pēc pusgada prasītājs atkārtoti iesniedza lūgumu piemērot

---

¹⁶⁹ ICSID Case No. ARB/77/1: *AGIP S.p.A. v. People's Republic of the Congo*. Award (November 30, 1979) para.7-9.; Sk. arī Friedland P.D. *Provisional Measures and ICSID Arbitration*. 2 *Arbitration International* 335, 1986, p. 347.

¹⁷⁰ ICSID Case No. ARB/92/1: *Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana*. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures (June 14, 1993), 4 ICSID Report 323, 1997, para. 13-22. Lietas aprakstu sk. arī: Bishop R.D., Crawford J., Reisman M. *Foreign Investment Disputes*. Harcourt Professional Publishing, July 30, 2005, p. 360.

¹⁷¹ ICSID Case No. ARB/92/1: *Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana*. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 1 (December 3, 1992), 4 ICSID Report 323, 1997.

tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šo lūgumu ICSID šķīrējtiesa noraidīja,¹⁷² pamatojoties uz iepriekšējo lēmumu.

Lietā *Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania*,¹⁷³ ICSID šķīrējtiesas rīcība ir atšķirīga no iepriekšējās lietās aprakstītās. Šajā gadījumā šķīrējtiesa norādīja uz nepieciešamību nošķirt situācijas, kad piemērojams ICSID Konvencijas 47. pants un kad 43. pants.

Lietas pamatā bija koncesijas līgums par ūdens un kanalizācijas pakalpojumiem Tanzānijas pilsētā Daressalamā. Līgums bija noslēgts starp Lielbritānijas uzņēmumu, kuru kopīgi vadīja Lielbritānijas un Vācijas kompānijas, un Tanzānijas Republiku. Pamatojoties uz to, ka investors nepilda savas saistības, Tanzānijas valdība vienpusēji anulēja līgumu un atguva savā pārvaldībā līdzekļus, kas iepriekš atradās investora pārvaldībā. Investors vērsās ICSID un prasību pamatoja ar Lielbritānijas – Tanzānijas savstarpējo investīciju līgumu (BIT). Prasītājs norādīja, ka Tanzānijas valdība pārkāpa tā tiesības uz taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi, nenodrošināja aizsardzību un drošību un izmantoja nepamatotus un diskriminējošus līdzekļus.¹⁷⁴ Prasītājs lūdza, lai šķīrējtiesa pieņem lēmumu par šādiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem:

- (1) saglabāt noteiktas kategorijas dokumentus;
- (2) apkopot uzskaites dokumentus;
- (3) sagatavot noteiktu kategoriju dokumentus;
- (4) apkopot grāmatvedības datus.

Prasītājs pamatoja, ka tam ir liegta pieeja noteiktiem dokumentiem. Dokumenti lietā ir svarīgi, lai strīda izskatīšana būtu taisnīga.

Šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem secināja, ka atbildētājam ir jā saglabā noteiktas kategorijas dokumenti, jo konkrētajos apstākļos šāda rīcība bija gan steidzama, gan nepieciešama. Šķīrējtiesa arī secināja, ka lietas izskatīšanas laikā būs vajadzīgi pierādījumi, kurus šobrīd nepieciešams saglabāt, lai puses varētu atbilstoši prezentēt savus argumentus.¹⁷⁵ Šķīrējtiesa nosprieda, ka atbildētājam jādara viss iespējamais, lai apkopotu uzskaites dokumentus. Tomēr šķīrējtiesa noraidīja prasītāja lūgumu sagatavot noteiktas

---

¹⁷² ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No. 3 (June 14, 1993), 4 ICSID Report 323, 1997.

¹⁷³ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Limited v. United Republic of Tanzania. Procedural Order Nr.1 (March 31, 2006).

¹⁷⁴ Lietas aprakstu sk. arī: Björklund A.K. ICSID Tribunal Finds Tanzania To Have Violated Bilateral Investment Treaty But Declines To Award Any Damages. ASIL Insight, International Economic Law Edition, December 31, 2008, Volume 12, Issue 27. Pieejams: <http://www.asil.org/insights081231.cfm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]; Nde Fru V. The International Law on Foreign Investments and Host Economies in Sub-Saharan Africa: Cameroon, Nigeria, and Kenya. Berlin: LIT Verlag, 2011. p. 201.

¹⁷⁵ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Limited v. United Republic of Tanzania. Procedural Order Nr.1 (March 31, 2006), para. 86.

kategorijas dokumentus, bet vienlaicīgi noteica, ka atbildētājam jādara viss iespējamais, lai tiktu piegādāti noteikti bankas paziņojumi. Šķīrējtiesa pamatoja, ka dokumentu sagatavošanu regulē ICSID Konvencijas 43.pants, kura mērķis ir atšķirīgs no ICSID konvencijas 47. panta. Pierādījumu nodrošināšana saskaņā ar ICSID konvenciju parasti neietilpst tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidos.¹⁷⁶ Tomēr Šķīrējtiesa nenoliedza iespējamību lūgt sagatavot noteiktus dokumentus arī saskaņā ar ICSID Konvencijas 47. pantu, ja tiek apdraudētas puses tiesības.¹⁷⁷ Papildus lēmumā Šķīrējtiesa aicināja puses sadarboties.¹⁷⁸

Lietā *Sempra Energy International v. Argentina*¹⁷⁹ prasītājs iesniedza ICSID šķīrējtiesai lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kuru mērķis bija nodrošināt divu liecinieku mutiskas liecības. Lūgumā bija paskaidrots, ka Argentīnas Federālā tiesa izdeva rīkojumu, kas kavē vienu liecinieku no liecības došanas ICSID šķīrējtiesas procesā. ICSID šķīrējtiesa šo tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas lūgumu apmierināja. Lēmumu šķīrējtiesa pamatoja gan ar ICSID konvencijas 26. pantu,¹⁸⁰ kas paredz ekskluzīvas tiesības ICSID šķīrējtiesai izskatīt strīdu, gan ar ICSID šķīrējtiesas reglamenta 34. panta 3. daļu,¹⁸¹ kas paredz pušu pienākumu sadarboties pierādījumu nodrošināšanā. Būtībā lēmums paredzēja, ka atbildētājam jāatturas no jebkādām darbībām, kas varētu kaitēt liecinieka mutiskas liecības sniegšanai lietā.

ICSID prakse mēdz atšķirties attiecībā uz pierādījumu nodrošināšanu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu. Šīs lietas pierāda, ka ICSID šķīrējtiesa var pieņemt tādu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas attiecas uz pierādījumu nodrošināšanu un iegūšanu saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu, neņemot vērā ICSID konvencijas 43. pantu, kas paredz šķīrējtiesas tiesības aicināt puses sagatavot dokumentus vai citas liecības. Tomēr šķīrējtiesa norādīja nepieciešamību nošķirt ICSID konvencijas 43. pantu un 47. pantu. Lēmumu saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu var pieņemt tikai noteiktos apstākļos, kad tiek

---

¹⁷⁶ Ibid. Para. 100 – 103.

¹⁷⁷ Ibid. Para. 102.

¹⁷⁸ Ibid. Para. 98.

¹⁷⁹ ICSID Case No. ARB/02/16: *Sempra Energy International v. Argentina Republic*. Decision on Provisional Measures (January 16, 2006). In: ICSID Case No. ARB/02/16: *Sempra Energy International v. Argentina Republic*. Award (September 28, 2007), para. 37.

¹⁸⁰ ICSID Konvencijas 26.pants: „Pušu piekrišana arbitražai atbilstoši šai Konvencijai tiek uzskatīta, ja vien tas nav citādi noteikts, par piekrišanu šādai arbitražai, izslēdzot jebkuru citu līdzekli. Līgumslēdzēja Valsts var pieprasīt vietējo administratīvo vai tiesisko līdzekļu pielietošanu kā nosacījumu tās piekrišanai arbitražai saskaņā ar šo Konvenciju.”

¹⁸¹ ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 34. panta 3. daļa oriģinālvalodā: „The parties shall cooperate with the Tribunal in the production of the evidence and in the other measures provided for in paragraph (2). The Tribunal shall take formal note of the failure of a party to comply with its obligations under this paragraph and of any reasons given for such failure.”

aizskartas kādas no pušu tiesībām un tiek apdraudēts taisnīgs un neatkarīgs strīda izskatīšanas process, un ir nepieciešama steidzama rīcība.

1.3.2. Konfidencialitātes saglabāšana

Konfidencialitātes princips un procesa caurredzamības princips ir divi savstarpēji konfliktējoši principi starptautisko investīciju strīdu risināšanas procesā, kas ir izraisījusi plašas diskusijas,¹⁸² izvērtējot ICSID šķīrējtiesas procesu. Konfidencialitātes princips ir viens no starptautisko komerciālo šķīrējtiesu stūrakmeņiem,¹⁸³ bet publisko tiesību jomā tiek pieprasīts respektēt arī procesa atklātības un caurredzamības principu.¹⁸⁴ ICSID konvencijas 48. panta 5. daļa paredz, ka ICSID npublicē spriedumu bez pušu piekrišanas, tomēr tā juridiskais pamatojums jāpublicē lietu prakses izvilcumā saskaņā ar ICSID šķīrējtiesas reglamenta 48. panta piekto daļu.¹⁸⁵ Grozījumi ICSID šķīrējtiesas reglamenta 48. pantā tika veikti ar mērķi sasniegt lielāku caurredzamību ICSID procesā, jo iepriekš tas paredzēja tikai pušu piekrišanas nepieciešamību, lai spriedums tiktu publiskots.¹⁸⁶ Lai arī ICSID konvencijas 48. pants paredz regulējumu tikai attiecībā uz galējiem spriedumiem, šie noteikumi attiecas arī uz lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu publiskošanu.¹⁸⁷ Tas skaidrojams ar apsvērumu, ka šie lēmumi galvenokārt satur nozīmīgu informāciju par lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem un tiek iestrādāti galējos spriedumos.

Vairākās lietās ICSID šķīrējtiesa ir pieņēmusi lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas saistīts ar šķīrējtiesas procesa konfidencialitāti.

*Amco v. Indonesia*¹⁸⁸ lietā tika analizēts jautājums, vai konfidencialitātes princips ir interpretējams tādejādi, ka puses nedrīkst izpaust lietas būtību trešajām personām. Šajā lietā

---

¹⁸² Asteriti, A., and Tams C.J. Transparency and Representation of the Public Interest in Investment Treaty Arbitration. Book: Schill S.W. (ed.) International Investment Law and Comparative Public Law. Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 787-816.; Behind Closed Doors; Investment, arbitration and secrecy. The Economist, April 25, 2009, p. 63.

¹⁸³ Sk.piem. Noussia K. Confidentiality in International Commercial Arbitration. A Comparative Analyses of the Position under English, US, German and French Law. Berlin: Springer Verlag, 2010, p. 19-25.

¹⁸⁴ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 697-698.

¹⁸⁵ ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 48. panta 4. daļas teksts oriģinālvalodā pēc grozījumiem 2006. gadā: „The Centre shall not publish the award without the consent of the parties. The Centre shall, however, promptly include in its publications excerpts of the legal reasoning of the Tribunal”.

¹⁸⁶ ICSID Secretariat Working Paper. Suggested Changes to the ICSID Rules and Regulations. May 12, 2005, p. 9. Pieejams: http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDPublicationsRH&actionVal=ViewAnnouncePDF&AnnouncementType=archive&AnnounceNo=25_1.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

¹⁸⁷ Ortino F. Transparency of investment awards. External and internal dimension. Book: Ed. Nakagawa J. Transparency in International Trade and Investment Dispute Settlement. United Kingdom: Routledge, 2013, p.121.

¹⁸⁸ ICSID Case No. ARB/81/1: Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia. Decision on Request for Provisional Measures (December 9, 1983), 1 ICSID Report 410, 1993.

atbildētājs vērsās ar lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Atbildētājs norādīja, ka prasītājs tā galvenajam akcionāram piederošā avīzē ir publicējis rakstu, kurā publiskots strīds. Atbildētājs argumentēja, ka šāda strīda publiskošana ir pretēja procesa konfidencialitātes principa garam saskaņā ar ICSID konvencijas 48. panta piekto daļu un vairākiem ICSID šķīrējtiesas reglamenta noteikumiem. Šķīrējtiesa lūgumu noraidīja, pamatojot, ka ne ICSID konvencija, ne ICSID šķīrējtiesas reglaments neaizliedz pusēm izpaust informāciju par lietu.¹⁸⁹ Tiesību zinātnieks B.H. Tahjars (*B.H. Tahyar*), analizējot spriedumu, ir norādījis, ka piemērojamās regulējuma normas ir jātulko šaurāk. Viņš pārstāv viedokli, ja puses nav vienojušās citādi, šķīrējtiesai ir jāaizsargā konfidencialitātes princips.¹⁹⁰ Autore norāda, ka šodien, kad īpaša uzmanība tiek pievērsta ICSID neatkarībai lēmumu pieņemšanā, lielāka nozīme tiek piešķirta procesa caurskatāmības principam nevis konfidencialitātes principam. Šķīrējtiesai jāņem vērā apstākļi, ka pusēm nav aizliegts brīvi izpaust informāciju, ja vien tās nav noslēgušas konfidencialitātes līgumu vai ietvērušas konfidencialitātes atrunu savstarpējā līgumā.¹⁹¹

Cits atbildētājs lietā *World Duty Free v. Kenya*¹⁹² izteica līdzīgu lūgumu ICSID šķīrējtiesai. Atbildētājs lūdza Tribunālu pieņemt tādas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas aizliegtu strīdā iesaistītajām pusēm publiski apspriest šķīrējtiesas procesu. Pieņemot lēmumu, šķīrējtiesa uzsvēra, ka šķīrējtiesas procesā, kurā viena no pusēm ir valsts, šķīrējtiesa nav tiesīga ierobežot puses publiski apspriest lietu, kurā tā ir iesaistīta. Tomēr atbildētāja lūgums tika daļēji apmierināts, jo šķīrējtiesa rekomendēja pusēm ievērot tādu uzvedību, kas nesaasinātu strīdu. Papildus šķīrējtiesa rekomendēja pusēm iepriekš pārliecināties, ka publiskās diskusijās par strīdu tiek izpausta precīza un nesagrožīta informācija. Var secināt, ka šķīrējtiesa izvairījās piemērot procesa konfidencialitātes principu, tā vietā norādot uz nepieciešamību nesaasināt strīdu un neizplatīt maldīgu informāciju.

Nedaudz savādāku pieeju ICSID šķīrējtiesa īstenoja lietā *Biwatter Gauff Ltd. v. United Republic of Tanzania*.¹⁹³ Atbildētājs vērsās ar lūgumu ICSID rekomendēt, ka:

1. pusēm iepriekš jāapspiež jebkura ICSID šķīrējtiesas lēmuma publikācija, kas nav spriedums;
2. pusēm jāatturas atklāt procesuālos dokumentus trešajām personām;

---

¹⁸⁹ Ibid. Para.1. – 4.

¹⁹⁰ Tahyar B.H. Confidentiality in ICSID Arbitration after Amco Asia Corp. v. Indonesia: Watchword or White elephant? 10 Fordham International Law Journal, 1986, p. 109.

¹⁹¹ Ortino F. Transparency of investment awards. External and internal dimension. Book: Ed. Nakagawa J. Transparency in International Trade and Investment Dispute Settlement. United Kingdom: Routledge, 2013, p.121.

¹⁹² ICSID Case No. ARB/00/7: World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya. Decision on Request by Respondent for Recommendation of Provisional Measures (April 25, 2001). Quoted in: ICSID Case No. ARB/00/7: World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya. Award (October 4, 2006), para.16.

¹⁹³ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwatter Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006).

3. pusēm jāatturas nodot dokumentus trešajām personām un
4. pusēm jāatturas atklāt trešajām personām korespondenci starp pusēm vai starp pusi un šķīrējtiesu.

Šķīrējtiesa šo atbildētāja lūgumu apmierināja. Šķīrējtiesa norādīja, ka pusēm ir tiesības noslēgt konfidencialitātes līgumu. Šajā gadījumā starp pusēm nebija konfidencialitātes līguma un šāda prasība nebija iekļauta arī piemērojamajā starptautiskajā investīciju līgumā. ICSID konvencija arī neuzliek konfidencialitātes pienākumu. Tajā pašā laikā šķīrējtiesa brīdināja par iespējamajām negatīvajām sekām uz šķīrējtiesas procesa integritāti selektīvas informācijas par šķīrējtiesas procesu izpaušanas vai dokumentu atklāšanas medijiem dēļ.¹⁹⁴ Ņemot vērā iepriekš minēto, šķīrējtiesa pieņēma lēmumu, kurā ieteica to, ka puses var iesaistīties diskusijā par lietu, kamēr tas nesaasina pušu savstarpējās attiecības vai pārmērīgi neapgrūtina otru pusi. Tāpat šķīrējtiesa paredzēja, ka netiek ierobežota dokumentu publikācija, ko sagatavojusi attiecīgā puse, bet jebkurai no pusēm jāatturas no to dokumentu publikācijas, ko sagatavojusi otra puse. Ņemot vērā, ka šķīrējtiesa secināja, ka korespondence starp pusēm vai starp pusēm un šķīrējtiesu attiecas uz procesuāliem jautājumiem nevis strīdu pēc būtības, tad prasība pēc procesuālās integritātes atsver caurskatāmības principu. Līdz ar to šķīrējtiesa nolēma, ka šī korespondence ir jāierobežo.

Interesanti, ka šajā lietā šķīrējtiesas sastāvs uzsvēra, ka ne ICSID konvencija, ne ICISD šķīrējtiesas reglaments neparedz ne procesa atklātības principu, ne principu, kas aizliegtu ievērot konfidencialitāti attiecībā uz lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.¹⁹⁵ Autore pieļauj, ka analogisku analīzi nevarētu piemērot galīgiem ICSID spriedumiem, kas pēc būtības atšķiras no pagaidu lēmumiem, kuros nav sniegts lietas atrisinājums pēc būtības.

Apskatot lietas, kurās kāda puse ir lūgusi šķīrējtiesu piemērot tādas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas attiecas uz konfidencialitātes nodrošināšanu, var secināt, ka šķīrējtiesa ļoti piesardzīgi pieiet šiem lēmumiem, mēģinot balansēt starp konfidencialitātes neievērošanas iespējamām sekām un nepieciešamību ievērot procesa caurredzamības principu. Nav iespējams izdarīt secinājumus par skaidru ICSID nostāju šajā jautājumā. Ir nepieciešama plašāka prakse, lai izvērtētu konfidencialitātes ierobežojumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu starptautiskos investīciju strīdu procesos ICSID.

Analizējot kolīziju starp konfidencialitātes principu un procesa atklātības jeb caurskatāmības principu, ir iespējams izdarīt secinājumus par labu abiem šiem principiem tieši ICSID šķīrējtiesas procesa kontekstā attiecībā uz strīdā iesaistītajām pusēm. Piemēram, investīciju uzņemošās valsts interesēs varētu būt neatklāt informāciju par investīciju strīda būtību, lai

---

¹⁹⁴ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006), para. 136-142.

¹⁹⁵ Ibid. para. 121.

nelabvēlīgi neietekmētu investīciju vidi valstī vai arī lai novērstu situāciju, ka arī citi investori ceļ līdzīga rakstura prasības pret investīciju uzņemošo valsti. Investora interesēs būtu saglabāt konfidencialitāti ICSID šķīrējtiesas procesā, lai saviem konkurentiem nepadarītu pieejamu informāciju par darījumiem. Savukārt procesa caurskatāmības princips strīdā iesaistītajām pusēm nodrošinātu pārlicību par procesa atbilstību piemērojamajām tiesību normām un veicinātu efektīvāku lēmumu izpildi. Tas ļautu arī adekvātāk izvērtēt šķīrējtiesnešu darbu attiecīgā lēmuma pieņemšanā un palīdzētu pusēm turpmāk izvēlēties šķīrējtiesnešus strīda atrisināšanai.

Jāuzsver, ka šajā gadījumā jānošķir sabiedrības ieguvums no procesa caurskatāmības principa un strīda dalībnieku ieguvums no procesa caurskatāmības principa attiecībā uz pagaidu lēmumiem. Nenoliedzami, ka plašākā kontekstā skatoties, atklātības princips stiprinātu uzticamību šķīrējtiesas procesam un veicinātu tā efektivitāti, kā arī attīstītu starptautiskās investīciju tiesības kopumā.¹⁹⁶

Kopumā, analizējot pēdējo lēmumu lietā *Biwatter Gauff Ld. V. United Republic of Tanzania*,¹⁹⁷ jāatzīmē, ka šķīrējtiesa ir vērsusi uzmanību uz nepieciešamību nesaasināt strīdu starp pusēm. Tas turpmāk varētu norādīt uz iespējamām tendencēm, ievērojot samērīgumu, paredzēt konfidencialitātes ierobežojumus atsevišķiem procesuāliem aspektiem, kas nav saistīti ar lietu pēc būtības. Šādus secinājumus apstiprina ICSID šķīrējtiesu pieņemtie lēmumi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas attiecas uz agresīvu preses kampaņu veidošanu vai nelabvēlīgu publicitātes radīšanu.

1.3.3. Aicinājums neveidot agresīvas preses kampaņas vai nelabvēlīgu publicitāti un strīda nesaasināšana

Lūgums ierobežot agresīvu preses kampaņu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis pirmo reizi tika analizēts lietā *Amco v. Indonesia*.¹⁹⁸ Indonēzija lūdza rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai panāktu, ka prasītājs nublicē un neatbalsta propagandu, kas varētu saasināt strīdu. Kā iespējamā propaganda tika norādīta publikācija prasītāja galvenajam akcionāram piederošā Honkongas avīzē. Atbildētājs norādīja, ka šī publikācija sniedz vienpusēju prasītāja versiju, radot negatīvu priekšstatu par ārvalstu investīciju vidi Indonēzijā. Šķīrējtiesa

---

¹⁹⁶ Ortino F. Transparency of investment awards. External and internal dimension. Book: Ed. Nakagawa J. Transparency in International Trade and Investment Dispute Settlement. United Kingdom: Routledge, 2013, p.133.

¹⁹⁷ ICSID Case No. ARB/05/22: *Biwatter Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania*. Procedural Order No.1 (March 31, 2006).

¹⁹⁸ ICSID Case No. ARB/81/1: *Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia*. Decision on Request for Provisional Measures (December 9, 1983), 1 ICSID Report 410, 1993.; Sk. arī: Tahyar B.H. Confidentiality in ICSID Arbitration after *Amco Asia Corp. V. Indonesia*: Watchword or White elephant? 10 *Fordham International Law Journal*, 1986, p. 93.

Indonēzijas lūgumu noraidīja. Šķīrējtiesa norādīja, ka no lietas apstākļiem nav konstatējams, ka šāda publikācija būtu bijusi veidota ar nodomu, lai saasinātu strīdu, un tādējādi tiktu radīts paties kaitējums Indonēzijai. Publikācijā bija norādīts personisks viedoklis, kas nebija domāts kā neapstrīdamu faktu atspoguļojums. Tomēr šķīrējtiesa minēja, ka šādu informācijas izplatīšanu lielos apjomos varētu uzskatīt par agresīvu propagandu, kas varētu būt par pamatu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu ieteikšanai.

Šajā lēmumā šķīrējtiesa analizēja konkrētos apstākļus, pie kuriem nekonstatēja patiesu aizskārumu otrai pusei. Tajā pašā laikā šķīrējtiesa nenoraida iespēju pašu par sevi attiecībā uz propagandas ierobežojumiem, kā iespējamu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu starptautiskā investīciju strīda izšķiršanas procesā ICSID. Šāds tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis būtu iespējams, ja šķīrējtiesa konstatētu, ka negatīvā publikācija vai agresīvā propaganda ir veidota ar nodomu un tā saasina strīdu starp pusēm, tādējādi nostādot otru pusi nevienlīdzīgā stāvoklī.

Jau iepriekš tika minēts,¹⁹⁹ ka lietā *World Duty Free v. Kenya*,²⁰⁰ šķīrējtiesa skatīja ierobežojumu attiecībā uz publiskām debatēm konfidencialitātes kontekstā. Šķīrējtiesa secināja, ka tā nevar rekomendēt pusēm neizpaust informāciju par strīdu publiski, ja starp tām nepastāv konfidencialitātes līgums un ja nevar konstatēt, ka tas saasina strīdu. Šajā lietā puses nodoms netika pieminēts kā viens no faktoriem, kas jāņem vērā, lai konstatētu, vai šāda publicitāte rada patiesu aizskārumu otrai pusei. Tomēr no lietas secināms, ka šķīrējtiesa var ieteikt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas ierobežo pušu publiskās debates par strīdu, ja starp pusēm ir noslēgts konfidencialitātes līgums.

Ja iepriekšējās lietās vairāk tika analizēta ICSID šķīrējtiesas iespējamā rekomendācija ierobežot pušu komunikāciju ar trešajām personām, tad turpmāk analizētājās lietās šķīrējtiesa vairāk pievērsās radīto seku iespējamības analīzei. Vairākās lietās šķīrējtiesa izvērtēja ne tikai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, bet arī apstākļus, kādos tie ir nepieciešami, lai nepieļautu strīda saasināšanos un izvēršanos starp pusēm.

Lietā *CSOB v. Slovakia*²⁰¹ šķīrējtiesa analizēja apstākļus, kas varētu būt par pamatu, lai tiktu ieteikti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi strīda saasināšanas dēļ. Šajā lietā prasītājs lūdza, lai ICSID šķīrējtiesa rekomendē tādas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas aizkavētu uzsākto bankrota procedūru Slovākijā un kas aizkavētu atbildētāju veikt jebkādas darbības, kas

---

¹⁹⁹ Sk. iepriekš devīto lpp.

²⁰⁰ ICSID Case No. ARB/00/7: *World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya*. Decision on Request by Respondent for Recommendation of Provisional Measures (April 25, 2001). Quoted in: ICSID Case No. ARB/00/7: *World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya*. Award (October 4, 2006), para. 16.

²⁰¹ ICSID Case No. ARB/97/4: *Ceskoslovenska Obchodni Banka, A.S. v. Slovak republic*. Procedural Order No. 2 (September 9, 1998).

varētu saasināt pušu savstarpējo strīdu. Šķīrējtiesa noraidīja lēmumu daļā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem attiecībā uz ierobežojumiem apdraudēt strīda saasināšanos. Lēmumā šķīrējtiesa norādīja, ka prasītājs nav norādījis nepieciešamību tieši pēc šādiem līdzekļiem.

Lietā *Pey Casado v. Chile*²⁰² šķīrējtiesa, analizējot prasītāja vispārēju lūgumu rekomendēt tādus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai atbildētājs atturētos no strīda saasināšanas, norādīja, ka tā misija ir mēģināt samazināt spriedzi starp pusēm vai vismaz aizkavēt strīda saasināšanos lietas izskatīšanas laikā. Šķīrējtiesa noraidīja lūgumu, jo netika pierādīti apstākļi, kuros būtu nepieciešams ieteikt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Tomēr lēmumā šķīrējtiesa aicināja abas puses turpmāk izvairīties no jebkādas rīcības, kas varētu saasināt strīdu, kamēr notiek tā izskatīšana.

Līdzīgi secinājumi tika izdarīti arī lietā *SGS v. Pakistan*.²⁰³ Lēmumā šķīrējtiesa norādīja, ka nav nepieciešams ieteikt šāda veida tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, jo puses savā starpā kooperējas un to darbības nav uzskatāmas par tādām, kas varētu saasināt strīdu starp pusēm. Šķīrējtiesa lēmumā plaši izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus. Tas liecina, lai tiktu ieteikti tādi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, kas vērsti uz to, lai nesaasinātu strīdu starp pusēm, ir jābūt praktiskiem priekšnoteikumiem. Pusei ir jāpierāda tādas otras puses darbības, kas tieši draud ar strīda saasināšanos.

Lietā *Azurix v. Argentina*²⁰⁴ šķīrējtiesa pirmo reizi analizēja principu, ka starptautiskos strīdos pusēm ir pienākums atturēties no rīcības, kas varētu saasināt vai izvērst strīdu starptautisko tiesību kontekstā. Prasītājs lūdza rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, jo atbildētājs veica agresīvas darbības prasītāja bankrota procedūras laikā. Šķīrējtiesa noraidīja lūgumu, tomēr atzina strīda nesaasināšanas vai neizvēršanas principa starptautisko dabu. Lēmumā šķīrējtiesa aicināja abas puses izvairīties no tādām darbībām, kas varētu saasināt vai izvērst strīdu.

Lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas vērsti uz to, lai nesaasinātu strīdu, tika noraidīts arī lietā *Plama v. Bulgaria*.²⁰⁵ Prasītājs lūdza šķīrējtiesu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas nodrošinātu strīda nesaasināšanos un neizvēršanos. Prasītājs norādīja, ka atbildētājs bija uzsācis pret to maksātnespējas procesu un

---

²⁰² ICSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004, para. 67-72.

²⁰³ ICSID Case No. ARB/01/13: SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan. Procedural Order No. 2 on Provisional Measures (October 16, 2002).

²⁰⁴ ICSID Case No. ARB/01/12: Azurix Corp. v. Argentina Republic. Decision on provisional measures (August 6, 2003). Summarized in: ICSID Case No. ARB/01/12: Azurix Corp. v. Argentina Republic. Decision on provisional measures (December 8, 2003) para. 16-20.

²⁰⁵ ICSID Case No. ARB/03/24: Plama Consortium Limited v. Republic of Bulgaria. Order of the Tribunal on the Claimant's Request for Urgent Provisional Measures (September 06, 2005), para. 2., 6., 38., 40.

nodokļu parādu piespiedu izpildes procesu. Šķīrējtiesa norādīja, ka puses darbībām, pret kurām lūgums vērsts, jābūt tādām, kas saistītas ar strīdu, ko izskata ICSID šķīrējtiesa.²⁰⁶ Šajā gadījumā paralēlās vispārējās jurisdikcijas tiesas darbības nebija saistītas ar ICSID izskatāmo strīdu.

Lai arī šķīrējtiesa lūgumu noraidīja, tomēr no šī lēmuma var secināt, ka darbības, kas vērstas pret otru pusi, ja tās saistītas ar strīdu, ko izskata ICSID šķīrējtiesa, var būt par pamatu, lai ieteiktu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ar mērķi nesaasināt pušu strīdu. Pusei ir jāspēj pamatot ne vien darbības, ko veic otra puse, kas var saasināt strīdu, bet arī jāpierāda, ka šīs darbības ir tieši saistītas ar izskatāmo strīdu ICSID šķīrējtiesā.

*Occidental v. Ecuador*²⁰⁷ lietā ICSID šķīrējtiesa norādīja, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus nevar izmantot, lai mazinātu pusei radītos zaudējumus. Tos nevar rekomendēt pat gadījumos, ja tas palīdzētu nesaasināt strīdu līdz lietas galējai izskatīšanai. Šajā lietā strīds radās prettiesiskas darbības dēļ, kas prasītājam radīja zaudējumus. Šķīrējtiesa lēmumā norādīja, ja strīda izskatīšanas laikā pusei pieaugoši zaudējumi ir vienīgais tiesību aizskārums, tad piemērotākais apmierinājums ir naudas kompensācija nevis tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi.

2010. gadā UNICITRAL šķīrējtiesa piesprieda vairākus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus lietā *Chevron v. Ecuador*,²⁰⁸ apmierinot prasītāja lūgumu. Atšķirībā no iepriekšējām lietām, šajā lietā šķīrējtiesa papildus uzsvēra nepieciešamību saglabāt *status quo*, lai nesaasinātu strīdu. Lago Agrio vispārējās jurisdikcijas tiesā notika pušu savstarpējā strīda izskatīšana, kas bija saistīts ar vides tiesībām. Šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem noteica pusēm nekādā veidā neietekmēt notiekošo tiesas procesu un informēt šķīrējtiesu par vispārējās jurisdikcijas tiesas pieņemto lēmumu.

*EnCana v. Ecuador*²⁰⁹ lietā prasītājs *status quo* lūdza nevis kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, bet kā mērķi, kas jāsasniedz, izmantojot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Starp prasītāja pārstāvjiem un Ekvadoras nacionālo naftas kompāniju bija noslēgts līgums par naftas izmantošanu. Vēlāk Ekvadorā tika mainīta pievienotās vērtības nodokļu politika attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kas saistīti ar naftas eksportu. Jaunais likums paredzēja aizliegumu pievienotās vērtības nodokļa atlaidēm turpmākajiem darījumiem. Turklāt tika paredzēts veikt pasākumus, lai atgūtu it kā nepareizi izmaksātā pievienotās vērtības nodokļa pārmaksu. Prasītāja pārstāvju bankas kontiem Ekvadorā tika uzlikts arests, lai atgūtu apmēram 7,5 miljonus ASV

---

²⁰⁶Ibid. para. 40.

²⁰⁷ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 96-100.

²⁰⁸ UNICITRAL case: Chevron Corporation and Texaco Petroleum Corporation v. Ecuador. Order on Interim Measures (May 14, 2010).

²⁰⁹ UNICITRAL case: EnCana Corp. v. Republic of Ecuador. Interim Award, Request for Interim Measures of Protection (January 31, 2004).

dolāru. Šī rīcība bija pamatā prasītāja lūgumam rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus uzreiz pēc lietas reģistrācijas ICSID.

ICSID šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem norādīja, ka šādu Ekvadoras rīcību jāapstrīd Ekvadoras nodokļu tiesā. Tomēr gadījumā, ja šķīrējtiesai apstiprināsies jurisdikcija konkrētajā strīdā, tad tā varēs lemt par šādas rīcības rezultātā prasītājam radītajiem zaudējumiem. Šķīrējtiesa nolēma, ka nav nepieciešams rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai ierobežotu pasākumus, kas tiek veikti pret prasītāju.

Attiecībā uz *status quo* saglabāšanu starptautiskā investīciju strīda izskatīšanas procesā šķīrējtiesa ir atzinusi, ka *status quo* saglabāšana kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis ir būtisks, lai nesaasinātu strīdu. Tomēr ICSID praksē neskaidrs paliek jautājums, vai *status quo* var būt vienīgais mērķis citu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai.

Kopumā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu forma, kad mērķis ir nesaasināt strīdu, tiek atstāta ICSID šķīrējtiesas ziņā. Puses lūgumos galvenokārt norāda uz iespējamām vai jau radītām sekām, kas var aizskart tās tiesības un ir jānovēršamas. Tiesību aizskārums var attiekties gan uz pušu materiālajām tiesībām, gan uz procesuālajām tiesībām, iekļaujot tiesības uz strīda nesaasināšanu. ICSID šķīrējtiesai šajā procesa stadijā ir liela brīvība izvēlēties konkrētajos apstākļos piemērotāko tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu. Daudz paredzamāka ir ICSID šķīrējtiesas prakse, izvērtējot lūgumus par tādu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, kas saistīti ar paralēlu procesu, kas uzsākts pret vienu no pusēm vienā vai pat vairākās vispārējās jurisdikcijas tiesās.

1.3.4. Paralēlu tiesas procesu pārtraukšana vispārējās jurisdikcijas tiesā

Analizējot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore secina, ka vairums lūgumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu attiecas uz paralēlu procesu izbeigšanu vispārējās jurisdikcijas tiesās.²¹⁰ Lielākajā daļā gadījumu ICSID šķīrējtiesa ir apmierinājusi lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.²¹¹

---

²¹⁰ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. p.784.

²¹¹ Sk.. ICSID Case No. ARB/00/1: Zhinvali Development Ltd. v. Republic of Georgia. Decision on Provisional Measures (January 19, 2001) (Summarized in 24 January 2003 Award); ICSID Case No. ARB/03/29: Bayindir Insaat Turizm Ticaret Ve Sanayi A.S. v. Islamic Republic of Pakistan. Decision on Preliminary Issue (June 23, 2008); ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009); ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007); ICSID Case No. ARB/84/4: Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr.61., 1997; ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009); ICSID Case No. ARB/06/2: Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosk Kaplún v. Plurinational State of Bolivia. Decision on Provisional measures (February 26, 2010); ICSID Case No. ARB/08/10: Repsol YPF Ecuador, S.A.

Šķīrējtiesas argumentācija gadījumos, kad kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veids tiek lūgts paralēla procesa apturēšana vispārējās jurisdikcijas tiesā, atšķiras no iepriekš analizētajiem gadījumiem. Tieši šādu lēmumu pieņemšanas procesā parādās kolīzija starp vispārējās jurisdikcijas tiesas autonomiju un ICSID šķīrējtiesas pārākumu strīda izskatīšanā. Tiek aizskarta valsts suverenitāte realizēt tiesu varu pār nacionāliem tiesas procesiem tās teritorijā.²¹² Šādās situācijās tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir procesuāls instruments, ar kuru tiek novilkta robeža starp ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju un vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetenci.

Analizējot ICSID šķīrējtiesu praksi, secināms, ka arī šajos gadījumos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis, rekomendējot pārtraukt paralēlus procesus vispārējās jurisdikcijas tiesā, ir puses tiesību aizsardzība. Saskaņā ar ICSID konvenciju pusēm ir tiesības izskatīt strīdu ekskluzīvi ICSID procesā. Šādu tiesību mērķis ir strīda nesaasināšana starp pusēm.

Interesanta ir ICSID šķīrējtiesu prakse lietās, kas saistītas ar lūgumiem rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai panāktu, ka tiek atcelti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, ko piemērojusi vispārējās jurisdikcijas tiesa. Starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesā lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem diezgan bieži tiek pieņemts vispārējās jurisdikcijas tiesās. Šādu iespēju paredz gan institucionālo komerciālo šķīrējtiesu reglamenti,²¹³ gan citi tiesību avoti,²¹⁴ kas attiecināmi uz starptautisko šķīrējtiesu tiesībām.

ICSID konvencijas 47. pants paredz, ka ICSID šķīrējtiesa pati var rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Tas nozīmē, ka ICSID sistēma ir pašpietiekama un nav nepieciešams vispārējās jurisdikcijas tiesas atbalsts lēmuma pieņemšanas procesā.

Ir būtiski saprast, vai ICSID šķīrējtiesai ir ekskluzīvas tiesības lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Investīciju tiesību pētniekiem ir bijušas plašas diskusijas par konkrēto jautājumu. Tādi atzīti tiesību zinātnieki kā Van den Bergs (*A.J. van den Berg*),²¹⁵

---

and others v. Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petróleos del Ecuador (PetroEcuador). Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 17, 2009); ICSID Case No. ARB/01/13: SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan. Procedural Order No. 2 on Provisional Measures (October 16, 2002); ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokelés v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003); ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 1 (December 3, 1992), 4 ICSID Report 323, 1997.

²¹² Gill R. ICSID Provisional measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation. *World Arbitration & Mediation Review*, Vol.3, 2009, p. 536-537.

²¹³ Sk.piem. ICC Arbitration rules (January 1, 2012) Art. 28 (2). Teksts angļu valodā: „Before the file is transmitted to the arbitral tribunal, and in appropriate circumstances even thereafter, the parties may apply to any competent judicial authority for interim or conservatory measures.[...]”.

²¹⁴ Sk.piem. United Nations Commission on International Trade Law Arbitration Rules, UN Doc A/31/17 (1976), Art. 26 (3).; 1985 UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration. U.N. Doc A/40/17, Art.9.

²¹⁵ Berg van den A.J. Some Recent Problems in the Practice of Enforcement under the New York and ICSID Conventions. 2 ICSID Review, 1987, p.453.

M.Hiršs (*M.Hirsch*)²¹⁶ un citi²¹⁷ aizstāvēja neatkarīgas vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ICSID šķīrējtiesas procesa laikā. Pretēji tam, G.R. Delaume (*G.R.Delaume*)²¹⁸ un P.D. Frīdlands (*P.D. Friedland*)²¹⁹ argumentēja, ka būtu apdraudēts ICSID konvencijas pašpietiekamais raksturs, ja varētu tikt pieļauta vispārējās jurisdikcijas tiesu iejaukšanās starptautiska investīciju strīda izskatīšanas procesā. Tomēr jāatzīmē, ka lēmuma pieņemšana par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pati par sevi vēl nenozīmē iejaukšanos galvenā strīda izlemšanā pēc būtības, ja to neizslēdz pušu vienošanās par šķīrējtiesu.

Jautājums tika atrisināts, papildinot ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pantu ar jaunu punktu (tagadējais ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 6. punkts). Šodien saskaņā ar ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pantu vispārējās jurisdikcijas tiesa var lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, ja puses par to skaidri vienojušās dokumentā, no kura izriet ICSID jurisdikcija.

Ekskluzīvas ICSID šķīrējtiesas tiesības izskatīt starptautisku investīcijas strīdu pēc būtības izriet no ICSID konvencijas 26. panta, izslēdzot paralēlus procesus vispārējās jurisdikcijas tiesā vai citā nacionālā vai starptautiskā strīda izšķiršanas institūcijā. Ja starp pusēm ir vienošanās, ka strīdu izskata ICSID šķīrējtiesa,²²⁰ tad uzskatāms, ka puses ir vienojušās nevērsties ar strīda saistītiem jautājumiem citur. ICSID konvencijas 26. pants visskaidrāk norāda uz pašpietiekamu un autonomu strīdu izskatīšanas procesu ICSID.²²¹ Strīda izskatīšanas process ir pilnīgi neatkarīgs no vispārējās jurisdikcijas tiesu iespējamās iejaukšanās, tādējādi padarot to uzticamāku ārvalstu investoriem. Investors var paļauties, ka strīdu izskatīs neatkarīga šķīrējtiesa, kurai nav piesaiste pie noteiktas valsts.

ICSID šķīrējtiesu prakse norāda, ka lūgumu lemt par tādiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas izbeigtu paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesās, izsaka ne tikai investors, bet arī ieguldījumu pieņemošā valsts, kas ir atbildētājs ICSID šķīrējtiesas procesā.²²² Lielākajā

---

²¹⁶ Hirsh M. *The Arbitration Mechanism of International Centre for the Settlement of Investment Disputes*. New York: Springer, 1993, p.159.

²¹⁷ Sk. piem. Broches A. *A Guide for Users of the ICSID Convention*. News from ICSID, Vol 8/1, 1991, p. 5-9.

²¹⁸ Delaume, G.R. *Foreign Sovereign Immunity: Impact on Arbitration*. *The Arbitration Journal*, Nr.38, 1983, p. 34-41.

²¹⁹ Friedland P.D. *ICSID and Court Ordered Provisional Measures: An Update*. 4 *Arbitration International*, 1988, p. 161.

²²⁰ Pušu vienošanās var būt izteikta investīciju līgumā, bet arī Divpusējā Investīciju Līgumā starp ieguldījumu uzņemošo valsti un valsti, kuru pārstāv investors.

²²¹ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 351.

²²² Sk.piem lietas: ICSID Case No. ARB/84/1: *Atlantic Triton Company Limited v. People's Revolutionary Republic of Guinea*. Award (April 21, 1986), ICSID Report 13, 1995; ICSID Case No. ARB/84/4: *Maritime*

daļā gadījumu, kā vēlāk tiks norādīts, ICSID šķīrējtiesa apmierina lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai pārtrauktu paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Lai izprastu šķīrējtiesas argumentācijas pamatojumu, ir būtiski noskaidrot strīda apstākļus, jo tie norāda uz iespējamiem priekšnoteikumiem, kas jāņem vērā, kad tiek pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Pirmo reizi lūgums ICSID šķīrējtiesai rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai izbeigtu paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā, tika skatīts lietā *Holiday Inns v. Morocco*.²²³ Šajā lietā Marokas valdība bija noslēgusi kopuzņēmuma līgumu ar Šveices kompāniju Holiday Inns par četru viesnīcu būvniecību un ekspluatāciju Marokā. Līgumā bija iesaistīta ASV kompānija Occidental Petroleum, kuras pienākums bija uzbūvēt degvielas uzpildes staciju blakus viesnīcām. Pēc valdības maiņas Maroka pārstāja investoram atlīdzināt izdevumus, kas radušies viesnīcu būvniecības laikā. 1972. gadā gan Holiday Inns, gan Occidental Petroleum vērsās ar prasības pieteikumu ICSID.

Neilgi pēc tam, kad lieta tika reģistrēta ICSID, Maroka saņēma vispārējās jurisdikcijas tiesas lēmumu, saskaņā ar kuru Holiday Inns bija pienākums atsākt viesnīcu būvniecības darbus. Vispārējās jurisdikcijas tiesa bija nozīmējusi arī tiesu administratoru, kam jāpārņem viesnīcu vadība. Prasītājs vērsās ICSID šķīrējtiesā un norādīja, ka Maroka ir ne tikai pārkāpusi kopuzņēmuma līgumu, bet arī ICSID jurisdikcijas ekskluzivitāts principu par strīdu, vērstoties vispārējās jurisdikcijas tiesā un uzsākot piespiedu izpildi. Pirmajā lietas izskatīšanas sēdē ICSID šķīrējtiesā Holiday Inns pārstāvji mutiski lūdza šķīrējtiesu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, lai tiktu rekomendēts aizliegt paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā Marokā. Savu lūgumu prasītājs pamatoja ar ICSID konvencijas 26. pantu, kas paredz ekskluzīvu ICSID jurisdikciju.

Pieņemot lēmumu, šķīrējtiesa secināja, ka tai ir tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu. Lai gan lēmumā ICSID šķīrējtiesa tieši nelika Marokai izbeigt procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā, tomēr tā lēmumā norādīja, ka pusēm ir jāsadarbojas un jāatturas no jebkādam darbībām, kas varētu kavēt kopuzņēmuma līguma izpildi.²²⁴ Kopumā šķīrējtiesa lēmumā ļoti vispārīgi deva norādījumus

---

International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr.61., 1997.

²²³ ICSID Case No. ARB/72/1: Holiday Inns S.A. and others v. Morocco. Lietas aprakstu sk.: Lalive P. The First „World bank” Arbitration (Holidays Inns v. Morocco) – Some Legal Problems. 1 ICSID Report, 1993, p. 645; Gill R. ICSID Provisional measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation. World Arbitration & Mediation Review, Vol. 3, 2009, p. 550-552; Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 784.

²²⁴ Lalive P. The First „World Bank” Arbitration (Holidays Inns v. Morocco) – Some Legal Problems. 1 ICSID Report, 1993, p. 136.

abām strīdā iesaistītajām pusēm, un ir grūti noteikt, vai šādu rekomendāciju vispār var uzskatīt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli pēc būtības.

Lai arī šķīrējtiesa izvairījās pieņemt lēmumu par paralēlu procesu, tomēr šī lieta bija pamats turpmāko tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas attīstībai ICSID šķīrējtiesas procesā.

Nākamā lieta, kurā ICSID šķīrējtiesai tika lūgts pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, lai pārtrauktu paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas lietā, bija *Atlantic Triton v. Guinea*.²²⁵ 1981. gada augustā Gvinejas Republika noslēdza vadības līgumu ar Norvēģijas kompāniju Atlantic Triton. Līgums paredzēja trīs zvejas kuģu pārveidošanu, aprīkošanu un pārvaldību. Līguma mērķis bija Gvinejas Republikas nacionālās zvejniecības nozares attīstība un pilsētas iedzīvotāju uztura uzlabošana. Saskaņā ar līgumu Atlantic Triton pārveidoja un uzlaboja kuģus Norvēģijā un tad pārveda uz Gvinejas Republiku. Ņemot vērā sliktos nacionālo zvejniecības kompāniju rezultātus, 1982. gadā Gvinejas Republika lūdza tehnisku palīdzību no Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas. Pārbaudot kuģus, tika konstatēts, ka Atlantic Triton uzlabotie un pārveidotie kuģi nav piemēroti zvejniecībai Gvinejas Republikas piekrastē. Bija steidzami nepieciešams kuģu remonts, lai sasniegtu Gvinejas Republikas un Atlantic Triton līgumā norādīto mērķi.

Atlantic Triton piekrita, ka līguma izpilde nav bijusi apmierinoša no viņu pusēs. Tas norādīja izpildi ietekmējušas finansiālas grūtības Gvinejas Republikas neveikto maksājumu par kuģu pārvešanu un pārvaldību dēļ. Ņemot vērā, ka Gvineja atteicās izpildīt finansiālas saistības saskaņā ar līgumu, Atlantic Triton 1983. gadā lauza līgumu. Tā paša gada oktobrī Atlantic Triton lūdza Francijas Komerctiesai uzlikt arestu trīs Gvinejas Republikas kuģiem, kas tika remontēti vienā no Francijas ostām. Gvinejas Republika lūdza šo prasību noraidīt un papildus pieprasīja kompensāciju par negodprātīgu rīcību. Tomēr arestu kuģiem uzlika un Gvinejas Republikas līgumu noraidīja.

Paralēli Atlantic Triton, saskaņā ar līgumu starp pusēm, vērsās ar prasību ICSID šķīrējtiesā, kurā lūdza kompensāciju par pārsniegtajām izmaksām, nesamaksātajām kuģu pārvaldīšanas izmaksām un zaudējumiem, kas radušies, pārveidojot un uzlabojot kuģus. Gvinejas Republika vērsās ar līgumu ICSID pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, lai nekavējoties tiktu atcelts zvejas kuģu arests, ko bija uzlikusi Francijas Komerctiesa. Papildus Gvinejas Republika lūdza, lai tiktu nodrošināta iespējamo zaudējumu kompensācija uzliktā aresta

---

²²⁵ Spriedums nav publicēts. Lietas faktu atspoguļojums atrodams: Friedland P.D., *Provisional Measures and ICSID Arbitration*. 2 *Arbitration International* 161, 1988, p. 343; Delaume G.R. *ICSID Tribunal and Provisional Measures – A Review of the cases*, 1 *ICSID Review – FILJ* 392, 1986, p. 393; Lawrence C. *Essays in International Litigation and the Conflict of Laws*. Oxford University Press, 1994; Gill R. *ICSID Provisional measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation*. *World Arbitration & Mediation Review*, Vol. 3, 2009, p. 551.

dēļ un lai prasītājs nevērstos vispārējās jurisdikcijas tiesā vai kādā citā šķīrējtiesā, izņemot ICSID, ar strīdu saistītajos jautājumos. Tajā pašā laikā Gvinejas Republika iesniedza apelācijas prasību Francijas tiesā. Rennes Apelācijas tiesa zvejas kuģu arestu atcēla un norādīja, ka Francijas vispārējās jurisdikcijas tiesām nav jurisdikcijas, lai apmierinātu Atlantic Triton lūgumu. Tiesa lēmumu pamatoja ar ICSID konvencijas 26. pantu, kas nosaka, ka ICSID konvencijas dalībvalstu vispārējās jurisdikcijas tiesām jāatturas no jebkādas iejaukšanās ICSID šķīrējtiesas procesā.

Šo pašu argumentāciju izmantoja Holidays Inns, vērošoties ICSID ar lūgumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus *Holiday Inns v. Morocco*²²⁶ lietā. Papildus Rennes Apelācijas tiesas lēmumā ir analizētas attiecības starp ICSID konvencijas 26. pantu un 47. pantu, secinot, ka ICSID konvencijas 26. panta mērķis ir aizsargāt ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju. Tas liecina, ka ir aizliegts paralēls process vispārējās jurisdikcijas tiesās, ja ir noteikta ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija izskatīt strīdu.

Ņemot vērā, ka Francijas piemērotais kuģu arests tika atcelts Francijas vispārējās jurisdikcijas tiesā, ICSID šķīrējtiesa noraidīja Gvinejas Republikas lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai izbeigtu paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Šķīrējtiesa neskatīja jautājumu, vai lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības līdzekļus vispārējās jurisdikcijas tiesās ir atbilstošs ICSID konvencijai. Šķīrējtiesa noraidīja arī lūgumu nodrošināt iespējamus zaudējumus, kas varētu rasties kuģu aresta dēļ, jo šādam lūgumam vairs nebija pamata. Šķīrējtiesa arī nesniedza vispārēju ieteikumu atturēties no vēršanās citur jautājumos, kas saistīti ar strīda risināšanu, jo norādīja, ka šāda rīcība saistīta ar ICSID konvencijas 44. pantu, nevis 26. pantu vai 47. pantu. Galējā spriedumā ICSID šķīrējtiesa noraidīja Atlantic Triton prasību un neapmierināja lūgumu atlīdzināt zaudējumus, kas radās kuģu aresta Francijā dēļ. Tas varētu norādīt uz šķīrējtiesas nevēlēšanos iejaukties vispārējās jurisdikcijas tiesas procesā, pieņemot lēmumu par pagaidu tiesību aizsardzības līdzekļiem. Lēmums joprojām atstāj plašas interpretācijas iespējas, vai noteiktos apstākļos un ar atbilstošu lūgumu šķīrējtiesa varētu rekomendēt pusei pārtraukt paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā, atsaucot lūgumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Interesanti, ka pēc tam Francijas Kasācijas tiesa mainīja Rennes Apelācijas tiesas lēmumu un norādīja, ka ICSID konvencijas 26. panta mērķis nav aizliegt lēmumu pieņemšanu par vispārējiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem vispārējās jurisdikcijas tiesās, lai nodrošinātu galējā sprieduma izpildi.²²⁷ Lai netiktu radītas neskaidrības, tieši pēc šī lēmuma tika papildināts

---

²²⁶ Lietas faktu atspoguļojums: Lalive P. The First „World Bank” Arbitration (*Holidays Inns v. Morocco*) – Some Legal Problems. 1 ICSID Report, 1993, p. 132.

²²⁷ Cour de cassation, Paris, Nov. 18, 1986. In: 2 ICSID Review FIL 182, 1987.

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pants.²²⁸ Jaunā redakcija, kas ir spēkā līdz šim brīdim, paredz, ka puses var vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar lūgumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus paralēli ICSID procesam tikai tad, ja tās par to ir skaidri vienojušās.

Pirmā ICSID lieta, kur tika apmierināts lūgums un pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, lai pārtrauktu paralēlu procesu, bija *Maritime International Nominees Establishment* (turpmāk tekstā - MINE) v. *Guinea*.²²⁹ 1971. gadā tika noslēgts kopuzņēmuma un transportēšanas līgums starp Lihtenšteinas kompāniju, kas piederēja Šveices pilsonim, un Gvinejas Republiku. Līguma mērķis bija transportēt Gvinejā iegūto boksītu uz vairākiem ārvalstu tirgiem. Strīds starp pusēm radās, kad Gvinejas Republika noslēdza līdzīgu transportēšanas līgumu ar citu pārvadātāju. Gvineja apgalvoja ka MINE ir atkāpusies no līguma un bija steidzama nepieciešamība noslēgt līgumu ar citu kompāniju, lai eksportētu Gvinejas raktuvēs iegūto boksītu.

1978. gadā MINE ierosināja lietu Amerikas šķīrējtiesu asociācijā (American Arbitration Association) (turpmāk – AAA), pamatojot, ka Gvinejas Republika atsakās sadarboties, lai būtu iespējams iesniegt prasību ICSID. Pēc diviem gadiem AAA izdeva spriedumu, kas bija par labu MINE. Vēlāk 1985. gadā MINE uzsāka šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildes procesu Beļģijā un Šveicē, jo Gvinejas Republika atteicās pildīt spriedumu. Rezultātā tika uzlikts arests un bloķēti vairāki Gvinejas Republikas īpašumā esoši bankas konti un līdzekļi.

Jau 1984. gadā MINE vērsās ar prasības pieteikumu ICSID, lai uzsāktu šķīrējtiesas procesu. Gadu vēlāk Gvinejas Republika iesniedza lūgumu ICSID šķīrējtiesai rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai atceltu vispārējās jurisdikcijas tiesu uzliktos ierobežojumus tai piederošiem līdzekļiem un bankas kontiem. Gvinejas Republika lūgumu pamatoja ar ICSID konvencijas 26. pantu, norādot uz ICSID ekskluzīvām tiesībām pieņemt lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. ICSID šķīrējtiesa šo lūgumu noraidīja, norādot, ka Gvinejas Republika nav patstāvīgi mēģinājusi izmantot tiesību aizsardzības līdzekļus. Gvinejas Republika iesniedza apelācijas sūdzību gan Šveices, gan Beļģijas vispārējās jurisdikcijas tiesās un iesniedza atkārtotu lūgumu ICSID lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Izskatot lūgumu atkārtoti, ICSID šķīrējtiesa 1985. gadā pieņēma lietā lēmumu, pamatojoties uz ICSID konvencijas 26. pantā noteiktu ICSID ekskluzīvo jurisdikciju, apmierināt Gvinejas Republikas lūgumu un rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas paredzēja MINE izbeigt procesu vispārējās jurisdikcijas tiesās un atsaukt uzliktos ierobežojumus Gvinejas

---

²²⁸ Lew J.D.M., Mistelis L.A., Kröll S. *Comparative International Commercial Arbitration*. Netherlands: Kluwer Law International, 2003, p. 787-788.

²²⁹ Lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav publicēts. Lietas fakti atspoguļoti galējā spriedumā: ICSID Case No. ARB/84/4: *Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea*. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr.61., 1997, para. 69.

Republikas bankas kontiem. Šķīrējtiesa lēmumā paredzēja aizliegumu MINE uzsākt jebkādas turpmākus procesus vispārējās jurisdikcijas tiesās. Šķīrējtiesa ne tikai rekomendēja MINE atsaukt līdz šim ierosinātos procesus, bet arī turpmāk neuzsākt nekādas darbības ārpus ICSID šķīrējtiesas procesa. MINE lūdza ICSID šķīrējtiesu pārskatīt lēmumu, tomēr ICSID šķīrējtiesa atstāja lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem negrozītu. Papildus lēmumā tika norādīts uz sekām, kas varētu rasties, ja MINE to neievēros.²³⁰ 1988. gadā ICSID šķīrējtiesa pieņēma spriedumu lietā,²³¹ kas paredzēja, ka Gvinejas Republika ir pārkāpusi noslēgto līgumu un tāpēc ir atbildīga par MINE radītajiem zaudējumiem.

Šis ir pirmais lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ICSID vēsturē, kurā nostiprināta ICSID ekskluzīvā jurisdikcija, izskatot starptautiskus investīciju strīdus. Nav šaubu par šķīrējtiesas vēlmi neradīt neskaidrības šajā jautājumā attiecībā uz ekskluzīvu ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju, ko norāda lēmumā minētās sankcijas, ja MINE neņemtu vērā ICSID šķīrējtiesas ieteiktos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Lietā *Vacuum Salt v. Ghana*²³² galvenais jautājums bija par minimālajiem standartiem, kas nepieciešami, lai šķīrējtiesa varētu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības līdzekļiem. Arī šajā lietā lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tika pieņemts paralēlu procesu kontekstā. Ganas Republika bija noslēgusi līgumu par sāls rūpniecības attīstību noteiktā teritorijā ar *Vacuum Salt Products Limited* (turpmāk tekstā - Vacuum Salt). Līguma termiņš bija trīsdesmit gadi. Līgumā tika ietverta atruna par ICSID šķīrējtiesu. Strīds starp pusēm radās, kad Gana paziņoja par līguma laušanu un īpašumtiesībām attiecībā uz rūpniecām saskaņā ar Ganas tiesisko regulējumu.

Drīz pēc tam, kad Vacuum Salt iesniedza prasības pieteikumu ICSID, Gana izdeva likumu, kas deva tiesisku pamatu oficiālai līguma izbeigšanai ar Vacuum Salt. Saskaņā ar šo likumu tika arī izveidota administratīva nacionāla mēroga procedūra, kuras ietvaros tiktu risināti strīdi par kompensācijas izmaksu. Saskaņā ar likumu kompensācija bija paredzēta par tādu līgumu laušanu, kāds pastāvēja starp Ganu un Vacuum Salt. Prasītājs nekavējoties vērsās ICSID ar lūgumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, norādot, ka Gana, izveidojot paralēlu strīdu risināšanas procesu, ir pārkāpusi ICSID ekskluzīvas jurisdikcijas principu, kas izriet no pušu noslēgtā līguma.

---

²³⁰ ICSID Case No. ARB/84/4: Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr. 61, 1997, para. 69.

²³¹ ICSID Case No. ARB/84/4: Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr. 61, 1997.

²³² ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 3 (June 14, 1993), 4 ICSID Report 323, 1997. Lietas aprakstu sk. arī: Asouzu A.A. International Commercial Arbitration and African States: Practice, Participation and Institutional Development. UK: Cambridge University Press, 2001, p. 293.

ICSID šķīrējtiesas pirmais lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem²³³ ietvēra Ganas valdības brīvprātīgas saistības. Brīvprātīgās saistības paredzēja sākotnēju investora prasības izvērtēšanu un atturēšanos no nacionālām procesuālām darbībām līdz puses spēs vienoties, vai strīds tiks atrisināts ICSID šķīrējtiesā. Saskaņā ar šo lēmumu Ganas valdībai tika rekomendēts atlikt nacionālā procesuālā mehānisma darbību, risinot ar pušu savstarpēji noslēgto līgumu saistīto kompensācijas jautājumu..

Vēlāk prasītājs vērsās ar vēl vienu lūgumu ICSID, norādot, ka atbildētājs neievēro iepriekšējo ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šķīrējtiesa lūgumu pieņēma, bet secināja, ka Ganas darbībās nav saskatāmi pārkāpumi. Lai arī lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus tika noraidīts, šķīrējtiesa lēmumā paredzēja tiesības tomēr rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ja nākotnē būs tāda nepieciešamība.²³⁴

Šajā lietā šķīrējtiesa attiecībā uz vienu un to pašu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu pieņēma divus dažādus lēmumus. Pirmajā gadījumā lūgums tika apmierināts, bet otrajā - noraidīts. Apstākļi, ka šķīrējtiesa lūgumu noraidīja un neskatīja jautājumu par sekām, kas var rasties, ja puse neievēro šķīrējtiesas rekomendāciju, nevar būt par pamatu šaubām par ICSID šķīrējtiesas tiesībām, izmantojot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ierobežot valsts izveidotu paralēlu procesuālu mehānismu, kas saistīts ar pušu strīdu. Ņemot vērā lietas apstākļus un to, ka spriedumā²³⁵ šķīrējtiesa norādīja, ka tai nav jurisdikcijas izskatīt attiecīgo strīdu, autore pieņem, ka atkārtots prasītāja lūgums lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tika noraidīts procesuālu apsvērumu dēļ. Lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, šķīrējtiesai jābūt pārliecinātai, ka pastāv minimālās prasības, lai tai būtu jurisdikcija izskatīt konkrēto strīdu. Ņemot vērā, ka prasītājs bija piederīgs ICSID konvencijas dalībvalstij, šķīrējtiesai nebija iespējams šīs prasības apmierināt.

Lietā *CSOB v. Slovakia*²³⁶ strīds radās noslēgtā konsolidācijas līguma dēļ. Līgums starp CSOB un Slovākijas Finanšu ministriju paredzēja, ka tiek izveidots uzņēmums Slovenska Inkasi, kuram tiek piešķirti CSOB bankas nesamaksātie debitoru parādi. Uzņēmumam bija jānorēķinās ar CSOB par nesamaksāto debitoru parādu piešķiršanu saskaņā ar aizdevuma līgumu. Slovākijas Finanšu ministrija garantēja samaksu Slovenska Inkasi saskaņā ar aizdevumu līgumu.

---

²³³ ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 1 (December 3, 1992), 4 ICSID Report 323, 1997.

²³⁴ Ibid. p. 323 – 328.

²³⁵ ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Award (February 16, 1994).

²³⁶ ICSID Case No. ARB/97/4: Ceskoslovenska Obchodná banka, a.s. v. Slovak Republic. Award (December 29, 2004).

Pēc tam, kad Slovenska Inkasi tika radīti zaudējumi un tā savas saistības saskaņā ar aizdevuma līgumu neizpildīja, CSOB vērsās pret Slovākiju ar prasību ICSID. Prasībā tika norādīts, ka Slovākijas Republika nepilda savas saistības saskaņā ar noslēgto konsolidācijas līgumu un garantiju un nesedz zaudējumus, kas radušies Slovenska Inkasi dēļ, kuram tika piešķirti nesamaksāti CSOB debitoru parādi.

Paralēli Bratislavas Apgabaltiesa (*Regional Court*) uzsāka Slovenska Inkasi bankrota procedūru, kurā vienīgais kreditors bija CSOB. Uzsāktā bankrota procedūra lielā mērā bija saistīta ar strīdu, kas bija nodots izskatīšanai ICSID šķīrējtiesai, jo tas galvenokārt skāra tos pašus jautājumus.

Ņemot vērā bankrota procesa un ICSID šķīrējtiesas procesa ciešu saistību, CSOB vairākkārt iesniedza lūgumu ICSID par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, lai tiktu apturēts bankrota process pret Slovenska Inkasi. Savu lūgumu CSOB pamatoja ar ICSID konvencijas 26. pantā noteikto ICSID šķīrējtiesas ekskluzīvo jurisdikciju pār investīciju strīdiem.

Sākotnēji ICSID šķīrējtiesa lūgumu lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem noraidīja. Šķīrējtiesa norādīja, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, informējot Bratislavas Apgabaltiesu par uzsākto strīda risināšanas procesu ICSID šķīrējtiesā. Šķīrējtiesa pieņēma, ka nav pamata uzskatīt, ka Bratislavas Apgabaltiesa nerespektēs ICSID šķīrējtiesas ekskluzīvo jurisdikciju pār konkrēto strīdu.²³⁷ Tomēr, neskatoties uz to, ka Bratislavas Apgabaltiesa bija informēta par ierosināto strīda izskatīšanu ICSID šķīrējtiesā, tā noraidīja CSOB lūgumu apturēt pret to vērsto bankrota procesu. CSOB lēmumu pārsūdzēja gan Slovākijas Augstākajā tiesā, gan atkārtoti vērsās ar lūgumu ICSID lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šoreiz ICSID šķīrējtiesa apmierināja CSOB lūgumu, ņemot vērā mainījušos apstākļus un Slovākijas vispārējās jurisdikcijas tiesas rīcību. ICSID šķīrējtiesa pieņēma lēmumu²³⁸ par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kurā rekomendēja apturēt uzsākto bankrota procesu pret CSOB.

Neskatoties uz ICSID šķīrējtiesas rekomendāciju attiecībā uz bankrota procesu pret CSOB, Slovākijas Augstākā tiesa noraidīja CSOB apelācijas sūdzību par Bratislavas Apgabaltiesas lēmumu un atstāja lēmumu spēkā. CSOB atkārtoti vērsās ICSID ar lūgumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, lai apturētu bankrota procesu. ICSID šķīrējtiesa arī šo CSOB lūgumu apmierināja, ņemot vērā Slovākijas Augstākās tiesas rīcību, un apstiprināja savu iepriekš izdoto lēmumu.

---

²³⁷ ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná banka, a.s. v. Slovak Republic. Decision on Jurisdiction (May 24, 1999) para. 9.

²³⁸ ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná banka, a.s. v. Slovak Republic. Procedural Order Nr. 4 (January 11, 1999). In: ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná banka, a.s. v. Slovak Republic. Decision on Jurisdiction (May 24, 1999) para. 9.

Šajā lietā ICSID šķīrējtiesa demonstrēja cieņu pret uzsāktu paralēlu procesu vispārējās jurisdikcijas tiesā, ja nav pierādījumi, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa ir informēta par strīda izskatīšanu ICSID šķīrējtiesā. ICSID šķīrējtiesas rīcība liek secināt, ka šķīrējtiesa izmantos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus tikai tad, kad ir pierādījumi, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa ir informēta par strīda izskatīšanu ICSID šķīrējtiesā, tomēr tā neņem to vērā un paralēlu procesu neaptur. Šādā veidā šķīrējtiesa dod iespēju vispārējās jurisdikcijas tiesai labprātīgi apturēt procesu un izvairīties no tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas būtu vērsti pret ieguldījumu pieņemošo valsti. Šādā aspektā aktuāls paliek jautājums par ICSID šķīrējtiesas rīcību, ja tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana ir steidzami nepieciešama. Šajā lietā ICSID šķīrējtiesa nedod atbildi uz jautājumu, vai šķīrējtiesai ir pienākums dot iespēju vispārējās jurisdikcijas tiesai labprātīgi pārtraukt procesu, ja lietā attiecīgajos apstākļos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir nepieciešami un steidzami. Jautājums ir svarīgs, jo tas saistīts ar risku, ka vispārējās jurisdikcijas tiesa varētu neņemt vērā šķīrējtiesas rekomendāciju attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem un tādejādi varētu tikt apdraudēts taisnīgs strīda izskatīšanas process ICSID šķīrējtiesā un galējā sprieduma efektīva izpilde.

Izvērtējot līdzšinējo ICSID praksi, autore secina, ka laika gatā ir nostabilizējusies izpratne par to, kas tiek uzskatīts par paralēlu procesu ICSID šķīrējtiesas procesam vispārējās jurisdikcijas tiesās. Ja sākotnēji šķīrējtiesas ļoti plaši traktēja paralēla procesa pastāvēšanu, tad vēlāk jau uzmanība tika pievērsta paralēla procesa būtībai un tiek analizēta šī procesa saistība ar strīda izskatīšanu ICSID šķīrējtiesā. Galvenokārt šķīrējtiesas vērtēs, vai netiek pārkāptas puses tiesības izskatīt strīdu ekskluzīvi ICSID šķīrējtiesas procesā un pat, ja process pēc būtības nav saistīts ar ICSID šķīrējtiesas procesā izskatāmo strīdu, var tikt vērtēts, vai tas jebkurā gadījumā nesaasina strīdu starp pusēm.

1.3.5. Tiesvedības izdevumu nodrošinājums kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veids ICSID

Gan komerciālos šķīrējtiesas procesos, gan investīciju šķīrējtiesas procesos atbildētājs var lūgt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli.²³⁹ Piemēram, gadījumā, ja prasītāja prasība ir apšaubāma un nav pārliecības par viņa vēlmi vai iespēju segt tiesvedības gaitā radušās izmaksas, šķīrējtiesa var prasīt finansiālu garantiju jeb nodrošinājumu kā

---

²³⁹ Sk. Hickie K.R. The enforceability of interim measures of protection granted by arbitral tribunals outside seat of arbitration. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 2008, p. 227.; Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 782; Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book: Binder Ch. (ed.) *International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer*. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 174.

priekšnoteikumu, lai tiktu izskatīta galvenā prasība.²⁴⁰ Analizējot ICSID praksi, autore secina, ka lielākajā daļā gadījumu lūgums pēc šāda veida tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir noraidīts.

Profesors Šreuers (*Schreuer*) ICSID konvencijas komentāros,²⁴¹ tā pat kā daudzi citi autori savos pētījumos tiesvedības izdevumu nodrošinājumu nenorāda atsevišķi pie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem. Tas nenozīmē, ka šī tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veida nozīme ir mazsvarīgāka par citu tiesību aizsardzību pagaidu līdzekļu veidu nozīmi. Tiesvedības izdevumu nodrošinājuma mērķis arī ir veicināt tādu procesā iesaistoto pušu uzvedību, lai garantētu izpildāmu un reālu galējo spriedumu. Tas ir pagaidu līdzeklis, ko noteiktos apstākļos strīda izšķiršanas laikā līdz galējā lēmuma pieņemšanai var izmantot atbildētājs.

ICSID šķīrējtiesas kontekstā tiesvedības izdevumu nodrošinājuma institūts nozīmē, ka atbildētājam ir tiesības lūgt, lai šķīrējtiesa rekomendētu prasītājam atlikt noteiktu naudas summu, lai tas varētu segt atbildētāja tiesvedības izdevumus gadījumā, ja tā prasība tiktu noraidīta. Līdzīgi kā citi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi, arī tiesvedības izdevumu nodrošinājums atsevišķi nav regulēts ne ICSID konvencijā, ne ICSID šķīrējtiesas reglamentā, bet tā saturu iespēju robežās var izsecināt no ICSID šķīrējtiesu prakses.

Tiesvedības izdevumu nodrošinājuma būtība starptautiskās šķīrējtiesas procesa kontekstā ir samērā sarežģīta. Tas saistāms ar apstākli, ka tiesvedības izdevumu nodrošinājums tiek parasti lūgts, ja prasītājam ir finansiālas grūtības, kas varētu radīt kaitējumu atbildētājam, ja galīgais spriedums atbildētājam būtu par labu. Tomēr, lai labāk izprastu tiesvedības izdevumu nodrošinājuma institūtu, nepieciešams apskatīt konkrētus piemērus no ICSID šķīrējtiesu prakses, lai izdarītu pamatotus secinājumus par tā saturu un institūta atīstības tendencēm šķīrējtiesas procesā kopumā.

Pirmo reizi 1999. gada 28. oktobrī ICSID šķīrējtiesa lietā *Maffezini v. Spain*²⁴² izskatīja jautājumu par atbildētāja tiesvedības izdevumu nodrošināšanu. Šķīrējtiesa pieņēma lēmumu, ar kuru noraidīja atbildētāja lūgumu nodrošināt tiesvedības izdevumus, analizējot kritērijus, kas attiecināmi uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem vispār. Atbildētājs savu lūgumu pamatoja ar apsvērumiem par prasības apmierināšanas iespējamību un atbildētāja pienākumu maksāt tiesāšanās izdevumus. Šajā lietā ICSID šķīrējtiesas pieeja vērtējama kā piesardzīga. Šķīrējtiesa lēmumā norādījis, ka šķīrējtiesa nevar pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu

---

²⁴⁰ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 782.

²⁴¹ *Ibid.* p. 757-804.

²⁴² ICSID Case No. ARB/97/7: *Emilio Agust n Maffezini v. Kingdom of Spain*. Decision on Provisional Measures (October 28, 1999), 5 ICSID Report 387, 2002.

piemērošanu, kas balstīts uz lietas pirmsšķīetamību, jo tas nozīmētu sniegt šķīrējtiesas vērtējumu pirms galīga sprieduma.²⁴³

Lietā *Victor Pey Casado v. Chile*,²⁴⁴ prasītājs kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli lūdza aizkavēt Čīles ministrijas noteiktu lēmuma izpildi. Savukārt atbildētājs lūdza šķīrējtiesu pieņemt lēmumu, ar kuru prasītājam būtu pienākums nodrošināt atbildētāja tiesvedības izdevumus. Lai gan šķīrējtiesa lēmumā norādīja, ka dažos gadījumos šķīrējtiesa var ieteikt prasītājam garantēt atbildētāja tiesvedības izdevumus, lai aizstāvētu atbildētāju gadījumos, kad prasītājs nevar samaksāt tiesvedības izdevumus maksātnespējas dēļ. Tomēr šajā gadījumā lūgums tika noraidīts, jo šāds risks lūgumā nav pierādīts, un, pat ja risks būtu, nav pierādīta nepieciešamība tieši pēc šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa rekomendēšanas.²⁴⁵

ICSID šķīrējtiesas tiesības lemt par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, citu starpā, analizētas arī samērā nesenā lietā *RSM v. Grenada*.²⁴⁶ Gan ICSID konvencija, gan ICSID šķīrējtiesas reglaments paredz ka šķīrējtiesa var rekomendēt jebkuru tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu, lai saglabātu pušu tiesības, piemēram, uz vienotu un taisnīgu šķīrējtiesas procesu. Tas nozīmē, ka, lemjot par atbildētāja tiesvedības izdevumu nodrošinājumu, atbildētājam jāpierāda, kādas tiesības tiktu saglabātas jeb aizsargātas, ja tiktu pieņemts lēmums par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu, lai to varētu uzskatīt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli. Svarīgi norādīt, ka atbildētājam saglabājamās tiesības ir tikai hipotētiskas, kas saturu iegūs tikai gadījumā, ja prasība tiks noraidīta. Tas padara šī tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa piemērošanu īpaši sarežģītu. Interesanti, ka tieši šī iemesla dēļ šķīrējtiesnesis Edvards Notinghams (*Edward W. Nottingham*) lietā norādīja, ka ICSID šķīrējtiesai nav tiesību pieņemt lēmumu par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu. Nostāja bija pamatota ar argumentu, ka atbildētājam nav pašas par sevi pastāvošas tiesības uz galīgo izmaksu segšanu.²⁴⁷ Autore norāda, ka šāda pieeja varētu kavēt un apdraudēt taisnīgu strīda izskatīšanas procesu. Īpašos apstākļos ir jāpastāv iespējai lūgt tiesvedības izdevumu nodrošināšanu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, lai novērstu gadījumu, kad tiek iesniegtas nepamatotas prasības un ICSID šķīrējtiesas process tiek izmantots negodprātīgi. Šādā gadījumā atbildētājam ir jābūt iespējai atgūt izdevumus, kas tām radušies saistībā ar strīda izšķiršanu ICSID šķīrējtiesā.

---

²⁴³ Ibid. para. 20-25.

²⁴⁴ ICSID Case No. ARB/98/2: *Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004.

²⁴⁵ Ibid. para. 89.

²⁴⁶ ICSID Case No. ARB/10/6: *Rachel S. Grynberg, Stephen M. Grynberg, Miriam Z. Grynberg and RSM Production Corp v. Government of Grenada*. Tribunal's Decision on Respondent's Application for Security for costs (October 14, 2010), para. 5.5.

²⁴⁷ ICSID Case No. ARB/10/6: *Rachel S. Grynberg, Stephen M. Grynberg, Miriam Z. Grynberg and RSM Production Corp v. Government of Grenada*. Tribunal's Decision on Respondent's Application for Security for costs (October 14, 2010), footnote Nr. 9.

*Plama v. Bulgaria*²⁴⁸ lietā šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka saglabājamām jeb aizsargājamām tiesībām jābūt saistītām ar tādu lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai šķīrējtiesa to varētu izskatīt un pieņemt efektīvu un izpildāmu lēmumu. Tas ļauj secināt, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklim, ko rekomendē ICSID šķīrējtiesa, jābūt saistītam ar izskatāmo lietu pēc būtības, proti, tas nevar būt atrauts vai nesaistīts ar lietu. Piemēram, lietā *Maffezini v. Spain*²⁴⁹ šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka strīds ir saistīts ar investīciju, ko prasītājs veica Spānijā, bet lūgums lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli ir saistīts ar bankas garantiju, kas nodrošinātu papildu izdevumu apmaksu gadījumā, ja prasītāja sūdzība tiktu noraidīta. Šajā gadījumā lūgtais tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis nav saistīts ar pušu savstarpējo strīdu pēc būtības. Tomēr, lai tiktu sasniegts tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis, šāda pieeja varētu tikt uzskatīta par pārāk šauru un neefektīvu tiesvedības izdevumu nodrošinājuma institūta kontekstā. Šāda nostāja tika pausta arī turpmākā ICSID šķīrējtiesu praksē.²⁵⁰

Lai arī šajos gadījumos atbildētāja lūgumi par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu tika noraidīti, tomēr ICSID šķīrējtiesas sastāvi ir atzinuši šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veida pieļaujamību ICSID šķīrējtiesas procesā saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu. Tas ir pieļaujams izņēmuma gadījumos, ja puse var pierādīt otras puses nesamaksāšanas risku, tai skaitā maksātspējas procesa dēļ, un pierādīt nepieciešamību šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veida rekomendēšanai.²⁵¹

Neskatoties uz to, ka galvenokārt atbildētāja lūgumi nodrošināt tiesvedības izdevumus ir noraidīti ICSID šķīrējtiesas procesā, aktuāls ir jautājums vai arī *ad hoc* komiteja ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā var lemt par šādu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli.

Lietā *Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v El Salvador*²⁵² *ad hoc* komiteja analizēja, vai tai ir tiesības lemt par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu kā pagaidu tiesību aizsardzības līdzekli ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā. Lai gan ICSID šķīrējtiesa pieņēma, ka tai nav tiesību lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tā norādīja, ka tai ir pienākums aizsargāt procesa integritāti jeb vienotību un tā var lemt par

---

²⁴⁸ ICSID Case No. ARB/03/24: *Plama Consortium Limited v. Republic of Bulgaria*. Order of the Tribunal on the Claimant's Request for Urgent Provisional Measures (September 06, 2005) para. 40.

²⁴⁹ ICSID Case No. ARB/97/7: *Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain*. Procedural Order No.2 (October 28, 1999), para. 23. – 25.

²⁵⁰ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/98/2: *Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004. P.3.

²⁵¹ Webster H. T. *Handbook on Investment Arbitration*. United Kingdom: Sweet & Maxwell, 2012, p. 535.

²⁵² ICSID Case No. ARB/09/17: *Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v. El Salvador*. Decision on EL Salvador's application for security for costs (September 12, 2012).

tiesvedības izdevumu nodrošinājumu.²⁵³ Vienlaicīgi *ad hoc* atzina, ka šādas tiesības tai pastāv tikai izņēmuma gadījumos, kad ir nopietns pārkāpums. Lai gan procesa laikā *ad hoc* komiteja norādīja, ka lēmuma pieņemšana par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu nav pielīdzinama lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā, tomēr lēmumā veiktā analīze liek secināt pretējo. Piemēram, izvērtējot lēmuma par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu pieņemšanas priekšnoteikumus, *ad hoc* komiteja salīdzināja to ar analīzi, kas veikta lēmumos par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.²⁵⁴ Tas varētu nozīmēt, ka arī sprieduma atcelšanas procesā atbildētājam ir tiesības lūgt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu un atbildētājam būs jāpierāda tie paši priekšnoteikumi šāda lēmuma pieņemšanai, kas ir šķīrējtiesas procesā.

Ja šķīrējtiesa ir noskaidrojusi, ka tai ir tiesības lemt par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu, tai jānosaka priekšnoteikumi, kam jāizpildās, lai šādu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli varētu rekomendēt. Lietā *Gustav FW Hamster v Ghana*,²⁵⁵ atbildētājs lūdza tiesvedības izdevumu nodrošinājumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu, norādot, ka dažas vēstules prasītāja lietā liecina, ka iespējams prasītājs nevarētu segt atbildētājam tiesvedības izdevumus, ja tādi rastos. Šķīrējtiesas sastāvs šo lūgumu noraidīja, norādot, ka tas apgrūtinātu prasītāja spēju uzturēt prasību. Papildus šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka atbildētājs nav pierādījis šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veida nepieciešamību un steidzamību.²⁵⁶ Tas ļauj secināt, ka pēc būtības, lai šķīrējtiesas sastāvs rekomendētu tiesvedības izdevumu nodrošinājumu, jāizpildās tiem pašiem materiālajiem priekšnoteikumiem, kas nepieciešami, lai rekomendētu jebkuru citu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu.

Līdzīgi arī lietā *RSM v. Grenada*²⁵⁷ šķīrējtiesas sastāvs noraidīja atbildētāja lūgumu rekomendēt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu. Šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka tiesvedības izdevumu nodrošinājums, gluži kā citi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi, rekomendējams vienīgi izņēmuma gadījumos un nepieciešamība pēc šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veida ir jāpierāda pusei, kura lūgusi to rekomendēt. Šķīrējtiesas sastāvs arī norādīja, ka šķīrējtiesneši reti uzskatīs par nepieciešamu pieņemt lēmumu par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu, ja pusei, kurai tie būtu jānodrošina, ir pietiekami līdzekļi, lai lēmumu izpildītu.

---

²⁵³ ICSID Case No. ARB/09/17: Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v. El Salvador. Decision on EL Salvador's application for security for costs (September 12, 2012), para. 42 – 45.

²⁵⁴ Ibid. para. 46.

²⁵⁵ ICSID Case No. ARB/07/24: Gustav FW Hamster GmbH & Co KG v. Republic of Ghana. Award (June 18, 2010).

²⁵⁶ Ibid. para. 17.

²⁵⁷ ICSID Case No. ARB/10/6: Rachel S Grynberg, Stephen M Grynberg, Miriam Z. Grynberg and RSM Production Corp v. Government of Grenada. Tribunal's Decision on Respondent's Application for Security for costs (October 14, 2010).

Papildus šķīrējtiesas sastāvs apšaubīja, ka pietiekams pamats, lai lemtu par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu ICSID šķīrējtiesas procesā, ir vienīgi līdzekļu trūkums.²⁵⁸

Šāda tievedības nodrošinājumu rekomendēšanas analīze jau tika veikta lietā *Libananco v. Turkey*.²⁵⁹ Lēmumā šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka izņēmums nav gadījums, kad prasītājs ICSID šķīrējtiesas procesā ir uzņēmums, kas nodibināts ar mērķi, lai veiktu attiecīgo investīciju darījumu, un kura īpašumā nav daudz aktīvu.²⁶⁰ Papildus šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka vienmēr ICSID praksē tiesvedības izdevumi ir jāsedz pusei, kura ir zaudējusi lietu. Šķīrējtiesas sastāva norādījumi liecina, ka tiesvedības izdevumu nodrošināšanai nepietiek vien ar pierādījumiem par prasītāja slikto finansiālo stāvokli ICSID šķīrējtiesas procesa praktisku īpatnību dēļ.

Lietā *RSM v. Grenada*²⁶¹ šķīrējtiesas sastāvs atsaucās arī uz lietu *Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*,²⁶² norādot, ka pienākums prasītājam finansiāli nodrošināt iespējamus zaudējumus atbildētājam nav daļa no ICSID strīdu izšķiršanas sistēmas. Tas nozīmē, ka prasītāja tiesības iesniegt un uzturēt prasību ICSID šķīrējtiesā nedrīkst būt ierobežotas ar pienākumu nodrošināt iespējamus atbildētāja tiesvedības izdevumus gadījumā, ja prasība netiek apmierināta.

Līdz šim aplūkotā ICSID šķīrējtiesu prakse norāda, ka šķīrējtiesas procesa laikā var tikt izskatīts jautājums par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu kā vienu no tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem. Arī *ad hoc* komitejas ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesa laikā var lemt par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu. Ņemot vērā, ka līdz šim nav apmierināts neviens atbildētāja lūgums nodrošināt iespējamus tiesvedības izdevumus, rodas jautājums, kādi tad būtu apstākļi, kuros būtu nepieciešams rekomendēt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu.

Iepriekš aplūkotajās lietās šķīrējtiesas sastāvi atzina, ka ir grūti teorētiski definēt vispārpiemērojamus kritērijus šajā jautājumā, lai atzītu tiesvedības izdevumu nodrošinājuma rekomendāciju par saprātīgu. Šķīrējtiesas sastāvi plašāku analīzi nepiedāvā, vien norādot, ka ir nepietiekams tikai apstākļi, ka prasītājam nav pietiekami līdzekļi, lai segtu iespējamus, ar tiesvedību saistītos zaudējumus atbildētājam gadījumā, ja prasība tiks noraidīta.

Autore piekrīt, ka investīciju šķīrējtiesas procesā nepietiek tikai ar prasītāja sliktā finansiālā stāvokļa konstatēšanu, lai aizsargātu hipotētiskas atbildētāja tiesības, kas iegūs saturu

---

²⁵⁸ Ibid. para. 5.17. – 5.18.

²⁵⁹ ICSID Case No. ARB/06/8: Libanco Holdings Co. Limited v. Republic of Turkey. Decision on Preliminary Issues (June 23, 2008).

²⁶⁰ Ibid. para. 59.

²⁶¹ ICSID Case No. ARB/10/6: Rachel S. Grynberg, Stephen M. Grynberg, Miriam Z. Grynberg and RSM Production Corp v. Government of Grenada. Tribunal's Decision on Respondent's Application for Security for costs (October 14, 2010), para.5.19.

²⁶² ICSID Case No. ARB/98/2: Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004.

vienīgi gadījumā, ja prasība tiks noraidīta. Autore pieņem, ka varētu tikt apsvērta iespēja rekomendēt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu gadījumos, ja vienlaicīgi šķīrējtiesas sastāvs konstatē arī negodprātīgu prasītāja rīcību, kas varētu liecināt, ka prasītājs nevarēs atbildētājam segt tiesvedības izdevumus. Papildus šķīrējtiesas sastāvam būtu jāvērtē situācija kopumā, tai skaitā – jāvērtē atbildētāja pierādījumi pēc būtības un iemesli lūguma veikšanai par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu, kā arī jāizvērtē, ņemot vērā samērīguma principu, vai nav cits līdzeklis, kas ļautu saglabāt jeb aizsargāt puses tiesības. Šķīrējtiesas sastāvam jārod taisnīgs līdzsvars starp taisnīgu tiesas procesu atbildētājam un šķīrējtiesas pieejamību prasītājam. Nav pieļaujama situācija, kad godprātīgam prasītājam nepieciešams atlikt noteiktu naudas summu vai to garantēt, izmantojot bankas pakalpojumus, lai strīds vispār tiktu izskatīts. Turklāt gadījumos, kad prasību ir cēlušī vairāki prasītāji, risks, ka tiesvedības izmaksas netiks atlīdzinātas saskaņā ar galīgo spriedumu, samazinās, jo tiem piemīt solidāra atbildība.

Tomēr jāņem vērā, ka praksē ir situācijas, kad prasītāji nepilda galīgo ICSID šķīrējtiesas spriedumu, kas iekļauj arī pienākumu atlīdzināt atbildētājam tiesāšanās izdevumus.²⁶³ Šis apstāklis norāda uz to, ka ir nepieciešams gan ICSID šķīrējtiesas praksē, gan doktrīnā izstrādāt noteiktus priekšnoteikumus, kuru izpilde ir obligāta, lai šķīrējtiesa varētu rekomendēt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veidu.

1.3.6. Prasības summas nodrošinājums

No tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa - tiesvedības izdevumu nodrošinājuma - būtiski nošķirt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli - prasības summas nodrošinājumu. Būtiskākā atšķirība ir saistīta ar apstākli, ka tiesvedības izdevumu nodrošinājumu lūdz atbildētājs, lai aizsargātu tiesības uz taisnīgu tiesas procesu, bet prasības summas nodrošinājumu lietā lūdz prasītājs, lai garantētu izpildāmu galīgo spriedumu.

Parasti lūgums finansiāli nodrošināt prasību tiek pieņemts vispārējās jurisdikcijas tiesās, kad puse var pierādīt, ka galīgais spriedums var kļūt neizpildāms un pastāv acīm redzama prasības apmierināšanas iespējamība.²⁶⁴ Ņemot vērā, ka ICSID šķīrējtiesas procesā atbildētājs ir valsts, pirmo kritēju būtu grūti apmierināt. Otrs kritērijs nav atbilstošs ICSID šķīrējtiesas starptautiskajai dabai un sarežģītajam raksturam, jo ICSID procesā nav pieļaujams lēmums, kas nostādītu kādu no

---

²⁶³ Parra R.A. The History of ICSID. Oxford: Oxford University Press, 2012, p.230.

²⁶⁴ Sk.piem. Article 48 of Nouveau Code de Procure Civile Francais [Pieejams: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070716>] (aplūkots: 2014. gada 28. janvārī); Zivil Prozess Ordnung SS 935, 920(2) [Pieejams: . <http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>] [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

pusēm labākā stāvoklī pirms ir pieņemts galīgais lēmums, norādot uz iespējamo prasības apmierināšanu.²⁶⁵

Šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa mērķis ir garantēt, ka gadījumā, ja lēmums būs par labu prasītājam, tiks garantēts izpildāms galīgais spriedums un nodrošināts taisnīgs strīda izskatīšanas process. Tomēr jāņem vērā, ka šāds prasītāja lūgums, nodrošināt prasību, ir saistīts ar „hipotētisku tiesību”²⁶⁶ aizsardzību, kuras iespējams realizēsie tikai pie noteiktiem nosacījumiem. Proti, prasītāja prasība tiks apmierināta un atbildētājam nebūs iespējams izpildīt ar galīgo spriedumu saistītas finansiālas saistības.

Autore uzsver, ka būtiski norādīt uz atšķirību starp aizsargājamajām hipotētiskajām tiesībām, kad tiek lūgts nodrošināt tiesvedības izdevumus atbildētājam un kad tiek lūgts nodrošināt prasību. Pirmajā gadījumā īpašos apstākļos atbildētājam ir jābūt šādai tiesībai, lai garantētu, ka netiek pieļauta negodprātīga prasītāju rīcība, piemēram, iesniedzot nepamatotas prasības un veicinot strīda saasināšanos. Šādās situācijās atbildētājam jābūt garantijai, ka tiks atlīdzināti tā tiesvedības izdevumi. Savukārt gadījums, kurā tiek lūgts nodrošināt prasību investīciju šķīrējtiesas procesā, kurā atbildētājs ir suverēna valsts, vienīgās aizsargājamās tiesības ir hipotētiskas, kas saturu iespējams iegūs tikai pēc galīgā lēmuma pieņemšanas. Turklāt nav iedomājami reāli procesa laikā pastāvoši priekšnoteikumi, kas ļautu prognozēt šādu tiesību realizāciju, nenostādot atbildētāju sliktākā stāvoklī kā prasītāju. Šādu priekšnoteikumu praktisku neiespējamību pierāda arī ICSID šķīrējtiesu prakse lietās, kurās lūgts nodrošināt prasību. Līdz šim brīdim neviens šāds lūgums nav apmierināts, kas ļauj prezumēt šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa neefektivitāti starptautiskos investīciju strīdu izšķiršanas procesos starp valsti un investoru.

Atsevišķās ICSID lietās prasītājs ir izteicis lūgumu šķīrējtiesai par prasības summas nodrošinājumu. Pirmo reizi lūgums par prasības summas nodrošinājumu tika izteikts lietā *Atlantic Triton v. Guinea*.²⁶⁷ Šajā lietā prasītājs lūdza, lai atbildētājs izraksta garantiju prasības summas apmērā. Prasītājs lūgumu pamatoja ar argumentu, ka atbildētājs varētu izvairīties vai nebūt spējīgs izpildīt galīgo spriedumu, jo Gvinejas Republika bija finansiāli atkarīga no Pasaules bankas un citiem ārvalstu resursiem. Savukārt atbildētājs lūdza segt iespējamus zaudējumus, kas tam varētu rasties, pamatojot savu lūgumu ar apstākli, ka prasītājs ir uzsācis maksātnespējas procesu un tādejādi nevarēs vēlāk atlīdzināt radušos zaudējumus. Šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem noraidīja abu pušu lūgumus, pamatojot, ka neviens no pusēm

²⁶⁵ Friedland P.D. Provisional Measures and ICSID Arbitration. 2 Arbitration International 335, 1986, p. 348.

²⁶⁶ Dugan Ch., Wallace D., Rubins I., Sabahi B. Investor – State Arbitration. Oxford: Oxford University Press, 2011, p.142.

²⁶⁷ ICSID Case No. ARB/84/1: Atlantic Triton Company Limited v. People's Revolutionary Republic of Guinea. Award (April 21, 1986), 3 ICSID Report 13, 1995.

nebija pierādījusi konkrētos apstākļus, kuros šādi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi būtu jāpiemēro. Šķīrējtiesa nebija pārliecināta par investora likvidācijas procesu un norādīja, ka nav pamata uzskatīt, ka Gvinejas Republika nepildītu galīgo spriedumu, ja tai būtu šāds pienākums. Jānorāda, ka šķīrējtiesa nenoliedza iespēju, kā šāda veida tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis var pastāvēt starptautiskā investīciju strīda izšķiršanas procesā.

Šis lēmums bija pirmais, kas pamatā noteica, ka lūgumi pirms galīgā sprieduma, kas saistīti ar tā finansiālu nodrošinājumu, ir apmierināmi ICSID šķīrējtiesas procesā tikai ārkārtējos izņēmuma gadījumā. To pierāda arī turpmākā ICSID prakse. Tomēr ne šis, ne arī turpmākie ICSID šķīrējtiesas sastāvi nenorāda kādi varēti būt vispārēji priekšnoteikumi, lai tiktu apmierināts prasītāja lūgums nodrošināt prasības summu.

Nemot vērā ICSID šķīrējtiesas procesa īpatnības, šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa izmantošana šķīrējtiesas procesā ir apšaubāma. Teorētiski ir grūti iedomāties attaisnojošus apstākļus, kas ļautu atbildētāju šķīrējtiesas procesā, kas parasti ir suverēna valsts, nostādīt slītkākā situācijā kā prasītāju, norādot uz prasības apmierināšanas iespēju vai sliktu finansiālo stāvokli.

Secinājumi

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu regulējums ICSID šķīrējtiesas procesā ir ļoti atšķirīgs no citu šķīrējtiesu regulējošām normām. Lai izprastu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu regulējumu – ICSID konvenciju un ICSID šķīrējtiesas reglamentu, milzīga nozīme ir ICSID šķīrējtiesu praksei. Lai gan tai nav precedenta spēka, tomēr ICSID šķīrējtiesu lēmumos ir atsaucies uz šķīrējtiesu iepriekšējiem lēmumiem. ICSID prakses analīze ļauj prognozēt, ka nākotnē ICSID prakses nozīme vienīgi palielināsies, jo jau tagad vērojama dažādu šķīrējtiesas sastāvu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem koverģence. Piemēram, izpratne par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem ir veidojusies vienīgi ICSID praksē, kas vēlāk ir radījusi tiesību doktrīnu.

ICSID šķīrējtiesu atkārtota atsaukšanās uz starptautisku tribunālu un tiesu, piemēram, ANO Starptautiskās tiesas, praksi liecina par tendenci vairāk saistīt starptautisko investīciju strīdu izšķiršanu ar starptautiskajām publiskajām tiesībām, nevis to pielīdzināt starptautisko komerciālo šķīrējtiesu procesam.

Investoriem un valstīm, vienojoties par šķīrējtiesu līgumu, būtu jāņem vērā atšķirības starp strīdu izšķiršanas procesu attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, ko paredz ICSID konvencija un ICSID šķīrējtiesas reglaments, un citi šķīrējtiesu reglamenti. Atšķirības var skart gan tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu juridisko spēku, gan vispārējo jurisdikciju tiesu

tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem investīciju šķīrējtiesas procesā.

Praksē nepastāv nepieciešamība noteikt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus tiesiskajā regulējumā, kā tas ir piemēram UNCITRAL šķīrējtiesas regulējumā. Investīciju tiesības ir daudzdimensionālas un ir grūti prognozēt visas iespējamās situācijas, kurās būtu nepieciešams kāds noteikts tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veids. No prakses izriet, ka katrai situācijai ir nepieciešama īpaša pieeja, lai sasniegtu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķi, kas bieži ir svarīgāks par pašu līdzekli. Tomēr pārskatāma un prognozējama procesa nodrošināšanai būtu pieļaujams ierosināt grozījumus ICSID šķīrējtiesas reglamentā, kas norādītu uz tiesībām, ko aizsargā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi. Grozījumi ICSID konvencijā šādā aspektā nebūtu lietderīgi, jo šāds process prasītu vienošanos, kas jāpanāk starp visām ICSID konvencijas dalībvalstīm. ICSID šķīrējtiesas reglamentā varētu būt norādītas šādas tiesības, kuru aizsardzība jānodrošina tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem: tiesības uz strīda nesaasināšanos; tiesības uz izpildāmu galējo spriedumu; šķīrējtiesas procesa integritāte.

ICSID praksē un tiesību doktrīnā ir atzīts lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošais spēks, neskatoties uz tiesiskajā regulējumā izmantoto terminoloģiju. Turklāt tiesiskais regulējums neizslēdz pušu tiesības iepriekš vienoties, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumi šajos gadījumos būs pusēm juridiski saistoši. Lai gan ICSID konvencijas izveides vēsture norāda uz vēlmi nepadarīt rekomendācijas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pusēm juridiski saistošas, tomēr apstākļi, ka šķīrējtiesas sastāvs var ņemt vērā puses nepakļaušanos šādi rekomendācijai taisot galējo spriedumu, liecina, ka lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav tikai ieteikuma raksturs. Šāda pieeja palīdzētu arī nodrošināt šķīrējtiesas procesa efektivitāti un realizēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķi un pušu tiesību aizsardzību.

Izvērtējot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore izdala sekojošus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus ICSID šķīrējtiesas procesā: pierādījumu nodrošinājums; konfidencialitātes nodrošinājums; aicinājums neveidot agresīvu preses kampaņu vai nelabvēlīgu publicitāti un strīda nesaasināšana, kā arī atbildētāja tiesvedības izdevumu nodrošinājums. Ņemot vērā līdzšinējo ICSID šķīrējtiesas praksi un teorētisku un empīrisku tiesību aizsardzības līdzekļu analīzi, autore uzskata, ka prasības summas nodrošinājums kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis ICSID šķīrējtiesas procesā nav efektīvs un nenodrošina taisnīgu strīda izskatīšanas procesu. ICSID šķīrējtiesas procesa īpatnējās dabas dēļ ir grūti iedomāties apstākļus, ko varētu uzskatīt par pamatotu priekšnoteikumu, lai rekomendētu prasības summas nodrošinājumu.

Neskatoties uz to, ka *ad hoc* komiteja, lemjot par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā, to neskata tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu kontekstā, tā izmanto analoģu analīzi kā ICSID šķīrējtiesa un atsaucas uz iepriekšējiem ICSID

šķīrējtiesas lēmumiem, kuros lemts par tiesvedības izdevumu nodrošināšanu kā par tiesību aizsardzības līdzekli. Tas ļauj secināt, ka teorētiski atbildētājam ir tiesības lūgt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu arī ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā un atbildētājam būtu jāpierāda to pašu priekšnoteikumu pastāvēšana, kas būtu jebkuram citam tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklim.

2. nodaļa: Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesuālie un materiālie priekšnoteikumi

2.1. Tiesisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesuālie priekšnoteikumi

Lai ICSID šķīrējtiesa varētu lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tai ir jākonstatē vairāki procesuālie priekšnoteikumi.²⁶⁸ Procesuālie priekšnoteikumi ir noteikti gan ICSID konvencijā, gan ICSID šķīrējtiesas reglamentā. No tiesiskā regulējuma izriet, ka ICSID šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, ja pastāv šādi procesuālie priekšnoteikumi:

1. ICSID šķīrējtiesai ir jurisdikcija izskatīt attiecīgo investīciju strīdu. Gadījumā, ja puse ir izteikusi lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus uzreiz pēc lietas reģistrēšanas ICSID un pirms ICSID šķīrējtiesa ir lēmusi par savu jurisdikciju izskatīt strīdu vispār, ir jāpastāv *prima facie* ICSID šķīrējtiesas jurisdikcijai.

2. Vienai no pusēm vai abām pusēm ir jāizsaka lūgums ICSID šķīrējtiesai lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju. ICSID šķīrējtiesa var rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pēc savas iniciatīvas bez iepriekšēja pušu lūguma.

3. ICSID šķīrējtiesai jānodrošina abu pušu tiesības izteikt apsvērumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu.

2.1.1. ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija pieņemt lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu

ICSID šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem gan pēc gan pirms lēmuma par savu jurisdikciju pieņemšanas. Pētījuma ietvaros ir svarīgi analizēt abus gadījumus un izvērtēt, kad ICSID ir jurisdikcija *ratione personae* un *ratione materiae*, lai izskatītu starptautisku investīciju strīdu.

Autore uzskata, ka sākotnēji nepieciešams skaidrot izmantoto terminoloģiju šajā un turpmākajās darba nodaļās. Skaidrojumam gan ir vairāk precizējoša nozīme, jo pēc būtības tas neietekmē saturu .

---

²⁶⁸ Fortier L.Y. Interim Measures: An Arbitrators Provisional View. Fordham Law School Conference on International Arbitration and Mediation, New York, June 2008, p. 8-9. Pieejams: www.arbitration-icca.org/media/0//12232952989920/1115001.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

Gan ICSID konvencijas regulējumā, gan tiesību doktrīnā pārsvarā tiek izmantots termins „jurisdikcija” (angļu valodā – *jurisdiction*), bieži to lietojot arī attiecībā uz tiesu piekritību jeb tiesu kompetenci (angļu valodā – *competence*). Jēdzienu atšķirība nemaina lietas būtību pētījuma kontekstā, tomēr svarīgi ir izprast atšķirību starp terminiem. „Jurisdikcija” nozīmē – tiesību taisīt lēmumus un spriedumus,²⁶⁹ savukārt tiesas „kompetence” nozīmē – pilnvaras risināt noteiktu jautājumu.²⁷⁰ Neskatoties uz tehniskajām atšķirībām starp terminiem, tiesību doktrīnā termins „jurisdikcija” tiek lietots, attiecinot to gan uz ICSID jurisdikciju, gan ICSID šķīrējtiesas 2kompetenci vai piekritību. Vērtējot ICSID konvencijas vēsturisko attīstību, šāda „jurisdikcijas” termina izmantošana nebūt nav uzskatāma par nepareizu. Termins „jurisdikcija” ICSID konvencijā tiek izmantots, lai noteiktu robežas, kurās var darboties ICSID, lai izšķirtu strīdu vai vadītu samierināšanas procesu starp pusēm, un kurās var tikt piemēroti ICSID konvencijas noteikumi.²⁷¹ Ņemot vērā pētījuma starptautisko raksturu un tiesību doktrīnā iedibināto pieeju, autore izmantos terminu „jurisdikcija”, ar to norādot robežas, kurās ICSID šķīrējtiesai ir tiesības pieņemt lēmumus un spriedumus un kuru ietvaros ICSID šķīrējtiesai ir tiesības risināt doto strīdu.

ICSID šķīrējtiesa var izskatīt starptautisku investīciju strīdu tikai tad, ja tai ir jurisdikcija to darīt saskaņā ar ICSID konvencijas 25. pantu. Šis pants paredz vairākus priekšnoteikumus, lai tiktu konstatēta ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija izskatīt attiecīgo strīdu. Saskaņā ar regulējumu ICSID šķīrējtiesas darbības joma aptver:

- 1) juridiskus strīdus,
- 2) kas tieši izriet no investīcijas
- 3) starp ICSID konvencijas dalībvalsti
- 4) un personu ar citas ICSID konvencijas dalībvalsts piederību,
- 5) un starp pusēm ir rakstiska piekrišana nodot strīda izskatīšanu ICSID šķīrējtiesai.

Tikai ICSID šķīrējtiesas sastāvs var pieņemt lēmumu par tās jurisdikciju izskatīt attiecīgo strīdu saskaņā ar ICSID konvencijas 41. pantu. Daži autori²⁷² ir norādījuši uz ICSID šķīrējtiesu tendenci paplašināt savu jurisdikciju, elastīgi interpretējot ICSID konvencijas 25. pantu. To nosaka apstākļi, ka ICSID konvencijā nav definēti, piemēram, tādi termini kā „investīcija” vai

---

²⁶⁹ Oxford Dictionary. Oxford: Oxford University Press, 2013.

²⁷⁰ Ibid.

²⁷¹ International Bank for Reconstruction and Development. Report of the Executive Directors on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States. March 18, 1965, p.43.

²⁷² Sk.piem. Bojārs J. Starptautiskās privāttiesības I. Rīga: Zvaigznes ABC, 2010, 260-261.lpp; Huiping C. The Expansion of Jurisdiction by ICSID Tribunal: Approaches, Reasons and Damages. Journal of World Investment&Trade, October 2011, Vol. 12, no. 5; Akyuz Ş. The Jurisdiction of ICSID: The Application of the Article 25 of Convention on the Settlement of Investment Disputes Between States and Nationals of Other States. Pieejams: <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2003-52-03/AUHF-2003-52-03-Akyuz.pdf> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]; William R., Hornick R.N., Friedland P. ICSID's Emerging Jurisprudence: The Scope of ICSID's Jurisdiction. New York University Journal of International Law and Politics, 1986-1987, No.19, p. 33.

„persona ar citas ICSID konvencijas dalībvalsts piederību,” atstājot interpretāciju šķīrējtiesu sastāvu ziņā.

Lai gan bija neveiksmīgi mēģinājumi definīcijas meklējumos,²⁷³ tomēr ICSID konvencijas tapšanas vēsture liecina, ka tieši šāds ir bijis tās galvenā autora Ārona Bročes (*Aron Broches*) nodoms atstāt termina „investīcija” interpretāciju ICSID konvencijas dalībvalstu ziņā.²⁷⁴ Lielākā daļa dalībvalstu to ir ņēmušas vērā un šodien gandrīz visos modernākajos savstarpējos investīciju līgumos ir ietverta investīcijas definīcija, kas aizpilda šo tīši atstāto robu ICSID konvencijā. Piemēram, Latvijas Republikas valdības un Gruzijas valdības abpusējā investīciju līguma²⁷⁵ 1. pants paredz ļoti plašu investīcijas definīciju, kas, cita starpā, iekļauj gan intelektuālā īpašuma tiesības, gan prasījumus par naudas piedziņu vai jebkuru citu izpildījumu komerciāla līguma ietvaros, kam ir ekonomiska vērtība. Autore norāda, ka pārāk plašs investīcijas definējums savstarpējos investīciju līgumos rada risku, kad parasts komercdarījums var ietilpt investīcijas definējumā un tādējādi radīt ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju. Valstīm, iztrādājot un vienojoties par divpusējiem investīciju līgumiem, būtu jāņem vērā, ka pārlietu plašs investīcijas definējums ne vienmēr var saskanēt ar valsts attīstības politiku visā līguma darbības laikā.

Papildus Bročes (*Broches*) ir norādījis, ka izpratne par termina „investīcija” saturu ir jāskata ciešā kontekstā ar pušu nodomu nodot strīdu izskatīšanai ICSID šķīrējtiesai. Pretējā gadījumā pastāvētu risks, ka puses apstrīd ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju investīcijas definīcijas tvēruma dēļ, pat ja patiesi pastāv pušu nodoms nodot strīdu izskatīšanai ICSID šķīrējtiesā.²⁷⁶

Neanalizējot vēsturisko aspektu, praksē ICSID šķīrējtiesas ir norādījušas, ka objektīvi jurisdikcijas kritēriji ir svarīgāki par investīciju līgumos iestrādātām investīciju definīcijām, kas bieži mēdz būt ārkārtīgi plašas, tādējādi piešķirot jēdzienam elastīgāku jeb nenoteiktāku tvērumu. Šāda analīze izriet no ICSID konvencijas 41. pantā noteiktā, ka ICSID šķīrējtiesas sastāvs pats lemj par savu kompetenci, līdz ar ko ICSID konvencijas dalībvalstīm nav neierobežota iespēja definēt investīcijas jēdzienu. Profesors Šreuers (*Schreuer*) norāda,²⁷⁷ ka galu galā investīcijas jēdziena definējumam ir jābūt objektīvam un tas nevar būt subjektīvi atkarīgs no strīdā iesaistītajām pusēm, tāpēc vienīgi ICSID šķīrējtiesa var vērtēt, vai ir izpildījušies tās jurisdikcijas priekšnoteikumi, tai skaitā, vai strīds izriet no veiktajām investīcijām. Arī profesors Hiskoks

²⁷³ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 114-117.

²⁷⁴ UNCTAD. *International Centre for Settlement Investment Disputes*. 2.5. Requirements Ratione Materiae. United Nations, 2003, p. 13.

²⁷⁵ Latvijas Republikas valdības un Gruzijas valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. gada 29.decembris, Nr. 209 (3367).

²⁷⁶ Broches A. *The Convention on the Settlement of Investment Disputes: Some Observations on Jurisdiction*. *Columbia Journal of Transnational Law*, 1966, No. 5, p. 263.

²⁷⁷ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 114-117.

(*Hiscock*) norāda, ka nevar pastāvēt vienota definīcija investīcijai un tā ir jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi.²⁷⁸

Analizējot, vai strīds izriet no investīcijas, šķīrējtiesas praksē tiek izmantotas divas pieejas. Pirmajā gadījumā tiek analizēts pušu nodoms par strīdīgo jautājumu – subjektīvā pieeja, otrajā gadījumā tiek izvērtēts, vai veiktā darbība atbilst priekšnoteikumiem, kas izriet no ICSID konvencijas – objektīvā pieeja.²⁷⁹

Praksē ICSID šķīrējtiesas ir paļāvušās uz tiesību doktrīnā izstrādātajiem četriem priekšnoteikumiem, izvērtējot investīcijas pastāvēšanu atbilstoši objektivitātes principam.²⁸⁰ Priekšnoteikumiem jāizpildās vienlaicīgi un tie ir šādi:²⁸¹

1. būtisks investora ieguldījums (*contribution*);
2. noteikts projekta ilgums;
3. riska pastāvēšana šī projekta laikā;
4. ieguldījums investīciju pieņemošās valsts attīstībā.

Līdz ar ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tās jurisdikciju lietā *Salini v. Morocco*,²⁸² kurā tika integrēti tiesību doktrīnā izstrādātie un lietā *Fedax vs. Venezuela*²⁸³ izmantotie priekšlikumi investīcijas izvērtēšanai, tie ir plaši izmantoti turpmākajā praksē, dēvējot šādu analīzi par Salīni testu (*Salini test*).²⁸⁴ Lemjot par investīcijas pastāvēšanu, katru priekšnoteikumu var vērtēt atsevišķi, kas atkal paver plašas iespējas šķīrējtiesas interpretācijai. Lietā *Phoenix v. Czech Republic*²⁸⁵ šķīrējtiesa, analizējot ICSID konvenciju, ir secinājusi vēl divus priekšnoteikumus, papildus iepriekš minētajiem, lai varētu izvērtēt investīcijas pastāvēšanu noteiktā strīdā. Papildus šķīrējtiesa noteica, ka līdzekļiem jābūt investētiem saskaņā ar investīciju pieņemošās valsts likumu un investīcija ir jāveic labā ticībā (*bona fide*).²⁸⁶

---

²⁷⁸ Hiscock M. E. The Emerging Legal Concept of Investment. Penn State International Law Review, 2009, Nr. 27, p. 769.

²⁷⁹ Yala F. The Notion of “Investment” in ICSID Case Law: A Drifting Jurisdictional Requirement? Journal of International Arbitration, 2005, Nr. 2, p. 106.

²⁸⁰ Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 68.

²⁸¹ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 129.

²⁸² ICSID Case No. ARB/00/4: Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Kingdom of Morocco. Decision on Jurisdiction (July 23, 2001), para. 52.

²⁸³ ICSID Case No. ARB/96/3: Fedax N.V. v. Republic of Venezuela. Decision on Jurisdiction (July 11, 1997), para. 43.

²⁸⁴ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/03/29: Bayindir v. Pakistan. Decision on Jurisdiction (November 14, 2005), para.130-138; ICSID Case No. ARB/05/7: Saipem S.p.A. v. People's Republic of Bangladesh. Decision on Jurisdiction and Recommendation on Provisional Measures (March 21, 2007), para. 99-102.

²⁸⁵ ICSID Case No. ARB/06/5: Phoenix Action Ltd v. Czech Republic. Award (April 15, 2009).

²⁸⁶ Ibid. para. 114.

Līdzšinējā prakse norāda, ka par investīciju var atzīt tādus darījumus, kā, piemēram būvniecības līgumu,²⁸⁷ aizdevuma līgumu vai obligāciju pirkšanas līgumu,²⁸⁸ vai līgumu, kas paredz autoceļa izbūvi.²⁸⁹ Savukārt vēsturisku objektu glābšana no nogrimuša kuģa nav uzskatāma par investīciju, jo nav konstatējams ieguldījums valsts ekonomikā.²⁹⁰

Nemot vērā divējādo pieeju, definējot investīcijas pastāvēšanu strīdā, ICSID šķīrējtiesai jābūt īpaši uzmanīgai, nosakot ICSID jurisdikciju, lai nelietderīgi nepaplašinātu vai, tieši otrādi, nesašaurinātu investīcijas izpratnes tvērumu. Lai gan bieži vien robeža starp komercdarījumu un investīciju darījumu var nebūt skaidri redzama, tomēr šķīrējtiesai jāprot pamatot savs lēmums un darījums jāvērtē ICSID konvencijas preambulas kontekstā. Tā nosaka, ka ICSID konvencijas mērķis ir ekonomiskā attīstība. Autore uzskata, ka darījuma izvērtēšanā papildu svarīgs priekšnoteikums būtu sabiedrības intereses. Šis kritērijs palīdzētu izvērtēt darījumu atbilstību ICSID konvencijas mērķim.

Līdzīgi kā investīcijas jēdziens, ICSID konvencijā nav rodams arī pārliecinošs skaidrojums, ko būtu jāuzskata par personu ar citas dalībvalsts piederību (*nationality*). Saskaņā ar ICSID konvencijas 25. pantu investors, kas var būt gan fiziska persona, gan juridiska persona, var vērsties ICSID pret investīciju pieņemošo valsti tikai tad, ja ir tas ir piederīgs citas ICSID konvencijas dalībvalstij. Fiziskai personai jābūt citas ICSID konvencijas dalībvalsts pilsonim. Vienlaicīgi jāizpilda gan pozitīvais, gan negatīvais priekšnoteikums, noskaidrojot pilsonību.²⁹¹ Proti, lai izpildītu pozitīvo priekšnoteikumu, investoram ir jābūt ICSID konvencijas pilsonim. Savukārt, lai izpildītu negatīvo priekšnoteikumu, investors nedrīkst būt investīciju pieņemošās valsts pilsonis. Piemēram, lietā *Champion Trading v. Egypt*,²⁹² šķīrējtiesa konstatēja, ka vairākiem prasītājiem ir dubultā pilsonība, proti, Amerikas Savienoto Valstu un Ēģiptes pilsonība. Šķīrējtiesa norādīja, ka no ICSID konvencijas skaidri izriet, ka investoram nevar būt investīciju pieņemošās valsts pilsonība, pat dubultās pilsonības gadījumā. Tajā pašā laikā ICSID šķīrējtiesa konstatēja, ka prasījumi, ko ir cēlušas šīs personas kā ārvalsts uzņēmuma akcionāri, ietilpst šķīrējtiesas jurisdikcijā.

---

²⁸⁷ ICSID Case No. ARB/00/4: Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Kingdom of Morocco. Decision on Jurisdiction (July 23, 2001).

²⁸⁸ ICSID Case No. ARB/96/3: Fedax N.V. v. Republic of Venezuela. Decision on Jurisdiction (July 11, 1997),

²⁸⁹ ICSID Case No. ARB/03/29: Bayindir v. Pakistan. Decision on Jurisdiction (November 14, 2005).

²⁹⁰ ICSID Case No. ARB/05/10: Malaysian Historical Salvors, SDN, BHD v. Malaysia. Award (May 17, 2007), para. 131-132.

²⁹¹ UNCTAD. International Centre for Settlement Investment Disputes. 2.6. Requirements Ratione Personae. United Nations, 2003, p. 13.

²⁹² ICSID Case No. ARB/02/9: Champion Trading Company and Ameritrade International, Inc. v. Arab Republic of Egypt. Decision on Jurisdiction (October 21, 2003).

Citas ICSID konvencijas dalībvalsts pilsonības kritērijam jāizpildās gan datumā, kad puses rakstiski vienojas nodot strīda izskatīšanu ICSID, gan datumā, kad ICSID tiek reģistrēts pieteikums izskatīt strīdu ICSID šķīrējtiesā. Citas valsts pilsonības pastāvēšana tiek noteikta saskaņā ar tās valsts likumu, uz kuras pilsonību personas atsaucas.²⁹³

Savukārt juridiskas personas piederība citai ICSID konvencijas dalībvalstij var izpausties divos veidos: (1) juridiskai personai jābūt citas dalībvalsts piederībai datumā, kad puses ir piekritušas strīda nodošanai ICSID un (2) investīciju pieņemošā valsts pret investoru izturas kā pret ārvalsts personu, jo to kontrolē citas ārvalstu personas.²⁹⁴ Tas nozīmē, ka valsts vietējiem uzņēmumiem, kas izveidoti, lai īstenotu investīciju, un kurus kontrolē ārvalsts persona, ir iespēja vērsties ICSID, lai risinātu strīdu, kas izriet no investīcijas.

Tieši juridisku personu piederība citai ICSID konvencijas dalībvalstij tiesību doktrīnā ir raisījusi visplašākās diskusijas šķīrējtiesu nenoteiktās prakses dēļ, jo ICSID konvencija nenosaka priekšnoteikumus, kas būtu jāņem vērā, nosakot juridiskas personas valsts piederību. Praksē, nosakot juridiskas personas piederību, galvenokārt tiek izmantoti divi priekšnoteikumi: tiek ņemta vērā juridiskas personas reģistrācijas vieta (inkorporācija) vai galvenā atrašanās vietā.²⁹⁵

Atšķirības juridiskas personas kā investora definējumā ir arī ICSID konvencijas dalībvalstu nacionālajā regulējumā un divpusējos investīciju līguma. Piemēram, Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības līguma par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību²⁹⁶ 1. pants paredz noteikt juridiskas personas valsts piederību, ņemot vērā juridiskas personas reģistrācijas vietu. Savukārt Līguma starp Latvijas Republikas valdību un Nīderlandes Karalistes valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību²⁹⁷ 1. pants paredz noteikt juridiskas personas valsts piederību, ņemot vērā gan valsts reģistrācijas vietu, gan īpašnieka vai personu, kas kontrolē juridisko personu, valsts piederību.

Lai izvairītos no pārpratumiem līgumā starp investoru un investīciju uzņemošo valsti, var noteikt kritērijus, pēc kādiem tiek noteikta juridiskas personas valsts piederība. ICSID šķīrējtiesa pārsvarā ņem vērā šādu pušu vienošanos, ja pastāv saprātīga saikne starp juridisku personu un

---

²⁹³ Dolzer R., Schreuer C. *Principles of International Investment Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 49-52, 237.

²⁹⁴ Bojārs J. *Starptautiskās privāttiesības I*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2010, 263. lpp.

²⁹⁵ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/00/5: *Autopista Concesionada de Venezuela, C.A. v. Bolivarian Republic of Venezuela*. Decision on Jurisdiction (September 27, 2001), para.107; ICSID Case No.ARB/82/1: *1 Société Ouest Africaine des Bétons Industriels (SOABI) v. Senega*. Decision on Jurisdiction (August 1, 1984), 2 ICSID Report 175, para. 29.

²⁹⁶ Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu Valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 1995. gada 18. janvāris, nr. 8 (291).

²⁹⁷ Līgums starp Latvijas Republikas valdības un Nīderlandes Karalistes valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 1995. gada 7. februāris, nr. 19 (302).

piederību valstij, kas noteikta līgumā.²⁹⁸ Pēc būtības autore atbalsta šādu pieeju, norādot, ka valsts piederība ar šādu vienošanos nevar tikt noteikta, ja tā patiesībā neeksistē. Lai šāda vienošanās būtu spēkā, jāpstāv saprātīgai saiknei starp juridisko personu un valsti, kuras piederība ir norādīta savstarpējā līgumā.

Kopumā fiziskas personas pilsonības un juridiskas personas valsts piederības princips ir jāinterpretē ICSID konvencijas 25. panta un ICSID konvencijas mērķa – veicināt dalībvalstu ekonomisko attīstību - kontekstā. Tieši adekvāta valsts piederības analīze ir garantija starptautiska strīda rakstura nodrošināšanai. Nosakot jurisdikciju, ICSID šķīrējtiesai ir jārod līdzsvars starp investora un investīciju pieņemošās valsts interesēm un tiesībām.

Ja investīciju strīdu kopumā ICSID šķīrējtiesa var izskatīt tikai tad, kad tā ir noskaidrojusi, vai tai vispār ir jurisdikcija to darīt, tad lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tā var pieņemt jau pirms savas jurisdikcijas izvērtēšanas. ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 1. daļa²⁹⁹ paredz, ka puses var iesniegt lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus jebkurā brīdī pēc tam, kad ir pieņemta prasība, tas nozīmē, ka arī pirms ICSID šķīrējtiesa ir pieņēmusi lēmumu par savu jurisdikciju attiecīgajā strīdā.

2.1.1.1. ICSID šķīrējtiesas tiesības pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms lēmuma par tās jurisdikciju pieņemšanas

Pušu tiesības lūgt rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pirms ICSID šķīrējtiesa ir pieņēmusi lēmumu par savu jurisdikciju praksē ir radījusi daudz jautājumu. Šāds regulējums rada risku un neskaidrības, kad, piemēram, jānoskaidro, vai ICSID šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms lēmuma pieņemšanas par tās jurisdikciju, ja tās jurisdikcija ir apstrīdēta. Lēmuma pieņemšana par ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju var būt sarežģīts un laikietilpīgs process, kas varētu ilgt aptuveni gadu.³⁰⁰ Savukārt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošana parasti tiek prasīta steidzamās situācijās, un šāds lūgums zaudētu savu mērķi un jēgu, ja sākotnēji tiktu risināts sarežģītais jautājums par jurisdikciju. Tomēr aktuāls ir jautājums, kā ICSID šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu

---

²⁹⁸ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/84/4: Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr. 61., 1997, p. 61.

²⁹⁹ ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 39.panta 1.daļa angļu valodā: „At any time after the institution of the proceeding, a party may request that provisional measures for the preservation of its rights be recommended by the Tribunal. The request shall specify the rights to be preserved, the measures the recommendation of which is requested, and the circumstances that require such measures”.

³⁰⁰ Reed L., Paulsson J., Blackaby N. Guide To ICSID Arbitration. 2nd edition. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010. p. 144.

par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, kas praktiski ietekmē pušu savstarpējās attiecības, bez iepriekšējas jurisdikcijas noteikšanas par šo jautājumu vispār.

Kā apliecina ICSID šķīrējtiesu prakse, lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem var tikt pieņemts pirms ICSID šķīrējtiesai ir bijusi iespēja lemt par iebildumiem pret tās jurisdikciju vai pirms tā ir pieņēmusi prasības pieteikumu pēc būtības.³⁰¹

Šādās situācijās ICSID šķīrējtiesai ir jāuzņemas risks par situāciju, kurā tiek pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu, bet vēlāk atklājas, ka šķīrējtiesai nebija jurisdikcijas, lai šādu lēmumu pieņemtu. No otras puses, pastāv risks apdraudēt galējā sprieduma izpildi, sākotnēji pieņemot lēmumu par jurisdikciju. ICSID šķīrējtiesas uzdevums šajā brīdī ir rast līdzsvaru starp šiem riskiem.

Lietā *Occident Petroleum v. Ecuador*³⁰² šķīrējtiesa parāda veidu, kādā šis līdzsvars tiek panākts, paredzot, ka lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu pirms ICSID šķīrējtiesas jurisdikcijas noteikšanas var tikt pieņemts tikai gadījumos, kad jurisdikcija ir *prima facie*. ICSID šķīrējtiesa ir noteikusi, lai arī lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem var tikt pieņemts pirms ir noteikta šķīrējtiesas jurisdikcija, tomēr šķīrējtiesai jāņem vērā pirmsšķīrtamības princips.

Analizējot plašāk ICSID praksi, var tikt izdalīti divi priekšnoteikumi, lai ICSID šķīrējtiesa varētu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms ir pieņemts lēmums par tās jurisdikciju. Šādā gadījumā šķīrējtiesai pirms lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu ir jāizvērtē gan tās *prima facie* jurisdikcija, gan *prima facie* lietas pieņemamība.³⁰³

ICSID šķīrējtiesa lēmumu pieņemšanas procesā ir pakļauta ICSID konvencijai un starptautiskajām publiskajām tiesībām.³⁰⁴ No tā izriet, ka ICSID lēmumi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu jāvērtē starptautisko publisko tiesību kontekstā. Vēsturiskā aspektā ANO Starptautiskās tiesas statūti kalpoja kā paraugs ICSID konvencijas 47. panta par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tapšanā.³⁰⁵ Var vilkt paralēles starp ICSID šķīrējtiesas praksi un

---

³⁰¹ ICSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001) 6 ICSID Report, 2004, para. 5.

³⁰² ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007).

³⁰³ Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. Journal of International Arbitration, 2009, Volume 26, Issue 6, p. 812.

³⁰⁴ Sk. Garcia-Belvor O.E. Protected Investments and Protected Investor: The Outer Limits of ICSIDs Reach. Trade, Law and Development, 2010, Vol.2, No.1. Pieejams: <http://www.tradelawdevelopment.com/index.php/tld/article/view/2%281%29%20TL%26D%20145%20%282010%29/45> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³⁰⁵ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.759.

ANO Starptautiskās tiesas praksi, īpaši attiecībā uz lēmumu pieņemšanu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu.³⁰⁶

ANO Starptautiskā tiesa savā praksē ir norādījusi, ka jurisdikcijai ir jābūt *prima facie*, lai varētu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šis princips jau tika nodibināts lietās *United Kingdom v. Iceland*³⁰⁷ un *Germany v. Iceland*.³⁰⁸ Šajās lietās ANO Starptautiskā tiesa, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības līdzekļu piemērošanu, sākotnēji konstatēja, ka tai ir *prima facie* jurisdikcija, lai šāds lēmums taisnīgi tiktu pieņemts, un tas izriet no pušu vienošanās.³⁰⁹ Šādu pašu pieeju par *prima facie* jurisdikcijas konstatēšanu ievēro arī Irānas-ASV Prasību tribunāls (Iran-United States Claims Tribunal). Piemēram, *prima facie* jurisdikcija tika izvērtēta lietā *Bendone Derossi International v. The Government of the Islamic Republic of Iran*,³¹⁰ pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu. Šīs pašas lietas kontekstā tiesnesis H.M.Holtzman (*H.M.Holtzman*) savā viedoklī norāda, ka jebkuras šaubas par *prima facie* jurisdikciju ir jātulko par labu tās pastāvēšanai.³¹¹

Investīciju šķīrējtiesas procesā pamatot *prima facie* jurisdikciju ir salīdzinoši vienkārši, ņemot vērā, ka tā izriet no starptautiskā investīciju līguma vai pušu līguma.³¹² ICSID šķīrējtiesas praksē ir bijušas vairākas lietas,³¹³ kurās priekšnoteikums, lai tiktu pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, ir *prima facie* jurisdikcijas pastāvēšana. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var tikt rekomendēti pat ja kāda puse apstrīd ICSID jurisdikciju lēmuma pieņemšanas procesā. Šķīrējtiesai gan papildus jākonstatē, ka pastāv nepieciešamība un

---

³⁰⁶ Sk.piem. ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Belgium/Senegal. May 28, 2009. Pieejams: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=1&code=bs&case=144&k=5e> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³⁰⁷ ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: United Kingdom/Iceland. July 25, 1974. para.17. Pieejams: <http://www.icj-cij.org> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³⁰⁸ ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Germany/Iceland. February 2, 1973. para.18. Pieejams: <http://www.icj-cij.org> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³⁰⁹ Sk.arī ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Nicaragua/United States of America. June 27, 1986. para.24. Pieejams: <http://www.icj-cij.org> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

³¹⁰ Irānas-ASV prasības tribunāla lieta Nr.375: Bendone-Derossi International/The Government of the Islamic Republic of Iran. Interim Award No. INT 40-375-1. June 7, 1984. 6 Iran-U.S. Cl. Tribunal Reports, p. 133-134.

³¹¹ Irānas-ASV prasības tribunāla lieta Nr.375: Howard M.Holcman concurrent opinion in Bendone-Derossi International/The Government of the Islamic Republic of Iran, Interim Award No.INT 40-375-1. June 7, 1984. 6 Iran-U.S. Cl. Tribunal Reports, p. 134.

³¹² Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. Journal of International Arbitration, 2009, Volume 26, Issue 6. p. 813.

³¹³ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Reports 375, 2004, para. 8-10; ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007) para. 55; ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007) para. 50; ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006) paras. 32, 47, 70.

steidzamība.³¹⁴ Piemēram, lietā *SGS v. Pakistan*,³¹⁵ šķīrējtiesa, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms ir izvērtēti investīciju pieņemošās valsts iebildumi pret tā jurisdikciju, norādīja, ka lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu nekādā gadījumā nav uzskatāms par tādu, ar kuru tiktu izlemts arī par šķīrējtiesas jurisdikciju un valsts iebildumiem pret to.

Pietiekams pamats, lai konstatētu ICSID šķīrējtiesas *prima facie* jurisdikciju ir fakts, ka strīdam, kas izcēlies starp pusēm ir piemērojama ICSID konvencija, vai ICSID šķīrējtiesas jurisdikcija izriet no pušu noslēgtā līguma.³¹⁶ Lietā *Pey Casado v. Chile*³¹⁷ šķīrējtiesa secināja, ka tās *prima facie* jurisdikcija izriet no pušu rīcības pēc strīda reģistrēšanas ICSID. Šajā gadījumā abas puses pēc lietas reģistrēšanas ICSID vērsās ar lūgumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Neskatoties uz iesniegto lūgumu piemērot investoram tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ieguldījumu pieņemošā valsts apstrīdēja šķīrējtiesas jurisdikciju. Šķīrējtiesa iztulkoja atbildētāja vēršanos ICSID šķīrējtiesā ar lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus kā šķīrējtiesas jurisdikcijas atzīšanu saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu un ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pantu. Līdzīgi norādīts arī lietā *Bayindir v. Pakistan*,³¹⁸ kurā arī tika pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, neskatoties uz investīciju pieņemošās valsts iebildumiem par ICSID jurisdikciju.

Aktuāls ir jautājums par šķīrējtiesas tiesībām pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, pamatojoties uz *prima facie* jurisdikciju, ja pusēm bija pienākums ievērot periodu, kas paredz obligātas sarunas, pirms vērsties ICSID šķīrējtiesā.

ICSID šķīrējtiesas atruna investīciju līgumā (*Investment contract*) starp ārvalstu investoru un investīciju pieņemošo valsti bieži ietver obligātu pienākumu ievērot sarunu periodu, kas ilgst apmēram no viena mēneša līdz pusgadam, un kura laikā puses nevar uzsākt strīda risināšanu šķīrējtiesā. Šāda perioda mērķis ir rast kompromisu starp pusēm strīda sākotnējā stadijā. Īpaši svarīgi tas ir investīciju pieņemošai valstij, lai saglabātu savu reputāciju, jo tiklīdz strīds nonāk šķīrējtiesā, tas kļūst atklāts. Šāds pienākums var būt ietverts arī divpusējā investīciju līgumā

---

³¹⁴ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedurale Order No.1, (March 31, 2006) para: 70.

³¹⁵ ICSID Case No. ARB/01/13: SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan. Procedural Order No. 2 on Provisional Measures (October 16,2002).

³¹⁶ Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. Journal of International Arbitration, 2009, Volume 26, Issue 6. p. 813.

³¹⁷ ICSID Case No. ARB/98/2: Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Reports 375, 2004, para: 14.

³¹⁸ ICSID Case No. ARB/03/29: Bayindir v. Pakistan. Decision on Jurisdiction (November 14, 2005), para. 47. Sk. arī: ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokeles v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 6; ICSID Case No. ARB/05/19: Helnan International Hotels A/S v. Arab Republic of Egypt. Award (July 3, 2008), para. 11.

(*Bilateral Investment Treaty - BIT*).³¹⁹ Divpusēji investīciju līgumi (*BITs*) paredz ne tikai investora materiālo tiesību aizsardzību, bet arī strīdu risināšanas kārtību un noteikumus. Lielbritānijas Divpusēja investīciju parauglīguma³²⁰ (*Model UK BIT*) 8. panta 1. daļa paredz trīs mēnešu sarunu periodu no brīža, kad ir rakstiski iesniegts paziņojums par sūdzību. Līdzīgi arī līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpējo aizsardzību, piemēram, starp Latviju un Izraēlu³²¹ un Latviju un Portugāli³²² paredz sešu mēnešu sarunu periodu.

Jautājums par sarunu perioda ievērošanu tiek detalizēti analizēts, kad šķīrējtiesa pieņem lēmumu par jurisdikciju. Šī perioda neievērošana var būt sekas tam, ka lieta tiek noraidīta, jo nav ievērotas Divpusējā investīciju līguma normas. Tomēr ICSID šķīrējtiesu prakse ir dažāda. Daži šķīrējtiesu sastāvi ir vērtējuši sarunu periodu tikai no procesuālā aspekta, uzsverot, ka tam ir ieteikuma raksturs un tā izpildi nevar uzskatīt par priekšnoteikumu ICSID jurisdikcijas pastāvēšanai.³²³ *Biwater Gauff v. Tanzania*³²⁴ lietā šķīrējtiesa norādīja, ka pārrunu perioda mērķis ir veicināt izlīgumu starp pusēm, nevis kavēt šķīrējtiesas procesu gadījumos, ja šāds izlīgums nav iespējams. Tāpēc sarunu perioda neievērošana nevar būt pamats, lai aizkavētu šķīrējtiesas procesu. Pretējā interpretācijas gadījumā tam varētu būt netaisnīgas sekas. Piemēram, investors būtu spiests gaidīt noteikto sarunu periodu pirms prasības iesniegšanas ICSID, pat ja sarunas ir veltīgas un ir acīmredzami neiespējami panākt izlīgumu .

Tomēr citas ICSID šķīrējtiesas, analizējot sarunu periodu, ir nonākušas pie atšķirīga secinājuma. *Enron v. Argentina*³²⁵ lietā šķīrējtiesa secinājis, ka pārrunu perioda ievērošana ir priekšnoteikums, lai šķīrējtiesai būtu jurisdikcija izskatīt lietu un pieņemt jebkādu lēmumu. Pārrunu perioda nozīme uzsvērta arī lietā *Western NIS Enterprises Fund v. Ukraine*,³²⁶ kurā šķīrējtiesa secinājusi, ka tas dod iespēju valstij ar kompetento iestāžu palīdzību atrisināt strīdu pārrunu ceļā.

---

³¹⁹ Reed L., Paulsson J., Blackaby N. Guide to ICSID Arbitration. 2nd edition. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, pp. 49; 97-99.

³²⁰ Model UK Bilateral Investment Treaty (2005). Reed L., Paulsson J., Blackaby N. Guide To ICSID Arbitration. 2nd edition. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 289-300.

³²¹ Latvijas Republikas Valdības un Izraēlas Valsts Valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpējo aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 1994. gada 10. marts, Nr. 30 (161).

³²² Latvijas Republikas un Portugāles Republikas līgums par ieguldījumu savstarpēju veicināšanu un aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 1996. gada 26. janvāris Nr. 14 (499).

³²³ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Jurisdiction (September 9, 2008), para. 90 – 95.

³²⁴ ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Award (July 24, 2008) para: 343.

³²⁵ ICSID CASE No. ARB/01/3: Enron Corporation and Ponderosa Assets, L.P. v. The Argentina Republic. Award (January 14, 2004), para. 88.

³²⁶ ICSID Case No. ARB/04/2: Western NIS Enterprise Fund v. Ukraine. Order (March 16, 2006), para. 5.

ICSID šķīrējtiesu praksē paliek neatrisināts jautājums, vai šķīrējtiesai izvērtējot *prima facie* jurisdikciju, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu, jāņem vērā sarunu periods, kas noteikts investīciju līgumā. UNICITRAL šķīrējtiesa, ko administrēja ICSID, lietā *Sergei Paushok, CJS Golden East Co. and CJS Vostokneftegaz Co. v. Mongolia*³²⁷ noteica, ka, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, nav nepieciešams, lai būtu iestājies sarunu perioda termiņš, ja līdzšinējās sarunas ir bijušas veltīgas. Šķīrējtiesa ir radusi kompromisu starp nepieciešamību rīkoties nekavējoties, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, un pienākumu ievērot līgumā noteikto sarunu periodu, paredzot izņēmumu, kas garantē pušu tiesību aizsardzību gadījumos, ja sarunu periods izrādās neefektīvs. Attiecīgā situācijā līdzīga rīcība būtu sagaidāma no ICSID šķīrējtiesas, jo tās darbība ir balstīta uz tādiem pašiem principiem.

Izvērtējot ICSID šķīrējtiesu praksi un salīdzinot to ar UNICITRAL šķīrējtiesas praksi, autore secina, ka, šķīrējtiesai pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms ir pieņemts lēmums par ICSID jurisdikciju, tai skaitā izvērtējot šķīrējtiesas *prima facie* jurisdikciju, pusēm ir jāņem vērā savstarpējā investīciju līgumā vai Divpusējā investīciju līgumā (*BIT*) noteiktais sarunu periods pirms vēršanās ar prasību šķīrējtiesā. Tomēr šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu laikā, kad nav iestājies sarunu perioda termiņš, ja prasītājs ir mēģinājis vest sarunas un rast risinājumu, bet tas izrādījies veltīgi. Pretējā gadījumā, ja nevar tikt konstatēti prasītāja mēģinājumi rast izlīgumu, tad ICSID šķīrējtiesai būtu jāņem vērā šis apstāklis.

Ja ICSID šķīrējtiesa ir secinājusi, ka tai ir *prima facie* jurisdikcija, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, tas nenozīmē, ka vēlāk vairs nevar tikt celti iebildumi pret tās jurisdikciju. ICSID šķīrējtiesa lietā *Tokios Tokeles v. Ukraine*³²⁸ paskaidroja, ka lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu nevar tikt vērtēts kā apstiprinājums šķīrējtiesas jurisdikcijai, tāpēc šķīrējtiesai jāizvērtē un jāpieņem lēmums par atbildētāja celtajiem iebildumiem pret jurisdikciju. Lietā prasītājs apgalvoja, ka nav pamatoti atbildētāja iebildumi pret ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju, jo tā iepriekš jau pieņēma lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, kas nebūtu iespējams, ja tai nebūtu jurisdikcijas.

Autore norāda, ka ir būtiski izprast atšķirību starp šķīrējtiesas pieņemumu par *prima facie* jurisdikciju, kad iesniegts lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus uzreiz pēc prasības iesniegšanas ICSID, un procesa stadiju, kurā ICSID izvērtē savu jurisdikciju, lai risinātu

³²⁷ UNICITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. and CJS Vostokneftegaz Co. v. Mongolia. Order on Interim measures, (September 2, 2008), para. 55.

³²⁸ ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokeles v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 6.

strīdu. Pirmajā gadījumā jurisdikcija ir priekšnoteikums, lai ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem aizsargātu puses tiesības uz taisnīgu tiesas procesu, tādejādi tai ir tikai pagaidu raksturs. Otrajā gadījumā tiek izvērtēti pušu iebildumi, kā rezultātā tiek pieņemts galīgs lēmums par ICSID jurisdikciju, kas nav pārsūdzams. Abi gadījumi atšķiras gan attiecībā uz to mērķi, gan radītajām sekām.

Izvērtējot *prima facie* jurisdikcijas pieņēmuma problemātiku, jāņem vērā ICSID institucionālā un procesuālā kārtība. ICSID konvencijas 36. panta pirmā daļa³²⁹ paredz, ka pusei, kas vēlas nodot strīdu izskatīšanai ICSID šķīrējtiesai, jāiesniedz prasības pieteikums ICSID Ģenerālsekretāram. Savukārt panta trešā daļa³³⁰ paredz, ka Ģenerālsekretārs reģistrē lietu, ja atbilstoši iesniegtajiem materiāliem nekonstatē, kas lieta ir acīmredzami ārpus ICSID jurisdikcijas. Līdz ar to vienīgais atteikuma iemesls lietas neregistrēšanai ICSID ir Ģenerālsekretāra lēmums, ka tā ir acīmredzami ārpus ICSID jurisdikcijas. Ģenerālsekretāriāts ir pirmais institucionālais solis investīciju šķīrējtiesas procesā.³³¹

Reģistrējot lietu, Ģenerālsekretāra pienākumam pārbaudīt, vai tā nav acīmredzami ārpus ICSID jurisdikcijas, ir tikai administratīvs raksturs. Pārbaude notiek, pamatojoties uz prasītāja iesniegtajiem materiāliem saskaņā ar ICSID konvencijas 26. pantu.³³² Panta paredz, ka ICSID jurisdikcija pastāv, ja strīds ir juridisks un tieši izriet no veiktajām investīcijām, ir starp ICSID konvencijas dalībvalsti un citas ICSID konvencijas dalībvalsts pilsoni (*national*), kā arī pastāv abu pušu rakstiska piekrišana nodot strīdu izskatīšanai ICSID šķīrējtiesā.

Faktu, ka Ģenerālsekretārs ir reģistrējis lietu, nevar uzskatīt par pietiekamu, lai konstatētu ICSID šķīrējtiesas *prima facie* jurisdikciju, kad ir nepieciešams pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. Ģenerālsekretāra pienākums drīzāk vērtējams kā nodrošinājums pret ļaunprātīgu ICSID struktūru izmantošanu un veltīgu laika un naudas iztērēšanu. Papildus jāņem vērā, ka šaubu gadījumā par jurisdikciju Ģenerālsekretārs lietu

---

³²⁹ ICSID konvencijas 36. panta 1. daļas teksts oriģinālvalodā: “Any Contracting State or any national of a Contracting State wishing to institute arbitration proceedings shall address a request to that effect in writing to the Secretary-General who shall send a copy of the request to the other party”.

³³⁰ ICSID konvencijas 36. panta 3. daļas teksts oriģinālvalodā: “The Secretary-General shall register the request unless he finds, on the basis of the information contained in the request, that the dispute is manifestly outside the jurisdiction of the Centre. He shall forthwith notify the parties of registration or refusal to register”.

³³¹ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 456.

³³² ICSID konvencijas 26. panta teksts oriģinālvalodā: “Consent of the parties to arbitration under this Convention shall, unless otherwise stated, be deemed consent to such arbitration to the exclusion of any other remedy. A Contracting State may require the exhaustion of local administrative or judicial remedies as a condition of its consent to arbitration under this Convention”.

reģistrēs un šķīrējtiesa risinās jurisdikcijas jautājumu, lai tiktu nodrošināta ICSID konvencijā paredzētā tiesību aizsardzība.³³³

Vairāki autori³³⁴ pārstāv viedokli, ka prasības reģistrēšana ICSID var tikt uzskatīta par pietiekami drošu pamatu pieņemumam, ka ICSID ir *prima facie* jurisdikcija, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tomēr autore norāda, ka lietas reģistrēšana neaizliedz pusei vēlāk apstrīdēt ICSID jurisdikciju, tādējādi tā nevar būt absolūta garantija ICSID jurisdikcijai.

Automātiska ICSID *prima facie* jurisdikcijas pieņemšana varētu radīt liekus pārratus šķīrējtiesas procesam ICSID gadījumos, ja šķīrējtiesa vēlāk atklāj, ka tai tomēr nav jurisdikcijas. Jāņem vērā, ka atbilstoši ICSID konvencijas 41. pantam³³⁵ vienīgi šķīrējtiesa, kas izskata attiecīgo lietu, ir kompetenta lemt par savu jurisdikciju. ICSID Ģenerālsekretāram ir tikai administratīvas funkcijas, un fakts, ka tas nav konstatējis acīmredzamus apstākļus, kāpēc prasība ir ārpus ICSID jurisdikcijas, ne pusēm, ne šķīrējtiesai nav juridiski saistošs.

Apstiprinājums šim apgalvojumam rodams ne vien teorētiskā analīzē, bet arī ICSID praksē. ICSID šķīrējtiesa vairākās lietās norādīja, ka *prima facie* jurisdikcijas pieņemšanai nav pietiekami, ka Ģenerālsekretārs nav konstatējis, ka prasība ir acīmredzami ārpus ICSID jurisdikcijas.³³⁶

Praktisks piemērs ir lieta *Vacuum Salt v. Ghana*.³³⁷ Šeit šķīrējtiesa pieņēma lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu agrā procesa stadijā, uzreiz pēc lietas reģistrēšanas ICSID. Neņemot vērā šo lēmumu, investīciju pieņemošā valsts turpināja apstrīdēt ICSID jurisdikciju. Izvērtējot abu pušu argumentus, šķīrējtiesa galu galā nonāca pie secinājuma, ka tai nav jurisdikcijas *ratione personae*.³³⁸

---

³³³ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 470.

³³⁴ Sk.piem. Bismuth R. *Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration*. *Journal of International Arbitration*, 2009, Volume 26, Issue 6, p.814.; Brower C.N., Goodman R.E.M. *Provisional measures and the Protection of ICSID Jurisdictional Exclusivity Against Municipal Proceedings*, 1991, 6 *ICSID Review*, No.2. p. 431; Osadare B. *Interim measures of Protection in International Investment Arbitration: Whither Sovereign rights?* p.8. Pieejams: www.dundee.ac.uk [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]; Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.772; Delaume G.R. *ICSID Tribunal and Provisional Measures – A Review of the Cases*. 1 *ICSID Review*, 1986, FILJ 392, p. 393.

³³⁵ ICSID Konvencijas 41. panta 1. daļas teksts oriģinālvalodā: “The Tribunal shall be the judge of its own competence”.

³³⁶ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/98/2: *Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 *ICSID Report* 375-378, 2004, para.11; ICSID Case No. ARB/08/6: *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009), para. 39.

³³⁷ ICSID Case No. ARB/92/1: *Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana*. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures (June 14, 1993), 4 *ICSID Report* 323, 1997.

³³⁸ ICSID Case No. ARB/92/1: *Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana*. Award (February 16, 1994), 4 *ICSID Report* 323, 1997.

Lai šķīrējtiesa varētu pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu pirms lēmuma par tās jurisdikciju pieņemšanas, šķīrējtiesai jāizvērtē lietas juridiskā pamatojuma sākotnējā šķietamība jeb *prima facie* juridiskais pamatojums.³³⁹ Šādi apstākļi nav jāizvērtē ANO Starptautiskai tiesai.³⁴⁰ Iesniedzot lūgumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pirms ICSID jurisdikcijas noteikšanas, prasītājam jāpierāda, ka prasība nav acīmredzami nepamatota jeb frivola (*frivolous*)³⁴¹ un ļaunprātīgi netiek izmantots šķīrējtiesas process.³⁴²

Vispārēji šis priekšnoteikums noteikts lietā *Sergei Paushok v. Mongolia*.³⁴³ Saskaņā ar lēmumu šajā lietā, šķīrējtiesai izskatot *prima facie* juridisko pamatojumu, nav jāvērtē prasības apmierināšanas pirmsšķietamība balstoties uz pušu iesniegtajiem paskaidrojumiem, kad tiek pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šķīrējtiesa norāda, ka pārāk stigra pieeja, izvērtējot lietas *prima facie* juridisko pamatojumu, var apdraudēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanas mērķi, jo tas prasītu ilgstošu un sarežģītu procesu.³⁴⁴

Jebkurā gadījumā, piemērojot *prima facie* testu, kad tiek pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, šķīrējtiesa nevar pēc būtības izvērtēt lietas apstākļus. Piemēram, lietā *Tanzania Electricity Supply Co. Ltd. v. Independent Power Tanzania Ltd.*³⁴⁵ šķīrējtiesa norādīja, ka sākotnējā procesa stadijā, kurā tiek lemts par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu, nav ne iespējams, ne nepieciešams izdarīt galējus pieņēmumus par lietas apstākļiem pēc būtības.

Tomēr, analizējot ICSID praksi, autore secina, ka nepastāv vienoti un paredzami standarti prasības juridiskā pamatojuma pirmsšķietamības analīzei. Līdzīgi kā iepriekš minētajās lietās, šķīrējtiesa galvenokārt aprobežojas ar secinājumu par to, ka prasība nav acīmredzami frivola jeb nepamatota.

---

³³⁹ Matthews J., Stewart K. Time to Evaluate the Standards for Issuance of Interim Measures of Protection in International Investment Arbitration. *Arbitration International*, Kluwer Law International, 2009, Volume 25 Issue 4, p. 539.

³⁴⁰ Ollers-Frahm K. Article 41. Book: Zimmermann A., Tomuschat C., Oellers-Frahm K. *The Statute of the International Court of Justice. A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2006, p. 938.

³⁴¹ Yesilirmak A. *Provisional measures in international commercial arbitration*. Hague: Kluwer Law, 2005, p. 177.

³⁴² Huiping C. The Expansion of Jurisdiction by ICSID Tribunal: Approaches, Reasons and Damages. *Journal of World Investment and Trade*, Vol. 12, No. 5, October 2011.

³⁴³ UNCITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. and CJS Vostokneftegaz Co. v. Mongolia. Order on Interim measures, (September 2, 2008).

³⁴⁴ Turpat para. 55.

³⁴⁵ ICSID Case No. ARB/98/8: Tanzania Electric Supply Company Limited v. Independent Power Tanzania Limited. Decision on the Respondent's Request for Provisional Measures (Appendix A to the Award) (December 20, 1999), para. 6.

Ir nepieciešams izvērtēt, vai šis minimālais standarts ir pietiekams, lai netiktu nepamatoti ierobežotas kādas puses tiesības.³⁴⁶ ICSID šķīrējtiesa *Victor Pey Casado, President Allende Foundation v. Republic of Chile*³⁴⁷ lietā norādīja, ka šķīrējtiesa nevar izšķirt strīdu pirms ir sākta lietas izskatīšana jeb nevar prezumēt prasības apmierināšanas iespējamību. Tāpēc jebkādi pamatojumi ir jāizdara nevis pamatojoties uz pieņēmumiem, bet uz hipotēzi, vai tiks apdraudētas pušu tiesības, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi netiks rekomendēti. Plašāk šī analīze tika vēlāk attīstīta *Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador*³⁴⁸ lietā, kurā šķīrējtiesa analizēja lūguma rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus juridisko pamatojumu, paredzot prasītājam pierādīšanas pienākumu. Lietā šķīrējtiesa nolēma, ka šajā procesa stadijā prasītājs nav pierādījis, ka pastāv tā tiesību apdraudējums, lai tiktu apmierināts lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Ņemot vērā investīciju strīdu dabu un tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu iespējamās radītās sekas, ir nepieciešami taisnīgi kritēriji, lai varētu konstatēt *prima facie* juridisko pamatojumu. Autore uzskata, ka prasītāja pienākums pierādīt lietas juridisko pamatojumu ir solis pretim taisnīgākam un efektīvākam investīciju strīdu šķīrējtiesas attīstības procesam. Izvērtējot ICSID praksi, autore secina, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu prasības juridiskā pamatojuma pirmsšķietamības analīzei jāiekļauj prasītāja pierādījumu izvērtēšana par tā tiesību iespējamo pārkāpumu. Tas nozīmē, ka šķīrējtiesai būtu iespējams izdarīt saprātīgus secinājumus par puses tiesību aizskārumu gadījumā, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi netiks rekomendēti. Pusei, kura lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, būtu jāpierāda: tiesību aizsardzības līdzekļi ir nepieciešamība; nepieciešamais tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veids; tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu kopsakarība ar nodrošināmajām tiesībām; attiecīgo tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu spēja nodrošināt izpildāmu spriedumu.

Ja ICSID šķīrējtiesa ir nostiprinājusi potenciālu pamatu savai jurisdikcijai attiecībā uz strīda izšķiršanu un izvērtējusi juridiskā pamatojuma pirmsšķietamību, ir pamats tālāk analizēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu materiālos aspektus un lemt par to piemērošanu konkrētajos apstākļos.

---

³⁴⁶ Matthews J., Stewart K. Time to Evaluate the Standards for Issuance of Interim Measures of Protection in International Investment Arbitration. *Arbitration International*, Kluwer Law International, 2009, Volume 25 Issue 4, p. 544.

³⁴⁷ ICSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004, para. 46.

³⁴⁸ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 40.

Kopumā, lai ICSID šķīrējtiesa pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, tai jākonstatē *prima facie* jurisdikcija un jāizvērtē pieteikuma *prima facie* juridiskais pamatojums.

ICSID šķīrējtiesai, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pirms lēmuma par ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju pieņemšanas, tai skaitā izvērtējot šķīrējtiesas *prima facie* jurisdikciju, jāņem vērā divpusējā investīciju līgumā vai investīciju līgumā ar investoru noteiktais sarunu periods pusēm pirms vēršanās ar prasību šķīrējtiesā. Tomēr šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu laikā, kad nav iestājies sarunu perioda termiņš, ja prasītājs ir mēģinājis vest sarunas un rast risinājumu, bet tas izrādījies veltīgi.

Ģenerālsekretāram ICSID ir tikai administratīvās funkcijas un fakts, ka tas nav konstatējis acīmredzamus apstākļus, kāpēc prasība ir ārpus ICSID jurisdikcijas, ne pusēm, ne ICSID šķīrējtiesai nav juridiski saistošs. Tāpēc Ģenerālsekretariāta lēmums reģistrēt lietu ICSID nevar būt neapstrīdams pieņēmums par ICSID jurisdikciju.

Lai tiktu rekomendēti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi pirms ir pieņemts lēmums par ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju, šķīrējtiesai jākonstatē ne tikai *prima facie* jurisdikcija, bet arī jāizvērtē lūguma rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus juridiskais pamatojums. Tā nevar tikai konstatēt, ka prasība nav acīmredzami nepamatota. Turklāt prasītājam ir jābūt pienākumam pierādīt tā tiesību apdraudējumu, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi netiktu rekomendēti. Šāda analīze veicinātu pušu tiesisko paļāvību ICSID šķīrējtiesu lēmumiem un veicinātu uzticību ICSID sistēmai kopumā. Papildus tas ļautu prognozēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas gadījumus un pilnveidotu tiesību doktrīnu.

2.1.1.2. *Ad hoc* komitejas tiesības lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ICSID sprieduma atcelšanas procesā

Ja ICSID šķīrējtiesu praksē aizvien skaidrāk iezīmējās tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas tendences pirms lēmuma par tās jurisdikciju pieņemšanas, tad šādu lēmumu pieņemšana ICSID sprieduma atcelšanas procesā joprojām izraisa diskusijas starptautiskajā telpā.³⁴⁹ Saskaņā ar ICSID konvencijas 53. pantu ICSID spriedumi ir pusēm saistoši un nav pakļauti pārsūdzēšanai vai citiem labojumiem, izņemot tos, kas noteikti ICSID konvencijā. ICSID konvencijas 52. pants nosaka patstāvīgu procesu, saskaņā ar kuru *ad hoc* komiteja (*committee*) var atcelt ICSID spriedumu, ja to pamatoti ir lūgusi kāda no pusēm.

---

³⁴⁹ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/06/8 (Annulment proceedings): Libananco Holdings Co. Limited v. Republic of Turkey. Decision on Applicant's Request for Provisional Measures (May 7, 2012).

Rezultātā ICSID šķīrējtiesas spriedumus, atšķirībā no citu šķīrējtiesu galējiem spriedumiem, nevar ne atcelt, ne pārbaudīt neviena vispārējās jurisdikcijas tiesa vai cita institūcija. Panta nosaka, ka, pamatojoties uz noteiktiem iemesliem, jebkura no pusēm var rakstiski iesniegt prasību Ģenerālsekretāram atcelt jeb anulēt ICSID šķīrējtiesas pieņemto spriedumu.³⁵⁰ Panta pirmā daļa nosaka piecus sprieduma atcelšanas ierosināšanas priekšnoteikumus, kam galvenokārt ir procesuāls raksturs. Tomēr saskaņā ar šī paša panta trešo daļu *ad hoc* komitejai ir tikai tiesības, ne pienākums atcelt ICSID šķīrējtiesas spriedumu, pat ja pastāv viens no panta pirmajā daļā minētajiem priekšnoteikumiem. Kā rāda prakse,³⁵¹ *ad hoc* komiteja var lemt, vai sprieduma atcelšana ir piemērotākais risinājums dotajos apstākļos, pat ja ir pierādīts procesuāls pārkāpums lietas izskatīšanas laikā. *Ad hoc* komiteja var vērtēt pārkāpuma smagumu un tā ietekmi uz pušu tiesībām.

Atcelšanas process attiecas tikai uz ICSID spriedumiem un nav piemērojams lēmumiem par jurisdikcijas noteikšanu vai lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Izņēmums ir gadījums, ja šādi lēmumi ir iestrādāti ICSID šķīrējtiesas galējā spriedumā. Papildus pusei ir tiesības lūgt tikai daļēju sprieduma atcelšanu.³⁵²

Gan tiesību doktrīnā,³⁵³ gan praksē³⁵⁴ ir uzsvērtas ICSID sprieduma atcelšanas procesa un sprieduma pārsūdzēšanas jeb apelācijas procesa atšķirības. Atcelšanas process ir saistīts tikai ar šķīrējtiesas procesa likumības pārbaudi, nevis pārskatīšanu pēc būtības.³⁵⁵ Procesā mērķis ir nodrošināties pret procesuāliem pārkāpumiem, kas varētu būtiski apdraudēt taisnīgu strīda izskatīšanas procesu. Ja apelācijas rezultātā var tikt aizstāts iepriekš taisītais spriedums ar jaunu spriedumu, tad atcelšanas procesa rezultātā jauns spriedums nav, tiek vienīgi anulēts iepriekšējais spriedums. Šāds secinājums izriet no ICSID konvencijas analīzes, jo tā neparedz *ad hoc* komitejai

---

³⁵⁰ ICSID Konvencijas 52.panta 1.daļa paredz: „(1) Jebkura puse var lūgt atcelt lēmumu, par to iesniedzot rakstisku iesniegumu Ģenerālsekretāram balstoties uz vienu vai vairākiem sekojošiem iemesliem: (a) Šķīrējtiesas sastāvs nav ticis pareizi izveidots; (b) Šķīrējtiesas sastāvs acīmredzami ir pārsniedzis savas pilnvaras; (c) ir bijusi korupcija attiecībā uz Šķīrējtiesas sastāva locekli; (d) ir notikusi nopietna novirzīšanās no procesa pamata noteikumiem; vai (e) lēmumam nav izdevies konstatēt cēloņus, uz kuriem tas balstīts.

³⁵¹ ICSID Case No. ARB/97/3 (Annulment Proceedings): Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentina Republic. Decision on Annulment (July 3, 2002), 6 ICSID Report Nr. 340, 2004, para. 66.

³⁵² Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p.279-281.

³⁵³ Sk. piem: Caron D.D. Reputation and Reality in the ICSID Annulment Process: Understanding the Distinction between Annulment and Appeal. ICSID Review—Foreign Investment Law Journal, 1992, Nr. 7; Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, pp. 279-281.

³⁵⁴ Sk. piem. ICSID Case No. ARB/99/7 (Annulment proceedings): Patrick Mitchell v. Democratic Republic of the Congo. Decision on Annulment (November 1, 2006), para.19; Case No. ARB/97/3 (Annulment Proceedings): Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentina Republic. Decision on Annulment (July 3, 2002), 6 ICSID Report Nr. 340, 2004, para. 62; ICSID Case No. ARB/02/14 (Annulment proceedings): CDC Group plc v. Republic of Seychelles. Decision on Annulment, (June 29, 2005), para. 35.

³⁵⁵ Schreuer Ch. From ICSID Annulment to Appeal Half Way Down the Slippery Slope. The Law and Practice of International Courts and Tribunals, 2011, Nr. 10, p. 212.

tiesības taisīt jaunu spriedumu pēc būtības. Pēc sprieduma atcelšanas puses var vēlreiz iesniegt prasību šķīrējtiesā.

ICSID šķīrējtiesas reglaments³⁵⁶ paredz, ka tā noteikumi *mutatis mutandis* attiecas arī uz sprieduma atcelšanas procesu. Tas nozīmē, ka *ad hoc* komiteja var izmantot ICSID šķīrējtiesas reglamenta noteikumus, tos atbilstoši piemērojot sprieduma atcelšanas procesam. Papildus ICSID konvencijas 52. panta ceturtnā daļa³⁵⁷ paredz, ka ICSID konvencijas 41.- 45., 48., 49., 53. un 54. pants *mutatis mutandis* ir piemērojams sprieduma atcelšanas procesam. Tas, ka tiek dots noteiktu pantu uzskaitījums, liecina, ka ICSID konvencijas 52. panta ceturtnās daļas mērķis ir bijis izslēgt citu pantu *mutatis mutandis* piemērošanu sprieduma atcelšanas procesā. Rezultātā tas ir raisījis diskusijas par, piemēram, ICSID konvencijas 47. panta piemērošanu sprieduma atcelšanas procesā, kas paredz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu.³⁵⁸

Profesors Šroiērs (*Schreuer*) norāda, ka ICSID konvencijas 47. pants, kas paredz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, nevar tikt piemērots sprieduma atcelšanas procesa laikā, jo saskaņā ar ICSID konvencijas 52. panta piekto daļu *ad hoc* komitejai ir īpašas tiesības piemērot sprieduma izpildes atlikšanu līdz sava lēmuma pieņemšanai.³⁵⁹ Tas liecina, ka ICSID sprieduma atcelšanas procesā var izdalīt atsevišķu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu, kas raksturīgs vienīgi šim procesam – sprieduma izpildes pagaidu atlikšana.

ICSID konvencijas 52. panta piektnā daļa paredz, ka „komiteja var, ja tā uzskata, ka tā prasa apstākļi, atlikt lēmuma izpildi līdz sava lēmuma pieņemšanai”.³⁶⁰ ICSID šķīrējtiesas reglamenta 54. panta ceturtnā daļa³⁶¹ uzliek par pienākumu pusēm norādīt apstākļus, kas ir par pamatu sprieduma pagaidu izpildes apturēšanai vai sprieduma pagaidu izpildes apturēšanas turpināšanai. No tiesiskā regulējuma skaidri neizriet noteikti apstākļi, kuri noteikti pieļautu sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu. *Ad hoc* komitejas vairākos spriedumu atcelšanas procesos ir analizējušas un akceptējušas dažādus apstākļus, kas var būt par pamatu sprieduma pagaidu

---

³⁵⁶ ICSID šķīrējtiesas reglamentu 53. pants oriģinālvalodā: „The provisions of these Rules shall apply *mutatis mutandis* to any procedure relating to the interpretation, revision or annulment of an award and to the decision of the Tribunal or Committee”.

³⁵⁷ ICSID Konvencijas 52. panta 4. daļa: „41. - 45., 48., 49., 53. un 54. pantu un VI un VII daļu nosacījumi attiecas *mutatis mutandis* uz procesu attiecībā pret Komiteju”.

³⁵⁸ ICSID: Background Paper on Annulment For the Administrative Council of ICSID, August 10, 2012, p. 18. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDNewsLettersRH&actionVal=ShowDocument&DocId=DCEVENTS11> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

³⁵⁹ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 1055.

³⁶⁰ ICSID Konvencijas 52. panta 5. daļa.

³⁶¹ ICSID Šķīrējtiesas reglamenta 54. panta 4. daļa.

izpildes apturēšanas turpināšanai. Piemēram, *MINE v. Guinea*³⁶² lietā *ad hoc* komiteja, pieņemot lēmumu par pagaidu sprieduma izpildes apturēšanas turpināšanu, analizēja sprieduma atcelšanas pirmsšķietamību; vai puse iesniedz šāda lūguma nodrošinājumu; risku, kas saistīts ar maksājumu atgriešanu nodrošinājumu gadījumā, ja spriedums tiek anulēts; vai pastāv iespēja, ka lūgums turpināt pagaidu sprieduma izpildes apturēšanu, tika iesniegts, lai kavētu lietas izskatīšanu; sprieduma izpildes iespējamību. *Ad hoc* komiteja analizēja arī iespējamo kaitējumu pusēm gadījumā, ja tiktu vai netiktu pieņemts lēmums par pagaidu sprieduma apturēšanas turpināšanu, un iespējamo neatgriezenisko kaitējumu pusei, kurai būtu jāsedz spriedumā noteiktā naudas summa nekavējoša sprieduma izpildes gadījumā. Šādu analīzi var uzskatīt par pietiekamu, lai pieļautu spriedumu izpildes pagaidu apturēšanu. Papildu kritēriju noteikšana apgrūtinātu šķīrējtiesas procesu un padarītu to ilgāku, kas nav starptautiskas šķīrējtiesas mērķis pēc būtības.

Pirms ir izveidota *ad hoc* komiteja, pagaidu sprieduma izpildes atlikšana ir automātiska, ja puse, kura iesniegusi sprieduma atcelšanas lūgumu, to ir norādījusi. Sākotnējā ICSID konvencijas redakcija 52. panta piektās daļas ietvaros atsevišķi paredzēja *ad hoc* komitejas tiesības rekomendēt citus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai aizsargātu pušu tiesības. Tomēr turpmākajās izstrādes redakcijās šāda atruna neparādās.³⁶³

Kopumā, saskaņā ar ICSID konvenciju, pirms ir izveidota *ad hoc* komiteja, kas lems par ICSID sprieduma atcelšanu, puse, kura iesniedz iesniegumu par sprieduma atcelšanu ICSID Ģenerālsekretāram, var izteikt lūgumu par sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu. Bet tiklīdz ir izveidota *ad hoc* komiteja, pusei lūgums par sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu jāatdresē komitejai, nevis Ģenerālsekretāram. Ja puse lūgumu par sprieduma izpildes apturēšanu bija izteikusi līdz ar iesnieguma iesniegšanu par sprieduma atcelšanu, tad, ja tā vēlas, lai tiktu tupināta sprieduma izpildes apturēšana, tai jāizsaka lūgums *ad hoc* komitejai par sprieduma izpildes apturēšanas turpināšanu. Pretējā gadījumā sprieduma izpildes pagaidu apturēšana tiek automātiski izbeigta.³⁶⁴ Turklāt *ad hoc* komiteja var lemt par sprieduma pagaidu apturēšanu pēc savas iniciatīvas. Saskaņā ar ICSID šķīrējtiesas reglamenta 54. Pantu³⁶⁵ jebkura no pusēm var lūgt pagaidu sprieduma apturēšanas turpināšanu vai pagaidu sprieduma apturēšanu *ad hoc* komitejai.

---

³⁶² ICSID Case No. ARB/84/4 (Annulment proceedings): Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Interim Order no.1 (August 12, 1988), para. 14-22; 24; 25; 27; 28.

³⁶³ ICSID. History of Analysis of Documents Concerning the Origin and the Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume I, 1970, p. 238-240.

³⁶⁴ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.1066.

³⁶⁵ ICSID šķīrējtiesas reglamenta 54.panta 1.daļa oriģinālvalodā: „The party applying for the interpretation, revision or annulment of an award may in its application, and either party may at any time before the final disposition of the application, request a stay in the enforcement of part or all of the award to which the application relates. The Tribunal or Committee shall give priority to the consideration of such a request.”

Piemēram, puse, kura ir pret ICSID sprieduma atcelšanu, var lūgt pagaidu sprieduma daļas, kas saistīta ar pretprasību, apturēšanu.

Ad hoc komitejai ir tiesības prasīt nodrošinājumu no puses, kura lūdz pagaidu sprieduma izpildes apturēšanu, ja ar spriedumu tai bija uzlikts par pienākumu atlīdzināt noteiktu naudas summu otrai pusei. Praksē *ad hoc* komitejas ir pieprasījušas gan bankas garantiju, gan noteiktu naudas summu kā nodrošinājumu. Šāds nodrošinājums tiktu izmantots, ja ICSID sprieduma atcelšana tiktu noraidīta un spriedums stātos spēkā.³⁶⁶ Tomēr arī šādai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa izmantošanai praksē ir attīstījusies teorija par stingru priekšnoteikumu pastāvēšanu. Samērā nesenā lietā *Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v El Salvador*³⁶⁷ *ad hoc* komiteja apsvēra savas tiesības noteikt šī procesa izmaksu nodrošinājumu ICSID sprieduma atcelšanas procesā. Atsaucoties uz līdzšinējo praksi, *ad hoc* komiteja secināja, ka tai ir tiesības noteikt izmaksu nodrošinājumu, lai garantētu procesa taisnīgumu. Cita starpā, *ad hoc* komiteja norādīja, ka šādas tiesības tai ir tikai izņēmuma gadījumos, kad ir konstatēts ļaunprātīgs pārkāpums. Lai gan procesa laikā tika konstatēts, ka pieteicējam ir finansiālas grūtības, kas varētu liecināt par sprieduma izpildes apdraudējumu, tomēr netika pierādīta pieteicēja negodprātīga rīcība vai citi apstākļi, kas varētu apdraudēt taisnīgu strīda izšķiršanas procesu. Atbildētāja lūgums noteikt strīda izmaksu nodrošinājumu tika noraidīts. Autore šādai analīzei piekrīt un uzskata, ka ir būtiski, lemjot par strīda izmaksu nodrošinājumu, ņemt vērā puses godprātīgu rīcību. Tas palīdzētu nesaasināt strīdu un veicinātu galējā sprieduma sekmīgu izpildi, nesarežģījot šķīrējtiesas procesu.

Izmaksu nodrošinājuma piemērošanas analīze liek secināt, ka *ad hoc* komitejas šādu nodrošinājumu piemēros retāk - tikai izņēmuma gadījumos. Jāpiebilst, ka *ad hoc* komitejas tiesības noteikt procesu izmaksu nodrošinājumu izriet no to tiesībām noteikt sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu, bet tieši nav noteiktas ICSID konvencijā. Šāda analīze neaizliedz tādu pašu pieeju arī attiecībā uz citiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem sprieduma atcelšanas procesā.

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 54. pants paredz stingrus procesuālus noteikumus par sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu. Pirmkārt, lēmums par sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu ir jāpieņem pirms ir uzsākta iesnieguma par sprieduma anulēšanu izlemšana pēc būtības. *Ad hoc* komitejai jāpieņem lēmums par sprieduma izpildes pagaidu apturēšanas

---

³⁶⁶ ICSID Case No. ARB/01/7 (Annulment proceedings): MTD Equity Sdn. Bhd. and MTD Chile S.A. v. Republic of Chile. Decision on Continued Stay of Enforcement (June 1, 2005); ICSID Case No. ARB/01/8 (Annulment proceedings): CMS Gas Transmission Company v. Argentina Republic. Decision on Continued Stay of Enforcement (September 1, 2006); ICSID Case No. ARB/81/1 (Annulment proceedings): Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia. Decision of Annulment (May 16, 1986), 1 ICSID Reports 509, para. 8-9.

³⁶⁷ ICSID Case No ARB/09/17 (Annulment Proceedings): Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v. El Salvador. Decision on El Salvador's Application for Security for Costs (September 20, 2012).

turpināšanu trīsdesmit dienu laikā no dienas, kad izveidots *ad hoc* komitejas sastāvs. Otrkārt, pieņemot lēmumu par sprieduma izpildes pagaidu atlikšanu, komitejai jādod iespēja abām pusēm izteikt savus apsvērumus. Šādi tiek garantēts taisnīgums un pušu līdztiesība procesā.

Atbilstoši ICSID šķīrējtiesas reglamenta 54. panta trešajai daļai,³⁶⁸ *ad hoc* komiteja pēc puses pamatota lūguma var jebkurā brīdī pārtraukt sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu, ja ir mainījušies apstākļi un sprieduma izpildes pagaidu apturēšana vairs nav nepieciešama. Jebkurš lēmums par sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu automātiski zaudē spēku, kad *ad hoc* komiteja ir pieņēmusi lēmumu par ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu, jo zūd izpildes priekšmets. Savukārt, ja *ad hoc* komiteja atsaka ICSID sprieduma atcelšanu, ICSID šķīrējtiesas spriedums ir pusēm saistošs un izpildāms saskaņā ar ICSID konvencijas 53. pantu un 54. pantu.

Tiesību doktrīnā kā vienīgais tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis sprieduma anulēšanas procesā tiek minēta sprieduma izpildes pagaidu apturēšana. Arī praksē *ad hoc* komitejas tieši nav noraidījušas iespēju rekomendēt citus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus.

*Libananco v. Turkey*³⁶⁹ lietā anulēšanas procesa laikā prasītājs lūdza *ad hoc* komiteju rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, pamatojoties uz ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pantu un 53. pantu, kas paredz, ka visi ICSID šķīrējtiesas reglamenta noteikumi *mutatis mutandis* jāpiemēro ICSID sprieduma atcelšanas procesā. Būtībā prasītājs lūdza *ad hoc* komiteju rekomendēt tos pašus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ko bija rekomendējusi ICSID šķīrējtiesa. Prasītājs norādīja, ka atbildētājs jau ICSID šķīrējtiesas procesa laikā veica nelikumīgu spiegošanu un nav pārtraucis to pat pēc tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas, tāpēc prasītājs uzskata, ka *ad hoc* komitejai steidzami jālemj par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem sprieduma atcelšanas procesā, jo ir nepieciešams aizsargāt prasītāja tiesības uz taisnīgu tiesas procesu. Būtībā prasītājs nelūdza no jauna lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu nepieciešamību vai steidzamību, bet lūdza vēlreiz rekomendēt jau iepriekš ICSID šķīrējtiesas rekomendētos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Atbildētājs, komentējot prasītāja pieteikumu, norādīja, ka *ad hoc* komitejai nav pamata saskaņā ar ICSID konvenciju lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Atbildētājs skaidroja, ka ICSID konvencijas 52. panta 4. daļa, kas paredz tos ICSID konvencijas pantus, kas *mutatis mutandis* piemērojami sprieduma atcelšanas procesam, cita starpā, neparedz ICSID konvencijas 47. panta *mutatis mutandis* piemērošanu ICSID sprieduma atcelšanas procesam. Papildus atbildētājs norādāja, ka sprieduma izpildes pagaidu apturēšana ir vienīgais iespējamais

---

³⁶⁸ ICSID šķīrējtiesas reglamenta 54. panta trešā daļa oriģinālvalodā: „A request pursuant to paragraph (1), (2) (second sentence) or (3) shall specify the circumstances that require the stay or its modification or termination. A request shall only be granted after the Tribunal or Committee has given each party an opportunity of presenting its observations”.

³⁶⁹ ICSID Case No. ARB/06/8 (Annulment proceedings): *Libananco Holdings Co. Limited v. Republic of Turkey*. Decision on Applicant's Request for Provisional Measures (May 7, 2012).

tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veids ICSID sprieduma atcelšanas procesa laikā un *ad hoc* komitejai nav tiesību atjaunot ICSID šķīrējtiesas rekomendētos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.³⁷⁰

Prasītājs argumentēja, ka ICSID konvencija ir interpretējama tādejādi, ka 52. panta 4. daļa paredz ICSID konvencijas 44. panta piemērošanu *mutatis mutandis* ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesam. Savukārt no ICSID konvencijas 44. panta³⁷¹ izriet, ka *ad hoc* komiteja var atsaukties uz ICSID šķīrējtiesas reglamentu, lai atrisinātu neskaidrības, kas saistītas ar šķīrējtiesas procesu, un varētu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Atbildē prasītājs arī norādīja uz analogiju: ja ICSID šķīrējtiesa var pieņemt lēmumu, ka pusēm jāievēro noteikta uzvedība vai rīcība līdz galēja sprieduma pieņemšanai, lai garantētu taisnīgu tiesas procesu, tad arī *ad hoc* komitejai būtu jābūt šādām tiesībām.³⁷²

Galvenais jautājums, ko šajā lietā uzdod puses un ko būtu jārisina *ad hoc* komitejai ir: vai ICSID konvencijas 52. panta ceturtā daļa, kas, nenosaucot ICSID Konvencijas 47. pantu starp tiem, kurus var *mutatis mutandis* piemērot ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesam, prevalē pār vispārējo noteikumu ICSID konvencijas 44. pantā, kas paredz *ad hoc* komitejas tiesības piemērot ICSID šķīrējtiesas reglamentu un, analizējot to sistemātiski ar ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pantu un 53. pantu, dod *ad hoc* komitejai tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Lai gan lēmumā *ad hoc* komiteja norāda uz šaubām par tās tiesībām rekomendēt citus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, izņemot sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu, tomēr tā nerisina ICSID konvencijas šķietamo tiesību normu kolīziju. *Ad hoc* komiteja norāda, ka nepieciešamība risināt šo jautājumu pastāvētu tikai, ja izrādītos, ka pastāv nepieciešamība rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Tā kā *ad hoc* komiteja nekonstatēja nepieciešamību un steidzamību rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, tā uzskatīja par nevajadzīgu veikt turpmāku analīzi attiecībā uz tās tiesībām tos rekomendēt vispār. Kopumā *ad hoc* komiteja noraidīja lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, savu lēmumu pamatojot ar šādas rīcības nepieciešamības neesamību.³⁷³

Šīs lietas kontekstā autore šaubās, vai *ad hoc* komitejai ir tiesības, neizvērtējot lietas apstākļus, kā to lūdza pieteicējs, pieņemt lēmumu vēlreiz rekomendēt tos pašus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ko iepriekš ir rekomendēja ICSID šķīrējtiesa, kuras procesuālās

---

³⁷⁰ Ibid., para. 10.

³⁷¹ ICSID Konvencijas 44.pants: „Visi šķīrējtiesas procesi tiek vadīti saskaņā ar šīs Nodaļas nosacījumiem un, izņemot, ja puses vienojas citādi, atbilstoši Šķīrējtiesas reglamentam, kas ir spēkā brīdī, kad puses ir piekritušas šķīrējtiesai. Ja rodas jebkāds procedūras jautājums, kuru neparedz šī Nodaļa vai Šķīrējtiesas reglaments, vai kādi citi noteikumi, par ko vienojušās puses, jautājumu izlemj Šķīrējtiesas sastāvs”.

³⁷² ICSID Case No. ARB/06/8 (Annulment proceedings): Libananco Holdings Co. Limited v. Republic of Turkey. Decision on Applicant’s Request for Provisional Measures (May 7, 2012), para. 13.

³⁷³ Ibid. para. 18.

darbības tiek apstrīdētas. Šādu viedokli autore pamato ar apsvērumu par *ad hoc* komitejas un ICSID šķīrējtiesas atšķirīgo dabu. ICSID šķīrējtiesa izskata strīdu starp pusēm pēc būtības, savukārt *ad hoc* komiteja tikai izvērtē procesuālu priekšnoteikumu pastāvēšanu un atbilstību, lai atzītu ICSID šķīrējtiesas spriedumu par spēkā neesošu. Šādā gadījumā pastāvētu risks, ka *ad hoc* komiteja, neizvērtējot lietas apstākļus pēc būtības, rekomendē tos pašus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ko iepriekš ir rekomendēja ICSID šķīrējtiesa, bet vēlāk izrādās, ka šie līdzekļi ir rekomendēti strīda izšķiršanas netaisnīga procesa ietvaros un attiecīgi uzskatāmi par prettiesiskiem. Tomēr, ņemot vērā tiesību aizsardzības līdzekļu pagaidu raksturu, dažos gadījumos var pastāvēt iespēja, ka tiek rekomendēti tie paši tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, kas šķīrējtiesas procesā laikā.

Turpmākās ICSID konvencijas interpretācijas attīstības tendences ir jāvērtē kontekstā ar nākamajiem *ad hoc* komiteju lēmumiem, kur tiks plašāk analizētas *ad hoc* komitejas tiesības lemt par citiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem, ne tikai sprieduma izpildes pagaidu apturēšana. Līdzšinējā prakse vien norāda, ka nav šaubu par *ad hoc* komitejas tiesībām noteikt ICSID sprieduma izpildes pagaidu apturēšanu, bet attiecībā uz citiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem pēdējās novitātes praksē liecina, ka *ad hoc* komitejai ir tiesības tikai ārkārtējos apstākļos noteikt pusei par pienākumu nodrošināt spriedumā noteiktās summas un tiesvedības izmaksas.

2.1.2. Iniciatīva uzsākt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesu

Viens no galvenajiem jautājumiem, izvērtējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesuālos aspektus, ir noskaidrot, kam ir tiesības ierosināt tos rekomendēt attiecīgajā investīciju strīdā, un vai šādu iniciatīvu var izteikt tikai strīdā iesaistītās puses, vai arī šķīrējtiesas sastāvam ir šādas tiesības neatkarīgi vai puses šādu vēlmi ir izteikušas.

Pušu tiesības lūgt lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem šķīrējtiesas procesā galvenokārt izriet no pušu autonomijas principa.³⁷⁴ Tomēr principa nozīmes izpratne komerciālās šķīrējtiesas procesā un investīcijas strīda šķīrējtiesas procesā atšķiras.³⁷⁵

Pušu autonomijas princips starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesā ir galvenais princips, kas nosaka strīda izskatīšanas kārtību.³⁷⁶ Šķīrējtiesas līgums ir starptautiskas

---

³⁷⁴ Berger K.P. Party Autonomy in International Economic Arbitration: A Reappraisal. American Review of International Arbitration, 1993, Nr. 4, p. 335.

³⁷⁵ Sk.piem. Boralessa A. The Limitations of Party Autonomy in ICSID Arbitration. The American Review of International Arbitration, 2004, p. 253-309.

komerciālas šķīrējtiesas pamatakmenis, jo tas ietver abu pušu piekrišanu nodot strīda izšķiršanu šķīrējtiesai.³⁷⁷ Tas nozīmē, ka bez šķīrējtiesas līguma puse nevar piedalīties šķīrējtiesas procesā.

Savukārt investīciju šķīrējtiesas procesā šī līgumiskā bāze nav tik atklāta un nepastāv kā konkrēta pušu vienošanās. Šajā gadījumā līgumiskās bāzes izpratne atšķiras vai pat tiek noliegta. ICSID šķīrējtiesas procesā pastāv objektīvi jurisdikcijas noteikšanas priekšnoteikumi. Tie parasti izriet no starptautiskajiem līgumiem. Tāpēc pastāv viedoklis, ka investīciju tiesību aspektā pušu autonomijas principam nav ierobežojumu.³⁷⁸ Jāņem vērā, ka starptautisko komerciālo šķīrējtiesu un ICSID šķīrējtiesu pastāv atšķirības jurisdikcijas *ratione personae* un *ratione materiae* aspektā, tāpēc analogijas meklējumi starp šiem diviem procesiem nav vēlami. Piemēram, puses starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesā ir pakļautas nacionālajam regulējumam, kamēr investīciju strīda izskatīšanas procesā starp valsti un investoru puses ir pakļautas dažādiem regulējumiem. Principā valsts ir starptautisko tiesību subjekts, bet investors nacionālā regulējuma subjekts.³⁷⁹ Šādā šķīrējtiesas procesā spriedums var radīt sekas ne tikai strīdā iesaistītajām pusēm, piemēram, radīt nepieciešamību izmainīt valsts nacionālās tiesības, kas var atstāt ietekmi uz valsts ekonomikas politiku, publisko politiku un budžeta plānu, tādējādi ietekmējot plašu sabiedrību.

Kopumā komerciālā šķīrējtiesā pušu tiesības lūgt lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem galvenokārt izriet no šķīrējtiesas līguma, bet investīciju šķīrējtiesas procesā - no starptautiskā līguma. Tādējādi, analizējot ICSID konvencijas attīstību, autore secina, ka ICSID konvencijas 47. panta sākotnējā teksta redakcija paredzēja, ka ICSID šķīrējtiesa var rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus tikai, ja to ir lūgusi kāda no strīdā iesaistītajām pusēm.³⁸⁰ Šobrīd spēkā esošā ICSID konvencijas 47. panta redakcija paredz, ka ICSID šķīrējtiesas sastāvam nav nepieciešams pušu izteikts lūgums, lai lemtu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tomēr pants paredz, ka šķīrējtiesas pilnvaras lemt par tiesību aizsardzības līdzekļiem var tikt ierobežotas ar pušu vienošanos. Puses var vienoties, ka, izšķirot strīdu, netiks izmantoti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi vispār vai kāds no tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem. Puses var vienoties arī par apstākļiem, kādus tiesību aizsardzības līdzekļus var vai nevar izmantot. Papildus ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 1. daļa skaidri paredz pušu tiesības lūgt rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus jebkurā laikā pēc lietas ierosināšanas.

---

³⁷⁶ Redfern A, Hunter M, Blackaby N, Partasides C. Law and Practice of International Commercial Arbitration. 4th Edition UK: Oxfors University Press, 2004, p. 315.

³⁷⁷ Ibid. para. 3-01.

³⁷⁸ Steingruber A.M. Consent in International Arbitration. UK: Oxford University Press, 2012, para. 1.15 -1.17.

³⁷⁹ Sk.piem. Blackaby N. Public Interests and Investment Treaty Arbitration. Oil, Gas & Energy Law, 2003, March.

³⁸⁰ ICSID. Analysis of Documents Concerning the origin and the Formulation of the [ICSID] Convention. Washington, DC: ICSID, Volume I, 1970, p. 206.

Izvērtējot ICSID praksi, autore secina, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ir lūguši gan prasītāji (ārvalstu investori),³⁸¹ gan valstis kā atbildētājas,³⁸² gan abas strīdā iesaistītas puses viena procesa ietvaros.³⁸³

Autore norāda, ka līdzšinējā ICSID prakse parāda, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ir lūgusi kāda no strīda pusēm, bet ICSID šķīrējtiesas sastāvs nav izrādījis iniciatīvu. Līdz šim publiskotajās ICSID lietās šķīrējtiesas sastāvs nevienā gadījumā nav rekomendējis tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pēc savas iniciatīvas. Tomēr jāatgādina, ka lietā *Vacuum Salt v. Ghana*,³⁸⁴ šķīrējtiesas sastāvs lēmumā paredzēja sev tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ja rastos tāda nepieciešamība, bez pušu iniciatīvas.

Lielākoties starptautiskas šķīrējtiesu konvencijas tieši nenosaka šķīrējtiesnešu tiesības piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pēc savas iniciatīvas.³⁸⁵ Gan Konvencijā par starptautisku strīdu miermīlīgu izšķiršanu,³⁸⁶ gan Ņujorkas Konvencijā³⁸⁷ nav nekādas norādes par šķīrējtiesnešu tiesībām lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Pretēji tam, ICSID konvencija tieši paredz šķīrējtiesnešu tiesības, kas ierobežotas ar pušu vienošanos, rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. ICSID konvencijas 47. pants paredz, ka, izņemot, ja puses vienojas citādi, šķīrējtiesas sastāvs var, rekomendēt jebkādus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. ICSID šķīrējtiesas sastāvam piešķirtās tiesības pēc savas iniciatīvas lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem apstiprina arī ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 3. daļa. Pants paredz ICSID šķīrējtiesas sastāva tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pēc saviem ieskatiem vai rekomendēt tādus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kādus puse savā lūgumā nav norādījusi. Papildus pants paredz šķīrējtiesas sastāva tiesības grozīt vai atcelt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pēc savas iniciatīvas.

---

³⁸¹ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/07/23: Railroad Development Corporation v. Republic of Guatemala. Decision on Provisional Measures (October 15, 2008), para.1; ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007) para.4; ICSID Case No. ARB/05/7: Saipem S.p.A. v. People's Republic of Bangladesh. Decision on Jurisdiction and Recommendation on Provisional Measures (March 21, 2007), para. 163.

³⁸² Sk.piem. ICSID Case No. ARB/03/28: Duke Energy International Peru Investments No. 1, Ltd. v. Republic of Peru. Decision on Jurisdiction (February 1, 2006), para 15; ICSID Case No. ARB/98/8: Tanzania Electric Supply Company Limited v. Independent Power Tanzania Limited. Decision on the Respondent's Request for Provisional Measures (Appendix A to the Award) (December 20, 1999), para. 3.

³⁸³ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/03/29: Bayindir v. Pakistan. Decision on Jurisdiction (November 14, 2005), para. 46.

³⁸⁴ ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 3 (June 14, 1993), 4 ICSID Report 323, 1997.

³⁸⁵ Born G.B. International Commercial Arbitration. The Netherlands: Kluwer Law International, 2009, p. 1946.

³⁸⁶ Konvencija par starptautisku strīdu miermīlīgu izšķiršanu. Latvijas Vēstnesis, 2001.gada 15.februārī, Nr. 26 (2413).

³⁸⁷ Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu. Latvijas Vēstnesis, 2003. gada 1. aprīlis, Nr. 50.

Neskatoties uz to, ka gan ICSID konvencijā, gan ICSID šķīrējtiesas noteikumos attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek lietots termins „rekomendēt” (recommend), ICSID šķīrējtiesu prakse parāda, ka tas nemazina lēmuma par tiesību aizsardzības līdzekļiem obligāto raksturu. Vairākās lietās ICSID šķīrējtiesas sastāvs ir norādījis, ka tas ir kompetents rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, un šāds lēmums pusēm ir tik pat saistošs kā galīgais spriedums.³⁸⁸ Šī analīze attiektos arī uz gadījumiem, kad šķīrējtiesa rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pēc savas iniciatīvas.

2.1.3. Pušu tiesības tikt uzklaustām, lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pieņemšanā

Starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesa kontekstā domas vēl dalās par šķīrējtiesnešu tiesībām pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, pamatojoties tikai uz vienas puses apsvērumiem un nedodot otrai pusei iespēju sniegt savus apsvērumus pirms šāda lēmuma pieņemšanas.³⁸⁹ ICSID šķīrējtiesas procesā ir skaidri noteiktas pušu tiesības tikt uzklaustām pirms lēmuma pieņemšanas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. *Ex parte* kārtībā pieņemts lēmums - tāds lēmums, kas pieņemts pamatojoties uz vienas puses lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, nedodot otrai pusei iespēju sniegt savus paskaidrojumus pirms šāda lēmuma pieņemšanas, nav iespējams.

ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta 4. daļa paredz, ka šķīrējtiesa var rekomendēt grozīt vai atcelt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tikai pēc tam, kad katrai pusei ir dota iespēja izteikt savus apsvērumus. Šādas kārtības neievērošanas sekas var būt sprieduma atcelšanas procesa ierosināšana, jo ir notikusi atkāpšanās no strīda izskatīšanas procesuālās kārtības pamatprincipiem saskaņā ar ICSID konvencijas 52. panta 1. daļas (d) apakšpunktu. Šī tiesību norma paredz, ka jebkura puse var lūgt atcelt lēmumu, par to iesniedzot rakstisku iesniegumu Ģenerālsēkretāram, balstoties uz to, ka nav ievēroti procesuālās kārtības

---

³⁸⁸ Sk. piem. ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No. 2 (October 28, 1999), para. 9; ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokelés v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 4; ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 58.

³⁸⁹ Sk. piem. Par labu *ex parte* kārtībai: Castello J.E. Arbitral *ex parte* interim relief. Dispute Resolution Journal, 2011, July 23. Pretējs viedoklis: Damjan M. Arbitral Interim Measures and the Right to Be Heard. Book: Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration. N.Y: Huntington, 2011, p.75; Van Houtte H. Ten reasons against a Proposal for *ExParte* Interim Measures of Protection in Arbitration. LCIA Arbitration International, 2004, Nr.20(1); Schütze R. A. Ausgewählte Probleme des deutschen und internationalen Schiedsverfahrensrechts. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2006, S. 242-243.

pamatprincipi.³⁹⁰ Mērķis, iekļaujot ICSID šķīrējtiesas reglamentā pušu tiesības tikt uzklautām, bija garantēt taisnīgu strīda izskatīšanas procesu un nepieļaut situāciju, kurā lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek pieņemts, neņemot vērā visus lietas apstākļus un nepaziņojot attiecīgajai pusei.³⁹¹

ICSID prakse rāda, piemēram, lietā *Occidental v. Ecuador*,³⁹² ka, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, pusēm tiek dota iespēja ne tikai rakstiski, bet arī mutiski izteikt savus apsvērumus. Līdz šim brīdim ICSID praksē nav pieņemts neviens lēmums, kurā būtu lemts par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, nedodot tiesības izteikties abām strīdā iesaistītajām pusēm.

Pienākums uzklaut strīdā iesaistītās puses mazina iespēju ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem atrisināt situāciju, kad ir nepieciešama steidzama rīcība, lai garantētu efektīvu un izpildāmu galīgu spriedumu. Steidzamības faktors ir viens no galvenajiem apstākļiem, kas ir pamats pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem to pagaidu rakstura dēļ.³⁹³ Kā izriet no ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. panta otrās daļas, jautājumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu nepieciešamību ir jāpievēršas nekavējoties un šāds lēmums ir jāpieņem pienācīgā ātrumā, jo tas ir izskatāms prioritāri. Gan ICSID konvencija, gan ICSID šķīrējtiesas reglaments paredz samērā ātru procedūru lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tomēr, neskatoties uz prioritāro statusu lēmumu pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem un to raksturu, ICSID šķīrējtiesai jāuzklaut abas puses, lai pieņemtu šādu lēmumu. Pastāvot šādam tiesiskajam regulējumam, lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem var tikt pieņemts pat gadu pēc lūguma iesniegšanas ICSID.³⁹⁴

Tiesības uz taisnīgu tiesu ietver gan ātru un efektīvu strīdu izskatīšanas procesu, gan abu pušu vienlīdzīgu tiesību garantēšanu strīda izšķiršanā. Šo abu aspektu kolīzija ir aktuāls jautājums, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ne vien starptautiskā investīciju šķīrējtiesas procesā, bet arī starptautiskos komerciālo šķīrējtiesu procesos un vispārējās jurisdikcijas tiesās.³⁹⁵

---

³⁹⁰ Petrochilos G., Noury S. ICSID Arbitration Rules, Chapter V, Arbitration Rule 39. Book: Mistelis L A. Concise International Arbitration. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 275.

³⁹¹ Waibel M. The Backlash Against Investment Arbitration: Perceptions and Reality. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 89.

³⁹² ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 5.

³⁹³ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p.769.

³⁹⁴ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No.2 (October 28, 1999).

³⁹⁵ Sk.piem. Aichinger M., Petritz W., Reich E. Interim Measures and the Applicability of Article 6. Pieejams: http://www.ejtn.net/Documents/Themis%202012/Written%20paper%20Lisbon/Written_paper_%20Austria_1_%200Interpretation_and_application_of_article_5_and_6_of_the_ECHR%20.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Turpmākajās nodaļās autore padziļināti analizēs materiālos priekšnoteikumus, lai šķīrējtiesa varētu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, cita starpā, izvērtējot arī steidzamības kritērija aktualitāti.

2.2 Tiesisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas materiālie priekšnoteikumi

Lūgums pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem galvenokārt tiek izteikts, lai aizsargātu pušu tiesības un izpildītu galīgo spriedumu strīdā. Lai līdzsvarotu prasītāja un atbildētāja intereses un tiesības izskatot strīdu, pirms lēmuma pieņemšanas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir nepieciešams izvērtēt materiālos priekšnoteikumus. Ja procesuālie priekšnoteikumi ir saistīti ar lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas procesuālo kārtību, tad materiālie priekšnoteikumi ir saistīti ar šāda lēmuma pieņemšanu pēc būtības. Materiālie priekšnoteikumi ir saistīti ar lūguma rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus saturisku izvērtēšanu.

Pienākums pierādīt priekšnoteikumu pastāvēšanu ir pusei, kura lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.³⁹⁶ To nosaka ne tikai tiesību doktrīna, bet arī ICSID šķīrējtiesu prakse.³⁹⁷ Lietā *Tanzania Electric v. Tanzania*³⁹⁸ ICSID šķīrējtiesa noraidīja puses lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, jo tā nepierādīja steidzamību un nepieciešamību pieņemt šādu lēmumu. Tas nozīmē, ka lūgumam lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem jābūt pietiekami juridiski pamatotam, un šķīrējtiesas sastāvam jāvērtē šis juridiskais pamatojums.

ICSID šķīrējtiesas procesā, tāpat kā starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesā galvenokārt tiek izmantota metode, kurā tiek pārbaudīts, vai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir steidzami nepieciešami, lai novērstu nelabojamu kaitējumu.³⁹⁹ Atšķirībā no starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesa, ICSID šķīrējtiesai, izvērtējot lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pastāvošos priekšnoteikumus, jāvērtē valsts suverēnās tiesības. Tas nozīmē,

---

³⁹⁶ Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book: Binder Ch. (ed.) International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 161.

³⁹⁷ Sk. piem: ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No.2 (October 28, 1999), para. 10.

³⁹⁸ ICSID Case No. ARB/98/8: Tanzania Electric Supply Company Limited v. Independent Power Tanzania Limited. Decision on the Respondent's Request for Provisional Measures (Appendix A to the Award) (December 20, 1999), para. 18.

³⁹⁹ Gill R. ICSID Provisional measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation. World Arbitration & Mediation Review, Vol.3, 2009, p. 579.

ka ICSID šķīrējtiesai vienmēr būs jāizvērtē, vai, rekomendējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, pārmērīgi netiek ierobežota valsts suverenitāte.

Vairākās lietās ICSID šķīrējtiesa pirms lēmuma pieņemšanas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir analizējusi priekšnoteikumus, kas nepieciešami šāda lēmuma pieņemšanai.⁴⁰⁰ Analizējot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore secina, ka dažādās lietās tiek izvērtēti un piemēroti dažādi materiālie priekšnoteikumi, kas būtu par pamatu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai.⁴⁰¹ Šajā nodaļā autore apskatīs tādas visbiežāk izmantotos materiālos priekšnoteikumus kā steidzamība (*urgency*), nepieciešamība (*necessity*), nelabojams kaitējums (*irreparable harm*) un proporcionalitāte (*proportionality*). Tiesību doktrīnā⁴⁰² kā galvenie priekšnoteikumi lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek uzsvērti „nepieciešamība” un „steidzamība.” Tomēr, ņemot vērā ICSID prakses attīstību tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas aspektā, autore ievēroja, ka arvien lielāku nozīmi iegūst samērīguma principa ievērošana, izskatot nepieciešamību pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Turpmākajās apakšnodaļās tiks padziļināti apskatīti katra priekšnoteikuma nozīme un saturs, balstoties uz ICSID šķīrējtiesu prakses analīzi.

2.2.1. Steidzamība

Par vienu no svarīgākajiem materiālajiem priekšnoteikumiem, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tiek uzskatīts steidzamības faktors. Tomēr ICSID konvencijas 47. pants nenorāda kādai jābūt steidzamības pakāpei, lai tas būtu pietiekams priekšnoteikums tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai. Jebkurā strīdā, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, šķīrējtiesai jāizsver, vai puses, kura izteikusi lūgumu lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, intereses būs apdraudētas, ja tai būs jāgaida līdz galīgā lēmuma pieņemšanai strīdā. Ja tiek konstatēts, ka lēmuma pieņemšana par tiesību aizsardzības līdzekļiem attiecīgajā procesa stadijā nav nepieciešama un puses tiesības var

---

⁴⁰⁰ Sk. piem. ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009), para. 51.

⁴⁰¹ Sk. arī Garcia J A. Provisional Measures in Investment Arbitration: Recent Experience in Oil Arbitrations against the Republic of Ecuador. *Transnational Dispute Management*, Volume 4, 2009. Pieejams: www.transnational-dispute-management.com [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁰² Sk. piem. Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 775-777; Gill R. ICSID Provisional Measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation. *World Arbitration & Mediation Review*, Vol. 3, 2009, p. 578-580; Keller M., Wendler C. Is there a Common Approach to Provisional Measures? – An Overview of ICSID Case Law. *Schields VZ*, 2011, p. 185.

tikt pienācīgi aizsargātas ar galīgo spriedumu, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana nav steidzama.

ICSID konvencijas 47. pants neregulē šī priekšnoteikuma sastāvu. Steidzamības kā viena no priekšnoteikumiem, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, sastāvs un nozīme tiek atklāta, sekojot ANO Starptautiskās tiesas praksei. ICSID šķīrējtiesa praksē bieži ir izmantojušas ANO Starptautiskās tiesas pieeju steidzamībai kā priekšnoteikumam. Saskaņā ar ANO Starptautiskās tiesas praksi steidzamība pastāv gadījumos, kad pastāv paties risks, ka kādai no strīdā iesaistītajām pusēm tiks radīts kaitējums pirms ir pieņemts galīgais lēmums lietā.⁴⁰³ Piemēram, lietā *Azurix v. Argentina*⁴⁰⁴ lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem norādīts, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek rekomendēti, ja pastāv nenovēršama iespēja, ka var tikt nodarīts kaitējums puses tiesībām pirms ir pieņemts galīgais lēmums lietā. Tas nozīmē, ka steidzamība tiek skatīta kolerācijā ar zaudējumu nenovēršamību. Šāda pati pieeja tika izmantota lietā *Occidental v. Ecuador*,⁴⁰⁵ atsaucoties uz ANO Starptautiskās tiesas praksi lietā *Passage through the Great Belt*.⁴⁰⁶ Kopumā, sekojot ANO Starptautiskās tiesas piemēram, ICSID šķīrējtiesu sastāvi pārsvarā norāda uz steidzamību gadījumos, kad lēmuma pieņemšana par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu nevar tikt atlikta līdz galīgā lēmuma pieņemšanai lietā.⁴⁰⁷

Analizējot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore secina, ka nepietiek vien ar steidzamības konstatēšanu pašu par sevi, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Steidzamībai ir jābūt nozīmīgai. Steidzamības kā priekšnoteikuma nozīmības saturs ir atkarīgs gan no lietas faktiskajiem apstākļiem, gan no lūgtajiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem.⁴⁰⁸ Tā piemēram, lietā *City Oriente v. Ecuador*,⁴⁰⁹ šķīrējtiesa norādīja, ka steidzamības priekšnoteikums uzskatāms par izpildītu gadījumos, kad ir nepieciešams aizsargāt šķīrējtiesas pilnvaras izskatīt strīdu, šķīrējtiesas procesa integritāti un galīgā sprieduma taisnīgumu. Turpmākajā ICSID praksē šādu pieeju apstiprināja šķīrējtiesas sastāvs lietā *Burlington v. Ecuador*,⁴¹⁰ norādot, ja tiesību

---

⁴⁰³ ANO Starptautiskās tiesas lēmums lietā: Finland/Denmark. July 29, 1991. I.C.J. Reports, 1991, p. 17.

⁴⁰⁴ ICSID Case No. ARB/01/12: Azurix Corp. v. Argentina Republic. Decision on provisional measures (August 6, 2003), para. 33.

⁴⁰⁵ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 59.

⁴⁰⁶ ANO Starptautiskās tiesas 1991. gada 29. jūlija lēmums lietā: Case concerning Passage through the Great Belt (Finland/Denmark). I.C.J. Reports 1991, p.17.

⁴⁰⁷ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedurale Order No.1 (March 31, 2006), para. 68.

⁴⁰⁸ Ibid. para.76.

⁴⁰⁹ ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007), para. 69.

⁴¹⁰ ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009), para. 74.

aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana tiek lūgta, lai novērstu strīda saasināšanos šķīrējtiesas procesa laikā, steidzamības priekšnoteikums ir izpildījies pēc būtības.⁴¹¹

Uz steidzamības neesamību un līdz ar to šī priekšnoteikuma neizpildi var norādīt puse ar savu rīcību. Piemēram, ja šķīrējtiesas sastāvs konstatē, ka puse varēja ātrāk lūgt rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, bet to nav darījusi un dara to vēlāk, ir pamats uzskatīt, ka lēmuma pieņemšana par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu nav steidzama un līdz ar to nav nepieciešama.⁴¹² Ņemot vērā iepriekš minēto, pusei ir pienākums realizēt savas tiesības lūgt rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus samērīgā termiņā.

Pētot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore secina, ka pastāv divējāda pieeja steidzamības priekšnoteikuma analīzei: subjektīvā un objektīvā steidzamības priekšnoteikuma analīzes pieeja.

Subjektīvā pieeja ir izmantota lietā *Tokios Tokeles v. Ukraine*.⁴¹³ Šķīrējtiesas sastāvs šajā lietā norādīja, ka nav izpildījies steidzamības priekšnoteikums lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, jo puse lūgumu varēja izteikt agrāk, līdz ar citu dokumentu iesniegšanu. Lai izprastu priekšnoteikumu subjektīvās pieejas mehānismu, ir nepieciešams izprast lietas faktisko apstākļus. 1994. gadā Lietuvas izdevniecība Tokios Tokeles atvēra filiāli Taki spravy Ukrainā. 2002. gada janvārī Taki spravy izdevniecība izdeva grāmatu, kas it kā saturēja politiskās opozīcijas līderes Jūlija Timošenko labvēlīgu aprakstu. 2002. gada februārī Ukraina uzsāka vairākas tiesvedības un audita procedūras pret Taki spravy un lika uzlikt arestu visiem uzņēmuma līdzekļiem. Tokio Tokeles, uzskatot, ka Ukrainas uzsāktās darbības ir sekas grāmatas izdošanai par opozīcijas līderi, iesniedza ICSID lūgumu izskatīt strīdu. Vienlaicīgi Tokio Tokeles lūdza pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, lai izbeigtu Ukrainā uzsāktās tiesvedības pret prasītāju. 2003. gada jūlijā ICSID šķīrējtiesa pieņēma lēmumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, balstoties uz ICSID strīda izskatīšanas procesa ekskluzivitāti saskaņā ar ICSID konvencijas 26. pantu un pušu pienākumu nesaasināt strīdu. 2004. gada septembrī prasītājs lūdza, lai ICSID šķīrējtiesa atkārtoti apstiprina lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju un izdod norādījumus, kas paredz pārtraukt kriminālprocesu pret Lietuvas filiāles Ukrainā ģenerāldirektoru, un pārtraukt citas Tokio Tokeles filiāles Taki II līdzekļu konfiskāciju un nodokļu izmeklēšanu. Prasītājs lūgumā norādīja, ka uzsāktais kriminālprocess pret filiāles ģenerāldirektoru pārkāpj ekskluzivitātes principu, saskaņā ar kuru ICSID šķīrējtiesai ir ekskluzīvas tiesības izskatīt starptautiskus investīciju strīdus.

---

⁴¹¹ Sk.arī ICSID Case No. ARB/06/2: Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosc Kaplún v. Plurinational State of Bolivia. Decision on Provisional measures (February 26, 2010), para. 153.

⁴¹² Gill R. ICSID Provisional measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation. World Arbitration & Mediation Review, Vol. 3, 2009, p. 581.

⁴¹³ ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokeles v. Ukraine. Order No. 1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003).

Prasītājs paskaidroja, ka saskaņā ar uzsākto kriminālprocesu filiāles ģenerāldirektors bija spiests izbraukt no Ukrainas, kas radīja ievērojamus zaudējumus uzņēmuma filiālei Taki II. Radītie zaudējumu varēja kaitēt ICSID procesa finansēšanai un tādejādi radīt risku galīgā lēmuma pieņemšanai attiecīgajā strīdā.

Otro prasītāja lūgumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ICSID šķīrējtiesa noraidīja, izmantojot subjektīvo steidzamības priekšnoteikuma analīzi, analizējot konkrētos lietas apstākļus. Lēmumā šķīrējtiesa norādīja, ka lietas apstākļi nav steidzami, lai rekomendētu prasītos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. ICSID šķīrējtiesa arī norādīja, ka kriminālprocess pret izdevniecības filiāles ģenerāldirektoru tika uzsākts 2002. gada martā, tas ir deviņus mēnešus pirms ICSID tika iesniegts lūgums izskatīt starptautisku investīciju strīdu. Prasītājs šādu tiesību aizsardzības līdzekli nebija lūdzis, iesniedzot prasību, vai kopā ar pirmo lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Ņemot vērā iepriekš minēto, prasītājs nevarēja pārliecinoši apgalvot, ka apstākļi, kurus neuzskatīja par steidzamiem pirms vairākiem mēnešiem, bija steidzami brīdī, kad otro reizi tika lūgts pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu.⁴¹⁴

Pretēju viedokli izteica šķīrējtiesas sastāvs lietā *Azurix v. Argentina*.⁴¹⁵ Šajā gadījumā šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka, neskatoties uz to, ka puse ir kavējusies lūgt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, tomēr kavēšanās pati par sevi neietekmē aizsardzības līdzekļu steidzamo dabu. Papildus lēmumā norādīts, ka, objektīvi analizējot apstākļus, ir skaidrs, ka kavēšanās ir tikai veicinājusi lūgto tiesību aizsardzības līdzekļu steidzamo raksturu.⁴¹⁶

Autore secina, ka kopumā ICSID konvencija nedefinē lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas priekšnoteikumu saturu, tāpēc jāņem vērā ICSID prakse steidzamības kritēriju analīzei, kas līdz šim brīdim ir veidojusies, izmantojot divējādu pieeju - subjektīvo un objektīvo. Galvenokārt divējādā pieeja ir svarīga gadījumos, kad tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek lūgti ar kavēšanos. Piemēram, gadījumos, kad ICSID šķīrējtiesa konstatē, ka puse šādu lūgumu varēja izdarīt agrāk. Autore uzskata, ka puses kavēšanās lūgt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus ir izvērtējama katrā gadījumā atsevišķi. Tomēr gadījumos, kad tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek lūgti, lai aizsargātu ICSID šķīrējtiesas ekskluzīvas tiesības izskatīt starptautisku investīciju strīdu, ir nepieciešams izmantot objektīvo steidzamības priekšnoteikuma analīzes pieeju. Šādas situācijas prasa īpašu uzmanību, jo, no vienas puses, ir starptautiska šķīrējtiesas procesa ekskluzivitāte, kas izriet no ICSID konvencijas 26. panta, bet, no

---

⁴¹⁴ ICSID case No. ARB/02/08: Tokios Tokelés v. Ukraine. Oder No. 3 (January 18, 2005), para. 13.1.

⁴¹⁵ ICSID Case No. ARB/01/12: Azurix Corp. v. Argentina Republic. Decision on provisional measures (August 6, 2003), para. 33.

⁴¹⁶ Ibid. para. 34.

otras puses, vispārējo jurisdikciju tiesu autonomija. Starp šiem institūtiem veidojas sensitīvas attiecības, tāpēc jautājuma izlemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nepieciešama objektīva pieeja.

Steidzamības priekšnoteikums, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, jāskata kontekstā ar nepieciešamības (*necessity*) priekšnoteikumu un neatgriezeniska kaitējuma (*irreparable harm*) priekšnoteikumu, jo tie ir nesaraunami saistīti.

2.2.2. Nepieciešamība (*necessity*)

ICSID konvencijas uzbūve neliecina par to, kādi ir priekšnoteikumi, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, un kāds ir priekšnoteikumu saturs un nozīme. Galvenais norādījums ir, lai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiktu izmantoti tikai gadījumos, kad tie ir absolūti **nepieciešami**.⁴¹⁷ Piemēram, var būt nepieciešams veicināt pušu sadarbību strīda izskatīšanas procesa laikā, vai iesniegt visus nepieciešamos pierādījumus; var būt nepieciešams apturēt kādu no pusēm vērsties citās strīdu izšķiršanas iestādēs, lai izšķirtu strīdu, kas ir piekritīgs ICSID šķīrējtiesai; varbūt nepieciešams nodrošināties pret strīda saasināšanos.⁴¹⁸

Šie ir tikai daži piemēri, tomēr, lai izprastu nepieciešamības nozīmi, ir svarīgi atklāt tās saturu un nozīmi. Lai izvērtētu nepieciešamību lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, ICSID šķīrējtiesa analizēja iespējamus riskus. Vairākās lietās⁴¹⁹ ICSID šķīrējtiesa ir norādījusi, ka nepieciešamības kritērija saturs ir saistīts ar iespējamo zaudējumu risku izvērtēšanu, kurus ir iespējams novērst ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šīs analīzes mērķis ir aizsargāt pusi, kura izteikusi lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, no iespējamā kaitējuma.⁴²⁰ Tomēr ne tiesību doktrīnā, ne ICSID šķīrējtiesu praksē nav atrodami precīzi kritēriji, kas būtu pamats pieņemumam, ka pastāv nepieciešamība pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, izšķirot investīciju strīdu. Iemesls kritēriju neesamībai ir subjektīva iespējamā kaitējuma nozīmes

---

⁴¹⁷ ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968, p. 270.

⁴¹⁸ Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008. p. 263.

⁴¹⁹ Sk.piem: ICSID Case No. ARB/08/15: CEMEX Caracas Investments B.V. and CEMEX Caracas II Investments B.V. v. Bolivarian Republic of Venezuela. Decision on Provisional Measures (March 03, 2010), para. 42; ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009), para. 51.

⁴²⁰ Osadare B. Interim measures of protection in international investment arbitration: whether sovereign rights? Pieejams: www.dundee.ac.uk [aplūkots 2013. gada 10. maijā], p. 9.

izvērtēšana. Tas nozīmē, ka izprast nepieciešamības priekšnoteikuma saturu var vienīgi iespējamā kaitējuma analīzes kontekstā.

2.2.3. Nelabojama kaitējuma novēršana (*irreparable harm*)

Būtiska kaitējuma satura un nozīmes interpretācija var lielā mērā atšķirties. Vairākās lietās par nepieciešamības priekšnoteikuma pastāvēšanas galveno kritēriju tiek izvirzīta neatgriezeniska kaitējuma pastāvēšana gadījumā, ja netiktu rekomendēti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi. Profesors K.Šreuers (*Ch. Schreuer*) savā ICSID konvencijas 47. panta komentārā norāda, ka ICSID šķīrējtiesa pieņems lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu tikai, ja tie būs steidzami nepieciešami, lai novērstu nelabojamu kaitējumu.⁴²¹ 2012. gadā šo pieeju apstiprināja ICSID šķīrējtiesa lietā *Tethyan v. Pakistan*.⁴²² Tomēr ICSID prakse ir nepastāvīga un liecina, ka iespējamajam kaitējumam nebūt nav jābūt nelabojamam. ICSID šķīrējtiesu sastāvi dažās lietās ir lēmuši, ka būtiska kaitējuma iespēja ir pietiekama un nav nepieciešams pierādīt nelabojamu kaitējumu, lai uzskatītu, ka ir nepieciešams rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

ICSID šķīrējtiesas sastāvs lietā *Tokios Tokeles v. Ukraine*,⁴²³ sekojot ANO starptautiskās tiesas piemēram, norādīja, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir nepieciešami gadījumos, kad puses rīcība var izraisīt nelabojamu kaitējumu vai apdraudēt attiecīgās tiesības. Izmantojot šo pieeju nepieciešamības priekšnoteikuma analīzei, ICSID šķīrējtiesa lietā secināja, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi nav nepieciešami, lai izbeigtu kriminālprocesu pret Tokio Tokeles filiāles ģenerāldirektoru un šīs filiāles nodokļu izmeklēšanu. Uz šo pieeju atsaucās šķīrējtiesas sastāvs lietā *Plama v. Bulgaria*.⁴²⁴ Lietā tika lūgts rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai izbeigtu visas tiesvedības, kas uzsāktas Bulgārijas tiesu iestādēs. Šķīrējtiesas sastāvs lēmumā norādīja, ka jāpastāv nepieciešamības un steidzamības kritērijam, lai saglabātu *status quo* vai izvairītos no nelabojama kaitējuma vai zaudējumiem.

ICSID šķīrējtiesa lietā *Occidental v. Ecuador*⁴²⁵ nostiprināja neatgriezeniska kaitējuma kritēriju un tā kolerāciju ar nepieciešamības priekšnoteikumu. Lietā prasītājs gribēja panākt savu

---

⁴²¹ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 775.

⁴²² ICSID Case No. ARB/12/1: *Tethyan Copper Company Pty Limited v. Islamic Republic of Pakistan*. Decision on Provisional Measures (December 13, 2012) para. 118; 138.

⁴²³ ICSID case No. ARB/02/08: *Tokios Tokeles v. Ukraine*. Order No.3 (January 18, 2005), para. 8.

⁴²⁴ ICSID Case No. ARB/03/24: *Plama Consortium Limited v. Republic of Bulgaria*. Order of the Tribunal on the Claimant's Request for Urgent Provisional Measures (September 06, 2005), para. 38.

⁴²⁵ ICSID Case No. ARB/06/11: *Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 89.

tiesību atjaunošanu un visu zaudējumu atlīdzināšanu saistībā ar to, ka atbildētājs bija pārtraucis pildīt līguma saistības attiecībā uz naftas ieguvju izpēti un izmantošanu. Šķīrējtiesa apstiprināja līdzšinējā ICSID šķīrējtiesu praksē noteikto nepieciešamību pierādīt nelabojama kaitējuma risku. Savā argumentācijā šķīrējtiesa galvenokārt atsaucās uz ANO Starptautiskās tiesas praksi lietā *Aegean Sea Continental Shelf*⁴²⁶ par pieņēmumu, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir nepieciešami, kad puses rīcība var izraisīt nelabojamu kaitējumu otras puses tiesībām. Papildus šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka paredzamajam kaitējumam jābūt nenovēršamam un tas nevar būt tikai potenciāls vai hipotētisks. Lēmumā norādīts, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis nav aizsargāt pret hipotētisku kaitējumu, kas var rasties no kādām nenoteiktām darbībām. Drīzāk to mērķis ir pasargāt pusi no nenovēršama kaitējuma. Šķīrējtiesas sastāvs paskaidroja, ka šāda neatgriezeniska kaitējuma analīzes pieeja attiecas ne tikai uz pusi, kas lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, bet uz abām pusēm vienmērīgi.

Lietā *Cemex v. Venezuela*⁴²⁷ ICSID šķīrējtiesa, izvērtējot līdzšinējo ICSID šķīrējtiesu praksi, analizējot nepieciešamības priekšnoteikumu, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ir izdarījusi nozīmīgu secinājumu. Tā nolēma, ka nav nepieciešams atkāpties no vispārēji akceptēta neatgriezeniska kaitējuma kritērija kā nepieciešamības priekšnoteikuma standarta saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu.

Tomēr, neskatoties uz ICSID šķīrējtiesu sastāvu konstanto atsaukšanos uz nelabojamu kaitējumu kā galveno pamatojumu un priekšnoteikumu nepieciešamības pastāvēšanai, lai lemtu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, ir būtiski izprast paša neatgriezeniska kaitējuma tvērumu. Lielā daļā lietu ICSID šķīrējtiesa ir vērtējusi, vai nenovēršams kaitējums var tikt kompensēts, atlīdzinot zaudējumus.

Pirmo reizi nelabojama kaitējuma kritērija saturu atklāj lietā *Metalclad v. Mexico*.⁴²⁸ Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem šķīrējtiesa norāda, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var tikt rekomendēti tikai, lai aizsargātu puses tiesības no kaitējuma, ko nevar atsvērt ar zaudējumu atlīdzināšanu. Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis, kas vērsts uz to lai atklātībā netiktu izpausta informācija par lietas norisi, tika noraidīts, jo atbildētājs nevarēja norādīt uz tā tiesību kaitējumu. Pieeja, kad par nelabojamu kaitējumu netiek uzskatīts tāds kaitējums, ko var atlīdzināt ar zaudējumiem, tika apstiprināta lietā *Plama v.*

---

⁴²⁶ ANO Starptautiskās tiesas 1976.gada 11. septembra lēmums lietā: *Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece/Turkey)*. I.C.J. Reports, 1976, p. 11.

⁴²⁷ ICSID Case No. ARB/08/15: *CEMEX Caracas Investments B.V. and CEMEX Caracas II Investments B.V. v. Bolivarian Republic of Venezuela*. Decision on Provisional Measures (March 03, 2010), para. 44; 56.

⁴²⁸ ICSID Case. No ARB(AF)/97/1: *Metalclad Corporation v. United Mexican States*. Decision on a request by the respondent for an order prohibiting the claimant from revealing information regarding ICSID Case No. ARB(AF)/97/1 (October 27, 1997), para. 8.

Bulgaria.⁴²⁹ Šķīrējtiesa piekrita atbildētāja argumentam lietā, ka nelabojams kaitējums nepastāv, ja to var novērst, atlīdzinot zaudējumus, kas arī bija lietas galvenais strīds. Šķīrējtiesa konstatēja, ka prasītājam var tikt kompensētas visas sekas, kas varētu rasties paralēlu procesu dēļ Bulgārijas varas iestādēs. Tādēļ šķīrējtiesa noraidīja lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai pārtrauktu paralēlu procesu Bulgārijas vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Papildinot ICSID šķīrējtiesu praksi, šķīrējtiesa lietā *Occidental v. Ecuador*⁴³⁰ piedāvāja papildu pamatojumu līdzšinējā analīzē. Šķīrējtiesa uzsvēra, ka zaudējumu samazināšana nav tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis, jo šādā gadījumā visās lietās pastāvētu nepieciešamība pēc tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Ja kaitējumu var novērst ar zaudējumu atlīdzināšanu, tad nepastāv ne steidzamība, ne nepieciešamība kā priekšnoteikumi, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Lietā *Cemex v. Venezuela*⁴³¹ šķīrējtiesa apstiprināja, ja kaitējumu var kompensēt, atlīdzinot zaudējumus saskaņā ar galējo spriedumu, tad nepastāv ne neatgriezeniska kaitējuma, ne nepieciešamības, ne steidzamības priekšnoteikums, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šajā lietā prasītājs uzskatīja, ka trīs naftas tankkuģu konfiskācija var radīt vēl papildu piecdesmit miljonu ASV dolāru zaudējumus tiem zaudējumiem, kas jau tiek piedzīti šķīrējtiesas procesā. Savukārt šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka var rasties tikai finansiāli zaudējumi, kurus varēs kompensēt, nosakot zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu galējā spriedumā. Rezultātā šķīrējtiesa noraidīja prasītāja lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai pārtrauktu prasītāja līdzekļu aizturēšanu, tai skaitā attiecībā uz trīs naftas tankkuģiem.

Nenoliedzami, šāda pieeja ir ļoti strikta, definējot nelabojamu kaitējumu un sākotnēji liekas pat neīstenojama, ja ievērojami finansiāli zaudējumi nevar tikt uzskatīti par pietiekamiem, lai konstatētu nelabojamu kaitējumu, īpaši investīciju tiesības, kur finansiāli zaudējumi var būt cieši saistīt ar investora veikto ieguldījumu iznīcināšanu. Rodas jautājums par specifiskiem apstākļiem, kad var uzskatīt, ka pastāv nelabojams kaitējums, un kad ir nepieciešams rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, lai to novērstu.

2010. gadā ICSID šķīrējtiesa konstatēja neatgriezeniska kaitējuma priekšnoteikuma pastāvēšanu lietā *Quiborax v. Bolivi*.⁴³² Šķīrējtiesa norādīja, ka kaitējums ICSID procesa integritātei (*integrity*), īpaši attiecībā uz puses tiesībām piekļūt pierādījumiem, vai pierādījumu

---

⁴²⁹ ICSID Case No. ARB/03/24: Plama Consortium Limited v. Republic of Bulgaria. Order of the Tribunal on the Claimant's Request for Urgent Provisional Measures (September 06, 2005), para. 46.

⁴³⁰ ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 92., 99.

⁴³¹ ICSID Case No. ARB/08/15: CEMEX Caracas Investments B.V. and CEMEX Caracas II Investments B.V. v. Bolivarian Republic of Venezuela. Decision on Provisional Measures (March 03, 2010), para. 58.

⁴³² ICSID Case No. ARB/06/2: Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosk Kaplún v. Plurinational State of Bolivia. Decision on Provisional measures (February 26, 2010), para. 157.

patiesums, nevar tikt novērsts, nosakot pienākumu atlīdzināt zaudējumu galējā spriedumā. Šķīrējtiesa lietā uzskatīja, ka Bolīvijā uzsāktais kriminālprocess ierobežo prasītāja Quiborax pieeju pierādījumiem, piemēram, radot nepamatotu spiedienu uz iespējamajiem lieciniekiem. Šāda pieeja liek secināt, ka neatgriezeniska kaitējuma pastāvēšana vairāk ir saistīta nevis ar kaitējumu, kas var rasties veiktajām investīcijām, bet ar ICSID šķīrējtiesas procesa efektīvas norises apdraudējumu. Interesanti, ka šķīrējtiesa šajā lietā galvenokārt atsaucās uz to ICSID šķīrējtiesu praksi, kas atteikušās piemērot neatgriezeniska kaitējuma standartu tā satura noskaidrošanai.

Vairāki ICSID šķīrējtiesu sastāvi ir noraidījuši neatgriezeniska kaitējuma priekšnoteikumu, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Tie vairāk ir koncentrējušies uz nozīmīgu jeb būtisku kaitējumu (*significant harm*), kuru var noteikt, izvērtējot pušu intereses. Šīs lietas pārsvarā ir saistītas nevis ar strīdu par divpusēju investīciju līgumu, bet ar pušu savstarpēji noslēgtu līgumu. Tā, piemēram, lietā *City Oriente v. Ecuador*⁴³³ šķīrējtiesa lēmumā norādīja, ka ne ICSID konvencijas 47. pantā, ne ICSID šķīrējtiesas reglamentā nav norādīts, ka nelabojams kaitējums ir priekšnoteikums, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šķīrējtiesa, izskatot jautājumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, atteicās izmantot līdzšinējo pieeju, nosakot nelabojamu kaitējumu. Tā ieviesa jaunu pieeju, kas saistīta ar pušu interešu izvērtēšanu, lai noteiktu, vai kaitējums ir nozīmīgs un vai tas ievērojami pārsniedz pusei radītos zaudējumus.⁴³⁴ Lai izmantotu šo pieeju, ir nepieciešams izvērtēt skartās intereses, izsverot kaitējumu, kas ir pusei, kura izteikusi lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības līdzekļus, un zaudējumus, kas rastos otram pusei, ja šāds lēmums tiktu pieņemts. Šajā gadījumā starp pusēm bija spēkā līgums, kas paredzēja izpētīt un izmantot naftas laukus. Ņemot vērā, ka Ekvadora bija izdevusi likumu, ar kuru noteikts pienākums tai maksāt 99% nodokli no ienākumiem no naftas lauku izmantošanas, šķīrējtiesa secināja, ka šāda prasība pārsniedz finansiālās iespējas prasītāja lietā. Šķīrējtiesa uzskatīja, ka kaitējums, kas varētu rasties prasītājam, ja tiks noraidīts lūgums rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas paredzētu Ekvadoras likuma izpildes ierobežošanu, ir nopietnāks par kaitējumu, kas varētu rasties Ekvadorai, ja maksājumi tiks kavēti.

Līdzīga pieeja ICSID šķīrējtiesai bija citā lietā ar gandrīz vienādiem faktiskajiem apstākļiem, kurā atbildētājs bija Ekvadora. Vienīgā atšķirība lietā *Perenco v. Ecuador*⁴³⁵ no iepriekš aprakstītās bija prasības priekšmets. Prasītājs šajā lietā lūdza līguma izpildi, jo līgums

---

⁴³³ ICSID Case No. ARB/06/21: *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador)*. Decision on Provisional Measures (November 19, 2007), para. 67.

⁴³⁴ *Ibid.* para.72.

⁴³⁵ ICSID Case No. ARB/08/6: *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009), para. 43.

nebija ne izbeigts, ne vienpusēji laužts. Šķīrējtiesas sastāvs atzina praksē pastāvošo neatgriezeniskā kaitējuma pieeju, tomēr uzsvēra, ka tā neizriet no ICSID konvencijas 47. panta, un atteicās to izmantot. Tomēr no lēmuma redzams, ka fakti abilst iepriekšējām lietām, lai saskaņā ar iepriekš praksē nostiprināto pieeju varētu tikt konstatēta neatgriezeniska kaitējuma pastāvēšana un tas būtu pamats rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Šāds secinājums izriet no lēmuma, kurā šķīrējtiesa norādījusi, ja prasītāja uzņēmums bankrotētu, tad šādu kaitējumu nebūtu iespējams adekvāti kompensēt, piedzenot zaudējumus no otras puses saskaņā ar galīgo spriedumu lietā.⁴³⁶

Savukārt lietā *Burlington v. Ecuador*⁴³⁷ ICSID šķīrējtiesa izvēlējās UNCITRAL Parauglikumā noteikto pieeju, vērtējot nelabojamu kaitējumu. Nelabojams kaitējums tika definēts kā kaitējums, kuru nevar adekvāti labot, spriedumā paredzot zaudējumu atlīdzību. Lai noteiktu nepieciešamības priekšnoteikumu, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, šķīrējtiesa noteica, ka jāizvērtē abu pušu skartās intereses. Lēmumā norādīts, ka nevar tikt izvērtēts vienīgi kaitējums, kas radīts lūguma piemērot tiesību aizsardzības līdzekļus iesniedzējam. Arī šajā lietā, tāpat kā iepriekš aplūkotajā, pušu savstarpējais līgums lēmuma pieņemšanas brīdī joprojām bija spēkā. To ņemot vērā, šķīrējtiesas sastāvs konstatēja, ka pastāv ne vien risks palielināties zaudējumiem, bet investīcijas iznīcināšanas risks. Ņemot vērā, ka pastāvēja risks, kas varētu novest pie strīda izšķiršanas procesa pārtraukšanas, šķīrējtiesa nolēma, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, rekomendēt darījuma konta izveidi.

Nedaudz atšķirīgu pieeju, izvērtējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu nepieciešamību, izmantoja šķīrējtiesas sastāvs *Railroad Development Corporation v. Guatemala*⁴³⁸ lietā. Šajā gadījumā šķīrējtiesa konstatēja, ka tā kā ICSID konvencija nenosaka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas priekšnoteikumu, piemērojams ir saprātīguma (*reasonableness*) standarts. Tas nozīmē, ka šķīrējtiesai jāņem vērā visi iespējamie apstākļi, īpaši pievēršot uzmanību aizsargājamām tiesībām un kaitējumam, kas tām varētu rasties, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi netiktu rekomendēti. Kopumā saskaņā ar saprātīguma standartu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi jārekomendē, ja ir pierādīti steidzamības un nepieciešamības priekšnoteikumi, kas atspēko šādu līdzekļu rekomendāciju, t.i., nerada pārlietu lielu slogu kādai no pusēm.

---

⁴³⁶ Ibid. para. 46.

⁴³⁷ ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009), para. 82.

⁴³⁸ ICSID Case No. ARB/07/23: Railroad Development Corporation v. Republic of Guatemala. Decision on Provisional Measures (October 15, 2008), para.34.

Pavisam citu pieeju iedibināja UNCITRAL šķīrējtiesa *Sergei Paushok v. Mongolia*⁴³⁹ lietā. Šajā lietā šķīrējtiesas sastāvs secināja, ka neatgriezeniska kaitējuma definējumam starptautiskajās tiesībās ir elastīga nozīme.

Arī šajā lietā investors vērsās ar prasību šķīrējtiesā pret Mongoliju jauna nodokļu regulējuma dēļ, kas paredzēja palielināt nodokļu iemaksas no investīciju ienākumiem. Šķīrējtiesa norādīja, ka UNCITRAL reglamenta 26 (1) pants paredz šķīrējtiesai lielāku rīcības brīvību, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, nekā ICSID konvencijas 47. pants. Jāuzsver, ka šajā lietā šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka pastāv pieci starptautiski atzīti priekšnoteikumi, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tie ir:

- 1) *prima facie* jurisdikcija;
- 2) lūguma rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus juridiskais pamatojums;
- 3) steidzamība;
- 4) nepieciešamība;
- 5) samērīgums.⁴⁴⁰

Lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, šķīrējtiesa lietā norādīja, ka iespēja atlīdzināt kaitējumu ar zaudējumu samaksu nemazina nepieciešamības kritērija nozīmi kā priekšnoteikumu, lai pieņemtu lēmumu piemērot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Pie šāda secinājuma šķīrējtiesa nonāca, analizējot līdzšinējo ICSID šķīrējtiesu praksi, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Atsaucoties uz *Irānas-ASV prasības tribunāla lietu Nr.382*⁴⁴¹ šķīrējtiesas sastāvs atzina, ka starptautiskajās tiesībās nelabojams kaitējums pastāv arī gadījumos, kad kaitējumu var kompensēt galīgajā spriedumā nosakot zaudējumu atlīdzību. Analizējot UNCITRAL Parauglikuma 17A pantu, šķīrējtiesas sastāvs konstatēja, ka nelabojams kaitējums nav obligāts priekšnoteikums, lai piemērotu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, bet tāds kaitējums, kuru nevar pienācīgi labot nosakot zaudējumu atlīdzību galējā spriedumā. Rezultātā, izmantojot izstrādāto standartu, šķīrējtiesa lietā secināja, ka prasītājs saskartos ar ievērojamu kaitējumu, kas varētu izpausties kā maksātnespēja un tādejādi kā investīciju pilnīgs zaudējums.

---

⁴³⁹ UNCITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. and CJS Vostokneftegaz Co. V. Mongolia. Order on Interim measures, (September 2, 2008), para. 69.

⁴⁴⁰ Ibid. para. 36.

⁴⁴¹ Irānas-ASV prasības tribunāla lieta Nr.382: Behring International, Inc. v Islamic Republic Iranian Air Force, Iran Aircraft Industries and others. Interim and Interlocutory Award No. ITM/ITL 52-382-3. 21 June 1985. Book: Berg A.J. Yearbook of Commercial Arbitration. Volume XI. The Netherlands: Kluwer Law International, 1986, pp. 349 – 358.

Šāds kaitējums atsvēr tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu.⁴⁴² Šo pieeju plašāk izmanto valstīs, kas pieder pie vispārējo tiesību (*common law*) sistēmas.⁴⁴³

Kopumā ICSID šķīrējtiesu līdzšinējā praksē nav vienota pieeja nelabojama kaitējuma satura noteikšanai. Daži šķīrējtiesu sastāvi izvērtē nelabojamu kaitējumu kā kritēriju, lai noteiktu nepieciešamības pastāvēšanu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai, bet citi no nelabojama kaitējuma kritērija izmantošanas atsakās vispār. Jebkurā gadījumā nelabojama kaitējuma saturs un nozīme lielā mērā ir atkarīga no lietas apstākļiem. Ir būtiski, vai kaitējums attiecas uz investīcijām, kas joprojām turpinās, vai uz pašu šķīrējtiesas procesu. Gadījumos, kad pušu savstarpējais līgums joprojām ir spēkā, t.i., investīciju ieguldīšana turpinās, svarīgi būtu aizsargāt šādu investīciju, izmantojot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Savukārt, ja pušu savstarpējais līgums vairs nav spēkā, t.i., investīciju ieguldīšana ir pārtraukt, pietiekama ir zaudējumu atlīdzināšanas pienākuma noteikšana galējā spriedumā. Šādās situācijās tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izmantošana būtu neefektīva un varētu apdraudēt šķīrējtiesas procesa ekonomiju. Tāpat var tikt uzskatīts, ka pastāv nepieciešamība rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ja tiek apdraudēta šķīrējtiesas procesa integritāte.

Neskatoties uz to, ka ICSID šķīrējtiesu praksē uzmanība tiek pievērsta nelabojama kaitējuma kritērija definējumam, rodas jautājums par šādas definīcijas praktisku nozīmību. Pieeja, kad nelabojams kaitējums tiek skatīts kontekstā ar iespējamo zaudējumu atlīdzību, ir uzskatāma par pietiekami subjektīvu. Savukārt tas nozīmē, ka tiek apdraudēta tiesiskā noteiktība, jo analīze būs atkarīga ne vien no faktiskajiem lietas apstākļiem, bet arī no šķīrējtiesas sastāva izpratnes par attiecīgo jautājumu. Nenoliedzami, skaidrs un noteikts standarts nelabojama kaitējuma piemērošanai kā priekšnoteikums, lai tiktu rekomendēti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, veicinātu ne vien uzticību šķīrējtiesas procesam, bet arī procesa paredzamību un tiesisko paļāvību.

2.2.4. Samērīgums (Proportionality)

Lai gan proporcionalitātes jeb samērīguma kritērijs dažu starptautisko investīciju tiesību zinātnieku, piemēram, profesora K. Šreuera (*Schreuer*),⁴⁴⁴ darbos netiek minēts, kā izvērtējams

---

⁴⁴² UNCITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. And CJS Vostokneftegaz Co. V. Mongolia. Order on Interim measures, (September 2, 2008), paras. 77-78.

⁴⁴³ Matthews J., Stewart K. Time to Evaluate the Standards for Issuance of Interim Measures of Protection in International Investment Arbitration. *Arbitration International*, Kluwer Law International, 2009, Volume 25 Issue 4, p. 543.

⁴⁴⁴ Sk.piem. Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 7. Dolzer R., Schreuer C. *Principles of International Investment Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. Sk.arī: Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book:Binder Ch. (ed.) *International*

priekšnoteikums, rekomendējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, tomēr ICSID šķīrējtiesu lēmumu analīze liecina, ka praktiski šķīrējtiesas izvērtē samērīguma principu. Lai gan samērīguma princips tiek izmantots vispārējo jurisdikciju tiesu praksē, ANO Starptautiskās tiesas praksē un starptautisko šķīrējtiesu praksē, piemēram, Starptautiskās justīcijas patstāvīgajā tiesā, Pasaules tirdzniecības organizācijas strīdu izšķiršanā, tomēr ICSID šķīrējtiesas praksē tā izvērtēšana parādījusies samērā nesen. Pirmo reizi samērīguma princips ICSID šķīrējtiesas praksē tika analizēts 2003. gadā lietā *Tecmed v Mexico*,⁴⁴⁵ sekojot Eiropas cilvēktiesību tiesas praksei. Tomēr lēmumu pieņemšanas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem kontekstā princips tika analizēts vēl vēlāk.

Samērīguma principa izvērtēšana kā priekšnoteikums, lai pieņemtu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, ir būtiska, izskatot jebkāda veida strīdus, ne tikai tos, kas saistīti ar investīciju tiesībām. Piemēram, vispārējo jurisdikciju tiesām Amerikas Savienotajās Valstīs ne tikai jāizsver abu pušu intereses, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, bet arī jāizvērtē, vai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošana nekaitēs publiskajai kārtībai.⁴⁴⁶ Ņemot vērā, ka investīciju strīdos atbildētājs parasti ir ieguldījumu pieņemošā valsts, kaitējumam publiskajai kārtībai vajadzētu kļūt par stūrakmeni, izvērtējot samērīgumu, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Kaitējums sabiedrības interesēm, ko varētu radīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana, ietver kaitējumu gan cilvēktiesībām, gan ieguldījumu pieņemošās valsts videi.⁴⁴⁷

Galvenokārt princips aptver kolerāciju starp prasīto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli un tā iespējamajām sekām. Tas nosaka, ka jāievēro samērīgums starp tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa izmantošanu un ar šo līdzekli jāsasniedz mērķi. Tā pamatā ir līdzsvars starp konkurējošām interesēm.⁴⁴⁸ Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pieņemšanas kontekstā, līdzsvars tiek meklēts starp interesēm, kuras aizskar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, un mērķi, kas jāsasniedz, rekomendējot šo tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli.

---

investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 157 – 184.

⁴⁴⁵ ICSID case No. CASE No. ARB (AF)/00/2: Tecnicas Medioambientales Tecmed S.A. v. The United Mexican States. Award (May 29, 2003) para. 122; 132.

⁴⁴⁶ Matthews J., Stewart K. Time to Evaluate the Standards for Issuance of Interim Measures of Protection in International Investment Arbitration. Arbitration International, Kluwer Law International, 2009, Volume 25 Issue 4, p. 547.

⁴⁴⁷ Francioni F. Access to Justice, Denial of Justice, and International Investment Law. Journal of International Law, 2009, p. 729-739.

⁴⁴⁸ Delbrück J. Proportionality. Book: Bernhardt R. Encyclopaedia of Public International Law. Volume III. Netherlands: North-Holland Publishing Co, 1997, p. 396.

Daži autori ⁴⁴⁹ samērīguma principu investīciju strīdu kontekstā interpretē plašāk, paredzot, ka galvenokārt savstarpēji jāizsver aizskartās un savstarpēji konfliktējošās publiskās un privātās intereses. Tas nozīmē, ka šķīrējtiesas sastāvam ir taisnīgi jāizsver, kuras puses intereses tiks aizskartas vairāk, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi netiks rekomendēti. Īpaši nozīmīgs šis jautājums ir gadījumos, kad ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli var tikt aizskartas valsts suverēnās tiesības.

Gadījumos, kad tiek aizskartas valsts suverēnās tiesības šķīrējtiesas sastāvam izskatot starptautiskus investīciju strīdus un lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, jāpiešķir nozīmīga loma publiskās kārtības aspekta aizvērtēšanai samērīguma principa kontekstā. Profesors Čarlzs Brovers (*Charles H. Brower*) norāda, ka šķīrējtiesām investīciju strīdos atklāti jāizvērtē sabiedrības intereses ieguldījumu pieņemošās valstīs. ⁴⁵⁰

Investīciju šķīrējtiesas process ir īpašs, jo šāds mehānisms novērš draudus, kas saistīti ar strīda politizēšanu starp investoru un ieguldījumu uzņemošo valsti. Var uzskatīt, ka šāds mehānisms investīciju strīdu izšķiršanai ir radīts, lai izslēgtu jebkādas potenciālus apgrūtinājumus ieguldījumu pieņemošās valsts sabiedrības interesēm. ⁴⁵¹ Tomēr, neskatoties uz to, ka investīciju šķīrējtiesas izveides mērķis ir pēc iespējas mazāk strīdu saistīt ar politiku, sabiedrības interešu izvērtēšana, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, nevar tikt uzskatīta par mēģinājumu padarīt strīda izskatīšanu par politisku jautājumu. Tikai izvērtējot iespējamo kaitējumu sabiedrības interesēm, ir iespējams novērst situāciju, kurā tiek apdraudēta investīciju pieņemošās valsts demokrātiskā iekārta un saasināta politiskā spriedze.

Ņemot vērā, ka ir nenoliedzama atbildētāja valsts sabiedrības interešu ņemšana vērā, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu samērīgu rekomendēšanu, var rasties šaubas par konfidencialitātes principa piemērotību tieši investīciju strīdu šķīrējtiesas procesam. Daži autori ⁴⁵² norāda, ka šķīrējtiesas procesa konfidencialitāte izslēdz šķīrējtiesas pilnvaras vērtēt atbildētāja valsts sabiedrības intereses. Protams, praktiski investīciju šķīrējtiesas galīgais spriedums vienmēr ir zināms plašākai sabiedrībai, bet pats strīda izskatīšanas process un lēmumi ar pagaidu raksturu bieži paliek konfidenciali. Autore piekrīt, ka gadījumos, kad šķīrējtiesai ir jālemj par tādu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu, kas skar valsts suverēnās

---

⁴⁴⁹ Sk.piem: Xiuli H. On the Application of the Principle of Proportionality in ICSID Arbitration and Proposals to Government of the People's Republic of China. *James Cook University Law Review*, 2006, Vol. 13, p.234-235. Pieejams:<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=624906311080542;res=IELHSS> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁵⁰ Brower H. Ch., II. Obstacles and Pathways to Consideration of the Public Interest in Investment Treaty Disputes. Book: *Yearbook on International Investment Law & Policy* (2008-2009). Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 367.

⁴⁵¹ Ibid. p. 367-368.

⁴⁵² Sk. piem. Matthews J.M. The case for Arbitration Rules that Presumptively Grant Public Access to All Arbitration Proceedings. *Transnational Dispute Management*, 2006, Vol. 3 (5).

tiesības, konfidencialitāte nav pieļaujama, piemēram, kad tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis ierobežo valsts tiesības realizēt nodokļu tiesisko regulējumu. Ņemot vērā, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis var skart sabiedrības intereses, šķīrējtiesas procesa atklātība nodrošinātu sabiedrības kontroli un mazinātu korupcijas risku vai ieguldījumu pieņemošās valsts valdības nekompetentu rīcību. Procesā atklātība, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem samērīguma principa kontekstā, ir jo īpaši svarīga, kad šāds lēmums jāpieņem pirms šķīrējtiesas sastāvs ir lēmis par savu jurisdikciju izskatīt attiecīgo investīciju strīdu.

Lai gan samērīguma princips kā priekšnoteikums lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu skaidri neizriet no ICSID konvencijas, tomēr līdzšinējā ICSID šķīrējtiesu prakse pierāda tā reālu izmantošanu. Vairākās lietās šķīrējtiesa ir izvērtējusi iespējamo kaitējumu pusēm, ko varētu radīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana vai atteikums tos rekomendēt.⁴⁵³ Citās lietās šķīrējtiesas sastāvs samērīguma principa kontekstā ir izvērtējis, vai tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana neizraisīs nesaprātīgas un nepamatotas sekas.⁴⁵⁴

Izvērtējot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore secina, ka samērīguma principa piemērošanā, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, nepastāv stigra testa jeb piemērošanas kritērija, kas padara principa piemērošanas analīzi elastīgu un nenoteiktu. Tas nozīmē, ka tā satura veidošanās ir atkarīga no turpmākās ICSID šķīrējtiesu prakses. Tomēr jāatzīmē, ka samērīguma principa kā viena no priekšnoteikumiem, lai lemtu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, atzīšana vispār, nozīmē, ka „publiskās intereses” var kalpot kā ieguldījumu pieņemošās valsts pretarguments tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai.⁴⁵⁵ Šāda pieeja ievērojami paplašinātu lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tvērumu un padarītu tā analīzi sarežģītāku. Papildus tā nostiprinātu un paplašinātu šķīrējtiesnešu lomu, izskatot starptautiskus investīciju strīdus starp indivīdiem jeb investoriem un suverēnām valstīm.

Ņemot vērā, ka tiesiskajā regulējumā nav noteikti konkrēti materiālie priekšnoteikumi lēmuma pieņemšanai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tiek mazināta ICSID šķīrējtiesas procesa tiesiskā noteiktība. Situāciju uzlabotu starptautiski akceptēti minimālie standarti, kas skaidrotu priekšnoteikumu jēgu un tvērumu, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu

⁴⁵³ Sk.piem: ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007), para. 72; ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009), para. 82; ICSID Case No. ARB/07/23: Railroad Development Corporation v. Republic of Guatemala. Decision on Provisional Measures (October 15, 2008), para. 34.

⁴⁵⁴ Sk.piem: ICSID Case No. ARB/06/2: Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosc Kaplún v. Plurinational State of Bolivia. Decision on Provisional measures (February 26, 2010), para.158; UNCITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. And CJS Vostokneftegaz Co. V. Mongolia. Order on Interim measures, (September 2, 2008), para. 79.

⁴⁵⁵ Sweet A.S. Investor-State Arbitration: Proportionality's New Frontiers. Yale Law School Faculty Scholarship Series, 2010, Paper. 69, p. 15-16.

līdzekļiem. Analizējot ICSID šķīrējtiesu praksi, autore secina, ka ar vien lielāku nozīmi iegūs samērīguma princips un, pieņemot lēmumu, tiks vērtēta kolerācija starp investora tiesību aizsardzību un ierobežojumu, ko rada tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis investīciju pieņemšanai valstij. Samērīguma principa nozīmības palielināšanās sekmētu arī investīciju pieņemamo valstu sabiedrības interešu aizsardzību.

Secinājumi

Autore sadalījusi taisnīgu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai nepieciešamos priekšnoteikumus procesuālos priekšnoteikumos un materiālos priekšnoteikumos. Šāds dalījums ļauj labāk izprast lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pieņemšanas procesu un veikt šo lēmumu juridisko analīzi.

Lai ICSID šķīrējtiesas lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem būtu tiesisks, jāizpildās gan procesuāliem, gan materiāliem priekšnoteikumiem. Ja procesuālie priekšnoteikumi izriet no tiesiskā regulējuma – ICSID konvencijas un ICSID šķīrējtiesas reglamenta, tad materiālo priekšnoteikumu izpildē liela nozīme ir ICSID šķīrējtiesas sastāva interpretācijai.

Plašākās diskusijas ir raisījušas ICSID šķīrējtiesas tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pirms tā ir pieņēmusi lēmumu par savu juridisku. Šajā gadījumā ir būtiski izvērtēt ICSID šķīrējtiesas *prima facie* juridiskiju un *prima facie* pieteikuma juridisko pamatojumu. ICSID prakse liecina, ka ICSID šķīrējtiesa ņem vērā arī investīju līgumā vai no divpusēja investīciju līguma izrietošu pārrunu perioda termiņu. To var neievērot tikai gadījumos, ja kāda no pusēm apzināti izvairās no strīda atrisināšanas sarunu ceļā.

ICSID sprieduma atcelšanas procesa laikā tiesisko aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesiskais regulējums atšķiras no šādu līdzekļu rekomendēšanas strīda izšķiršanas laikā šķīrējtiesā. Lai gan ICSID konvencija neparedz, ka tās 47. pants par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu *mutatis mutandis* var tikt piemērots sprieduma atcelšanas procesā, tomēr tiesību doktrīna ietver atziņas, kas pierāda šādas iespējas pastāvēšanu. Neskatoties uz pušu izteiktajiem lūgumiem, līdz šim praksē nav bijis neviens gadījums, kur būtu analizētas *ad hoc* komitejas tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, izņemot tos, kas tieši noteikti regulējumā un procesa izmaksu nodrošinājumam.

Parasti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus lūdz kāda no pusēm, bet ICSID šķīrējtiesas reglaments šādas tiesības paredz arī šķīrējtiesas sastāvam. Teorētiski tas varētu būt situācijās, kad pēc šķīrējtiesas sastāva ieskatiem būtu jāsauglabā pierādījumi, kas ir būtiski strīda izšķiršanai. Šķīrējtiesas sastāvam ir tiesības arī mainīt puses lūgto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli, tādejādi paverot samērā plašas iespējas šķīrējtiesai, lemjot par tiesību aizsardzības pagaidu

līdzekļiem. Šķīrējtiesai jāatceļ tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis, ja ir mainījušies apstākļi, kuru dēļ tas tika rekomendēts. Šajā gadījumā puse patur tiesības lūgt grozīt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli.

Lai lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu būt tiesisks, jābūt izpildītiem arī šāda lēmuma pieņemšanas materiālajiem priekšnoteikumiem. Pienākums pierādīt šo priekšnoteikumu pastāvēšanu ir pusei, kura lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Savukārt ICSID šķīrējtiesa tos izvērtē pieteikuma juridiskā pamatojuma analīzes ietvaros.

Tiesību doktrīnā un praksē kā galvenie materiālie priekšnoteikumi tiek minēti nepieciešamība un steidzamība. Tomēr jaunākās ICSID prakses atziņas norāda arī uz nepieciešamību izvērtēt samērīgumu starp prasīto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli un iespējamo tiesību ierobežojumu otrai pusei, ko radītu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendācija.

Autore uzskata, ka ICSID šķīrējtiesas procesā materiālo priekšnoteikumu vienotu standartu noteikšana veicinātu ne tikai uzticību šķīrējtiesas procesam, bet arī procesa paredzamību un tiesisko paļāvību. Šādu standartu iekļaušana ICSID konvencijā vai ICSID šķīrējtiesas reglamentā nebūtu uzskatāma par efektīvāko risinājumu investīciju strīdu sarežģītās un mainīgās dabas dēļ. Tie drīzāk varētu būt ievērti rekomendējoša rakstura avotos jeb vadlīnijās, kas palīdzētu prognozēt gadījumus, kuros tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var tikt piemēroti.

3.nodaļa: Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpilde un sekas

Starptautiskā investīciju strīda šķīrējtiesas procesā lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpilde pēc būtības atšķiras no šāda lēmuma izpildes procesa vispārējās jurisdikcijas tiesā vai starptautiskās komerciālās šķīrējtiesas procesā. Ja vispārējās jurisdikcijas tiesu loma komerciālas šķīrējtiesas procesā attiecībā uz lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu palielinās, tad investīciju šķīrējtiesas procesā tā nav aktuālākā problēma.

Kopumā investīciju strīdos šķīrējtiesneši atturas pieņemt tādu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, kura izpildes procesā būtu nepieciešams vispārējās jurisdikcijas tiesas atbalsts.⁴⁵⁶ Turklāt, ņemot vērā, ka šķīrējtiesnešiem, izšķirot investīciju strīdus, ir tiesības piemērot sankcijas par lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu neizpildi, parasti puse, pret kuru šāds lēmums ir pieņemts, rīkojas nekavējoties.⁴⁵⁷ Ņemot vērā ICSID šķīrējtiesas lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildes unikālo dabu, turpmākajās apakšnodaļās autore apskatīts šādu lēmumu izpildes tiesisko regulējumu un neizpildes sekas, lai izdarītu pamatotus secinājumus par ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpildi un iespējamām attīstības tendencēm nākotnē.

3.1. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpildes tiesiskais regulējums

ICSID konvencija paredz visaptverošu regulējumu investīciju šķīrējtiesas procesam starp valsti un investoru un izslēdz valstu nacionālā šķīrējtiesu regulējuma piemērošanu. ICSID šķīrējtiesa ir formāli neitrāla, jo tai nav vietas, kas veidotu piesaisti pie kādas valsts. Šo iemeslu dēļ ICSID šķīrējtiesu spriedumu izpildi regulē ICSID konvencija, nevis Ņujorkas Konvencija, kā tas ir komerciālo šķīrējtiesu aspektā.⁴⁵⁸ Ņujorkas Konvenciju piemēro tādiem lēmumiem, kurus izdevusi ārvalsts šķīrējtiesa, kas piesaistīta kādai no Ņujorkas Konvencijas dalībvalstīm. Tā kā

---

⁴⁵⁶ Kinneer M.K., Bjorklund A.K., Hannaford J.F.G. Investment Disputes under NAFTA An Annotated Guide to NAFTA Chapter 11. The Netherlands: Kluwer Law International, 2009, p. 1134-1213.

⁴⁵⁷ Lew J.D.M., Mistelis L.A., Kroli S.M. Comparative International Commercial Arbitration. The Netherlands: Kluwer Law International, 2003, p. 593.

⁴⁵⁸ Saunders M., Salomon C. Enforcement of Arbitral Awards Against States and State Entities. Arbitration International, 2007, Vol.23, No 3, p. 469.

ICSID šķīrējtiesai šādas piesaistes nav, tās spriedumu izpildi regulē ICSID konvencija. Savukārt Ņujorkas Konvencijas vai kāda nacionālā regulējuma piemērošana ir izslēgta.⁴⁵⁹

Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpilde zināmā mērā ir saistīta ar ICSID konvencijā un ICSID šķīrējtiesas reglamentā izmantoto terminoloģiju. Gan ICSID konvencijas 47. pants, gan ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pants paredz šķīrējtiesai tiesības rekomendēt (*recommend*) tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Regulējumā netiek lietota cita terminoloģija, kā, piemēram, „lemt par,” „pieņemt lēmumu par,” „piespriest” u.c. ICSID šķīrējtiesu praksē ir analizēta terminoloģija un tās ietekme uz lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu juridisko spēku. ICSID šķīrējtiesas vairākārt ir skaidrojušas, ka termins „rekomendācija” (*recommendation*) ICSID konvencijas kontekstā ir pielīdzināms terminam „spriedums” (*order*), tādējādi izklaidējot šaubas par lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu pusēm saistošo raksturu.⁴⁶⁰ Šāds viedoklis ir pausts arī jaunākajā tiesību doktrīnā.⁴⁶¹ Agrākos autoru darbos gan sastopams viedoklis, ka ICSID rekomendētajiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir vairāk morāli saistošs spēks, nevis tiesiski saistošs spēks.⁴⁶² Kopumā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu neizpildes sekas lielā mērā var ietekmēt izpratne par to juridisko dabu. Ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi pusēm nav juridiski saistoši, tad būtu nelogiski aplūkot to izpildi vispār. Šādā gadījumā šķīrējtiesas sastāvs nevarētu tiesiski sodīt vai radīt negatīvas sekas, taisot galīgo spriedumu pusei, kura atsakās pildīt rekomendējoša rakstura lēmumu. Savukārt, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir pusēm juridiski saistoši, tad sekas saistībā ar to neizpildi var būt nopietnākas. Tomēr, neskatoties uz ICSID šķīrējtiesu praksē nostiprināto atziņu par lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo raksturu, to izpildi nevar pielīdzināt galīgam ICSID šķīrējtiesas lēmumam.

ICSID šķīrējtiesu spriedumu atzīšanu un izpildi regulē vienīgi ICSID konvencijas 54. pants. Tas norāda uz ICSID konvencijas unikālo raksturu, jo citi tiesību instrumenti, kas regulē starptautisku strīdu izšķiršanu, neregulē lēmumu izpildi, bet atstāj šo jautājumu nacionālā regulējuma vai piemērojamā starptautiskā līguma ziņā. Uzskatāms piemērs ir Ņujorkas Konvencijas piemērošana starptautisko komerciālu šķīrējtiesu spriedumu izpildē.

---

⁴⁵⁹ Sk.piem. Amerasinghe C.F. The International Centre for Settlement of Investment Disputes and Development Through the Multinational Corporation. Vanderbilt Journal of Transnational Law, 1976, Vol. 9, p. 793; Delaume, G.R. Reflections on the Effectiveness of Internatitonal Arbitral Awards. Journal of International Arbitration, 1995, Vol. 12, p. 17.

⁴⁶⁰ Sk.piem. ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No. 2 (October 28, 1999), para. 9; ICSID Case No. ARB/02/18: Tokios Tokelés v. Ukraine. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 4; ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 58.

⁴⁶¹ Sk. piem. Parra R.A. The History of ICSID. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 230-231.

⁴⁶² Collins L. Essays in International Litigation and the Conflict of Laws. Oxford: Clarendon Press, 1994, p. 74.

ICSID konvencijas 54. pants paredz, ka ikviena ICSID konvencijas dalībvalsts atzīst spriedumu, kas izdots saskaņā ar ICSID konvenciju, kā saistošu un izpilda finanšu saistības, ko uzliek spriedums, tā, it kā tas būtu šīs valsts tiesas galīgais spriedums.⁴⁶³ Tas nozīmē, ka nav nepieciešams ICSID sprieduma izpildē iesaistīt valsts nacionālās institūcijas. Rodas jautājums, vai ICSID konvencijas 54. panta regulējums ir attiecināms arī uz lēmumiem, ko ICSID šķīrējtiesa izdod pirms galīgā sprieduma, piemēram, lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju. Izmantojot gramatisko tiesību normu iztulkošanas metodi, nav iespējams gūt apstiprinošu atbildi.

Lai gan ICSID konvencijas 48. pants paredz, ka ICSID šķīrējtiesas sastāva izdotajam spriedumam jābūt rakstiskā formā,⁴⁶⁴ tomēr ICSID konvencija nesniedz termina „spriedums” (*award*) definīciju. Neskatoties uz to, ka ICSID konvencija nesatur tiešu „sprieduma” definīciju, kas izslēgtu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus no tās tvēruma, spriedums šī panta kontekstā var tikt raksturots, kā galīgs šķīrējtiesas sastāva lēmums, kas aptver visus jautājumus, kas jāizspriež šķīrējtiesas sastāvam. Spriedums ir lēmums, kas atrisina lietu pēc būtības.⁴⁶⁵

Ņemot vērā ICSID konvencijas 48. pantu tvērumu, secināms, ka arī ICSID konvencijas 54. pants ir attiecināms vienīgi uz galīgiem ICSID šķīrējtiesu spriedumiem. Tas nozīmē, ka ICSID šķīrējtiesu lēmumi, kas izdoti pirms galīgā sprieduma, kā, piemēram, lēmums par jurisdikciju vai lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju nav uzskatāms par spriedumiem un nav izpildāms pats par sevi saskaņā ar ICSID konvencijas 54. pantu. Tomēr, ja lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek iekļauts vai atspoguļots galīgā spriedumā, tas kļūst par izpildes un atzīšanas priekšmetu. Šī pieeja tika izmantota lietā *Tanzania v. IPTL*.⁴⁶⁶ Pagaidu lēmumu un lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem iekļaušana galīgā spriedumā var notikt kā atsauce uz šo lēmumu kā galveno tēžu citēšana lēmumā vai kā šī lēmuma pievienošana spriedumam kā pielikums.

Izvērtējot ICSID konvencijas radīšanas procesu, var secināt, ka tās izstrādātāji nevēlējās uzlikt pienākumu pusei, kas ir valsts, izpildīt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Jau iepriekš norādīts, ka bažas radīja apstākļi, ka pienākums izpildīt tiesību aizsardzības pagaidu

---

⁴⁶³ 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States, Article 54.

⁴⁶⁴ 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States, Article 48(2).

⁴⁶⁵ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 811-812. International Centre for Settlement Investment Disputes. *Binding Force and Enforcement*. UNCTAD, 2003, p. 11.

⁴⁶⁶ ICSID Case No. ARB/98/8: *Tanzania Electric Supply Company Limited v. Independent Power Tanzania Limited*. Decision on the Respondent's Request for Provisional Measures (Appendix A to the Award) (December 20, 1999), para. 32.

līdzekļus tā juridiski saistošā spēka dēļ, var nonākt pretrunā ar valsts publisko kārtību vai konstitucionālajām tiesību normām.⁴⁶⁷

Ņemot vērā, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju izpilde netiek tieši regulēta ICSID konvencijā, interesanti ir analizēt ICSID šķīrējtiesas praksi, kas skaidri norāda uz to, ka „šķīrējtiesas lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir ne mezāk saistošs kā galīgais spriedums”⁴⁶⁸ un ka „lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem vienmēr tiek pieņemts, sagaidot, ka puses tam pakļausies.”⁴⁶⁹ Gadījumā, ja lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek pielīdzināts galīgam spriedumam, tad nevar tikt noliegta šādu lēmumu izpilde saskaņā ar ICSID konvencijas 54.pantu.

Autorei nav informācijas, vai šāda analīze ir veikta praksē, kad ir bijusi nepieciešamība iesaistīt vispārējās jurisdikcijas tiesas, lai panāktu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildi. Var pieņemt, ka gadījumā, ja puse lūgtu lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildi vispārējās jurisdikcijas tiesā saskaņā ar ICSID konvencijas 54. pantu, puse, kas pretojas šāda lēmuma izpildei, varētu izmantot ne tikai ICSID konvencijas gramatisko interpretāciju, bet arī valsts nacionālo regulējumu. Piemēram, Rumānijas, kas ir ICSID konvencijas dalībvalsts, tiesiskais regulējums paredz aizliegumu izpildīt ārvalstīs piespriestus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.⁴⁷⁰ Tomēr šādā gadījumā būtu jāņem vērā, ka valsts ir ratificējusi ICSID konvenciju, tādējādi tā kļūst par daļu no valsts nacionālajām tiesībām. Papildus gadījumā, ja rodas kolīzija starptautisku tiesību normu un nacionālu tiesību normu, tiesību normu hierarhijā prevelē starptautiskā tiesību norma jeb ratificētās starptautiskās konvencijas regulējums. Piemēram, Latvijā 1994. gada likuma „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem”⁴⁷¹ 13. pants paredz, ja starptautiskajā līgumā, kuru Saeima ir apstiprinājusi, paredzēti citādi noteikumi nekā Latvijas Republikas likumdošanas aktos, tiek piemēroti starptautiskā līguma noteikumi. Arī Satversmes tiesas likuma⁴⁷² 16. pants paredz, ka nacionālajām normām jāatbilst Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem.

Turklāt pat, ja tiktu pieņemts, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav juridiska spēka, to neizpilde var nozīmēt vispārēja pienākuma nekaitēt šķīrējtiesas procesam pārkāpumu

---

⁴⁶⁷ Sk. Promocijas darba nodaļu 1.2.

⁴⁶⁸ Sk. piem. ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Decision on Provisional Measures (October 28, 1999), 5 ICSID Report 387, 2002, para. 9.

⁴⁶⁹ ICSID Case No. ARB/06/1: Spyridon Roussalis v. Romania. Decision on Provisional Measures (July 22, 2008), para. 22.

⁴⁷⁰ Mavrogordato Z., Sidere G. The Nature and Enforcability of ICSID Provisional Measures. The International Journal of Arbitration, Mediation and Dispute Management, 2009, Vol. 75, Nr. 1, p. 45.

⁴⁷¹ Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem. LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1994. gada 26. janvāris, Nr. 11(142).

⁴⁷² Satversmes tiesas likums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1996. gada 14. jūnijs, Nr. 103(588).

vai pienākuma pakļauties ICSID jurisdikcijai pārkāpumu. Šāds pienākums attiecas arī uz ICSID konvencijas dalībvalstu vispārējās jurisdikcijas tiesām.⁴⁷³ Saskaņā ar 1969. gada Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 27. pantu, valstis ir atbildīgas par savu tiesību aizsardzības iestāžu rīcību un tās nevar atsaukties uz nacionālajām tiesību normām, lai attaisnototu starptautisko saistību neizpildi.⁴⁷⁴

Ņemot vērā diskusijas par ICSID šķīrējtiesu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko regulējumu, būtisks ir strīdā iesaistītās puses pienākuma tvērums gadījumā, ja tā nepakļaujas ICSID šķīrējtiesas lēmumiem, un šādas rīcības juridiskās sekas.

3.2. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rekomendēšanu neizpildes gadījumu analīze

Lai gan lielākoties puses pilda ICSID šķīrējtiesas lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, tomēr dažos gadījumos lēmuma izpilde netika nodrošināta. Šajā nodaļā autore apskatīs tikai tās lietas, kas izšķirtas saskaņā ar ICSID konvenciju un ICSID šķīrējtiesas reglamentu atšķirīgā izpildes procesa dēļ. Tabulā Nr.2. ir norādītas ICSID šķīrējtiesas lietas, kurās puse nav pakļāvusies ICSID šķīrējtiesas lēmumam rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus.

Tabula Nr.2.

Lietas, kurās puse nav pakļāvusies ICSID šķīrējtiesas lēmumam rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus

Nr.	Lietas	Gads
1	ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador).	2007
2	ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador.	2009

⁴⁷³ Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 759.

⁴⁷⁴ Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām, 1969, 27.pants. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=73443> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

3	ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador.	2009
4	ICSID Case No. ARB/02/16: Sempra Energy International v. Argentina Republic.	2009
5	ICSID Case No. ARB/06/2: Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosk Kaplún v. Plurinational State of Bolivia.	2010
6	ICSID Case No ARB/77/1: AGIP S.p.A. v. People's Republic of the Congo.	1979
7	ICSID Case No. ARB/05/16 (Annulment Proceedings): Rumeli Telekom A.S. and Telsim Mobil Telekomunikasyon Hizmetleri A.S. v. Republic of Kazakhstan.	2010

Aplūkojot tabulā Nr.2. sniegto informāciju, redzams, ka salīdzinoši liels lietu īpatsvars, kurās konstatēta nepakļaušanās ICSID lēmumam rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, ir pret Ekvadoras Republiku. Jāatzīmē, ka Ekvadoras Republika ir otrā valsts pēc Bolīvijas, kas izstājās no ICSID sistēmas.

Ekvadora ir vairakkārt atteikusies pakļauties ICSID lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. *City Oriente v. Ecuador*⁴⁷⁵ lietā ICSID šķīrējtiesa lēmumā rekomendēja Ekvadorai atturēties no kompānijas *City Oriente* pārstāvju kriminālvajāšanas un pārtraukt nodokļu iekasēšanu saskaņā ar jauno peļņas nodokļa regulējumu. Neskatoties uz ICSID šķīrējtiesas lēmumu, Ekvadoras ģenerālprokurors turpināja pieprasīt dažu *City Oriente* darbinieku arestu. Galu galā strīds starp pusēm tika atrisināts un tiesvedība tika pārtraukta.⁴⁷⁶ Savukārt *Perenco v. Ecuador*⁴⁷⁷ lietā ICSID šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rekomendēja valdībai nekonfiscēt mantu, ar ko bija saistīts investīciju strīds. Tomēr nedēļu pēc šī lēmuma pieņemšanas valsts uzņēmums *Petroecuador* mēģināja izsolē pārdod 1,4 miljonus barelu naftas, kas bija konfiscēta no *Perenco*. Jāatzīmē, ka izsolē neviens nepretendēja uz naftas iegādi. Otrai pusei – *Perenco*, ICSID šķīrējtiesa lēmumā bija rekomendējusi izveidot kontu, kurā noguldīt apstrīdēto nodokļu maksājumu summu līdz galējam spriedumam lietā. *Perenco* šo

⁴⁷⁵ ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007).

⁴⁷⁶ Vis-Dunbar D. Ecuador defies provisional measures in dispute with French oil company. Investment Treaty News, June 5, 2009. Pieejams: <http://www.iisd.org/itn/2009/06/05/ecuador-defies-provisional-measures-in-dispute-with-french-oil-company/> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

⁴⁷⁷ ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009).

lūgumu izpildīja.⁴⁷⁸ Lietā *Burlington v. Ecuador*⁴⁷⁹ iznākums attiecībā uz lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildi bija līdzīgs.

Argentīna vairakkārt ir atteikusies pakļauties ICSID šķīrējtiesas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. *Sempra v. Argentina*⁴⁸⁰ lietā ICSID šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem prasīja, lai Argentīna atturētos no jebkādas rīcības, kas varētu pasliktināt liecinieku lietā spēju sniegt mutiskas liecības. Tomēr Argentīnas vispārējā jurisdikcijas tiesa izdeva lēmumu, ar kuru aizliedza lieciniekiem liecināt ICSID šķīrējtiesas procesā.

Turpmākajā sprieduma atcelšanas procesā, kuru ierosināja Argentīna, *ad hoc* Atcelšanas komiteja (Annulment Committee) pieņēma lēmumu turpināt sprieduma izpildes apturējumu, ja Argentīna iemaksā pagaidu kontā summu USD 75,000,000 (septiņdesmit pieci miljoni) dolāru apmērā. *Ad hoc* komitejas lēmums tālāk paredzēja, ka gadījumā, ja Argentīna lūgumu neizpildīs 120 dienu laikā no lēmuma izdošanas, *ad hoc* komiteja var, balstoties uz *Sempra* lūgumu, pieņemt lēmumu par sprieduma izpildes aizturējuma pārtraukšanu, pat nedodot Argentīnai iespēju paskaidrot lēmumu neizpildes iemeslus.⁴⁸¹ Argentīna lēmumu neizpildīja un Atcelšanas komiteja, atsaucoties uz *Sempra* lūgumu, 2009. gada 7. augustā pieņēma lēmumu pārtraukt sprieduma izpildes apturējumu.⁴⁸² Šajā gadījumā skaidri redzamas sekas, ja puse nepakļaujas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tomēr jāņem vērā, ka šis ir ICSID sprieduma atcelšanas process, kas pēc būtības atšķiras no šķīrējtiesas procesa.

Līdzīgi *Vivendi v. Argentina*⁴⁸³ lietā sprieduma atcelšanas procesa laikā, Atcelšanas komiteja lūdza Argentīnu iemaksāt drošības naudu atbilstoši sprieduma summai vai rakstiski garantēt šīs summas apmaksu bez kavēšanās, ja nepieciešams. Argentīna lūgumu neizpildīja,

---

⁴⁷⁸ Vis-Dunbar D. Ecuador defies provisional measures in dispute with French oil company. Investment Treaty News, June 5, 2009. Pieejams: <http://www.iisd.org/itn/2009/06/05/ecuador-defies-provisional-measures-in-dispute-with-french-oil-company/> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁷⁹ ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009).

⁴⁸⁰ ICSID Case No. ARB/02/16: Sempra Energy International v. Argentina Republic. Decision on Provisional Measures (January 16, 2006).

⁴⁸¹ ICSID Case No. ARB/02/16 (Annulment Proceeding): Sempra Energy International v. Argentina Republic. Decision on the Argentina Republic's Request for a Continued Stay of Enforcement of the Award (Rule 54 of the ICSID Arbitration Rules) (March 5, 2009), para. 117-120.

⁴⁸² ICSID Case No. ARB/02/16 (Annulment Proceeding): Sempra Energy International v. Argentina Republic. Decision on Sempra Energy International's Request for the Termination of the Stay of Enforcement of the Award (August 07, 2009).

⁴⁸³ ICSID Case No. ARB/97/3 (Annulment Proceedings): Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentina Republic. Decision on Annulment (July 3, 2002), 6 ICSID Report Nr. 340, 2004.

tāpēc investors pieprasīja 2007. gada ICSID sprieduma ⁴⁸⁴ izpildi, kamēr vēl norisinājās sprieduma atcelšanas process.

ICSID šķīrējtiesa *Quiborax v. Bolivia* ⁴⁸⁵ lietā 2010. gada 26. februārī pieņēma lēmumu, kas paredzēja pārtraukt krimināllietu pret vairākiem prasītāja pārstāvjiem. Bolīvija lēmumu neizpildīja, bet 2010. gada 7. aprīlī iesniedza prasību par trīs šķīrējtiesnešu diskvalifikāciju, kā rezultātā šķīrējtiesas process tika apturēts.

Lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav pildījuši arī Kongo Republika *AGIP v. Congo* ⁴⁸⁶ lietā. ICSID šķīrējtiesa lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem pieprasīja Kongo Republikai apkopot visus dokumentus, kas atrodas *AGIP* uzņēmuma telpās valstī, iesniegt šo dokumentu sarakstu ICSID šķīrējtiesai, kā arī pašus dokumentus pēc *AGIP* lūguma. Kongo Republikas valdība ignorēja ICSID šķīrējtiesas lēmumu un tās norādījumus neizpildīja. ICSID šķīrējtiesa, pieņemot spriedumu lietā, ņēma vērā atbildētāja nepakļaušanos lēmumam, spriedumā norādot atsauci par nepakļaušanos. ⁴⁸⁷

Ar pušu nepakļaušanos lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir saistīta arī lieta *Rumeli v. Kazakhstan*.⁴⁸⁸ Sākotnēji lietā tika pieņemts spriedums, saskaņā ar kuru Kazahstānai jāatmaksā prasītājam 125 miljoni ASV dolāru ar kavējuma procentiem.⁴⁸⁹ Kazahstāna uzsāka sprieduma atcelšanas procesu, savukārt Rumeli norādīja, ka ir nepieciešams atcelt ICSID sprieduma izpildes apturējumu. Lūgumā Rumeli pamatoja, ka pastāv pamatotas šaubas par spriedumā noteiktās summas atmaksu, jo Kazahstāna jau iepriekš ir atteikusies atlīdzināt spriedumā noteikto summu citā lietā pret kādu ASV kompāniju. ICSID sprieduma *ad hoc* Atcelšanas komiteja piedāvāja Kazahstānai divus izvēles variantus. Pirmais paredzēja Kazahstānas pienākumu iemaksāt pagaidu kontā pusi no iepriekš spriedumā noteiktās summas, tas ir 62,5 miljonus ASV dolāru. Savukārt otrais variants paredzēja Kazahstānas pienākumu rakstiski apliecināt savu apņemšanos samaksāt pilnu ICSID šķīrējtiesas spriedumā noteikto summu 30 dienu laikā no ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesa galējā lēmuma. Kazahstāna izvēlējās otro variantu. Tomēr, kad ICSID šķīrējtiesas sprieduma *ad hoc* Atcelšanas komiteja

---

⁴⁸⁴ ICSID Case No. ARB/97/3: *Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentina Republic*. Award (November 21, 2000).

⁴⁸⁵ ICSID Case No. ARB/06/2: *Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosk Kaplún v. Plurinational State of Bolivia*. Decision on Provisional measures (February 26, 2010).

⁴⁸⁶ ICSID Case No. ARB/77/1: *AGIP S.p.A. v. People's Republic of the Congo*. Award (November 30, 1979), 1 ICSID Report 309.

⁴⁸⁷ Waibel M. *The Backlash Against Investment Arbitration: Perceptions and Reality*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 91.

⁴⁸⁸ ICSID Case No. ARB/05/16 (Annulment proceedings): *Rumeli Telekom A.S. and Telsim Mobil Telekomunikasyon Hizmetleri A.S. v. Republic of Kazakhstan*. Decision of the Ad Hoc Committee (March 25, 2010).

⁴⁸⁹ ICSID Case No. ARB/05/16: *Rumeli Telekom A.S. and Telsim Mobil Telekomunikasyon Hizmetleri A.S. v. Republic of Kazakhstan*. Award (June 28, 2009).

pieņēma galīgo lēmumu lietā 2010. gada 25. martā, ar kuru noraidīja ICSID sprieduma atcelšanu, Kazahstāna savas uzņemtās saistības 30 dienu laikā neizpildīja.

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var tikt attiecināti ne tikai uz atbildētāju, kas parasti ir ieguldījumu pieņemošā valsts, bet arī uz prasītāju. Šī iemesla dēļ iemesli un argumentācija pret lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem varētu būt atšķirīga. Tomēr, analizējot ICSID šķīrējtiesas spriedumus lietās, kurās tika lemts par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem kādai no pusēm, autore secina, ka parasti ieguldījumu pieņemošā valsts ir tā puse, kura pārsvarā nav pakļāvusies ICSID šķīrējtiesas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju. Analizējot pušu argumentāciju attiecībā uz iebildumiem pret ICSID šķīrējtiesas tiesībām pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, autore tos var izdalīt divās kategorijās. Pirmajā kategorijā ietilpst tādi iebildumi pret ICSID šķīrējtiesas tiesībām pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas vērsti pret suverēnu valsti, kas saistīti ar starptautisko tiesību pārkāpumu. Savukārt otrajā kategorijā ietilpst iebildumi, kas saistīti ar valsts suverenitātes nepamatotu ierobežošanu.

3.2.1. Iemesli, kas saistīti ar starptautisko tiesību pārkāpšanu

Pirmkārt, neskatoties uz ICSID šķīrējtiesu praksē nostiprināto viedokli, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu ir pusēm saistoši, šis ir viens no biežāk izmantotajiem iemesliem lēmuma izpildes atteikumam. ICSID šķīrējtiesas rekomendēto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošais raksturs tika atgādināts salīdzinoši nesenā lietā *Tethyan Copper Company Pty Limited v. Islamic Republic of Pakistan*⁴⁹⁰ 2012. gada 13. decembrī. Arī iepriekš ICSID šķīrējtiesas vairākās lietās⁴⁹¹ norādīja, ka, neskatoties uz ICSID konvencijā izmantoto terminoloģiju, to rekomendācijām ir saistošs raksturs. Ja pastāvētu šaubas par ICSID šķīrējtiesas rekomendēto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku, viss tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts būtu nelietderīgs, izskatot starptautiskus investīciju strīdus.

Arī strīdos starp valstīm ANO Starptautiskajā tiesā jautājums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku ir atrisināts Lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem

---

⁴⁹⁰ ICSID Case No. ARB/12/1: *Tethyan Copper Company Pty Limited v. Islamic Republic of Pakistan*. Decision on Provisional Measures (December 13, 2012), para. 120.

⁴⁹¹Sk.piem.: ICSID Case No. ARB/06/11: *Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007), para. 58; ICSID Case No. ARB/02/18: *Tokios Tokelés v. Ukraine*. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003), para. 4; ICSID Case No. ARB/06/21: *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador)*. Decision on Provisional Measures (November 19, 2007), para. 51.- 53.

lietā starp Vācijas un Amerikas Savienotajām Valstīm (*La Grand*).⁴⁹² Šī lēmuma galvenā atziņa ir, ka pieņēmums, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav saistošs raksturs, būs pretējs šī institūta mērķim. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošais raksturs izriet no nepieciešamības tos piemērot, lai garantētu taisnīgumu un aizsargātu pušu tiesības uz izpildāmu galīgo spriedumu.

Otrkārt, puse, kura atsakās pakļauties lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, parasti norāda, ka šāda lēmuma atzīšanai un izpildei ir nepieciešams valsts vispārējās jurisdikcijas tiesas iesaistīšana jeb tās atbalsts.

Vispārējo jurisdikciju tiesu loma, ICSID lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpildes procesā, tika apspriesta jau ICSID konvencijas izveides procesā.⁴⁹³ Ņemot vērā, ka ICSID šķīrējtiesu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nevar pielīdzināt galējam spriedumam un tas tiek izdots kā rekomendācija, strīdīgs ir jautājums, vai vispārējās jurisdikcijas tiesa vispār šādus lēmumus būtu kompetenta atzīt un izpildīt. Tomēr uz nepieciešamību iesaistīt vispārējās jurisdikcijas tiesas šādu lēmumu izpildē ir norādījusi arī Francijas apelācijas tiesa.⁴⁹⁴ Ņemot vērā, ka lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu rada tiesisku pienākumu valstij, pret kuru tas vērsts, tā saistoša rakstura dēļ, ir iespējams secināt, ka tiesiskais pienākums, kas izriet no šāda lēmuma attiecas arī uz šīs valsts vispārējās jurisdikcijas tiesām saskaņā ar starptautiskajām tiesībām.

Starptautisko tiesību komisijas 2001. gadā pieņemto pantu projektu par „Valstu atbildību par starptautiski prettiesisku rīcību” 4. pants paredz, ka jebkura valsts institūcijas rīcība ir uzskatāma par valsts rīcību saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, neatkarīgi no tā, vai institūcija īsteno likumdošanas, izpildvaras, tiesu vai jebkuras citas funkcijas, vienalga kādu vietu tā ieņem valsts struktūrā un vai tā ir valsts centrālās valdības vai reģionālas vienības institūcija.⁴⁹⁵ Savukārt 1969. gada Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām paredz, ka dalībnieks nevar atsaukties uz nacionālo tiesību normu prasībām, lai attaisnotu līguma neizpildi.⁴⁹⁶ Tas nozīmē, ka valsts ir atbildīga arī par tās vispārējās jurisdikcijas tiesu rīcību un nevar aizbildināties

---

⁴⁹² ANO Starptautiskās tiesas lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem lietā: Germany/ United States of America, I.C.J. Reports, 1999, p. 9.

⁴⁹³ ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968, p. 338. Sk. arī. Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 765-767.

⁴⁹⁴ Cour d'appel, Rennes, decision of October 26, 1984. In: 24 International Legal Materials, 1985, p. 340.

⁴⁹⁵ Starptautisko tiesību komisijas pantu projekts par „Valstu atbildību par starptautiski prettiesisku rīcību”, 2001, 4.pants. Pieejams: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_515_add2.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁴⁹⁶ Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām, 1969, 27.pants. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=73443> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

ar nacionālā regulējuma trūkumu, lai nepildītu tādas starptautiskas saistības, kā pakļaušanos ICSID šķīrējtiesas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendāciju.

Vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetence pārskatīt ICSID šķīrējtiesas spriedumus un tādējādi arī lēmumus tika skatīta lietas *Enron v. Argentina* atcelšanas procesa laikā.⁴⁹⁷ Argentīna pēc sprieduma pieņemšanas lietā⁴⁹⁸ paziņoja, ka tā spriedumam nepakļausies, ja to neatzīs tās vispārējās jurisdikcijas tiesa. Saskaņā ar Argentīnas izvirzīto teoriju tā pakļautos ICSID spriedumiem un lēmumiem tikai tad, ja šāda lēmuma izpildi veiktu tās vispārējās jurisdikcijas tiesa. Tas nozīmētu, ka investoram, par labu kuram pieņemts lēmums vai spriedums, būtu jāvēršas valsts vispārējās jurisdikcijas tiesā, lai saņemtu spriedumā vai lēmumā norādīto naudas summu. Šāda pieeja grautu vienu no galvenajām investīciju šķīrējtiesu idejām, kas atbrīvo investoru no vēršanās vispārējās jurisdikcijas tiesās. Argentīna pamatoja izvirzīto teoriju ar ICSID konvencijas 54. panta 2. daļu: „*Puse, cenšoties rast atzīšanu vai pildīšanu Līgumslēdzēja Valsts teritorijās, izsniedz kompetentai tiesu vai citai varas iestādei, kuru šāda Valsts ir iecēlusi šādam nolūkam, lēmuma kopiju, kuru apstiprinājis Ģenerālsēkretārs. Katra Līgumslēdzēja Valsts paziņo Ģenerālsēkretāram par kompetentas tiesas vai citas varas iestādes nozīmēšanu šim nolūkam un par jebkurām turpmākajām izmaiņām šādā nozīmēšanā*”.⁴⁹⁹ Baidoties no ilgstošas tiesvedības un atteikuma izpildīt spriedumu, puse, par labu kurai bija spriedums, atteicās rīkoties atbilstoši Argentīnas norādījumiem vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tomēr ICSID atcelšanas komiteja norādīja, ka Argentīna izvirzītajā teorijā ignorētas ICSID konvencijas 53. panta 1. daļas prasības, kas paredz: „*Lēmums ir saistošs pusēm un nav pakļauts jebkādei pārsūdzēšanai vai jebkādiem citiem labojumiem, kā izņemot tiem, ko paredz šī konvencija. Katra puse ievēro un pilda lēmuma noteikumus, izņemot gadījumu, kad pildīšana ir atlikta atbilstoši attiecīgajiem šīs konvencijas nosacījumiem.*”⁵⁰⁰ ICSID *ad hoc* atcelšanas komiteja tādējādi skaidro, ka ICSID konvencijas 54. panta 2. daļa paredz izpildes mehānismu tikai izņēmuma gadījumos, proti, gadījumos, kad valsts lēmumu jeb spriedumu nepilda labprātīgi.

Tas nozīmē, ka iebildums par to, ka ir nepieciešams vispārējās jurisdikcijas tiesas atbalsts, lai panāktu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildi, ir nepamatots un pretējs tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta būtībai. Šādu lēmumu izpilde parasti ir

---

⁴⁹⁷ ICSID CASE No. ARB/01/3 (Annulment proceedings): *Enron Corporation and Ponderosa Assets, L.P. v. The Argentina Republic*. Decision on the Request for Continued Stay of Enforcement (October 7, 2008), paras. 66-69.

⁴⁹⁸ ICSID CASE No. ARB/01/3: *Enron Corporation and Ponderosa Assets, L.P. v. The Argentina Republic*. Award (January 14, 2004).

⁴⁹⁹ 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States, Article 54(2) (Autores izcēlums).

⁵⁰⁰ 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States, Article 53(1) (Autores izcēlums).

nepieciešama nekavējoties, lai nepieļautu nesamērīgu otras puses tiesību apdraudējumu un garantētu taisnīgu spriedumu.

3.2.2. Iemesli, kas saistīti ar valsts suverenitātes nepamatotu ierobežošanu

Starptautiskā strīdā, kurā, no vienas puses, ir jāizsver investora intereses, bet, no otras puses, investīciju pieņemošās valsts intereses, pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas rastu vienmērīgu līdzsvaru starp šīm interesēm, nav viegli, īpaši gadījumos, kad valsts ir īstenojusi savas suverēnās tiesības. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu pamatā nav šaubu par iespējamo sprieduma izpildi, bet drīzāk praksē noteiktu priekšnoteikumu pastāvēšanu. Arvien aktuālāks kļūst jautājums, vai šo priekšnoteikumu analīzei būtu jāietver arī publiskās kārtības (*public order*) apsvērumi, ja ar pagaidu tiesību aizsardzības līdzekļiem tiek aizskartas suverēnas valsts tiesības. Jautājuma aktualitāti pamato diskusijas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tvērumu, proti, vai šķīrējtiesai jāņem vērā lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu iespējamās sekas attiecībā uz investīciju pieņemošās valsts suverenitāti.

Vairākas valstis – Venecuēla, Bolīvija un Ekvadora ir denonsējušas ICSID konvenciju. Paskaidrojot savu izvēli, valstu pārstāvji ir norādījuši uz nepieciešamību nodrošināt valsts suverēnās tiesības regulēt investīcijas savas valsts teritorijā.⁵⁰¹ Piemēram, Ekvadora vairākās lietās ir norādījusi uz lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rekomendēšanu netaisnīgo ietekmi uz tās suverēnajām tiesībām.⁵⁰² ICSID konvencijas denonsācija pat varētu būt saistīta ar apsvērumiem, ka strīdu risināšanas izmaksas ar ārvalstu investoriem šķīrējtiesā ir lielākas, nekā ieguvums, ko dod valsts līdzdalība ICSID konvencijā.

Suverenitāte ir izšķirošā un valsti raksturojošā pamatīpašība un nozīmē tās augstāko varu iekšējās attiecībās un neatkarību starptautiskā aspektā.⁵⁰³ Šodien aktuāls ir jautājums, cik absolūta ir valsts vara pār tās iekšējām lietām. Nenoliedzami, ka suverenitāte ir viens no starptautisko tiesību pamatjēdzieniem.⁵⁰⁴ Arī ANO Starptautiskā tiesa slavenajā lietā *The Corfu*

---

⁵⁰¹ Tietje Ch., Nawrot K., Wackernagel C. The Legal Effects of a Denunciation of ICSID. Beiträgen zum Transnationalen Wirtschaftsrecht, 2008, March, Heft.74, p. 5-7.

⁵⁰² Sk.piem. ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007); ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007); ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009).

⁵⁰³ Bojārs J. Starptautiskās privāttiesības I. Rīga: Zvaigznes ABC, 2010, 38. lpp.

⁵⁰⁴ Dixon M., McCorquodale R. Cases and Materials on International Law. 2nd edition. London: Black Stone, 1995, p. 279.

*Channel*⁵⁰⁵ norādīja uz nepieciešamību respektēt valstu suverenitāti. Tomēr mūsdienās arvien vairāk tiesību zinātnieku sāk apšaubīt valsts suverenitātes absolūtismu un norāda uz jēdziena konceptuālām izmaiņām.

Izvērtējot valstu suverenitātes jēdziena nozīmi mūsdienās, lai izprastu suverenitātes lomu investīciju tiesību kontekstā, autore secina, ka pastāv atšķirīgi viedokļi par valstu suverenitātes pašreizējo tvērumu un nākotnes attīstības tendencēm. Proti, tiesību doktrīnā var izdalīt galvenokārt divus virzienu. Vienu virzienu pārstāv tiesību zinātnieki, kas izteikti liberāri raugās uz valstu suverenitāti un uzskata valsts ekskluzīvo suverenitātes kontroli par novecojušu un neatbilstošu mūsdienu prasībām. Šis virziens pārstāv viedokli, ka starptautisko tiesību normām vēl dziļāk jāiekļaujas valstu nacionālajā regulējumā, sekmējot globālo progresu.⁵⁰⁶ Šāda pieeja ir pretrunā klasiskajai teorijai, ko pārstāv, piemēram, Tomass Hobss, aizstāvot valsts suverenitāti.⁵⁰⁷ Kopumā šī virziena piekritēji uzskata valsts suverenitāti par traucēkli pasaules kārtības nodrošināšanai. Kasess (*Cassese*) pat aicina izmantot *jus cogens* normas kā līdzekli pret valstu imunitāti.⁵⁰⁸

Otru virzienu pārstāv tiesību zinātnieki, kas uzskata, ka ir nepieciešams nostiprināt ideju par valstu suverenitāti, jo vienīgi tā valstu valdības var novērst globālās pārvaldības rezultātā radītās negatīvās sekas.⁵⁰⁹ Papildus tiek norādīts, ka suverenitātes nozīmes mazināšana var pat radīt nevienlīdzību,⁵¹⁰ kuru vada un kontrolē „neatkarīgi eksperti no nekuriens”.⁵¹¹

Atšķirīgu viedokļu pastāvēšana attiecībā uz valstu suverenitātes lomas nozīmi starptautiskajās tiesībās norāda uz pretējiem viedokļiem par globālās pārvaldības ieguvumiem. Lai gan abu virzienu pārstāvji norāda uz vienu mērķi – kopējo labumu, tomēr izvēlētie ceļi to sasniegšanai atšķiras. Daži tiesību zinātnieki norāda, ka valstu suverenitāte jau ir zaudējusi savu nozīmi un šodien ir uzskatāma vienīgi par mītu.⁵¹² Savukārt profesors Bojārs pauž striktu

---

⁵⁰⁵ ANO Starptautiskās tiesas spriedums lieta: *The Corfu Channel Case* (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland/Albania). I.C.J. Reports, 1949, p. 35.

⁵⁰⁶ Cassese A. *Realizing Utopia: The Future of International Law*. United Kingdom: Oxford University Press, 2012, p. xvii-xxi.

⁵⁰⁷ Sk.piem. Morgan M.L. (ed) *Classics of Modern and Political Theory*. Cambridge: Hackett Publish Co., 1992, p. 554.

⁵⁰⁸ Cassese A. For an Enhanced Role of *Jus Cogens*. Book: Cassese A (ed). *Realizing Utopia: The Future of International Law*. United Kingdom: Oxford University Press, 2012, p. 158-172.

⁵⁰⁹ Koskeniemi M. *The Wonderful Artificiality of States*. *Proceedings of the American Society of International Law*, 1994, p. 22-29.

⁵¹⁰ Sk.piem. Kingsbury B. *Sovereignty and Inequality*. *European Journal of International Law*, 1998, No. 9, p. 599-625.

⁵¹¹ Kennedy D. *Challenging Expert Rule: The Politics of Global Governance*. *Sidney Journal of International Law*, 2005, Nr. 27, p. 5.

⁵¹² Lauterpocht E. *Sovereignty – Myth or Reality*. *International Law Affairs*, January 1997, Nr.73; Schreuer Ch. *The Waning of the Sovereign State: Towards New Paradigm for International Law?* *European Journal of International Law*, 1993, Nr. 4, p. 447.

viedokli, ka nesuverēna valsts nevarētu ratificēt nevienu līgumu, jo tad ratifikācija zaudētu jebkādu jēgu.

Viens no iemesliem, kādēļ mazinās valstu suverenitātes loma starptautiskajās tiesībās, ir valstu pievienošanas starptautiskiem līgumiem un dalība starptautiskās organizācijās, kam valstis deleģē noteiktas savas tiesības,⁵¹³ piemēram, pievienošanās Eiropas Savienība vai ICSID konvencijas ratificēšana. Ja valstis nebūtu suverēna vispār, tās nevarētu deleģēt nevienai starptautiskai organizācijai nekādas pilnvaras, jo tās nepiemīt nesuverēnai valstij.

Viennozīmīgi suverenitātes jēdziens gadsimtu laikā ir piedzīvojis pārmaiņas, kā arī izmaiņas ir vērojamas investīciju tiesību kontekstā.

Klasiski tiesību doktrīnā tiek norādīts, ka valsts suverenitāte tiek pārkāpta, ja ārējs spēks iejaucas valsts iekšējās lietās un liek pieņemt lēmumus, kas neatbilst tautas interesēm.⁵¹⁴ Tieši šādu argumentu izmanto investīciju pieņemošās valstis, norādot uz pārlietu lielo ICSID šķīrējtiesas iejaukšanos valstu iekšējās lietās rekomendējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Valstis pievienojušās ICSID konvencijai galvenokārt, lai piesaistītu ārvalstu investorus un tādejādi veicinātu ekonomisko izaugsmi. Tajā pašā laikā līdz ar pievienošanos ICSID konvencijai valstis deleģē daļu savu suverēno tiesību. Tas nozīmē, ka valstis deleģē daļu savas suverenitātes cerībā, ka tā rezultātā investīciju plūsma palielināsies un tiks veicināta ekonomiskā izaugsme. Tomēr ICSID konvencijas galvenais mērķis nebūt nav tās dalībvalstu ekonomiskās izaugsmes veicināšana. Kā norādīja Pasaules Bankas valde, piederība ICSID konvencijai dotu papildu stimulu privāto investīciju ieplūšanai dalībvalsts teritorijā, kas ir konvencijas galvenais mērķis.⁵¹⁵ Savukārt privāto investīciju ieplūšana valstī ne vienmēr nozīmē strauju ekonomisko izaugsmi ilgtermiņā.

Joprojām ir aktuāls jautājums par ICSID konvencijas dalībvalstu nodoto suverēno tiesību īstenošanu robežām. Ja parlamenta iespēja diktēt nacionālo politiku atbilstoši valsts iedzīvotāju interesēm ir daļa no suverenitātes,⁵¹⁶ kuras deleģēšana varētu tikt uzskatīta par nesamērīgu iejaukšanos valsts iekšējās lietās, tad ICSID šķīrējtiesas tiesības pieņemt tādas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas paredz ierobežojumus valstij izpildīt nacionālo likumu, joprojām ir diskutabls jautājums.

Iespējams atbildi var rasts noskaidrojot, vai izskatot starptautisku investīciju strīdu ir atšķirīga pieeja, rekomendējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus privātam investoram vai

---

⁵¹³ Chayas A., Chayas A. *The New Sovereignty. Compliance with International Regulatory Agreements*. London: Harward University Press, 2005, p. 27.

⁵¹⁴ Sk.piem. Pleps J., Pastars E., Plakane I. *Konstitucionālās tiesības*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2004, 100-101. lpp.

⁵¹⁵ Sornarajah M. *The International Law on Foreign Investment*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2010, p. 313.

⁵¹⁶ Pleps J., Pastars E., Plakane I. *Konstitucionālās tiesības*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2004, 102. lpp.

suverēnai valstij. Pastāv vispārējs viedoklis, ka nav attaisnojama iemesla, lai pielāgotu šķīrējtiesas procesu arī tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanas aspektā valsts īpašā statusadēļ.⁵¹⁷ Šāda pieeja nepārprotami izriet no pušu vienlīdzības principa, kas ir taisnīga strīda izšķiršanas procesa nozīmīgs priekšnoteikums. Tomēr atšķirīga ir pušu tiesību ierobežošana, nododot valsts un privāta investora savstarpēja strīda izšķiršanu šķīrējtiesai. Privātam investoram šķīrējtiesas process piedāvā procesa elastību, kas nebūtu iespējams vispārējās jurisdikcijas tiesā. Savukārt valstij šķīrējtiesas process nozīmē suverenitātes ierobežošanu. Proti, piekrītot šķīrējtiesas procesam, valsts ir pakļauta ierobežojumiem, no kuriem citkārt būtu brīva.⁵¹⁸

Jau ICSID konvencijas 47. panta izstrādes gaita norāda uz valstu bažām par nesamērīgu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu apdraudējumu to suverēnajām tiesībām. Ķīna iebilda termina „noteikt” (*prescribe*) izmantošanai ICSID konvencijas 47. pantā attiecībā uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Savu nostāju pret tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo spēku attiecībā uz valstīm Ķīna pamatoja ar bažām par valsts nespēju izpildīt šādu lēmumu nacionālās politikas dēļ.⁵¹⁹

Šobrīd jautājums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo raksturu vairs nav apstrīdams, jo tas ir nostiprināts gan ICSID praksē, gan tiesību doktrīnā. Tomēr jautājums par atšķirīgu pieeju, rekomendējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus starptautiskā investīciju strīdā pret valsti, joprojām ir aktuāls.

ICSID šķīrējtiesa lietās *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador*⁵²⁰ un *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador*⁵²¹ sniedza savu skaidrojumu par iespējamo valsts suverēno tiesību ierobežojumu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas dēļ. Abās lietās tika rekomendēti tādi tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi kā aizliegums izpildīt valsts pieņemtu likumu, kas paredzēja peļņas nodokļa palielināšanu ienākumiem no investora veiktās investīcijas. Ekvadora, sniedzot savu viedokli par šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veida rekomendēšanu, norādīja, ka likuma izpildes ierobežošana nozīmēs iejaukšanos tās suverēnajās tiesībās. Lietā *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador*⁵²² ICSID šķīrējtiesa norādīja, ka

---

⁵¹⁷ Gaillard E. Recent Developments in State Immunity From Execution In France: Creighton v. Qatar. Mealey's. International Arbitration Report, 2000, Nr. 15, p. 49.

⁵¹⁸ Fox H. States And The Undertaking To Arbitrate. International Comparative Law Quarterly, 1988, Nr. 37, p. 4.

⁵¹⁹ ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968. Sk. arī: Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. The ICSID Convention: A Commentary. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 764.

⁵²⁰ ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007).

⁵²¹ ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009).

⁵²² ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007).

tai ir saprotams, ka Ekvadoras likumdevējs ir pieņēmis likumu tā nacionālās suverenitātes ietvaros, un tāpēc valsts konstitucionālā tiesa bija lēmusi, ka šāda rīcība ir atbilstoša valsts konstitūcijai.⁵²³ Jāatzīmē, ka investors paralēli ICSID šķīrējtiesas procesam bija vērsies Ekvadoras Konstitucionālajā tiesā, lai lūgtu atzīt likumu, ar kuru palielināts tā peļņas nodoklis par 50%, par neatbilstošu konstitūcijai. Papildus šķīrējtiesas sastāvs norādīja, ka Ekvadorai ir tiesības pieņemt tādus likumus, ko tā uzskata par piemērotiem tās kopējam labumam, un šķīrējtiesa ne vēlas, ne ir tiesīga iejaukties tās likumdošanā. Šķīrējtiesa norādīja, ka tās rīcība šīs lietas sakarā ir aprobežota ar strīda izšķiršanu starp pusēm, kas izriet no savstarpējā līguma.⁵²⁴ Lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu atcelšanu ICSID šķīrējtiesa norādīja, ka tai nav tiesības aizkavēt Ekvadoras likumdošanu, bet vienīgi izšķirt strīdu. Tālāk šķīrējtiesa skaidroja, ka tā ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nav iejaukusies Ekvadoras likumdošanā, bet apturējusi kādu piespiedu līdzekli vai darbību, kā rezultātā varētu tikt apdraudētas pušu tiesības, kas izriet no noslēgtā investīciju līguma, piemēram, prasītāja tiesības prasīt līguma izpildi no atbildētāja.⁵²⁵

Līdzīga ICSID šķīrējtiesas *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador* lietas analīze⁵²⁶ ļauj secināt, ka šķīrējtiesa cenšas norādīt, ka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi var tikt piemēroti abām pusēm līdzvērtīgi, neskatoties uz to, ka viena no pusēm ir valsts. Pretējā gadījumā valsts varētu rīkoties pēc saviem ieskatiem, tādējādi kaitējot taisnīgam strīda izskatīšanas procesam, un savu rīcību attaisnot ar suverēnām tiesībām.

Ja tiek pieņemts, ka valsts, ratificējot un kļūstot par ICSID konvencijas dalībvalsti, ir nodevusi daļu savu suverēno tiesību kopēja mērķa sasniegšanai, tad netiek prettiesiski apdraudēta valsts suverenitāte, ICSID šķīrējtiesai pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šāda analīze piemērojama arī iepriekš minētajiem gadījumiem. Pievienošanās ICSID konvencijai nenoliedzami ierobežo dalībvalstu tiesības, tomēr tas notiek ar dalībvalstu brīvu piekrišanu. Būtiski ir nošķirt suverenitātes ierobežošanu un suverēno tiesību īstenošanas deleģēšanu. Pakļaušanās starptautiskas organizācijas lēmumiem, kuras dalībvalsts ir valsts, nenozīmē tās suverenitātes zaudēšanu, bet noteiktas suverēno tiesību īstenošanas daļas nodošanu kopēja mērķa labā.⁵²⁷ Valstis var jebkurā brīdī atgūt savu suverēno tiesību īstenošanu, piemēram, denonsējot starptautisku līgumu, saskaņā ar kuru tās šo tiesību īstenošanu bija nodevušas.⁵²⁸

---

⁵²³ Ibid., para. 43.

⁵²⁴ Ibid.

⁵²⁵ ICSID Case No. ARB/06/21: *City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador)*. Decision on revocation of provisional measures (May 13, 2008), para. 57.

⁵²⁶ ICSID Case No. ARB/08/6: *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009), para. 50.

⁵²⁷ Pleps J., Pastars E., Plakane I. *Konstitucionālās tiesības*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2004. 101. lpp.

⁵²⁸ Cassese A. *Realizing Utopia: The Future of International Law*. United Kingdom: Oxford University Press, 2012, p. 26.

ICSID šķīrējtiesai jebkurā gadījumā, rekomendējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, izskatot konkrētus lietas apstākļus, vienmēr jāatrod taisnīgs līdzsvars starp investoru un ieguldījumu uzņemošo valsti, īpaši gadījumos, ja tiek skartas valsts suverēnās tiesības.

Ņemot vērā iepriekš aplūkotas tiesību doktrīnas atziņas, autore norāda, ka analogiska pieeja nevar tikt piemērota attiecībā uz lietu *Sergei Paushok v. Mongolia*⁵²⁹ tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanas kontekstā. Lai gan arī šī lieta bija saistīta ar investīciju tiesībām un tika pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas ierobežo valsts tiesības attiecībā uz nodokļu regulējuma izpildi, tomēr to izšķīra *ad hoc* šķīrējtiesas skaņā ar UNCITRAL šķīrējtiesu reglamentu. Galvenokārt analīzes atšķirīgo pieeju nosaka ICSID konvencijas un UNCITRAL šķīrējtiesas reglamenta atšķirīgās juridiskās dabas. ICSID šķīrējtiesas pamatā ir starptautiska konvencija, kurai pievienojoties, dalībvalstis nodod daļu savu suverēno tiesību izpildīšanu starptautiskai organizācijai ICSID. Savukārt UNCITRAL šķīrējtiesas reglaments ir citas nozīmes dokuments, kas nosaka šķīrējtiesas procesa kārtību un to visbiežāk izmanto kā *ad hoc* šķīrējtiesu procesuālo regulējumu.

Pēdējos gados iezīmējusies jauna tendence investīciju tiesību kontekstā attiecībā uz valstu suverenitāti. Jau iepriekš autore norādīja, ka vairākas valstis ir denonsējušas ICSID konvenciju. Vēl vairāk valstis ir pārskatījušas divpusējos investīciju līgumus, lai tomēr nodrošinātu savu suverenitāti un aizsargātu savu pilsoņu cilvēktiesības, drošību un tiesības uz tīru vidi.⁵³⁰ Tādas valstis kā Kanāda, Vācija un ASV, pārskatot divpusējos investīciju līgumus, jau ir nostiprinājušas savas tiesības kontrolēt valstī ārvalstu investorus.⁵³¹ Savukārt Argentīna, Kazahstāna, Kongo un Libērija ir atteikušās izpildīt ICSID šķīrējtiesas spriedumu un samaksāt tajā noteikto summu.⁵³² Tas iezīmē valsts lomas maiņu starptautiskajās investīciju tiesībās.

Valsts mēģinājumus nosargāt savu suverenitāti ir pamanījušas arī ICSID *ad hoc* komitejas. Par to liecina vēlākie *ad hoc* komitejas lēmumi, kuros apšaubīta ICSID šķīrējtiesu argumentācija, pārlietu aizsargājot privātu investoru intereses. Piemēram, lietā *CMS v. Argentina*⁵³³ *ad hoc* komiteja sprieduma atcelšanas procesa laikā pārskatīja spriedumā plaši traktēto investora tiesību garantiju un atzina, ka ICSID spriedums ir pārlietu nelabvēlīgs valsts interesēm. Šo spriedumu

---

⁵²⁹ UNCITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. And CJS Vostokneftgaz Co. V. Mongolia. Order on Interim measures, (September 2, 2008). Pieejama: <http://italaw.com/documents/Paushok-Interim.pdf> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

⁵³⁰ UNCTAD. World Investment Report, 2010, p. 81-90.

⁵³¹ Alvarez J.E. Why are we „Re-calibrating” our Bit’s? World Arbitration and Mediation Review, Vol.4, No 2, 2011.

⁵³² Mistelis L.A. Concise International Arbitration. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 142.

⁵³³ ICSID Case No. ARB/01/8 (Annulment proceedings): CMS Gas Transmission Company v. Argentina Republic. Decision of the Ad hoc comitee on the application for Annulment of the Argentina Republic (September 25, 2007), para. 130.

asi kritizē Alvarezs (*Alvarez*), norādot uz draudiem, ko var izraisīt pārlietu liela investīciju pieņemošās valsts aizsardzība, izšķirot investīciju strīdus.⁵³⁴

Kopumā, autore secina, ka, ņemot vērā ieteikumus rekomendēt piesardzīgus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus investīciju strīda šķīrējtiesas procesā, ICSID prakse tomēr parāda, ka valsts dalība šķīrējtiesas procesā pagaidām būtiski nemaina tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas pieeju. Tomēr nevar tikt ignorēta tendence izvērtēt valsts tiesības un suverenitātes ierobežojumus, lai panāktu līdzsvaru starp investora un valsts tiesībām. Ņemot vērā jaunāko *ad hoc* komitejas praksi, suverenitātes jēdziens no jauna tiek pārskatīts investīciju tiesību kontekstā, un tiek meklēts vidusceļš starp absolūto valsts suverenitāti un suverenitātes nodošanu starptautiskajām organizācijām, lai rastu kopēju labumu.

3.3. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem neizpildīšanas sekas

ICSID šķīrējtiesas prakse liecina, ka ICSID šķīrējtiesas lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem ir tiesiskas sekas, neskatoties uz ICSID konvencijā norādītajām šķīrējtiesas tiesībām vienīgi rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, nevis tos noteikt. To apliecina arī ICSID konvencijas tapšanas vēsture, kas palīdz pilnīgāk interpretēt ICSID konvencijas tiesību normas atbilstoši to mērķim. Lai gan puses pārsvarā brīvprātīgi pakļaujas ICSID šķīrējtiesu lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tomēr praksē pastāv daži gadījumi, kad puses to nav darījušas.

Sākotnējā ICSID konvencijas versija paredzēja tiesības ICSID šķīrējtiesai uzlikt sodu pusei par nepakļaušanos lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tomēr diskusijās par panta redakciju tika secināts, ka šāds regulējums ir pārāk neskaidrs un nevajadzīgs. Tika pieņemts Juridiskās komitejas (*Legal Committee*) lēmums, kas paredzēja, ka ICSID šķīrējtiesas sastāvam būs vienīgi tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Neskatoties uz balsojumu par šādu regulējumu, Juridiskā komiteja turpmākajās sarunās norādīja, ka ICSID šķīrējtiesas sastāvs varēs ņemt vērā sekas, kas iestājušās tā iemesla dēļ, ka kāda no pusēm nav pakļāvusies lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Proti, Juridiskā komiteja nonāca pie secinājuma, ka ICSID konvencija specifiski neregulēs lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nepakļaušanās sekas, bet paredzēja, ka šādos gadījumos ICSID šķīrējtiesas sastāvs šādu rīcību varēs ņemt vērā taisot galīgo spriedumu.⁵³⁵ Tas nozīmē, ka, neskatoties uz

⁵³⁴ Alvarez J.E. The return of the State. *Minnesota Journal of International Law*, 2011, Nr.20, p. 223.

⁵³⁵ Parra R.A. The History of ICSID. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 230. Sk. arī: Donovan D. The Scope and Enforceability of Provisional Measures in International Commercial Arbitration: A Survey on Jurisdiction, the Work of UNCITRAL and Proposals for Moving Forward. *International Council for Commercial Arbitration Congress Series*, 2003, No.11, p. 108.

soda mehānisma neesamību attiecībā uz nepakļaušanos lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem,⁵³⁶ ICSID šķīrējtiesas sastāvam tomēr ir iespēja izvērtēt un ņemt vērā nepakļaušanos lēmumam, taisot galīgo spriedumu.

Praksē nav izņēmums tādi gadījumi, kad ICSID šķīrējtiesa norāda, ka tiks ņemta vērā puses nepakļaušanās lēmuma izpildei par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tomēr vienota pieeja šim jautājumam nepastāv. Piemēram, lietā *Perenco v. Ecuador*⁵³⁷ ICSID šķīrējtiesa, atsaucoties uz ICSID šķīrējtiesu praksi un ANO Starptautiskās tiesas praksi, norādīja, ka ICSID konvencijas dalībvalstīm ir pienākums saskaņā ar starptautiskajām saistībām pakļauties lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tajā pašā laikā, konkrētas rekomendācijas neizpildes sekas lēmumā nav noteiktas. ICSID šķīrējtiesas sastāvs vien norādīja, ka stingri izvērtēs nepakļaušanos rekomendācijai par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šādu, pēc autores vērtējama, diskreitu pieeju ICSID šķīrējtiesas sastāvs izmantoja arī vienā no pirmajām ICSID lietām - *Holiday Inns v. Morocco*.⁵³⁸ Jau šajā lietā šķīrējtiesa norādīja, ka tā var ņemt un ņems vērā jebkādu puses rīcību, kas liecinās par nepakļaušanos tās rekomendācijai.

No sprieduma lietā *AGIP v. Congo*⁵³⁹ skaidri izriet, ka Kongo Republikas valdība nav pakļāvusies ICSID šķīrējtiesas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Šķīrējtiesa ne tikai konstatēja puses nepakļaušanās rekomendācijai fakti, bet norādītāja uz šādas nepakļaušanās radītajām sekām, taisot spriedumu. Spriedumā norādīts, ka Kongo Republikas nepakļaušanās lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rezultātā arī pēc atkārtota lūguma tam pakļauties, prasītājam nebija nodrošināta pieeja dokumentiem, kas varēja palīdzēt lietas izskatīšanā. Jāņem vērā, ka šajā lietā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi ir saistīti ar pierādījumu nodrošināšanu. Pierādījumu nodrošināšanu regulē ICSID šķīrējtiesas reglamenta 34. panta trešā daļa. Tajā noteikts, ka pusēm jāsadarbojas ar šķīrējtiesas sastāvu, nodrošinot pierādījumus. Papildus pantā noteikts, ka šķīrējtiesas sastāvam jāņem vērā puses nepakļaušanās šīm saistībām un puses attaisnojošie iemesli.⁵⁴⁰ Tas liecina, ka ICSID šķīrējtiesas sastāvs var izdarīt pusei nelabvēlīgus secinājumus, ja tā bez attaisnojoša iemesla nesadarbojas pierādījumu iegūšanā, lai gan no ICSID konvencijas, gramatiski tulkojot, skaidri šādas tiesības neizriet attiecībā uz nepakļaušanos lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Kā norāda

⁵³⁶ Caron D. D. Interim Measures of protection: Theory and Practice in Light of the Iran-United States Claims Tribunal. *Zeitschrift für Ausländisches Öffentliches Recht und Völkerrecht*, 1986, Nr.46, p. 511.

⁵³⁷ ICSID Case No. ARB/08/6: *Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador*. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009), para. 67.

⁵³⁸ ICSID Case No. ARB/72/1: *Holiday Inns S.A. and others v. Morocco*. Order (July 2, 1972). Sk. Lalive P. The First „World Bank” Arbitration (*Holidays Inns v. Morocco*) – Some Legal Problems. 1 ICSID Report, 1993, p. 137.

⁵³⁹ ICSID Case No ARB/77/1: *AGIP S.p.A. v. People's Republic of the Congo*. Award (November 30, 1979), 1 ICSID Report 309, para. 7.-9.

⁵⁴⁰ ICSID šķīrējtiesas reglamenta 34.panta 3.daļa.

Džeremijšs K. Šarps (*Jeremy K. Sharpe*), ir vairāki procesuāli priekšnoteikumi, lai šķīrējtiesas sastāvs varētu izdarīt nelabvēlīgus secinājumus par pusi, kura nenodrošina pierādījumus atbilstoši šķīrējtiesas lūgumam. Proti, pusei, kas lūdz nodrošināt pierādījumus, jāpierāda, ka otrai pusei, pret kuru šāds lūgums ir vērstš, ir pieeja pierādījumiem; jābūt saprātīgai saiknei starp lietas faktiskajiem apstākļiem un pieprasītajiem pierādījumiem; pusei, kas lūdz nodrošināt pierādījumus, jānodrošina visi pierādījumi no savas puses un jānorāda, kādi varētu būt pierādījumi, kas atrodas otras puses rīcībā; šķīrējtiesai jānodrošina pusei, kas izteikusi lūgumu, taisnīgs tiesas process.⁵⁴¹

ICSID lietā *MINE v. Guinea* šķīrējtiesa izteica brīdinājumu prasītājam lēmumā par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, ka „šķīrējtiesas sastāvs ņem vērā sekas spriedumā, ko radījusi jebkura MINE nepakļaušanās šķīrējtiesas rekomendācijai”.⁵⁴² Jāpiebilst, ka arī šajā lietā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi bija saistīti ar pierādījumu nodrošināšanu. Lai gan sākotnēji prasītājs kavējās izpildīt ICSID lēmumu, tomēr beigās tam pakļāvās.

Neskatoties uz to, ka ICSID šķīrējtiesa, taisot spriedumu, var vien izdarīt nelabvēlīgus secinājumus par pusi, kura nav pakļāvusies lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tomēr arī šādas tiesības nevar uzskatīt par nelietderīgām. No vairāku autoru darbiem izriet secinājums, ka šāds tiesību apmērs ICSID šķīrējtiesai ir pietiekams, lai nodrošinātu procentuāli lielu pušu pakļaušanos lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.⁵⁴³

Tomēr būtiski ir saprasts vai ICSID šķīrējtiesa var izdarīt nelabvēlīgus secinājumus par pusi, kura nepakļaujas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, kas paredz pierādījumu nodrošināšanu, vai šādi nelabvēlīgi secinājumi var tikt izdarīti arī citās lietās, kas nav saistītas ar pierādījumu nodrošināšanu. Attiecībā uz starptautiskām komerciālām šķīrējtiesām tas nebūtu iespējams, jo pastāv princips, ka šķīrējtiesnešiem pret pusēm ir jāizturas taisnīgi un vienlīdzīgi, pat ja šķīrējtiesas sadarbošanās ar vienu no pusēm ir sarežģītāka. Kopumā pusi nevar atzīt par atbildīgu par lietas iznākumu pēc būtības, ja tā nesadarbojas ar šķīrējtiesu lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu.⁵⁴⁴ Arī ICSID šķīrējtiesas procesā sekas ir

---

⁵⁴¹ Sharpe J.K. Drawing Adverse Inferences from the Non-Production of Evidence. *International Arbitration Law Journal*, 2006, No.22, p. 554-570.

⁵⁴² ICSID Case No. ARB/84/4: *Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea*. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, 1997, p. 69.

⁵⁴³ Sk.piem: Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. *Journal of International Arbitration*, 2009, Volume 26, Issue 6, p. 801; Yesilirmak A. Provisional measures in international commercial arbitration. Hague: Kluwer Law, 2005, p. 242-243; Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book: Binder Ch. (ed.) *International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer*. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 181.

⁵⁴⁴ Yesilirmak A. Provisional measures in international commercial arbitration. Hague: Kluwer Law, 2005, p. 242; Pierre K. Interim Measures issued by Arbitral Tribunals and the Courts. Less theory, please. Book: Berg A.J. *International Arbitration and National Courts: The Never Ending Story*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2001, p. 103.

līdzīgas, tomēr atšķirību iezīmē ICSID konvencijas 34. panta 3. daļa, kas īpaši nosaka sekas, kad puse nesadarbojas pierādījumu nodrošināšanā šķīrējtiesas procesā.

Kopumā, atšķirībā no starptautiskās komerciālās šķīrējtiesas, kur nelabvēlīgus secinājumus par pusi, taisot spriedumus, šķīrējtiesa nevar izdarīt pat gadījumā, kad puse nav sadarbojusies pierādījumu nodrošināšanā, ICSID šķīrējtiesas procesā šķīrējtiesa var ņemt vērā puses nepakļaušanos lēmumam par jebkāda veida tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. ICSID šķīrējtiesai ir tiesiskajā regulējumā nenoteiktas, bet no ICSID prakses izsecināmas tiesības gan brīdināt puses par iespējamajām sekām, ja netiks pildīts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, gan izdarīt nelabvēlīgus secinājumus, taisot spriedumu, par pusi, kura nav pakļāvusies šim lēmumam. Tiek uzskatīts, ka tieši šīs tiesības ir iemesls, kāpēc ICSID šķīrējtiesas procesa puses lielākoties brīvprātīgi pakļaujas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.⁵⁴⁵ Tomēr, no otras puses skatoties, autore vērš uzmanību apstāklim, ka ne juridiskajā literatūrā, ne ICSID praksē nav noteiktas robežas šādām ICSID šķīrējtiesas tiesībām, kas nemanāmi var sākt konfliktēt ar šķīrējtiesas objektivitātes principu. Objektivitātes princips tiek dēvēts par absolūti neatņemamu un dominējošu starptautiskās šķīrējtiesas standartu.⁵⁴⁶ Objektivitātes princips, izskatot starptautiskus investīciju strīdus, izriet no ICSID konvencijas 14. panta, kas paredz, ka šķīrējtiesnešiem jābūt tādiem, „uz kuriem var paļauties *patstāvīgu spriedumu pieņemšanā*”.⁵⁴⁷ Savukārt, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir skaidrojusi, ka objektivitātes princips nozīmē, ka tiesai ir jābūt subjektīvi brīvai no aizspriedumiem un objektīvi nevar pastāvēt nekādas šaubas par to.⁵⁴⁸ Tas nozīmē, ja šķīrējtiesa pieņem lēmumu, balstoties nevis uz faktiem un pierādījumiem, bet ņemot vērā arī puses uzvedību, rodas pamatotas bažas, vai tas neietekmē šķīrējtiesas spēju pieņemt patstāvīgu spriedumu. Iespējams, ka risinājums būtu puses attaisnojumu izvērtēšana nepakļauties lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, piemēram, pirms nelabvēlīgu secinājumu izdarīšanas, taisot galējo spriedumu. Ja pastāvētu noteikti kritēriji šādiem attaisnojumiem, būtu iespējams garantēt plašāku objektivitāti, taisot galējo spriedumu, un iespējams, mazināt procesa uzsākšanas iespējamību par sprieduma atcelšanu šķīrējtiesas neobjektivitātes dēļ.

---

⁵⁴⁵ Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book: Binder Ch. (ed.) International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, p.184.

⁵⁴⁶ Rubins N., Lauterburg B. Independence, Impartiality and Duty of Disclosure in Investment Arbitration. Book: Knahr C., Koller C., Rechberger W., Reinisch E. Investment and Commercial Arbitration-Similarities and Divergences. The Netherlands: Eleven International Publishing, 2010, p. 155.

⁵⁴⁷ 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States, Article. 14.

⁵⁴⁸ Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā: 110/1995/616/706 Findlay v. United Kingdom, para. 73.

Lai gan lielākā daļa ICSID šķīrējtiesā iesaistīto pušu pakļaujas ICSID šķīrējtiesas lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tomēr praksē ir daži gadījumi, kad tā nav noticis, neradot šai pusei papildu materiālus zaudējumus.⁵⁴⁹ Piemēram, starptautiskās komerciālās šķīrējtiesas procesā šķīrējtiesai ir tiesības piedzīt par labu vienai pusei zaudējumus, kas tai radušies tādēļ, ka otra puse nav pakļāvusies lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.⁵⁵⁰ Līdzīgi arī ANO Starptautiskā tiesa atzīst kompensācijas principu gadījumos, kad puse nav pakļāvusies lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.⁵⁵¹

Bismuts (*Bismuth*) izvirza tēzi, ka lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tā neizpildes gadījumā nevar radīt papildu labumu pusei, kura uzskatāma par labuma guvēju no šī lēmuma pēc būtības.⁵⁵² Autore piekrīt šādam apsvērumam, norādot, ka šāda pieeja uzskatāma par atbilstošu tieši ICSID šķīrējtiesas procesa īpatnību dēļ. Proti, tas neradītu liekus sarežģījumus un pārmērīgu slogu kādai no pusei gadījumos, kad lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiek pieņemts pirms ir pieņemts lēmums par ICSID šķīrējtiesas jurisdikciju izskatīt strīdu vispār. Turklāt, ņemot vērā, ka nepastāv vienoti kritēriji, kas būtu uzskatāmi par pietiekamu attaisnojumu, lai atbrīvotu pusi no pienākuma pakļauties lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Investīciju pieņemošo valstu nepakļaušanās lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rada jautājumu par sankciju nepieciešamību ICSID šķīrējtiesas procesā. Kā minēts iepriekš, ICSID konvencija neparedz piespiedu mehānismu ICSID šķīrējtiesas lēmuma vai sprieduma izpildei. Vienīgais norādījums ir, ka šķīrējtiesa, taisot spriedumu, var ņemt vērā puses nepakļaušanos. Izvērtējot šo jautājumu, jāņem vērā starptautisko investīciju strīdu izšķiršanas specifiku starp valsti un investoru un starptautisko investīciju tiesību īpatnības. Daži autori ir norādījuši uz bīstamajām sekām, kas rastos, ja pastāvētu sankciju mehānisms gadījumos, kad investīciju pieņemošā valsts nepakļautos galīgajiem šķīrējtiesas lēmumiem.⁵⁵³ Autore pieņem, ka sankciju pastāvēšana, kas ļautu šķīrējtiesai tās izmantot arī gadījumos, kad investīciju pieņemošā valsts nepakļaujas ICSID lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, varētu radīt nelabvēlīgas sekas. Plašākas diskusijas par sankciju mehānisma iespējamību ICSID šķīrējtiesas procesa kontekstā būs iespējamās tikai tad, kad tiks atrisināta kolīzija starp konfidencialitātes principu un procesa caurskatāmības principu. Pretējā gadījumā sankciju mehānisms radītu

---

⁵⁴⁹ Sk. piem. ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador.

⁵⁵⁰ Yesilirmak A. Provisional measures in international commercial arbitration. Hague: Kluwer Law, 2005, p. 243.

⁵⁵¹ ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Germany/Iceland. I.C.J. Reports, 1974, p. 175.

⁵⁵² Bismuth R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. Journal of International Arbitration, 2009, Volume 26, Issue 6, p. 800 - 802.

⁵⁵³ Joubin-Bret A. Is There a Need for Sanctions in International Investment Arbitration? Proceedings of the Annual Meeting – American Society of International Law, 2012, p.131.

nevienlīdzību starp pusēm, jo jau šobrīd trūkst skaidri noteiktu un paredzamu standartu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanai vispār. Pirms tiesiskā regulējuma sakārtošanas sankciju mehānisms nav iespējams.

Autore pieņem, ka taisnīgāks līdzeklis par sankciju mehānisma ieviešanu, ņemot vērā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu regulējumu, būtu, piemēram, ētikas normu pieņemšana, kas regulētu pušu pārstāvju rīcību un strīda izšķiršanas procesu ICSID šķīrējtiesā. Starptautisko tiesību asociācija (*International Law Association*) 2010. gadā pieņēma Hāgas Principus par pušu pārstāvju ētikas standartiem starptautiskās tiesās un šķīrējtiesās (*Hague Principles on Ethical Standards for Counsel Appearing before International Courts and Tribunals*).⁵⁵⁴ Šie principi varētu būt labs paraugs ICSID ētikas normu izstrādei, jo tie piedāvā pušu pārstāvju rīcības minimālo standartu starptautiskajā arēnā.⁵⁵⁵

Papildu risinājums varētu būt pušu, kuras nav pakļāvušās lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, publiskošana. Šāds pienākums varētu būt ICSID, izdodot gadskārtējo atskaiti.

ICSID varētu ņemt piemēru no citām starptautiskajām organizācijām, lai nodrošinātu pakļaušanos ICSID šķīrējtiesu lēmumiem. Piemēram, ANO Ģenerālsekretariāts un citas ANO institūcijas, lai nodrošinātu pakļaušanos ANO Starptautiskās tiesas lēmumiem, ir izveidojušas jauktas komisijas vai nodrošinājušas speciālus novērotājus, kas uzrauga lēmumu izpildi.⁵⁵⁶ Līdzīgu iniciatīvu varētu izmantot arī ICSID Administratīvā padome, lai veicinātu lēmumu izpildes pārraudzību arī attiecībā uz lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem rekomendāciju izpildi.

Ņemot vērā, ka ir valstis, piemēram, Argentīna, kas nepilda arī ICSID spriedumus, ir pienācis laiks nopietni pārdomāt jautājumu par sekām, kas var rasties, ja puses nepakļaujas ICSID lēmumiem. Pretējā gadījumā tiek apdraudēta ICSID šķīrējtiesas lietderība, risinot starptautiskus investīciju strīdus. Tomēr nevar apgalvot, ka šāda rīcība nepaliek gluži bez ievēribas, neskatoties uz regulējuma trūkumu tiesību aktos. Uz to norāda fakts, ka šobrīd ASV valdība, kurai ir 30% balsstiesību Pasaules Bankā, ir nolēmusi balsot pret aizdevuma piešķiršanu Argentīnai no Pasaules bankas, kamēr tā nenokārtos savus parādus ar ārvalstu investoriem. Tādu pašu nostāju paudusi Kanāda, Austrija, Dānija, Somija, Spānija, Francija un nesen arī Lielbritānija.⁵⁵⁷

⁵⁵⁴ International Law Association (ILA). *Hague Principles on Ethical Standards for Counsel Appearing before International Courts and Tribunals*. September, 2010. Pieejams: http://www.ucl.ac.uk/laws/cict/docs/Hague_Sept2010.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]

⁵⁵⁵ Boisson de Chazournes L. *The growth in investment litigation: perspectives and challenges*. Book: (Ed) Ehandi R., Sauve P. *Prospects in International Investment Law and Policy*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2013, p. 306-307.

⁵⁵⁶ *Ibid.* p.307.

⁵⁵⁷ AFTA. *AFTA Applauds UK Government's Decision to Oppose Future Lending to Argentina*. February 13, 2013. Pieejams: <http://www.atfa.org/15479/> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Šāda rīcība liek pieņemt, ka paralēli tiesiskam izpildes procesam pastāv alternatīvi ICSID šķīrējtiesas lēmumu izpildes veidi, ko var izmantot gadījumos, ja ir neiespējami izpildīt lēmumu, ievērojot procesu, ko paredz ICSID konvencija. Piemēram, attiecībā uz lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, puses var mēģināt sarunu ceļā panākt vienošanos par pakļaušanos ICSID lēmumam. Lai veicinātu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildi gadījumos, kad puse tam pretojas, iespējams, izdevīgi būtu izmantot mediācijas procesu sarunu ietvaros. Mediatora iesaiste sarunās starp pusēm veicinātu to sekmīgāku norisi, mazinot spriedzi starp pusēm un panākot vienošanos par turpmāko lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildi.

Pusēm ir iespēja pat uzsākt sabiedrisko attiecību kampaņu, kas vērsta uz nelabvēlīgas reputācijas radīšanu, piemēram, investīciju pieņemošajai valstij, starptautiskajā sabiedrībā. Slikta reputācija investīciju pieņemošai valstij var nozīmēt tās investīciju vides un kredītspējas pasliktināšanos. Daži investori šo uzskata par labāko līdzekli, lai panāktu investīciju pieņemošās valsts pakļaušanos ICSID šķīrējtiesas lēmumiem.⁵⁵⁸

Gadījumā, ja valsts nepilda lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, sarunu procesā var tikt iesaistīta valsts valdība, kas pārstāv investoru, lai uzsāktu diplomātiskas sarunas ar investīciju pieņemšo valsti. Šajā gadījumā var izmantot diplomātisko aizsardzību. Tas nozīmē, ka valsts pārņem sev piederīgās personas prasību pret citu valsti un turpina uzturēt to savā vārdā.

Pusei pastāv iespēja vērsties ar lūgumu pie ICSID šķīrējtiesas atkārtoti pieņemt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem vai lūgt CSID Ģenerālsekretariātam mudināt otru pusi pakļauties ICSID lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Sarunu procesā puse vēl var izteikt lūgumu iesaistīties kādai starptautiskai finanšu institūcijai, piemēram, Pasaules Bankai, kas var atsaukt vai aizturēt kredīta izmaksu investīciju pieņemošajai valstij, ja tā nepilda savas starptautiskās saistības. Jāņem vērā, ka attīstības valstīm Pasaules Banka ir nozīmīgs finanšu avots un kredīta izmaksu apturēšana var būtiski ietekmēt valsts ekonomisko situāciju.

Piemēram, no sprieduma lietā *CMS v. Argentīna* izrietošās investora tiesības tika cedētas *Blue Ridge* fondam. Tas izmantoja samērā agresīvu politisku stratēģiju, lai izdarītu gan politisku, gan diplomātisku spiedienu uz investīciju pieņemšo valsti.⁵⁵⁹ Lai gan šajā gadījumā ievērojami panākumi netika gūti, tomēr šādu fondu piesaiste nevar tikt noniecināta to specifisko zināšanu un pieredzes dēļ.

---

⁵⁵⁸ Bishop D. Introduction: The Enforcement of Arbitral Awards against Sovereigns. USA: JurisNet, 2009, p.7.

⁵⁵⁹ Vinuales J.E., Bentolila D. The use of Alternative (Non-Judicial) Means to Enforce Investment Awards against States. Book: Ed: Boisson de Chanzournes L., Kohen M.G., Vinuales J.E. Diplomatic and Judicial Means of Dispute Settlement. Leiden: Martinus Nijhoff, 2012, p. 259.

Šādi alternatīvi līdzekļi, lai veicinātu ICSID lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildi, var tikt izmantoti ne tikai atsevišķi, bet arī paralēli tiesiskajam izpildes procesam. No dotajiem piemēriem, redzams, ka praktiski pastāv samērā daudz un dažādi alternatīvi līdzekļi, lai veicinātu ICSID šķīrējtiesas lēmumu izpildi. Ne vienmēr tie var garantēt pozitīvu rezultātu, tomēr to pieļaujamība var garantēt papildu drošību pusei lēmuma neizpildes gadījumā, piedāvājot plašākas iespējas panākt taisnīga strīda izskatīšanas procesu.

Lai tiktu atrisināts jautājums par to, kādām ir jābūt sekām gadījumos, ja puse nepilda lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, sākotnēji būtu vēlams ICSID šķīrējtiesas reglamentā iestrādāt kritērijus, kas būtu uzskatāmi par pietiekamu attaisnojumu, lai atbrīvotu pusi no pienākuma pakļauties lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Secinājumi

ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpilde ir atšķirīga no šādu lēmumu izpildes vispārējās jurisdikcijas tiesas procesā un starptautiskā komerciālā šķīrējtiesas procesā. ICSID spriedumu izpildi regulē ICSID konvencija, tomēr tās regulējums nav piemērojams lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildei.

Ņemot vērā, ka ICSID praksē lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem atzīst par pusēm juridiski saistošu, var secināt, ka šķīrējtiesas sagaida, ka puses pildīs rekomendācijas par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

Praksē pastāv vairāki gadījumi, kad valstis ir atteikušās pildīt ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu. Kā galvenie attaisnojuma iemesli tiek minēti – rekomendāciju par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem tiesiskā daba, kam nav saistošs spēks, un pārlietu liela valsts suverēno tiesību ierobežošana.

Pievienojoties ICSID konvencijai, valstis nodod daļu savu suverēno tiesību izmantošanu kopēja mērķa sasniegšanai. Lai gan tiesību doktrīnā ir saskatāmi pārmetumi pārlietu lielai investoru tiesību aizsardzībai ICSID šķīrējtiesas procesā, tomēr pēdējā laika *ad hoc* komiteju lēmumi liecina par pārmaiņām, nostiprinot valsts suverenitātes robežas, izskatot investīciju strīdus.

No tiesiskā regulējuma izriet, ka vienīgās sekas, kas var rasties pusei gadījumā, ja tā atsakās pildīt ICSID šķīrējtiesas lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem, ir fakts, ka to šķīrējtiesa var ņemt vērā, taisot galīgo spriedumu, un izdarīt negatīvus secinājumus par pusi. Atsevišķos gadījumos šķīrējtiesa spriedumā ir pat lēmusi par zaudējumu atlīdzību lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu nepildēšanas dēļ. Šādā gadījumā šķīrējtiesai tomēr jāvērtē izpildes atteikuma iemesli objektivitātes garantētai. Tiesiskajā regulējumā nav

noteikti kritēriji, kas būtu uzskatāmi par attaisnojumu, lai puse varētu nepildīt lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Vienoti un paredzami kritēriji neizriet arī no ICSID prakses.

Neņemot vērā ar vien plašāk atzīto tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo raksturu, pastāv šaubas, ka tas dotu tiesības pusei, kuras labā rekomendēti tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi, lūgt to automātisku atzīšanu un izpildi saskaņā ar ICSID konvencijas 54. pantu, kas paredz automātisku ICSID šķīrējtiesas spriedumu izpildi.

Kopsavilkums

Sekmīgi veicot noteiktos uzdevumus, autore ir sasniegusi pētījuma mērķi un izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes, kas izteiktas secinājumu un priekšlikumu formā:

1. ICSID šķīrējtiesai ir dotas tiesības izšķirt strīdus starp investoriem un suverēnām valstīm. Tai skatā, saskaņā ar ICSID Konvencijas 47. pantu un ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pantu, tā var rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus pirms tā ir pieņēmusi lēmumu par savu jurisdikciju. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu mērķis ir veicināt tādu šķīrējtiesas procesā iesaistīto pušu uzvedību, lai tā nodrošinātu taisnīgu strīda izšķiršanas procesu.
2. Lai gan ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39. pants paredz, ka izteikt lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus var, tiklīdz lieta ir reģistrēta ICSID, un šāds lūgums tiks izskatīts, tiklīdz būs izveidots šķīrējtiesas sastāvs, tomēr regulējumā netiek novērsti sarežģījumi, kas var rasties veidojot šķīrējtiesu sastāvu. Tas var mazināt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu efektivitāti steidzamos gadījumos. Šo risku varētu novērst, ja tiktu izveidots patstāvīgs mehānisms, kas administrētu un piemērotu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus laika posmā līdz tiktu izveidots šķīrējtiesas sastāvs, kas izskata strīdu pēc būtības. Ieteicams veikt izmaiņas ICSID šķīrējtiesas reglamentā, jo ICSID konvencijas grozīšana ir daudz sarežģītāks process.
3. ICSID konvencijā nav norādes par ICSID šķīrējtiesas judikatūras lomu, izskatot starptautiskus investīciju strīdus. Jāuzsver, ka tieši no ICSID šķīrējtiesas prakses izriet izpratne par iespējamajiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem, to saturu un to rekomendēšanas priekšnoteikumiem. Izvērtējot ICSID šķīrējtiesas praksi, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, autore secina, ka gan puses, gan šķīrējtiesas ar vien vairāk atsaucas uz iepriekšējo šķīrējtiesu lēmumiem un izmanto tajos noteiktās atziņas. Tomēr vienlaicīgi šķīrējtiesas patur tiesības atkāpties no iepriekšējas prakses, ja uzskata to par nepieciešamu apstākļu specifikas dēļ. Atsauksšanās uz iepriekšējo ICSID šķīrējtiesu lēmumu argumentāciju ir svarīga šodien, kad pakāpeniski palielinās ICSID šķīrējtiesā izskatāmo lietu skaits, lai novērstu savstarpēji konfliktējošus lēmumus un neapdraudētu uzticamību ICSID sistēmai kopumā.
4. Lai novērstu situāciju, kad pie līdzīgiem apstākļiem tiek pieņemti atšķirīgi un pat savstarpēji konfliktējoši lēmumi, autore atbalsta viedokli par nepieciešamību ICSID šķīrējtiesas procesā ieviest prejudiciāla nolēmuma procedūru. Atšķirībā no apelācijas

procesa, kurā tiek pārskatīts jau pieņemts lēmums, prejudiciāla nolēmuma process ļaus novērst iespējamo kaitējumu, ko var radīt lēmums, jau tā pieņemšanas laikā. Šāds process ļaus apturēt strīda izskatīšanu un lēmuma pieņemšanu un ļaus lūgt prejudiciālo nolēmumu. Ieteicams izveidot patstāvīgu institūciju ICSID ietvaros, kura būtu pilnvarota sniegt prejudiciālo nolēmumu. Šāda procesa ieviešana veicinātu tiesisko noteiktību un uzticību ICSID šķīrējtiesas procesam.

5. Lai gan ICSID konvencijas 47. pants un ICSID šķīrējtiesas reglamenta 39.pants paredz šķīrējtiesai tikai tiesības rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, tomēr gan ICSID šķīrējtiesu prakse, gan tiesību doktrīnas atziņas liecina, ka tie ir pusēm juridiski saistoši. ICSID šķīrējtiesu praksē nepastāv vienveidība, argumentējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko dabu. Kā konstatēts promocijas darbā, šādu lēmumu juridisko spēku nevar pamatot ne ar tiesiskā regulējuma terminoloģijas atšķirībām angļu, franču un spāņu valodā, ne ar analogiju veidošanu ar ANO Starptautiskās tiesas praksi. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšana pieder pie ICSID šķīrējtiesas dabiskajām un neatņemamām tiesībām, kas izriet no ICSID konvencijas 44. panta. Šāds pamatojums ICSID šķīrējtiesu lēmumos aizsargātu mērķi, kāds jāsasniedz ar tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Papildus uz tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu saistošo raksturu norāda šķīrējtiesas tiesības ņemt vērā nepakļaušanos lēmumam.
6. Ne ICSID konvencija, ne ICSID šķīrējtiesas reglaments nenosaka tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus. ICSID šķīrējtiesasu praksē visbiežāk izmantotie tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidi ir: finansiālas garantijas, pierādījumu nodrošināšana, konfidencialitātes saglabāšana, rekomendācija neveidot agresīvu preses kampaņu vai nelabvēlīgu publicitāti, strīda nesaasināšana, paralēla procesa pārtraukšana vispārējās jurisdikcijas tiesā.
  - 6.1. Tiesiskajā regulējumā nav nepieciešams noteikt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidu sarakstu, jo tas varētu ierobežot pušu tiesības atšķirīgo investīciju strīdu dēļ. Investīciju tiesības ir sarežģītas un apjomīgas, tāpēc ir neiespējami prognozēt visas iespējamās situācijas, kurās nepieciešams kāds tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veids. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklim ir jābūt atbilstošam to aizsargājamām tiesībām. ICSID šķīrējtiesām jāizvairās izteikt nenoteiktas rekomendācijas, bet jānorāda, kāpēc attiecīgais tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa veids ir piemērotākais taisnīga tiesas procesa garantēšanai.

- 6.2. ICSID šķīrējtiesu prakse atšķiras, pieņemot lēmumu par nepieciešamību nodrošināt pierādījumus lietā. Daži šķīrējtiesu sastāvi lēmumu ir pamatojuši ar ICSID konvencijas 43. pantu, kas paredz šķīrējtiesas tiesības aicināt puses sagatavot dokumentus un citas liecības, bet daži ar ICSID konvencijas 47. pantu, kas paredz tiesību aizsardzības līdzekļus. Šo tiesību normu mērķis ir atšķirīgs, tāpēc autore uzskata, ka lēmumu par pierādījumu nodrošināšanu saskaņā ar ICSID konvencijas 47. pantu varētu pieņemt vienīgi tad, ja ir apdraudēts taisnīgs un neatkarīgs strīda izskatīšanas process un ir nepieciešama steidzama rīcība.
- 6.3. Konfidencialitātes nodrošināšana kā viens no tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidiem ICSID šķīrējtiesu praksē tiek izmantots piesardzīgi, meklējot līdzsvaru starp konfidencialitātes neievērošanas sekām un nepieciešamību ievērot procesa caurskatāmības principu. Ne ICSID konvencija, ne ICISD šķīrējtiesas reglaments neparedz ne procesa atklātības principu, ne principu, kas aizliedz ievērot konfidencialitāti attiecībā uz lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Jaunākā ICSID šķīrējtiesu prakse liecina, ka samērīgs konfidencialitātes ierobežojums var attiekties tikai uz atsevišķiem procesuāliem aspektiem, kas nav saistīti ar lietu pēc būtības. Šāda pieeja var veicināt uzticību ICSID sistēmai kopumā.
- 6.4. Negatīvas publicitātes vai agresīvas propagandas aizliegumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli ICSID šķīrējtiesas procesā var rekomendēt gadījumos, ja šāda rīcība saasina strīdu un iespējamu vai jau radītu kaitējumu pusei. Daži šķīrējtiesu sastāvi ir vērtējuši arī puses nodomu, tomēr šis kritērijs ir pārāk subjektīvs un nekonkrēts. Pietiekams pamats šajā aspektā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendācijai būtu patiens aizskārums otrai pusei, kas ir objektīvi izvērtējams kritērijs.
- 6.5. Lūdzot ICSID šķīrējtiesu rekomendēt otrai pusei nesaasināt strīdu, pieteicējam ir ne vien jāpamato darbības, ko veic otra puse, bet arī jāpierāda, ka šāda rīcība ir cieši saistīta ar ICSID šķīrējtiesā izskatāmo strīdu. Savukārt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veids, kura mērķis ir nesaasināt strīdu, ir jāizvēlas atbilstoši apstākļiem.
- 6.6. Laika gaitā ICSID šķīrējtiesas procesam paralēla procesa interpretācija ir sašaurinājusies. Paralēls process ICSID šķīrējtiesai vispārējās jurisdikcijas tiesā ir tāds, kas pēc būtības saistīts ar investīciju strīdu. ICSID šķīrējtiesa var

rekomendēt šāda procesa pārtraukšanu, aizsargājot pušu tiesības izskatīt strīdu ekskluzīvi ICSID šķīrējtiesā. ICSID šķīrējtiesai nav pienākuma dot iespēju vispārējās jurisdikcijas tiesai labprātīgi pārtraukt paralēlu procesu, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis – paralēla procesa pārtraukšana, ir steidzami nepieciešams, lai garantētu galējā sprieduma efektīvu izpildi.

6.7. *Ad hoc* komiteja var noteikt un ICSID šķīrējtiesas kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli var rekomendēt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu. Tas nozīmē, ka atbildētājam ir tiesības lūgt, lai šķīrējtiesa rekomendētu prasītājam atlikt noteiktu naudas summu, lai tas varētu segt tiesvedības izdevumus, gadījumā, ja tā prasība tiktu noraidīta. Tiesvedības izdevumu nodrošināšanai nepietiek vien ar pierādījumiem par prasītāja sliktu finansiālo stāvokli ICSID šķīrējtiesas procesa praktisku īpanību dēļ, lai aizsargātu hipotētiskas atbildēta tiesības, kuras saturu iegūs vienīgi gadījumā, ja prasība tiks noraidīta. Autore secina, ka var apsvērt iespēju rekomendēt tiesvedības izdevumu nodrošinājumu gadījumos, ja vienlaicīgi šķīrējtiesas sastāvs konstatē arī negodprātīgu prasītāja rīcību, kas varētu liecināt, ka prasītājs nevarēs segt tiesvedības izdevumus atbildētājam. Papildus šķīrējtiesas sastāvam būtu jāvērtē situācija kopumā, tai skaitā – jāvērtē atbildētāja pierādījumi pēc būtības un iemesli lūguma veikšanai par tiesvedības izdevumu nodrošinājumu, kā arī jāizvērtē, ņemot vērā samērīguma principu, vai nav cits līdzeklis, kas ļautu saglabāt jeb aizsargāt puses tiesības. Šķīrējtiesas sastāvam ir jārod taisnīgs līdzsvars starp taisnīgu tiesas procesu atbildētājam un šķīrējtiesas pieejamību prasītājam. Nav pieļaujama situācija, ka godprātīgam prasītājam nepieciešams atlikt noteiktu naudas summu vai to garantēt, izmantojot bankas pakalpojumus, lai strīds vispār tiktu izskatīts.

6.8. No tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa - tiesvedības izdevumu nodrošinājuma būtiski nošķirt prasības summas nodrošinājumu. Prasības summas nodrošinājumu kā tiesību aizsardzības pagaidu līdzekli lietā lūdz prasītājs, lai aizsargātu tiesības uz efektīvu un izpildāmu galīgo spriedumu. Jāņem vērā, ka prasītāja aizsargājamās tiesības ir hipotētiskas, kuras saturu iespējams iegūt tikai pēc galīgā lēmuma pieņemšanas. Līdz šim brīdim neviens šāds prasītāja lūgums ICSID šķīrējtiesas procesā nav apmierināts. Tas ļauj secināt, ka šāda tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļa izmantošana ir nepamatota starptautiskos investīciju strīdu izšķiršanas procesos starp valsti un investoru. Pirmkārt, ņemot

vērā, ka ICSID šķīrējtiesas procesā atbildētājs ir parasti suverēna valsts, būtu grūti pierādīt apstākli, ka galīgā sprieduma izpilde var būt neiespējama finansiālu apsvērumu dēļ. Otrkārt, ICSID šķīrējtiesas procesā nav pieļaujams lēmums, kas nostādītu kādu no pusēm labākā stāvoklī galīgā sprieduma pieņemšanas, norādot uz iespējamo prasības apmierināšanu.

7. Ne tiesiskajā regulējumā, ne ICSID šķīrējtiesu praksē nav noteiktu un vienotu priekšnoteikumu, lai ICSID šķīrējtiesa varētu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Autore darbā izdala procesuālos un materiālos priekšnoteikumus, lai tiktu pieņemts lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu priekšnoteikumu vienoti un starptautiski akceptēti minimālie standarti veicinātu tiesisko paļāvību, noteiktību un uzticamību ICSID šķīrējtiesas procesam kopumā. Piemērotākā forma šādiem priekšnoteikumiem būtu starptautiskas organizācijas izdotas vadlīnijas, kas neprasītu sarežģītas un laikietilpīgas izmaiņas tiesiskajā regulējumā, bet ļautu ICSID šķīrējtiesām vadīties, ņemot vērā katra strīda specifiskos apstākļus.
8. Gadījumā, ja puse ir izteikusi lūgumu rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus uzreiz pēc lietas reģistrēšanas ICSID un pirms ICSID šķīrējtiesa ir lēmusi par savu jurisdikciju izskatīt strīdu vispār, ir jāpastāv *prima facie* ICSID šķīrējtiesas jurisdikcijai. Tā izriet no pušu līguma vai starptautiska investīciju līguma. ICSID šķīrējtiesa var lemt par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, pat tad, ja tās jurisdikcija ir apstrīdēta. Izvērtējot šķīrējtiesas *prima facie* jurisdikciju, jāņem vērā investīciju līgumā noteiktais sarunu perioda termiņš. To var neņemt vērā vienīgi gadījumos, ja prasītājs var pierādīt, ka ir mēģinājis vest sarunas, bet tas izrādījies veltīgi, piemēram, ja otra puse izvairījās no komunikācijas vispār.
9. Lai ICSID šķīrējtiesa objektīvi novērtētu pieteikumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, pirms tā ir lēmusi par savu jurisdikciju, tai jāvērtē pieteikuma formāli juridiskais pamatojums, bet pieteicējam ir jāpierāda, ka tiks apdraudētas tā tiesības, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi netiks rekomendēti. Pusei, kas lūdz rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, būtu jāpierāda: tiesību aizsardzības līdzekļu nepieciešamība; nepieciešamais tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veids; tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu kopsakarība ar nodrošināmajām tiesībām; attiecīgo tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu spēja nodrošināt izpildāmu spriedumu.
10. ICSID konvencijas 52. pants dod tiesību normu uzskaitījumu, kas pēc analogijas piemērojams ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesam un tā piektā daļa

paredz *ad hoc* komitejas tiesības atlikt sprieduma izpildi līdz sava lēmuma pieņemšanai par ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu. Nepastāv vienots viedoklis par citu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izmantošanu sprieduma atcelšanas procesā. *Ad hoc* komiteja ir lēmusi, ka izņēmuma gadījumos tai ir tiesības noteikt procesa izdevumu nodrošinājumu. Tomēr šāda analīze ļautu secināt, ka *ad hoc* komitejai ir tiesības lemt arī par citiem tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Ņemot vērā tiesību aizsardzības līdzekļu pagaidu raksturu un mērķi, autore uzskata, ka *ad hoc* komitejai jābūt tiesībām, ja tas ir nepieciešams, vēlreiz rekomendēt tos tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas tika rekomendēti šķīrējtiesas procesa laikā. *Ad hoc* komitejai, tāpat kā šķīrējtiesai, jābūt tiesībām ietekmēt pušu uzvedību sprieduma atcelšanas procesa laikā, lai garantētu taisnīgu strīda risināšanas procesu.

11. Tiesības uz taisnīgu tiesu ietver gan ātru un efektīvu strīda izskatīšanas procesu, gan abu pušu vienlīdzīgu tiesību garantēšanu strīda izšķiršanā. Autore atbalsta viedokli, ka, lai rastu līdzsvaru starp šiem kritērijiem investīciju šķīrējtiesas procesā, lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem var pieņemt rakstveida procesā. Tas būtu solis pretī ātrākam šķīrējtiesas procesam, kas īpaši nozīmīgi ir starptautiskos strīdos.
12. Lai izpildītu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas materiālos priekšnoteikumus, tādejādi garantējot taisnīgu strīda izšķiršanas procesu, ICSID šķīrējtiesai jāanalizē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanas nepieciešamība, steidzamība un samērīgums, lai pārmērīgi netiktu skarta valsts suverenitāte vai investora tiesības.

12.1. ICSID šķīrējtiesai steidzamības priekšnoteikuma vērtējumā vienlaikus jāizmanto gan subjektīvā, gan objektīvā pieeja. Šķīrējtiesai jāvērtē katrā gadījumā atsevišķi puses subjektīvā kavēšanās lūgt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus. Papildus tai objektīvi jāskata steidzamība saistībā ar zaudējumu nenovēršamību. Savukārt, ja tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek lūgti, lai aizsargātu ICSID šķīrējtiesas ekskluzīvās tiesības izskatīt starptautisku investīciju strīdu, piemērojama ir vienīgi objektīvā steidzamības priekšnoteikuma pieeja.

12.2. Nepieciešamības priekšnoteikuma izvērtēšana, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, jāskata kontekstā ar iespējamo kaitējumu risku pušu tiesībām. Atkarībā no apstākļiem šķīrējtiesai jākonstatē reāls, nevis hipotētisks nelabojams vai būtisks kaitējums. Proti, ja starp pusēm ir spēkā savstarpējais investīciju līgums

un turpinās investīciju ieguldīšana, pietiek ar būtiska kaitējuma pastāvēšanu, lai rekomendētu tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas aizsargātu investīcijas. Savukārt, ja savstarpējais investīciju līgums ir pārtraukts, tāpat kā investīciju ieguldīšana, tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus var rekomendēt vienīgi, ja kaitējums ir nelabojams. Šajā gadījumā pietiekama ir zaudējumu atlīdzināšanas pienākuma noteikšana galīgā spriedumā. Par nelabojamu kaitējumu jāuzskata tāds kaitējums, kas apdraud šķīrējtiesas procesa taisnīgu norisi. Savukārt saprātīguma standarta izmantošana, izvērtējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendācijas nepieciešamības priekšnoteikumu, nevar tikt uzskatīta par labāko risinājumu tās subjektīvā rakstura dēļ.

12.3. ICSID šķīrējtiesu praksē nevienmērīgi izmantots princips, tomēr, izvērtējot tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu priekšnoteikumus, nozīmīgs ir samērīguma princips. Tas nozīmē, ka jāvērtē kolerācija starp investora tiesību aizsardzību un ierobežojumiem, ko rada tiesību aizsardzības pagaidu līdzeklis investīciju pieņemošajai valstij. Samērīguma principa nozīmes nostiprināšana sekmētu investīciju pieņemošo valstu publisko interešu aizsardzību. Tā būtu iespējams novērst situāciju, kurā tiek apdraudēta investīciju pieņemošās valsts ekonomiskā drošība un saasinātā politiskā spriedze. Samērīguma principa ievērošana būtu pušu līdztiesības garants.

13. Lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpilde ICSID šķīrējtiesas procesā pēc būtības atšķiras no šāda lēmuma izpildes procesa vispārējās jurisdikcijas tiesā vai starptautiskās komerciālās šķīrējtiesas procesā. Lai gan lielākoties puses pilda ICSID šķīrējtiesas lēmumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu, dažos gadījumos lēmuma izpilde netiek nodrošināta. Kā attaisnojumu lēmumu neizpildei puses izmanto neskaidrības par tiesību aizsardzības līdzekļu rekomendāciju juridisko dabu. Savukārt, ja lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem nepakļaujas investīciju pieņemošā valsts, kā galvenais arguments tiek izmantots tas, ka ICSID šķīrējtiesa netaisnīgi ir ierobežojusi valsts suverēno tiesību izmantošanu. Ņemot vērā pieaugošo lietu skaitu ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesā, ir novērojama tendence, ka plašāk tiek izvērtēta investīciju pieņemošās valsts suverēno tiesību izmantošanas aizsardzība. Ieteicams izvērtēt valsts suverēno tiesību izmantošanas aizsardzību ne vien ICSID šķīrējtiesas sprieduma atcelšanas procesa

laikā, bet jau šķīrējtiesas procesa ietvaros, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.

14. ICSID konvencijas 47. panta teleoloģiskā interpretācija liecina, ka, neskatoties uz sankciju mehānisma neesamību attiecībā uz nepakļaušanos lēmumam par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem, tomēr ICSID šķīrējtiesas sastāvam ir tiesības izvērtēt un ņemt vērā nepakļaušanos lēmumam, taisot galējo spriedumu. Izdarot šādu vērtējumu, šķīrējtiesai jāņem vērā lēmuma neizpildes objektīvi attaisnojošie iemesli, nepietiek tikai ar fakta konstatāciju par lēmuma neizpildi. Lēmums, kas balstīts uz puses rīcības subjektīvu vērtējumu, būtu uzskatāms par prettiesisku.
15. Autore secināja, ka paralēli tiesiskam ICSID šķīrējtiesas lēmumu izpildes procesam pastāv alternatīvi šķīrējtiesas lēmumu izpildes veidi, ko var izmantot gadījumos, ja nav iespējams izpildīt lēmumu, ievērojot procesu, ko paredz ICSID konvencija. Lai veicinātu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem izpildi puses var izmantot: sarunu vešanu, mediatora piesaistīšanu, sabiedrisko attiecību kampaņu, diplomātisko aizsardzību, atkārtotu vēršanos ICSID šķīrējtiesā, sarunu procesā iesaistīt starptautiskas finanšu institūcijas.
16. Ņemot vērā ICSID šķīrējtiesas procesa īpatnības, nav pieļaujams sankciju mehānisms, lai veicinātu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildi. Autore pieņem, ka ICSID šķīrējtiesas procesam atbilstošāks līdzeklis, lai veicinātu lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izpildi, būtu ētikas normu pieņemšana, kas regulētu strīda izšķiršanas procesu ICSID un veicinātu godprātīgāku pušu rīcību. Ieteicams ICSID uzņemties pienākumu gadskārtējā atskaitē publicēt puses, kuras nav pakļāvušās lēmumiem par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem.
17. Lai veicinātu vienveidīgu un kvalitatīvu pētījumu attīstību par investīciju tiesībām Latvijā, tai skaitā investīciju strīdu izšķiršanu ICSID šķīrējtiesā, un, ņemot vērā vienotas terminoloģijas izmantošanas nozīmi, autore piedāvā ICSID konvencijas 47. panta versiju latviešu valodā izteikt šādā redakcijā: „Izņemot, ja puses vienojas citādi, šķīrējtiesas sastāvs var, ja uzskata, ka to prasa apstākļi, rekomendēt jebkādas tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus, kas būtu jāveic, lai saglabātu katras puses attiecīgās tiesības.”

Anotācija

Promocijas darba tēma ir: Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi Starptautiskajā strīdu izšķiršanas centrā (ICSID). Tēmas izvēli pamato pētījuma aktualitāte.

Šodien, kad vairākas valstis ir denonsējušas Vašingtonas Konvenciju par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem (turpmāk - ICSID konvencija) un ar vien vairāk pāradās kritika par ICSID šķīrējtiesu lēmumiem, ir īstais brīdis izvērtēt ICSID sistēmas atbilstību investīciju tiesību attīstībai. Investīciju tiesības nebūt nav šaura tiesību nozare. To nozīme mūsdienu globalizācijas un ekonomikas apstākļos ar vien palielinās.

Pie starptautisku investīciju strīdu izskatīšanas procesuāliem aspektiem pieder tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūts. To nozīmi, it īpaši starptautiskajos šķīrējtiesas procesos, nevar noniecināt, attīstoties starptautiskajām investīciju tiesībām un to strīdu izšķiršanas mehānismam gan Eiropā, gan pasaulē. Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūtam ir būtiska loma starptautiskajos šķīrējtiesas procesos gadījumos, kad nepieciešams saglabāt pierādījumus vai līdzekļus lietas izskatīšanas laikā vai pirms tās, kā arī, lai nodrošinātu izpildāmu spriedumu.

Tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu izmantotšanas mērķis ir veicināt tādu investīciju strīdā iesaistīto pušu uzvedību, lai tā nodrošinātu efektīvu strīdu izskatīšanas procesu. Ņemot vērā, ka liela daļa lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu piemērošanu tiek pieņemti pirms lēmuma par ICSID jurisdikciju izskatīt strīdu pieņemšanas, šķīrējtiesas sastāvam jābūt īpaši uzmanīgam un jāievēro līdzsvars starp steidzamību un nepieciešamību pieņemt šādu lēmumu un izvairīšanos no priekšlaicīgas strīda izlemšanas, pārkāpjot pušu tiesības. Pastāv vispārēji priekšnoteikumi šāda lēmuma pieņemšanai – nepieciešamība, steidzamība un samērīgums. Tomēr to sastāva interpretācija dažādos ICSID šķīrējtiesas sastāvos mēdz atšķirties.

Pētāmā problēma saistīta ar līdzsvara noteikšanu starp nepieciešamību rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus investīciju strīdu izskatīšanas procesā, lai garantētu reāli izpildāmu galējo lēmumu un efektīvu un reālu iesaistīto pušu tiesību aizsardzību jeb taisnīgu strīda izskatīšanas procesu.

Promocijas darbā autore izvērtē un analizē ne vien tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko regulējumu un tā attīstību, bet arī ICSID šķīrējtiesu praksi, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem. Līdz ar to pētījuma **mērķis** ir, balstoties uz teorētisku tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu institūta analīzi un praktisku ICSID šķīrējtiesu pieņemto lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu izpēti, izstrādāt pamatotus secinājumus un vērtējumus, lai pilnveidotu izpratni par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem investīciju šķīrējtiesas procesā un prognozētu korelāciju attīstību starp nepieciešamību rekomendēt tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļus un efektīvu un reālu iesaistīto pušu tiesību aizsardzību.

Lai sasniegtu pētnieciskā darba mērķi un izpildītu uzdevumus, autore izmantoja vairākas zinātniskās pētniecības metodes. Pamatā tika izmantota salīdzinošā, analītiskā, vēsturiskā, tiesu prakses analīzes metode, induktīvā un deduktīvā metode.

Darbs sastāv no ievada, trīs nodaļām un kopsavilkuma. Darba nodaļās autore pēta ICSID tiesisko regulējumu – tā vēsturisko attīstību un interpretāciju ICSID praksē. Autore analizē tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu veidus. Autore izdara lēmuma par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu procesuālos un materiālos priekšnoteikumus. Īpašu uzmanību autore velta gadījumiem, kad tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļi tiek rekomendēti pirms ICSID šķīrējtiesa ir lēmusi par savu jurisdikciju. Trešajā nodaļā autore analizē lēmumu izpildi par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem un iespējamās sekas, ja puse nepakļaujas lēmumam.

Darba rezultātā autore izdara pamatotus secinājumus par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu tiesisko dabu, procesuālo un materiālo priekšnoteikumu saturu un lēmuma neizpildes sekām. Autore sniedz savus priekšlikumus tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu materiālo priekšnoteikumu minimālo standartu izstrādei.

Promocijas darba atziņas ļaus prognozēt ICSID šķīrējtiesu prakses attīstības tendences, pieņemot lēmumu par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļu rekomendēšanu un noderēs turpmākiem zinātniskiem pētījumiem, kas skar starptautisku investīciju strīdu izšķiršanu.

Abstract

The title of the Doctoral thesis is „Provisional measures in ICSID arbitration”. Subject of the choice is based on the topicality of the issue.

Now, when a number of countries have denounced the Washington Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States (hereinafter - the ICSID Convention) and ICSID’s decisions are increasingly criticized, it is the right time to assess the conformity of ICSID system with the development of international investment law. International investment law is not a narrow field of law. Its role in globalized economy keeps growing.

Provisional measures belong to procedural aspects of international investment dispute settlement. Significance of provisional measures, especially in international arbitration proceedings, cannot be understated during the development of international investment law and dispute settlement mechanisms in Europe and in the world. Application of provisional measures plays a significant role in international arbitration proceedings in cases when it is necessary to preserve evidence or funds during the trial or prior the trial, as well as to provide an enforceable judgment.

The purpose of application of provisional measures is to encourage such behaviour of parties involved in the investment dispute that would ensure an effective dispute resolution process. Given that a large part of the decisions regarding application of provisional measures are made before the decision on ICSID jurisdiction, the tribunal has to be particularly vigilant and observe the balance between the urgency and the necessity to take the decision and the need not to pre-evaluate the case before the settlement of the dispute, thus breaching the rights of the parties. There are general preconditions to recommend provisional measures – necessity, urgency and proportionality, but interpretation of those preconditions varies depending on ICSID tribunal deciding the case.

The research topic is related to setting a balance between the need to recommend provisional measures in investment dispute settlement procedure to guarantee enforceable final decision and effective protection of the rights of the parties involved in the dispute or fair dispute settlement process.

In the Doctoral thesis the Author analyses not only the legal framework of provisional measures in ICSID arbitration and its development, but also case law. Consequently, the **aim** of the research is to develop valid conclusions and evaluations based on theoretical analysis of application of provisional measures and practical analysis of decisions made by ICSID tribunals on recommendation of provisional measures, in order to improve understanding on provisional

measures in the investment arbitration process and predict the possible trend of development between the necessity to recommend provisional measures and effective and actual protection of the rights of the parties involved.

In order to achieve the objective of the research and to perform the tasks, the Author used several scientific research methods. Mainly the comparative, analytical, historical, inductive and deductive methods were applied, as well as case law analysis.

The paper with introduction and conclusion consists of three chapters, which in turn are divided in several subchapters. In the Doctoral thesis the Author researches the legal framework of ICSID Convention regarding provisional measures, its historical development and interpretation in ICSID case law. The Author also analyzes the types of provisional measures. In the second chapter the Author separates procedural and material preconditions to recommend provisional measures. Special attention is paid to situations when provisional measures are recommended before the ICSID tribunal has ruled on its own jurisdiction. In the third chapter the Author analyzes enforcement of decisions on provisional measures and potential consequences if a party does not comply with this decision.

As a result the Author makes justified conclusions on provisional measures, content of procedural and material preconditions and enforcement of decisions on provisional measures. The Author also offers minimal standards for recommendation of provisional measures.

The findings of the Doctoral thesis could help to predict the development of ICSID case law on provisional measures and could be used for future scientific researches connected to international investment arbitration.

Zusammenfassung

Das Thema der Doktorarbeit ist: Vorläufige Maßnahmen in dem Internationalen Zentrum für Beilegung von Investitionsstreitigkeiten (ICSID). Die Themenwahl beruht auf der Aktualität des Problems.

Gerade jetzt, da mehrere Länder die Washingtoner Konvention über die Beilegung von Investitionsstreitigkeiten zwischen Staaten und Staatsangehörigen anderer Staaten (im Folgenden – die ICSID Konvention) aufgehoben haben und die Entscheidungen von ICSID immer mehr kritisiert werden, ist es der richtige Zeitpunkt zu bewerten, ob das ICSID System der Entwicklung des Investitionsrechts entspricht. Investitionsrecht ist kein enger Rechtsbereich. Seine Rolle in den heutigen Globalisierungs- und Wirtschaftsbedingungen wächst stetig.

Vorläufige Maßnahmen gehören zu den verfahrenstechnischen Aspekten der Beilegung von internationalen Investitionsstreitigkeiten. Deren Bedeutung, besonders in internationalen Schiedsgerichtsverfahren, kann nicht herabgesetzt werden während sich internationale Investitionsrechte und dessen Schiedsgerichtsverfahren in Europa und in der Welt weiter entwickeln. Die Anwendung von vorläufigen Maßnahmen spielt eine bedeutende Rolle in internationalen Schiedsgerichtsverfahren in solchen Fällen, in welchen es notwendig ist Beweise oder Kapital während der Prüfung oder vor der Prüfung zu sichern, sowie eine vollstreckbare Entscheidung zu liefern.

Der Zweck der Anwendung von vorläufigen Maßnahmen ist die in Investitionsstreitigkeiten verwickelten Parteien zu solchem Verhalten zu ermutigen, die einen wirksamen Streitschlichtungsprozess sicherstellen. In Anbetracht dessen, dass ein Großteil der Entscheidungen bezüglich der Anwendungen von vorläufigen Maßnahmen vor der Entscheidung der ICSID Zuständigkeit getroffen werden, müssen die Schiedsrichter besonders wachsam sein und ein gewisses Gleichgewicht wahren zwischen Dringlichkeit und Notwendigkeit von Entscheidungen und Vermeidung von vorzeitiger Streitentscheidung, und somit die Rechte der Parteien zu verletzen. Es gibt allgemeine Vorbedingungen, um vorläufige Maßnahmen anzuwenden – Notwendigkeit, Dringlichkeit und Proportionalität, deren Interpretation kann jedoch variieren, abhängig von der unterschiedlichen Zusammensetzung des ICSID Schiedsgerichts, welches über den Fall entscheidet.

Das Forschungsthema bezieht sich auf das Schaffen von Gleichgewicht zwischen der Notwendigkeit der Benutzung von vorläufigen Maßnahmen zur Beilegung von Investitionsstreitigkeiten zu empfehlen, um durchsetzbare Entscheidungen zu garantieren, und dem wirksamen Schutz der Rechte der in die Streitigkeit verwickelten Parteien oder fairem Streitschlichtungsprozess.

In der Doktorarbeit analysiert die Autorin nicht nur den rechtlichen Rahmen von vorläufigen Maßnahmen und dessen Entwicklung, sondern auch die Rechtsprechung von ICSID Schiedsgerichten.

Folglich ist **das Ziel** der Forschung, beruhend auf der theoretischen Analyse der Anwendung von vorläufigen Maßnahmen und praktischer Analyse von Entscheidungen der ICSID Schiedsgerichte über Empfehlungen von Anwendung der vorläufigen Maßnahmen, gültige Schlussfolgerungen und Einschätzungen zu entwickeln, um das Verständnis von vorläufigen Maßnahmen in Prozessen von Investitionsstreitigkeiten zu verbessern und um den möglichen Entwicklungstrend vorherzusagen zwischen der Notwendigkeit vorläufiger Maßnahmen zu empfehlen und effektiver und aktuellem Schutz von Rechten der beteiligten Parteien.

Um die Zielvorgaben der Forschung zu erreichen und um die Aufgaben durchzuführen, verwendete die Autorin mehrere wissenschaftliche Forschungsmethoden. Hauptsächlich wurden vergleichende, analytische, historische, induktive und deduktive Methoden angewandt, sowie Analyse der Rechtsprechung.

Die Arbeit besteht aus der Einleitung, drei Kapiteln, welche in mehrere Unterkapitel unterteilt sind, und der Schlussbetrachtung. In den Kapiteln der Doktorarbeit erforscht die Autorin den Rechtsrahmen von ICSID – dessen historische Entwicklung und Interpretation des ICSID Fallrechts. Die Autorin analysiert auch die verschiedenen Arten von vorläufigen Maßnahmen. Im zweiten Kapitel unterscheidet die Autorin zwischen verfahrensrechtlichen und materiellen Vorbedingungen um vorläufige Maßnahmen zu empfehlen. Besondere Aufmerksamkeit schenkt die Autorin Fällen, in welchen vorläufige Maßnahmen empfohlen werden, bevor das ICSID Schiedsgericht nach seiner eigenen Gerichtsbarkeit entschieden hat. Im dritten Kapitel analysiert die Autorin die Vollstreckung von Entscheidungen über vorläufige Maßnahmen und potenzielle Folgen, wenn eine Partei die Entscheidung nicht respektiert.

Infolgedessen trifft die Autorin gerechtfertigte Schlussfolgerungen über die rechtliche Art der vorläufigen Maßnahmen, Inhalt von verfahrensrechtlichen und materiellen Vorbedingungen und Folgen, wenn die Entscheidungen nicht erfüllt werden. Die Autorin schlägt auch Empfehlungen vor zur Erarbeitung von Mindeststandards der materiellen Vorbedingungen von vorläufigen Maßnahmen.

Die Erkenntnisse der Doktorarbeit könnten dazu beitragen, die Entwicklungstendenzen des Fallrechts von Empfehlung von vorläufigen Maßnahmen des ICSID Schiedsgerichts vorzusehen, und könnten für zukünftige wissenschaftliche Forschung verwendet werden, welche mit internationaler Investitionsschlichtung in Verbindung stehen.

Literatūras, juridisko avotu un juridiskās prakses saraksts

Grāmatas

1. Bojārs J. Starptautiskās privāttiesības I. Rīga: Zvaigznes ABC, 2010.
2. Druviete I. Promocijas darbs Tiesvedības izdevumu nodrošinājums, kā viens no tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem starptautiskajā komerciālajā šķīrējtiesā. Rīga, 2011.
3. Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2004.
4. Asouzu A.A. International Commercial Arbitration and African States: Practice, Participation and Institutional Development. UK: Cambridge University Press, 2001.
5. Baldunčiks J. Svešvārdu vārdnīca. Rīga: Jumava, 1999.
6. Berg A.J. Yearbook of Commercial Arbitration. Volume XI. The Netherlands: Kluwer Law International, 1986.
7. Bishop R. D., Crawford J., Reisman W.M. Foreign Investment Disputes, Cases Materials and Commentary. The Netherlands: Kluwer, 2005.
8. Bishop R. D. Introduction: The Enforcement of Arbitral Awards against Sovereigns. USA: JurisNet, 2009.
9. Blackaby N., Partasides C., Redfern A., Hunter J.M. Redfern and Hunter on International Arbitration. Oxford: Oxford University Press, 2009.
10. Born G.B. International Commercial Arbitration. The Netherlands: Kluwer Law International, 2009.
11. Caron D.D., Caplana L.M. The UNCITRAL Arbitration Rules: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2013.
12. Cassese A. Realizing Utopia: The Future of International Law. United Kingdom: Oxford University Press, 2012.
13. Chayas A., Chayas A. The New Sovereignty. Compliance with International Regulatory Agreements. London: Harvard University Press, 2005.
14. Collins L. Essays in International Litigation and the Conflict of Laws. Oxford: Clarendon Press, 1994.
15. Dimsey M. The Resolution of International Investment Disputes: Challenges and Practical Solutions. The Netherlands: Eleven International Publishing, 2008.
16. Dixon M., McCorquodale R. Cases and Materials on International Law. 2nd edition. London: Black Stone, 1995.

17. Dolzer R., Schreuer C. *Principles of International Investment Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
18. Douglas Z. *The International Law of Investment Claims*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
19. Dugan Ch., Wallace D., Rubins I., Sabahi B. *Investor – State Arbitration*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
20. Hirsh M. *The Arbitration Mechanism of International Centre for the Settlement of Investment Disputes*. New York: Springer, 1993
21. Kinnear M.K., Bjorklund A.K., Hannaford J.F.G. *Investment Disputes under NAFTA: An Annotated Guide to NAFTA Chapter 11*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2009.
22. Lawrence C. *Essays in International Litigation and the Conflict of Laws*. Oxford: Oxford University Press, 1994.
23. Lew J.D.M., Mistelis L.A., Kröll S. *Comparative International Commercial Arbitration*. Netherlands: Kluwer Law International, 2003.
24. McLachlan C., Shore L., Weiniger M. *International Investment Arbitration. Substantive principles*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
25. Mistelis L.A. *Concise International Arbitration*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010.
26. Morgan M.L. (ed) *Classics of Modern and Political Theory*. Cambridge: Hackett Publish Co., 1992.
27. Nde Fru V. *The International Law on Foreign Investments and Host Economies in Sub-Saharan Africa: Cameroon, Nigeria, and Kenya*. Berlin: LIT Verlag, 2011.
28. Parra R.A. *The History of ICSID*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
29. Redfern A. *Interim measures*. Book: Newman L.W., Hill R.D. *The leading arbitrators' guide to international arbitration*. Huntington: Juris Pub, 2004.
30. Redfern A, Hunter M, Blackaby N, Partasides C. *Law and Practice of International Commercial Arbitration*. 4th Edition UK: Oxfors University Press, 2004.
31. Reed L., Paulsson J., Blackaby N. *Guide To ICSID Arbitration*. 2nd edition. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010.
32. Salacuse J.W. *The Law of Investment Treaties*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
33. Schreuer C.H., Malintoppi L., Reinisch A., Sinclair A. *The ICSID Convention: A Commentary*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

34. Sornarajah M. The International Law on Foreign Investment. United Kingdom: Cambridge University Press, 2010.
35. Sornarajah M. The Settlement of Foreign Investment Dispute. The Hague: Kluwer Law International, 2000.
36. Steingruber A.M. Consent in International Arbitration. UK: Oxford University Press, 2012.
37. Schütze R.A. Ausgewählte Probleme des deutschen und internationalen Schiedsverfahrensrechts. Köln: CarlHeymanns Verlag, 2006.
38. Yannaca-Small K. Arbitration Under International Investment Agreements: A Guide to the Key Issues. Oxford: Oxford University Press, 2010.
39. Yesilirmak A. Provisional measures in international commercial arbitration. Hague: Kluwerlaw, 2005.
40. Waibel M. The Backlash Against Investment Arbitration: Perceptions and Reality. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010.
41. Webster H. T. Handbook on Investment Arbitration. United Kingdom: Sweet & Maxwell, 2012.

Atsevišķi raksti grāmatu ietvaros un internetā

1. Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. Akadēmiskā terminu datubāze AkadTer. Pieejama: <http://termini.lza.lv/term.php> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]
2. Aichinger M., Petritz W., Reich E. Interim Measures and the Applicability of Article 6. Pieejams:http://www.ejtn.net/Documents/Themis%202012/Written%20paper%20Lisbon/Written_paper_%20Austria_1_%20Interpretation_and_application_of_article_5_and_6_of_the_ECHR%20.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
3. Akyuz Ş. The Jurisdiction of ICSID: The Application of the Article 25 of Convention on the Settlement of Investment Disputes Between States and Nationals of Other States. Pieejams: <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2003-52-03/AUHF-2003-52-03-Akyuz.pdf> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]
4. Asteriti A., Tams C.J. Transparency and Representation of the Public Interest in Investment Treaty Arbitration. Book: Schill S.W. (ed.) International Investment Law and Comparative Public Law. Oxford: Oxford University, 2010, p. 787-816.

5. Brower H. Ch., II. Obstacles and Pathways to Consideration of the Public Interest in Investment Treaty Disputes. Book: Yearbook on International Investment Law & Policy (2008-2009). Oxford: Oxford University Press, 2009.
6. Boisson de Chazournes L. The growth in investment litigation: perspectives and challenges. Book: (Ed) Echandi R., Sauve P. Prospects in International Investment Law and Policy. United Kingdom: Cambridge University Press, 2013, p. 306 – 309.
7. Casses A. For an Enhanced Role of Jus Cogens. Book: Cassese A (ed). Realizing Utopia: The Future of International Law. United Kingdom: Oxford University Press, 2012, p.158-172.
8. Damjan M. Arbitral Interim Measures and the Right to Be Heard. Book: Czech (&Central European) Yearbook of Arbitration. N.Y: Huntington, 2011.
9. Delbrück J. Proportionality. Book: Bernhardt R. Encyclopaedia of Public International Law. Volume III. Netherlands: North-Holland Publishing Co, 1997, p.396-400.
10. Finizio S., Wheeler S., Preidt H. Revised UNCITRAL Arbitration rules. Pieejams: <http://www.wilmerhale.com> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]
11. Fortier L.Y. Interim Measures: An Arbitrators Provisional View. Fordham Law School Conference on International Arbitration and Mediation, New York, June 2008. Pieejams: www.arbitration-icca.org/media/0//12232952989920/1115001.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]
12. Gaeta P. Inherent Powers of International Courts and Tribunals. Book: Cassese A., Vohrah L.Ch. (ed.) Man's Inhumanity to Man: essays on International Law in honour of Antonio Cassese. The Hague: Kluwer Law International, 2003, p. 353-373.
13. Garcia J A. Provisional Measures in Investment Arbitration: Recent Experience in Oil Arbitrations against the Republic of Ecuador. Transnational Dispute Management, Volume 4, 2009. Pieejams: www.transnational-dispute-management.com [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
14. Garcia-Belvor O.E. Protected Investments and Protected Investor: The Outer Limits of ICSIDs Reach. Trade, Law and Development, 2010, Vol.2, No.1. Pieejams: <http://www.tradelawdevelopment.com/index.php/tld/article/view/2%281%29%20TL%26D%20145%20%282010%29/45> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
15. Kaufmann-Kohler G. Annulment of ICSID Awards in Contract and Treaty Arbitrations: Are there Differences? Book: Gaillard E., Banifatemi Y. (eds.). Annulment of ICSID Awards. New York: Juris Publishing, 2004, p. 289.

16. Malintoppi L. Provisional measures in recent ICSID proceedings: What parties request and what tribunals order. Book: Binder Ch. (ed.) International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, p. 157 – 184.
17. Oellers-Frahm K. Article 41. Book: Zimmermann A., Tomuschat C., Oellers-Frahm K. The Statute of the International Court of Justice. A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2006, p. 938.
18. Ortino F. Transparency of investment awards. External and internal dimension. Book: Ed. Nakagawa J. Transparency in International Trade and Investment Dispute Settlement. United Kingdom: Routledge, 2013, p.119 – 147.
19. Osadare B. Interim measures of Protection in International Investment Arbitration: Whither Sovereign rights? Pieejams: www.dundee.ac.uk [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
20. Petrochilos G., Noury S. ICSID Arbitration Rules, Chapter V, Arbitration Rule 39. Book: Mistelis L A. Concise International Arbitration. Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 275 – 278.
21. Pierre K. Interim Measures issued by Arbitral Tribunals and the Courts. Less theory, please. Book: Berg A.J. International Arbitration and National Courts: The Never Ending Story. The Netherlands: Kluwer Law International, 2001, p. 97-110.
22. Qureshi A.H. An Appellate System in International Investment Arbitration? Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 1154-1171.
23. Reinisch A., Malintoppi L. Methods of Dispute Resolution. Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 691-721.
24. Rubins N., Lauterburg B. Independence, Impartiality and Duty of Disclosure in Investment Arbitration. Book: Knahr C., Koller C., Rechberger W., Reinisch E. Investment and Commercial Arbitration-Similarities and Divergences. The Netherlands: Eleven International Publishing, 2010, p. 153-180.
25. Schreuer Ch., Weiniger M. A Doctrine of Precedent? Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 1188-1207.

26. Screuer Ch. Preliminary Ruling in Investment Arbitration. Book: Sauvart K. (ed.). Appeals Mechanism in International Investment Disputes. Oxford: Oxford University Press, 2008, pp. 207 – 212.
27. Schreuer Ch. International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID). Book: The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Volume 11. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 399.
28. Spektors A. Skaidrojošā vārdnīca. Rīga: LU MII, 2013. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=nor%C4%81d%C4%ABt> [aplūkots 2013.gada 10.maijā].
29. Spiermann O. Applicable Law. Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p. 89-119.
30. Tams J. C. Is There A Need for an ICSID Appellate Structure? Pieejams: <http://ssrn.com/abstract=1341268> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
31. Tams J.C. An appealing Option? The Debate about an ICSID Appellate Structure. Book: Tietje C., Kraft G. Sethe R. Essays in Transnational Economic Law, 2006.
32. Van Haersolte - Van Hof J., Hoffmann A.K. The relationship between international tribunals and domestic courts. Book: Muchlinski P., Ortino F., Schreuer C. The Oxford Handbook of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008, p.154-182.
33. Vinuales J.E., Bentolila D. The use of Alternative (Non-Judicial) Means to Enforce Investment Awards against States. Book: Ed: Boisson de Chanzournes L., Kohen M.G., Vinuales J.E. Diplomatic and Judicial Means of Dispute Settlement. Leiden: Martinus Nijhoff, 2012.
34. Vis-Dunbar D. Ecuador defies provisional measures in dispute with French oil company. Investment Treaty News, June 5, 2009. Pieejams: <http://www.iisd.org/itn/2009/06/05/ecuador-defies-provisional-measures-in-dispute-with-french-oil-company/> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī]
35. Weiss F. Inherent Powers of national and International Courts: the Practice of the US-Iran Claims Tribunal. Book: Binder Ch. (ed.) International investment law for 21st century essays in honour of Christoph Schreuer. Oxford: Oxford University Press, 2009, 185-200.
36. Xiuli H. On the Application of the Principle of Proportionality in ICSID Arbitration and Proposals to Government of the People's Republic of China. James Cook University Law Review, 2006, Vol. 13, p.234-235. Pieejams:

<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=624906311080542;res=IELHSS>
[aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

37. AFTA. AFTA Applauds UK Government's Decision to Oppose Future Lending to Argentina. February 13, 2013. Pieejams: <http://www.atfa.org/15479/> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Periodika

1. Alvarez J.E. Why are we „Re-calibrating” our BITs? *World Arbitration and Meditaion Review*, 2011.
2. Alvarez J.E. The Return of the State. *Minnesota Journal of International Law*, 2011, Nr. 20.
3. Amerasinghe C.F. The International Centre for Settlement of Investment Disputes and Development Through the Multinational Corporation. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 1976, Vol. 9.
4. Berg van den A.J. Some Recent Problems in the Practice of Enforcement under the New York and ICSID Conventions. *2 ICSID Review*, 1987.
5. Berger K.P. Party Autonomy in International Economic Arbitration: A Reappraisal. *American Review of International Arbitration*, 1993, Nr. 4.
6. Bismuth R. Anatomy of the law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. *Journal of International Arbitration*, 2009, Volume 26, Issue 6.
7. Bjorklung A.K. ICSID Tribunal Finds Tanzania To Have Violated Bilateral Investment Treaty But Declines To Award Any Damages. *ASIL Insight, International Economic Law Edition*, December 31, 2008, Volume 12, Issue 27.
8. Björklung A.K. Investment Treaty Arbitral Decisions as Jurispudence Constante. *UC Davis Legal Studies Research Paper Series*, December, 2008, Research Paper No. 158.
9. Blackaby N. Public Intrests and Investment Treaty Arbitration. *Oil, Gas & Energy Law*, 2003, March.
10. Boralessa A. The Limitations of Party Autonomy in ICSID Arbitratrion. *The American Review of International Arbitration*, 2004.
11. Broches A. The Convention on the Settlement of Investment Disputes: Some Observations on Jurisdiction. *Columbia Journal of Transnational Law*, 1966, No. 5.

12. Broches A. A Guid for Users of the ICSID Convention. News from ICSID, Vol 8/1, 1991.
13. Brower C.N., Goodman R.E.M. Provisional Measures and the Protection of ICSID Jurisdictional Exclusivity Against Municipal Proceedings. 1991, 6 ICSID Review, No. 2.
14. Brown Ch. The Inherent Powers of International Courts and Tribunals. British Year Book of International Law, 2005, Nr. 76.
15. Calamita N. J., Earnest D., Burgstaller M. The Future of ICSID and the Place of Investment Treaties in International Law. BIICL Current Issues in Investment Treaty Law, 2013, Vol. IV.
16. Caron D. D. Interim Measures of protection: Theory and Practice in Light of the Iran-United States Claims Tribunal. Zeitschrift für Ausländisches Öffentliches Recht und Völkerrecht, 1986, Nr. 46, p. 465 - 518.
17. Caron D. D. Reputation and Reality in the ICSID Annulment Process: Understanding the Distinction between Annulment and Appeal. ICSID Review—Foreign Investment Law Journal, 1992, Nr. 7.
18. Castello J.E. Arbitral ex parte interim relief. Dispute Resolution Journal, 2011, July 23.
19. Chatterjee C. The Reality of The Party Autonomy Rule In International Arbitration. Journal of International Arbitration, 2003, Nr. 20 (6).
20. Commission J.P. Precedent in Investment Treaty Arbitration. A Citation Analyses of a Developing Jurispudencis. Journal of International Arbitratrion, 2007, Volume 24, Issue 2.
21. Delaume G.R. ICSID Tribunal and Provisional Measures – A Review of the Cases. 1 ICSID Review, 1986, FILJ 392.
22. Delaume, G.R. Foreign Sovereign Immunity: Impact on Arbitration. The Arbitration Journal, Nr. 38, 1983.
23. Delaume, G.R. Reflections on the Effectiveness of Internatitonal Arbitral Awards. Journal of International Arbitration, 1995, Vol. 12.
24. Diel-Gligor K. Competing Regimes in International Investment Arbitration: Choice Between The ICSID And Alternative Arbitral Systems. The American Review of International Arbitration, 2011, Vol.22.
25. Donovan D. The Scope and Enforcebility of Provisional Measures in International Commercial Arbitraation: A Survey on Jurisdiction, the Work of UNCITRAL and Proposals for Moving Forward. International Council for Commercial Arbitration Congress Series, 2003, No. 11.
26. Fox H. States And The Undertaking To Arbitrate. International Comparative Law Quarterly, 1988, Nr. 37.

27. Francioni F. Access to Justice, Denial of Justice, and International Investment Law. *Journal of International Law*, 2009.
28. Friedland P.D. ICSID and Court Ordered Provisional Measures: An Update. *4 Arbitration International*, 1988.
29. Friedland P.D. Provisional Measures and ICSID arbitration. *Arbitration International*, 1986, Volume 2.
30. Gaillard E. Recent Developments in State Immunity From Execution In France: *Creighton v. Qatar*. *Mealey's International Arbitration Report*, 2000, Nr. 15.
31. Garcia-Bolwar O.E. Protected Investments and Protected Investors: The Outer Limits of ICSIDs Reach. *Trade, Law and development*, 2010, Vol. 2, No 1.
32. Gill R. ICSID Provisional measures to Enjoin Parallel Domestic Litigation. *World Arbitration & Mediation Review*, 2009, Vol. 3.
33. Guillaume G. The Use of Precedent by International Judges and Arbitrators. *Journal of International Dispute Settlement*, 2011, Vol. 2, No. 1.
34. Hanessian G., Hayden D.J., de Paiva Muniz J.P. The New ICC and UNCITRAL rules: focus on cost-effectiveness and multiparty disputes. *Global Arbitration Review*, May 20, 2012.
35. Hickie K.R. The enforceability of interim measures of protection granted by arbitral tribunals outside seat of arbitration. A new approach. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 2008.
36. Hiscock M. E. The Emerging Legal Concept of Investment. *Penn State International Law Review*, 2009, Nr. 27.
37. Huiping C. The Expansion of Jurisdiction by ICSID Tribunal: Approaches, Reasons and Damages. *Journal of World Investment and Trade*, October 2011, Vol. 12, No. 5.
38. Joubin-Bret A. Is There a Need for Sanctions in International Investment Arbitration? *Proceedings of the Annual Meeting – American Society of International Law*, 2012.
39. Kaufmann-Kohler G. In search of Transparency and Consistency: ICSID Reform Proposal. *Transnational Disput Management*, 2005, Vol. 2, No. 5.
40. Keller M, Wendler C. Is there a Common Approach to Provisional Measures? – An Overview of ICSID Case Law. *Schields VZ*, 2011.
41. Kennedy D. Challenging Expert Rule: The Politics of Global Governance. *Sidney Journal of International Law*, 2005, Nr. 27.
42. Kingsbury B. Sovereignty and Inequality. *European Journal of International Law*, 1998, No. 9.

43. Kolb R. Note on the New international case-Law Concerning the Biding Character of Provisional Measures. *Nordic Journal of International Law*, 2005, Nr.117.
44. Koskenniemi M. The Wonderful Artificiality of States. *Proceedings of the American Society of International Law*, 1994.
45. Lalive P. The First „World Bank” Arbitration (Holidays Inns v.Morocco) – Some Legal Problems. 1 ICSID Report, 1993.
46. Lauterpacht E. Sovereignty – Myth or Reality. *International Law Affairs*, January 1997, Nr.73.
47. Lotbinière Mcdougall A., Santens A. ICSID amends its arbitration rules. *International Arbitration Law Review*, 2006, Issue 4.
48. Maftai J., Coman L.V. Interpretation of Treaties. *Acta Universitatis Danubius*, 2012, Vol. 8, no. 2
49. Mark W., Weidemaier C. Towards a theory of precedent in arbitration. *William and Mary law Review*, 2010, Vol. 51.
50. Matthews J.M, Stewart K. Time to Evaluate the Standards for Issuance of Interim Measures of Protection in International Investment Arbitration. *Arbitration International*, Kluwer Law International, 2009, Volume 25 Issue 4.
51. Matthews J.M. The Case for Arbitration Rules that Presumptively Grant Public Access to All Arbitration Proceedings. *Transnational Dispute Management*, 2006, Vol. 3 (5).
52. Mitchell A., Heaton D. The Inherent Jurisdiction of WTO Tribunals: The Select Applicaton of Public International Law Required by the Judicial Function. *Michigan Journal of International Law*, 2010, Nr.31.
53. Mavrogordato Z., Sidere G. The Nature and Enforcability of ICSID Provisional Measures. *The International Journal of Arbitrationa, Mediation and Dispute Management*, 2009, Vol. 75, Nr. 1.
54. Paparinski M. Inherent Powers of ICSID Tribunals: Broad and Rightly So. *Investment Treaty Arbitration and International Law*, July 1, 2011, Vol. 5.
55. Parra A.R. The 2006 Amendments of ICSID Arbitration Rules. *Schieds VZ*, 2006.
56. Parra A.R. The Development of the Regulations and Rules of the International Centre for Settlement Investment Disputes. *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, 2007, No. 22 (1).
57. Reinisch A. The Role of Precedent in ICSID Arbitration. *Austrian Arbitration Yearbook*, 2008.

58. Saunders M., Salomon C. Enforcement of Arbitral Awards Against States and State Entities. *Arbitration International*, 2007, Vol.23, No. 3.
59. Schreuer Ch. From ICSID Annulment to Appeal Half Way Down the Slippery Slope. *The Law and Practice of International Courts and Tribunals*, 2011, Nr. 10.
60. Sharpe J.K. Drawing Adverse Inferences from the Non-Production of Evidence. *International Arbitration Law Journal*, 2006, No. 22.
61. Shihata I. Toward a Greater Depolitization of Investment Disputes: The Roles of ICSID and MIGA. *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, Volume 1, Nr. 1, 1986.
62. Schreuer Ch. The Waning of the Sovereign State: Towards New Paradigm for International Law? *European Journal of International Law*, 1993, Nr. 4.
63. Sweet A.S. Investor-State Arbitration: Proportionality's New Frontiers. *Yale Law School Faculty Scholarship Series*, 2010, Paper. 69.
64. Tahyar B.H. Confidentiality in ICSID Arbitration after *Amco Asia Corp. V. Indonesia*: Watchword or White elephant? *10 Fordham International Law Journal*, 1986.
65. Tietje Ch., Nawrot K., Wackernagel C. The Legal Effects of a Denunciation of ICSID. *Beiträgen zum Transnationalen Wirtschaftsrecht*, 2008, March, Heft. 74.
66. Tucker L.A. Interim Measures under Revised UNCITRAL Arbitration Rules: Comparison to Model Law Reflects both Greater Flexibility and Remaining Uncertainty. *International Commercial Arbitration*, 2011, Brief 1, No. 2.
67. Werbicki R.J. Arbitral Interim Measures: Fact or Fiction? *Disput Resolution Journal*, 2002 – 2003, Nr. 57.
68. William R., Hornick R.N., Friedland P. ICSID's Emerging Jurisprudence: The Scope of ICSID's Jurisdiction. *New York University Journal of International Law and Politics*, 1986-1987, No.19.
69. Van Houtte H. Ten reasons against a Proposal for ExParte Interim Measures of Protection in Arbitration. *LCIA Arbitration International*, 2004, Nr.20(1).
70. Yala F. The Notion of "Investment" in ICSID Case Law: A Drifting Jurisdictional Requirement? *Journal of International Arbitration*, 2005, Nr.2.

Starptautiskie tiesību akti

1. Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 1. aprīlis, Nr. 50.

2. 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States. 575 UNTS 159.
3. North American Free Trade Agreement (NAFTA), January 1, 1994. Pieejama: <http://www.nafta-sec-alena.org> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
4. Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (1969). Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 3.aprīlī, Nr.52(2817).
5. Starptautisko tiesību komisijas panti par „Valstu atbildību par starptautiski prettiesisku rīcību”, 2001, Pieejams: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_515_add2.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
6. Konvencija par starptautisku strīdu miermīlīgu izšķiršanu. Latvijas Vēstnesis, 2001.gada 15.februārī, Nr.26(2413).

Latvijas normatīvie akti

1. Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1994.gada 26.janvāris, Nr. 11(142).
2. Satversmes tiesas likums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1996.gada 14.jūnijs, Nr.103(588).

Ārvalstu nacionālie normatīvie akti

1. Code de Procudure Civile Francais. Pieejams: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070716> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
2. Zivil Prozess Ordnung SS 935, 920 (2). Pieejams: <http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Citi starptautiskie dokumenti

1. Latvijas Republikas valdības un Gruzijas valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2005. gada 29. decembris, nr. 209 (3367).

2. Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 1995. gada 18. janvāris, nr. 8 (291).
3. Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Nīderlandes Karalistes valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 1995. gada 7. februāris, nr.19 (302).
4. Latvijas Republikas valdības un Indijas Republikas valdības līgums par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību. Latvijas Vēstnesis, 2010.gada 27.oktobris, nr. 170 (4362).
5. 1985 UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration. U.N. Doc A/40/17.
7. The United Nations Commission on International Trade Law Arbitration Rules. Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules/arb-rules.pdf> [aplūkots 2014. gada 28. janvārī].
8. Administrative and Financial Regulation. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partC.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
9. Rules of Procedure for the Institution of Conciliation and Arbitration Proceedings (Institution Rules) Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partD-rule.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
10. Rules of Procedure for Conciliation Proceedings (Conciliation Rules). Pieejams: https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/CRR_English-final.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
11. Additional Facility Rules. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility-archive/1.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
12. Administrative and Financial Rules (Additional Facility). Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility-archive/7.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
13. Conciliation Additional Facility Rules. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/facility/partC.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Starptautisko šķīrējtiesu noteikumi:

1. International Chamber of Commerce International Court of Arbitration Rules. Pieejams: http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/Court/Arbitration/other/rules_arb_english.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
2. Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. Pieejams: http://cn.cietac.org/Hezuo/4_5.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
3. London Commercial International Arbitration Rules. Pieejams: http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/LCIA_Arbitration_Rules.aspx [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
4. ICSID Rules of Procedure for Arbitration Proceedings (Arbitration rules). Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partF.htm> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Juridiskā prakse

ICSID lēmumi

1. ICSID Case No. ARB/72/1: Holiday Inns S.A. and others v. Morocco. Order (July 2, 1972).
2. ICSID Case No ARB/77/1: AGIP S.p.A. v. People's Republic of the Congo. Award (November 30, 1979), 1 ICSID Report 309.
3. ICSID Case No. ARB/81/1: Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia. Decision on Request for Provisional Measures (December 9, 1983), 1 ICSID Report 410, 1993.
4. ICSID Case No. ARB/81/1(Annulment proceedings): Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia. Decision of Annulment (May 16, 1986), 1 ICSID Report 509.
5. ICSID Case No. ARB/82/1: 1 Société Ouest Africaine des Bétons Industriels (SOABI) v. Senega. Decision on Jurisdiction (August 1, 1984), 2 ICSID Report 175.
6. ICSID Case No. ARB/83/2: Liberian Eastern Timber Corporation (LETCO) v. Republic of Liberia. Award (31 March, 1986), 2 ICSID Reports 346.
7. ICSID Case No. ARB/84/1: Atlantic Triton Company Limited v. People's Revolutionary Republic of Guinea. Award (April 21, 1986), *ICSID Report* 13, 1995.

8. ICSID Case No. ARB/84/4: Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Award (January 6, 1988), 4 ICSID Report, Nr. 61, 1997.
9. ICSID Case No. ARB/84/4 (Annulment proceedings): Maritime International Nominees Establishment v. Republic of Guinea. Interim Order No. 1 (August 12, 1988).
10. ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No 3 (June 14, 1993), 4 ICSID Report, 1997, p. 323.
11. ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Decision on Request for Recommendation of Provisional Measures No. 1 (December 3, 1992), 4 ICSID Report 323, 1997.
12. ICSID Case No. ARB/92/1: Vacuum Salt Products Ltd. v. Republic of Ghana. Award (February 16, 1994), 4 ICSID Report 323, 1997.
13. ICSID Case No. ARB/96/3: Fedax N.V. v. Republic of Venezuela. Decision on Jurisdiction (July 11, 1997).
14. ICSID Case. No ARB(AF)/97/1: Metalclad Corporation v. United Mexican States. Decision on a request by the respondent for an order prohibiting the claimant from revealing information regarding ICSID Case No. ARB(AF)/97/1 (October 27, 1997).
15. ICSID Case No. ARB/97/3 (Annulment Proceedings): Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentina Republic. Decision on Annulment (July 3, 2002), 6 ICSID Report Nr. 340, 2004.
16. ICSID Case No. ARB/97/3: Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentina Republic. Award (November 21, 2000).
17. ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná Banka, A.S. v. Slovak Republic. Procedural Order No. 2 (September 9, 1998).
18. ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná Banka, A.S. v. Slovak Republic. Award (December 29, 2004).
19. ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná Banka, A.S. v. Slovak Republic. Decision on Jurisdiction (May 24, 1999).
20. ICSID Case No. ARB/97/4: Československa Obchodná Banka, A.S. v. Slovak Republic. Procedural Order Nr.4 (January 11, 1999).
21. ICSID Case No. ARB/97/7: Emilio Agustín Maffezini v. Kingdom of Spain. Procedural Order No.2 (October 28, 1999).

22. ICSID Case No. ARB/98/2: Víctor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile. Decision on Provisional Measures (September 25, 2001). 6 ICSID Report 375, 2004.
23. ICSID Case No. ARB/98/8: Tanzania Electric Supply Company Limited v. Independent Power Tanzania Limited. Decision on the Respondent's Request for Provisional Measures (Appendix A to the Award) (December 20, 1999).
24. ICSID Case No. ARB/99/7 (Annulment proceedings): Patrick Mitchell v. Democratic Republic of the Congo. Decision on Annulment (November 1, 2006).
25. ICSID Case No. ARB/00/1: Zhinvali Development Ltd. V. Republic of Georgia. Decision on Provisional Measures (January 19, 2001) (Summarized in 24 January 2003 Award).
26. ICSID Case No. ARB/00/4: Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Kingdom of Morocco. Decision on Jurisdiction (July 23, 2001).
27. ICSID Case No. ARB/00/5: Autopista Concesionada de Venezuela, C.A. v. Bolivarian Republic of Venezuela. Decision on Jurisdiction (September 27, 2001).
28. ICSID Case No. ARB/00/7: World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya. Award (October 4, 2006).
29. ICSID Case No. ARB/00/7: World Duty Free Company Limited v. Republic of Kenya. Decision on Request by Respondent for Recommendation of Provisional Measures (April 25, 2001).
30. ICSID CASE No. ARB/01/3: Enron Corporation and Ponderosa Assets, L.P. v. The Argentina republic. Award (January 14, 2004).
31. ICSID case No. ARB/01/3 (Annulment proceedings): Enron Corporation and Ponderosa Assets, L.P. v. The Argentina Republic. Decision on the Request for Continued Stay of Enforcement (October 7, 2008).
32. ICSID Case No. ARB/01/7 (Annulment proceedings): MTD Equity Sdn. Bhd. and MTD Chile S.A. v. Republic of Chile. Decision on Continued Stay of Enforcement (June 1, 2005).
33. ICSID Case No. ARB/01/8 (Annulment proceedings): CMS Gas Transmission Company v. Argentina Republic. Decision on Continued Stay of Enforcement (September 1, 2006).
34. ICSID Case No. ARB/01/8 (Annulment proceedings): CMS Gas Transmission Company v. Argentina Republic. Decision of the Ad hoc comitee on the application for Annulment of the Argentina Republic (September 25, 2007).
35. ICSID Case No. ARB/01/12: Azurix Corp. v. Argentina Republic. Decision on provisional measures (August 6, 2003).

36. ICSID Case No. ARB/01/12: Azurix Corp. v. Argentina Republic. Decision on provisional measures (December 8, 2003).
37. ICSID Case No. ARB/01/13: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan*. Procedural Order No. 2 on Provisional Measures (October 16, 2002).
38. ICSID Case No. ARB/01/13: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan*. Decision on Jurisdiction (August 6, 2003).
39. ICSID Case No. ARB/02/9: *Champion Trading Company and Ameritrade International, Inc. v. Arab Republic of Egypt*. Decision on Jurisdiction (October 21, 2003).
40. ICSID Case No. ARB/02/14 (Annulment proceedings): *CDC Group plc v. Republic of Seychelles*. Decision on Annulment, (June 29, 2005).
41. ICSID Case No. ARB/02/6: *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Republic of the Philippines*. Decision on Jurisdiction (January 29, 2004).
42. ICSID Case No. ARB/02/16: *Sempra Energy International v. Argentina Republic*. Decision on Provisional Measures (January 16, 2006).
43. ICSID Case No. ARB/02/16: *Sempra Energy International v. Argentina Republic*. Award (September 28, 2007).
44. ICSID Case No. ARB/02/16 (Annulment Proceeding): *Sempra Energy International v. Argentina Republic*. Decision on the Argentina Republic's Request for a Continued Stay of Enforcement of the Award (Rule 54 of the ICSID Arbitration Rules) (March 5, 2009).
45. ICSID Case No. ARB/02/16 (Annulment Proceeding): *Sempra Energy International v. Argentina Republic*. Decision on Sempra Energy International's Request for the Termination of the Stay of Enforcement of the Award (August 07, 2009).
46. ICSID Case No. ARB/02/18: *Tokios Tokelés v. Ukraine*. Order No.1, Claimant's Request for Provisional Measures (July 1, 2003).
47. ICSID case No. ARB/02/08: *Tokios Tokelés v. Ukraine*. Oder No.3 (January 18, 2005).
48. ICSID Case No. ARB/03/24: *Plama Consortium Limited v. Republic of Bulgaria*. Order of the Tribunal on the Claimant's Request for Urgent Provisional Measures (September 06, 2005).
49. ICSID Case No. ARB/03/28: *Duke Energy International Peru Investments NO. 1, Ltd. v. Republic of Peru*. Decision on Jurisdiction (February 1, 2006).
50. ICSID Case No. ARB/03/29: *Bayindir v. Pakistan*. Decision on Jurisdiction (November 14, 2005).

51. ICSID Case No. ARB/03/29: Bayindir Insaat Turizm Ticaret Ve Sanayi A.S. v. Islamic Republic of Pakistan. Decision on Preliminary Issue (June 23, 2008).
52. ICSID Case No. ARB/04/2: Western NIS Enterprise Fund v. Ukraine. Order (March 16, 2006).
53. ICSID Case No. ARB/05/7: Saipem S.p.A. v. People's Republic of Bangladesh. Decision on Jurisdiction and Recommendation on Provisional Measures (March 21, 2007).
54. ICSID Case No. ARB/05/10: Malaysian Historical Salvors, SDN, BHD v. Malaysia. Award (May 17, 2007).
55. ICSID Case No. ARB/05/14: RSM Production Corporation v. Grenada. Decision on the Application of RSM Production Corporation for a Preliminary Ruling (December 07, 2009).
56. ICSID Case No. ARB/05/16: Rumeli Telekom A.S. and Telsim Mobil Telekomunikasyon Hizmetleri A.S. v. Republic of Kazakhstan. Award (June 28, 2009).
57. ICSID Case No. ARB/05/16 (Annulment proceedings): Rumeli Telekom A.S. and Telsim Mobil Telekomunikasyon Hizmetleri A.S. v. Republic of Kazakhstan. Decision of the Ad Hoc Committee (March 25, 2010).
58. ICSID Case No. ARB/05/19: Helenian International Hotels A/S v. Arab Republic of Egypt. Award (July 3, 2008).
59. ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Procedural Order No.1 (March 31, 2006).
60. ICSID Case No. ARB/05/22: Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania. Award (July 24, 2008).
61. ICSID Case No. ARB/06/1: Spyridon Roussalis v Romania. Decision on Provisional Measures (July 22, 2008).
62. ICSID Case No. ARB/06/2: Quiborax S.A., Non-Metallic Minerals S.A. & Allan Fosk Kaplún v. Plurinational State of Bolivia. Decision on Provisional Measures (February 26, 2010).
63. ICSID Case No. ARB/06/5: Phoenix Action Ltd v. Czech Republic. Award (April 15, 2009).
64. ICSID Case No. ARB/06/8: Libanco Holdings Co. Limited v. Republic of Turkey. Decision on Preliminary Issues (June 23, 2008).
65. ICSID Case No. ARB/06/8, Annulment proceedings: Libanco Holdings Co. Limited v. Republic of Turkey. Decision on Applicant's Request for Provisional Measures (May 7, 2012).

66. ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (August 17, 2007).
67. ICSID Case No. ARB/06/11: Occidental Petroleum Corporation and Occidental Exploration and Production Company v. Republic of Ecuador. Decision on Jurisdiction (September 9, 2008).
68. ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on Provisional Measures (November 19, 2007).
69. ICSID Case No. ARB/06/21: City Oriente Limited v. The Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petroleos Del Ecuador (Petroecuador). Decision on revocation of provisional measures (May 13, 2008).
70. ICSID Case No. ARB/07/5: Giovanna A Beccara and others v. The Argentina Republic. Procedural Order No. 3 (Confidentiality order) (January 27, 2010).
71. ICSID Case No. ARB/07/23: Railroad Development Corporation v. Republic of Guatemala. Decision on Provisional Measures (October 15, 2008).
72. ICSID Case No. ARB/07/24: Gustav FW Hamster GmbH & Co KG v Republic of Ghana. Award (June 18, 2010).
73. ICSID Case No. ARB/08/2: ATA Construction, Industrial and Trading Company v. Hashemite Kingdom of Jordan. Decision on Interpretation and on the Request for Provisional Measures (March 07, 2011).
74. ICSID Case No. ARB/08/5: Burlington Resources, Inc. v. Republic of Ecuador. Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 29, 2009).
75. ICSID Case No. ARB/08/6: Perenco Ecuador Limited v. Republic of Ecuador. Decision on Provisional Measures (May 08, 2009).
76. ICSID Case No. ARB/08/10: Repsol YPF Ecuador, S.A. and others v. Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petróleos del Ecuador (PetroEcuador). Procedural Order No. 1 concerning Provisional Measures (June 17, 2009).
77. ICSID Case No. ARB/08/15: CEMEX Caracas Investments B.V. and CEMEX Caracas II Investments B.V. v. Bolivarian Republic of Venezuela. Decision on Provisional Measures (March 03, 2010).
78. ICSID Case No. ARB/08/12: Caratube International Oil Company LLp v. The republic of Kazakhstan. Decision Regarding Claimant's Application for Provisional Measures (July 31, 2009).

79. ICSID Case No. ARB/09/17 (Annulment Proceeding): Commerce Group Corp and San Sebastian Gold Mines Inc v. El Salvador. Decision on El Salvador's application for security of costs (September 20, 2012).
80. ICSID Case No. ARB/10/6: Rachel S Grynberg, Stephen M Grynberg, Miriam Z Grynberg and RSM Production Corp v. Government of Grenada. Tribunal's Decision on Respondent's Application for Security for costs (October 14, 2010).
81. ICSID Case No. ARB/12/1: Tethyan Copper Company Pty Limited v. Islamic Republic of Pakistan. Decision on Provisional Measures (December 13, 2012).
82. ICSID Case No. CASE No. ARB (AF)/00/2: Tecnicas Medioambientales Tecmed S.A. v. The United Mexican States. Award (May 29, 2003).

Citi starptautisko šķīrējtiesu lēmumi:

1. UNCITRAL in the Proceedings between Sergei Paushok, CJS Golden East Co. And CJS Vostokneftegaz Co. V. Mongolia. Order on Interim Measures, (September 2, 2008). Pieejama: <http://italaw.com/documents/Paushok-Interim.pdf> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
2. UNICITRAL case: Chevron Corporation and Texaco Petroleum Corporation v. Ecuador. Order on Interim Measures (May 14, 2010).
3. UNICITRAL case: EnCana Corp. v. Republic of Ecuador. Interim Award, Request for Interim Measures of Protection (January 31, 2004).

Starptautiskie spriedumi:

1. ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: United Kingdom/Iceland. July 25, 1974.
2. ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Germany/Iceland. I.C.J. Reports, 1974.
3. ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Nicaragua/United States of America. June 27, 1986.
4. ANO Starptautiskās tiesas lēmums lietā: Finland/Denmark. July 29, 1991. I.C.J. Reports, 1991.
5. ANO Starptautiskās tiesas spriedums lietā: Belgium/Senegal. May 28, 2009.
6. ANO Starptautiskās tiesas 1976.gada 11.septembra lēmums lietā: Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece/Turkey). I.C.J. Reports, 1976.

7. ANO Starptautiskās tiesas lēmums par tiesību aizsardzības pagaidu līdzekļiem lietā: Germany/ United States of America, I.C.J. Reports, 1999.
8. ANO Starptautiskās tiesas spriedums lieta: The Corfu Channel Case (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland/Albania). I.C.J. Reports, 1949.
9. Irānas-ASV prasības tribunāla lieta Nr.382: Behring International, Inc. v Islamic Republic Iranian Air Force, Iran Aircraft Industries and others. Interim and Interlocutory Award No. ITM/ITL 52-382-3. 21 June 1985. Book: Berg A.J. Yearbook Commercial Arbitration. Volume XI. The Netherlands: Kluwer Law International, 1986, pp. 349 – 358.
10. Irānas-ASV prasības tribunāla lieta Nr.375: Bendone-Derossi International/The Government of the Islamic Republic of Iran. Interim Award No.INT 40-375-1. June 7, 1984. 6 Iran-U.S. Cl. Tribunal Reports.
11. Irānas-ASV prasības tribunāla lieta Nr.375: Howard M.Holcman concurrent opinion in Bendone-Derossi International/The Government of the Islamic Republic of Iran, Interim Award No. INT 40-375-1. June 7, 1984. 6 Iran-U.S. Cl. Tribunal Reports.
12. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā: 110/1995/616/706 Findlay v. United Kingdom, para. 73.

Vispārējo jurisdikciju tiesu lēmumi

1. Cour de cassation, Paris, Nov 18, 1986. In: 2 ICSID Review FIL 182, 1987.
2. Cour d'appel, Rennes, decision of October 26, 1984. In: 24 International Legal Materials, 1985, p. 340.

Citi dokumenti

3. UNCTAD. International Centre for Settlement Investment Disputes. Binding Force and Enforcement. United Nations, 2003.
4. UNCTAD. International Centre for Settlement Investment Disputes. 2.5. Requirements Ratione Materiae. United Nations, 2003.
5. UNCTAD. International Centre for Settlement Investment Disputes. 2.6. Requirements Ratione Personae. United Nations, 2003.

6. UNCTAD. Latest Developments in Investor–State Dispute Settlement. IIA Issues Note No. 1, International Investment Agreements, 2010. Pieejams: http://www.unctad.org/en/docs/webdiaeia20103_en.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
7. UNCTAD. World Investment Report 2013: Global Value Chains: Investment and Trade for Development. Pieejams: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
8. UNCTAD. World Investment Report 2010.
9. Model UK Bilateral Investment Treaty (2005). Book: Reed L., Paulsson J., Blackaby N. Guide To ICSID Arbitration. 2nd edition. The Netherlands: Kluwer Law International, 2010, p. 289.
10. ICSID. History of the ICSID Convention: Documents Concerning the Origin and Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume II, 1968.
11. ICSID. History of Analysis of Documents Concerning the Origin and the Formulation of the Convention on the Settlement of Investment Dispute between States and Nationals of Other States. Washington, DC: ICSID, Volume I, 1970.
12. ICSID Secretariat Working Paper. Suggested Changes to the ICSID Rules and Regulations. May 12, 2005, p. 9. Pieejams:http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDPublicationsRH&actionVal=ViewAnnouncePDF&AnnouncementType=archive&AnnounceNo=25_1.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
13. ICSID: Background Paper on Annulment For the Administrative Council of ICSID, August 10, 2012, p.18. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDNewsLettersRH&actionVal=ShowDocument&DocId=DCEVENTS11> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
14. ICSID. Background information on the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID). January 20, 2013. Pieejams: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDDocRH&actionVal=ShowDocument&icsidOverview=true&language=English> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
15. International Bank for Restruction and Development. Report of the Executive Directors on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States. March 18, 1965.

16. PwC. Corporate Choices in International Arbitration. Industry perspectives. International Arbitration Survey, 2013, p.6. Pieejams: <http://www.pwc.com/gx/en/arbitration-dispute-resolution/assets/pwc-international-arbitration-study.pdf> [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].
17. UN GA Resolution 31/98 of 15 December 1976.
18. UNCITRAL Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its fifty-sixth session. U.N. Doc. A/CN.9/614, Oct. 5, 2006.
19. International Law Association (ILA). Hague Principles on Ethical Standards for Counsel Appearing before International Courts and Tribunals. September, 2010. Pieejams: http://www.ucl.ac.uk/laws/cict/docs/Hague_Sept2010.pdf [aplūkots: 2014. gada 28. janvārī].

Izmantoto saīsinājumu saraksts

AAA	Amerikas šķīrējtiesu asociācija
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
BIT	Divpusēji investīciju līgumi
ECT	Eiropas Cilvēktiesību tiesa
ES	Eiropas Savienība
Ibid	turpat (latīņu val.), lietots attiecībā uz ārvalstu literatūru
ICC	Starptautiskā tirdzniecības palāta (Parīzē)
ICC reglaments	Starptautiskās tirdzniecības kameras (Parīzē) Starptautiskās šķīrējtiesas reglaments
ICC šķīrējtiesa	Starptautiskās tirdzniecības kameras (Parīzē) Starptautiskā šķīrējtiesa
ICSID	Starptautiskais investīciju strīdu izšķiršanas centrs
ICSID konvencija	1965.gada Konvencija par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem
ICSID šķīrējtiesa	Starptautiskā investīciju strīdu izšķiršanas centra šķīrējtiesa
ICSID šķīrējtiesas reglaments	Starptautiskā investīciju strīdu izšķiršanas centra šķīrējtiesas reglaments
LCIA	Londonas Starptautiskā šķīrējtiesa
LCIA reglaments	Londonas Starptautiskās šķīrējtiesas reglaments
LR	Latvijas Republika
LZA	Latvijas Zinātņu akadēmija
NAFTA	Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības līgums
Ņujorkas konvencija	Apvienoto Nāciju Organizācijas 1958. gada 10. jūnija Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu
SCC	Stokholmas tirdzniecības palātas šķīrējtiesas institūts
SCC reglaments	Stokholmas Tirdzniecības palātas Šķīrējtiesas institūta šķīrējtiesas reglamenta
UNCITRAL	Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās tirdzniecības tiesību komisija
UNCITRAL	UNCITRAL Starptautiskās komerciālās šķīrējtiesas

parauglikums	Parauglikums
UNCITRAL reglaments	UNCITRAL Šķīrējtiesas reglaments
UNCTAD	ANO Tirdzniecības un attīstības konference
v.	Versus